Islandske Folkesagn

Islandske Folkesagn.

Islandske Folkesagn.

Paa Dansk

ved

Carl Andersen.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandling (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1862.

Forord.

De Folkesagn, der herved forelægges Læseren, ere et Uddrag af »Islenzkar þjòðsögur og Æfintýri« (Islandske Folkesagn og Eventyr), hvoraf 1ste Bind i Begyndelsen af dette Aar er udkommet i Leipzig paa J. C. Hinrichs Forlag. Fortjenesten af at have samlet og fremdraget disse Sagn tilkommer den desværre for tidligt afdøde islandske Præst Magnus Grimsson og nuværende Bibliothekar og Amanuensis Jon Arnason i Reykjavik. Det skyldes disse to Mænds i Sandhed beundringsværdige Varme og Iver for Sagen, at der i Løbet af nogle faa Aar fra hele Island, selv fra den fjerneste Afkrog, er tilstrømmet dem en saa rigelig Mængde af disse levende folkelige Mindesmærker, at allerede eet Bind i stor Octav paa henimod 700 Sider foreligger Offentligheden, medens et andet af lignende Omfang i den nærmeste Fremtid kan ventes at ville see Lyset.

Det fremgaaer klart af Læsningen af disse Sagn, at de have deres Udspring fra en eiendommelig Folkeindividualitet. Deels vise de ved mange interessante Træk hen til den Forbindelse, der igjennem Sagaliteraturen endnu finder Sted imellem Fortid og Nutid, deels give de et klart Billede af hele Folkelivet, saaledes som det i den nyere Tid har udviklet sig. Vi see jo paa den ene Side tidt i disse Sagn, hvorledes det humoristiske og poetiske Element i Folkekarakteren, nedarvet fra Sagatiden, udpræger sig i de mange forskjelligartede Skikkelser, der her træde os imøde, hvorledes de i Sagaen saa ofte forekommende Exempler paa denne dulgte Inderlighed og kraftige Lidenskab, der, ligesom Ilden i Bjerget, kun venter paa sin Tid, for at bryde ud i en klar og stærk Lue, endnu gaae igjen i disse Sagn — ligesom vi paa den anden Side ideligt see, hvorledes netop Folkets daglige og vante Sysler danne Rammen om Billedet og give dette dets Afrunding og Begrændsning, medens Folkets religiøse og moralske Tænkemaade kaster sit Skjær derover og giver det Farve og Liv.

Som et vægtigt Vidnesbyrd om det Folks Eiendommelighed, blandt hvilket de ere opstaaede, ere disse Sagn altsaa af en stor Betydning, og den Omstændighed, at de ligesom ud-

gjøre et Slags Supplement til Sagaliteraturen, turde i det Hele give dem et forøget Krav paa Opmærksomhed.

Med Hensyn til selve Oversættelsen har jeg kun at bemærke, at jeg har fulgt Originalen saa nøie som muligt, for ikke at berøve Sagnet Noget af dets Oprindelighed og Friskhed, og hvor jeg undtagelsesviis har seet mig nødsaget til at afvige fra den islandske Text, er det kun skeet, for at den danske Læser, efter mit Skjøn, kunde faae et sandere og klarere Indtryk af Billedet.

Hvad Valget af de i denne Samling optagne Sagn angaaer, da har jeg ved samme nærmest søgt at undgaae Gjentagelser, medens det paa den anden Side villigen skal indrømmes, at mange andre kunde synes ligesaa vel egnede til at optages, men da jeg dog maatte begrændse mig, har jeg valgt, hvad der forekom mig selv bedst skikket til at fremhæve det Eiendommelige ved de forskjellige Sagngrupper.

Endelig har jeg med Hensyn til Ordenen, hvori Sagnene findes, kun at tilføie, at jeg i det Væsentlige har beholdt Rækkefølgen, som den er i Jon Arnasons Samling. At indlade sig paa en systematisk Opregning af de forskjellige Slags Sagn, vilde ikke paa dette Sted være paa sin

Plads, men den skjønsomme Læser vil selv let opdage, at Sagnene gruppere sig efter deres meer eller mindre forskjelligartede Indhold.

Og hermed være da denne Bog anbefalet til Læserens Velvillie.

Kjøbenhavn i Novbr. 1862.

Carl Andersen.

Indhold.

Side.

Side.

Hvorledes Huldrefolket blev til.

Gud den Almægtige kom engang til Adam og Eva. De toge vel imod ham og viste ham alle Husets Herligheder. De viste ham da ogsaa deres Børn, som han fandt flinke og haabefulde. Han spurgte Eva, om de ikke havde flere Børn, end dem, hun allerede havde viist ham, og dertil svarede hun Nei. Men det var Sagen, at Eva var ikke bleven færdig med at toe nogle af Børnene; dem skammede hun sig ved at lade Gud see, og af den Grund skjulte hun dem. Dette vidste Gud, og han sagde: »Hvad der skal være skjult for mig, skal ogsaa blive skjult for Menneskene.«

Disse Børn bleve nu usynlige for Menneskene, og boede i Holter og Høider, Høie og Stene. Fra dem nedstammer Ellefolket, men Menneskene nedstamme fra de Børn, som Eva viste Vorherre. Aldrig kunne Mennesker see Ellefolk imod deres Villie, men Ellefolk kunne baade see og lade sig see af Mennesker.

Et andet Sagn fortæller, at en Mand var engang paa en Reise. Han foer vild og vidste ikke hvorhen

han gik. Endelig kom han til en Gaard, som han ikke kjendte Noget til, og der bankede han paa Døren. En ældre Kvinde lukkede op og bød ham ind, hvilket han tog imod med Tak. Inde var Huset vel indrettet og reenligt. Kvinden førte den Fremmede ved Haanden ind i Badstuen, og der sad to unge og skjønne Piger. Flere Folk saae han ikke paa Gaarden, end Kvinden og de unge Piger. Han blev vel modtagen, fik Mad og Drikke, og blev siden fulgt til Sovekammeret. Da bad han om at maatte sove hos een af Pigerne, og det blev ham tilstaaet, og de gik til Sengs.

Nu vilde den Fremmede vende sig om imod Pigen, man fandt intet Legeme, hvor hun laa; han greb efter hende med Haanden, men den forblev tom, skjøndt Pigen laa rolig hos ham i Sengen og han hele Tiden kunde see hende. Han spurgte hende da, hvorledes dette egentlig gik til. Hun svarede, at han skulde ikke undre sig herover; »thi jeg er en Aand uden Legeme,« sagde hun. »Da Djævelen fordum gjorde Oprør paa Himlen, blev han og Alle, der kjæmpede med ham, drevne ud i det yderste Mørke. De, der saae efter ham, bleve ogsaa jagede bort fra Himlen. Men de, som hverken vare med eller imod ham, og ikke sluttede sig til nogen af Siderne, bleve jagede ned paa Jorden, og dem bød Gud at boe i Høie, Fjelde og Stene, og de kaldes nu Alfer eller Huldrefolk. De kunne ikke boe sammen med Andre, end med sig selv. De have Magt til at gjøre meget baade Godt og Ondt. Legemer have de ikke, som I Mennesker, men dog kunne de vise sig for Eder, naar de ville. Jeg er nu een af disse faldne

Aander, det var derfor ikke at vente, at Du skulde have mere Fryd af mig, end Du allerede har havt.«

Den Fremmede lod sig nøie med denne Forklaring, men siden fortalte han til Andre, hvad der var hændt ham.

Katlas Drøm.

Maar hed en Mand; han var en stor Høvding og boede paa Reykholar paa Vesterlandet. Hans Hustru hed Katla og var af en god Æt. Engang red Maar, som han pleiede, til Althinget, men Katla blev hjemme. Medens han var borte, gik Katla en Morgen til sin Fruerstue, og der faldt hun strax i Søvn; senere hen paa Dagen kom ogsaa andre Kvinder derind, og hun sov endnu, som før. Da det lakkede mod Middag vilde de vække Katla, men det lykkedes dem ikke; de troede derfor, at hun var død, og fortalte det til hendes Fosterfader. Da han kom did, hvor Katla laa, sagde han, at hun var ikke død, thi hun aandede endnu, men at han ikke kunde vække hende; han vaagede nu over hende der i to fulde Døgn. Den tredje Dag vaagnede Katla og var da meget sorgfuld, men Ingen vovede at spørge hende om Aarsagen hertil.

Da Maar kom hjem fra Thinget, var Katla ikke, som før; thi hverken gik hun ham imøde eller neiede for ham, da han kom. Han forespurgte sig derfor hos

hendes Terner om Aarsagen hertil, men de sagde, at de ikke vidste Andet derom, end at Katla havde sovet i to Døgn, men ikke fortalt Nogen, hvad hun havde seet i Drømme. Maar trængte da ind paa sin Hustru i Enrum og spurgte, hvad der var foregaaet med hende i denne Søvn, og sagde, at ikke skulde hun have Skade af at tale derom. Katla fortalte ham da det Hele.

»Mig syntes,« sagde hun, »at der kom en Kvinde ind til mig i Fruerstuen, med en Frues Anstand og fagre Ord. Hun sagde, at hun havde hjemme paa Thveraa, kort herfra, og bad mig at følge sig paa Vei. Jeg gjorde saa, men hun lagde sine Handsker paa det Sted, hvor jeg sad, for at de skulde værge Sædet. Vi gik da ud og kom til en Sø, paa hvilken der flød en smuk Baad. Der takkede hun mig for Følgeskab, men jeg ønskede hende en lykkelig Fart. Jeg erfoer da, at hun hed Alvor; hun bad mig om at tage sin Haand, og det gjorde jeg, men da slyngede hun mig op i Baaden og roede med mig til en Holm, og jeg saae her, at hun alene raadede for Alt, men jeg for Intet. Hun viste sig dog venlig imod mig, og yttrede, at Nødvendigheden havde tvunget hende hertil, »og jeg skal,« sagde hun, »følge Dig hjem igjen.«

»Vi kom til hendes Bolig paa Holmen, den var saa fager, at jeg aldrig har seet en lysere Bolig. Hun fulgte mig ind i et Kammer, hvor der sade nogle Kvinder, et Bad ventede mig der, og der stod en Seng med smukke Tæpper. Derefter bragte man mig en Viindrik, og jeg lagde mig til Hvile. Da jeg igjen vaagnede, laa en Klædning hos mig, udsmykket med

blankt Guld, og Huusfruen bragte mig desuden flere baldyrede Klæder; siden kastede hun sin Kaabe om mig; den var af fineste Væv, foret med graat Skind og kantet med prøvet Guld. Hun bad mig at eie disse Herligheder, hvis jeg vilde; der var desuden en Ring af rødt Guld, et Hovedsmykke og et Halsbaand, fire Fingerringe og et fagert Bælte. Derpaa bød hun mig at gaae ind i en Hal, og maatte hun ene raade for Alt dette. Vi gik derind, otte Kvinder tilsammen; der var en prægtig Udsmykning, Hallens Vægge vare behængte med guldvirkede Tæpper, paa Bordene stode Sølvkar og guldslagne Drikkehorn, og en Mængde Mennesker i prægtige Klæder vare forsamlede derinde. Paa Hæderspladsen i Hallen saae jeg en Seng, i hvilken der laa en Mand, iført Silkeklæder; Alvor rørte ham med sin Haand, vækkede ham og kaldte ham Kaare. Han vaagnede og spurgte, hvi hun havde vækket ham, om hun bragte ham nogle nye Tidender, »eller er Katla kommen hid ind i Hallen?« og han saae da, at det var saaledes. Kaare og jeg fik dernæst Plads sammen paa een Bænk, og Alvor bad de Andre om at kalde Kaare Brudgom, hvilket de gjorde. Nu begyndte man at drikke, og tæt blev der drukket den hele Dag. Men da det var Aften, sagde Alvor, at jeg skulde hvile hos Kaare; men jeg svarede, at det vilde jeg ikke, at jeg elskede Maar for høit til at jeg kunde have Glæde sammen med en anden Mand. Da sagde Alvor, at aldrig vilde det gaae mig godt, hvis jeg ikke føiede mig efter Kaares Villie. Ved disse Ord følte jeg mig hjelpeløs; thi det var mig, som stod jeg der ene midt

i en Ulveflok. Da jeg var gaaet til Sengs, kom en Mand til mig, og bad mig at eie alt sit Guld og alle sine Klenodier, men jeg gav ham intet Haab om min Kjærlighed. Kaare lod mig da drikke af et Horn, hvoraf han selv først havde drukket, og sagde, at før vilde han selv døe, end see mig sorgfuld. Der var jeg nu i to Nætter, sorgfuld i Hu, skjøndt Ingen vilde gjøre mig Meen, men Alle vilde glæde mig.

»Nu sagde Kaare til mig, at vi havde en Søn i Vente. Han bad mig at kalde ham Kaare, og han tog et ypperligt Bælte og en Kniv, og bad mig at give vor Søn det i Navnegave. Han bad mig at lægge mine Stadsklæder og alle mine Klenodier i en Skindpose, thi mig undte han helst at eie og bruge dem, sagde han. »Alle disse Ting skal Du vise din Ægtefælle, og sige ham den skjære Sandhed, om det end tykkes Dig tungt. I skulle fæste Eder en ny Bo ovre paa Thveraa, der vil Du finde to Fugletuer ved Enden af min Hal, det vil blive Eders Rigdomstuer. Fra Eder vil der udspringe en stor Æt, som vil blive hædret og anseet. Nu maa jeg skilles fra Dig og aldrig faaer jeg Dig mere at see, og veed jeg nu ikke, hvor mange Levedage mig herefter vorde forundte.« Siden førte Alvor mig ud med et kummerfuldt Sind, og jeg hørte en stærk Bragen i Hallen; det var Kaare, der brast af Sorg for min Skyld.«

Nu sige nogle Sagn, at hun førte Katla paa den samme Baad over Søen, og fulgte hende hjem til Gjærdet og tog igjen sine Handsker op fra Sædet. Ved Skilsmissen sagde hun til Katla: »Far nu vel Katla,

skjøndt jeg ikke har Andet, end Sorg af min Søn, og hav Glæde af dine Skatte.« Her er min Drøm til Ende, sagde Katla, og jeg venter mig af din Ædelmodighed, Maar, at Du bærer over med mig, da jeg selv her var ganske uden egen Villie.«

Maar ønskede at see hendes Klenodier, og hun viste ham dem.

Næste Aar, lidt før Sommer, fødte Katla et saare fagert Drengebarn, som syntes Maar født til at have Lykken med sig. Han blev kaldt Kaare, som hans Fader havde ønsket, og Maar lod sig kalde Fader til ham, og viste sig bedre imod ham i alle Henseender, end hans Moder var; thi hun var altid kold imod ham. De flyttede nu deres Bopæl did, hvor Katla havde sagt, at de skulde boe for Fremtiden, og der boede Ægtefolkene sammen, elskede hinanden og Lykken var dem begge huld.

Der gik nu eet Aar; da fødte Katla en anden Søn, som hun kaldte Are; thi nu vilde hun raade for Navnet. Begge Drengene bleve opfostrede sammen, og Katla var altid koldere imod Kaare, end imod Are, men Maar gjorde ingen Forskjel paa dem, og irettesatte sin Hustrue, fordi hun gjorde det. Der hengik nu Aar, uden at Noget hændtes, indtil Brødrene vare blevne 5 og 6 Aar gamle. Da roede Maar en tidlig Morgen, i smukt Veir, ud paa Fiskeri med sine Huuskarle, men Katla sov endnu. Da tyktes det hende, at Alvor kom ind til hendes Seng med megen Støi og talte saa: »Ulige er vor Lod, Du lever i Glæde med din Mand, men jeg lever i Sorg over min Søns Død; derfor skal

Du vælge imellem to Kaar, om Du heller vil miste Maar idag, eller have, at din Søn haaner Dig i Ord.« Katla valgte hurtig det Sidste, og de talte ikke mere sammen. Maar kom hjem om Kvelden, og Katla var da endnu meget sorgfuld. Han søgte da at komme efter, hvad der voldede hendes Sorg, og hun fortalte ham Alt, men han bad hende at være munter, »vi ville«, sagde han, »nok finde Raad imod denne Ulykke; vi skulle gjøre et Gjæstebud og indbyde dine Brødre dertil; Du skal være venlig imod dem alle, men ikke bryde dig om nogen Ting, før Raden kommer til Dig.« Det lakkede nu henad Tiden til Gjæstebudet, og Maar blev hjemme; da Katlas Brødre vare i Vente, gik Maar med mange Mennesker dem imøde, og tog hjerteligt imod dem; alle Brødrene vare Goder. *) Katla tog vel imod dem, lod anvise dem Sæde og bære Øl ind til dem. Dengang var Katla iført sin kostelige Klædning og havde det skjønne Halsbaand, Kaares Gave, om Halsen. Da man havde taget Sæde og var begyndt at drikke, sagde Maar: »Her skal nu være Gildesfred, og Enhver, som drikker, skal holde den til Gildet er ude.« Alle gave hans Ord Bifald og lovede at holde Freden.

Da var Katla kommen i sit Sæde, men begge Drengene legede paa Gulvet. Kaare bad sin Moder, om han maatte laane det fagre Halsbaand, for at lege med det. Hun opfyldte hans Bøn. Det saae Are og han blev vred derover; han strakte Haanden ud for at

*) Gode kaldtes i den hedenske Tid Hovets (Templets) Forstander, der tillige besad en verdslig Øvrighedsmyndighed.

tage Halsbaandet fra Kaare, men denne holdt igjen og vilde ei give Slip paa det. Da sagde Are: »Foreholder du mig Halsbaandet, du lede Horesøn; jeg alene eier dog alle disse Ejendomme?« Da disse Ord faldt imellem Drengene, stod Katla op fra sit Sæde og gik til sit Leie; thi det var hende, som hun skulde briste af Smerte.

Men da hun var gaaet bort, optoge hendes Brødre igjen Drengenes Ord, og bleve meget vrede over, at deres Søster skulde gjøre sin Æt slig en Skam, og de sagde, at de skulde hævne det, hvis Nogen havde vanæret hende; thi Drengen kunde dog ikke lyve. Maar bad dem dog ikke at fæste Lid til slig løs Tale hos Børn; det vilde være saare uklogt. Men Brødrene bleve saa opbragte herover, at de ikke vare til at styre, og sagde, at Maar og hans Hustru med Svig havde lagt Dølgsmaal herpaa, men Rygtet var allerede tidligere naaet til dem. Maar svarede, at aldrig havde han og hans Hustru overlagt Sligt sammen, »men siger mig, Brødre,« sagde han, »hvad fortjener Den, som imod sin Villie kommer i Forlegenheder, eller seer Gjøglerier i Drømme?«

Han gik ud af Gildeshallen og op i det Kammer, hvor Katla laa, og sagde til hende: »Nu er der ikke Andet tilbage, end at Du fortæller dine Brødre Alt; thi baade vil det kunne mildne din Nød og forhindre Ulykker og Manddrab, som ellers ere forhaanden.« Katla meente, at hans Raad vilde her være de bedste, skjøndt hun heller vilde lide Døden, end fortælle sine Sorger til Alle. De gik siden ned til Brødrene, og traf dem i stor Vrede. Da opfordrede Maar sin Hustru

til at fortælle dem, hvad hende var vederfaret, og det gjorde hun. Men da de havde hørt hendes Fortælling, taug de stille; thi dem syntes nu, at deres Søster ingen Skyld havde. Siden gik de Alle hen til Maar og takkede ham med gode Ord, fordi han havde handlet saa vel i alle disse Sager, og de lovede ham deres Venskab. Maar og Katla elskede hinanden inderligt lige til deres Dødsdag.

Are, Maars Søn, blev en stor Høvding og lignede sin Fader i de fleste Ting, og en stor Æt nedstammer fra ham.

Kaare blev opfostret i Rennedal. Hans Forældre hjalp ham til at blive vel gift, og gave ham Rigdom nok, og der satte han saa Bo. Han blev en rig Mand, og syntes klog paa hemmelige Ting. Han forstod sig godt paa Stjernernes og Strømmenes Gang. Nogle sige ogsaa, at Kaare Kaaresøn ofte i sin Opvæxt kom til sin Bedstemoder og nemmede hos hende alskens Kjendskab til de Ting, som Huldrefolk i gamle Dage syslede med; og Faae havde godt af at komme ham for nær imod hans Villie; men det var ogsaa sjeldent, at Nogen prøvede derpaa; thi han var godt lidt og var vel anseet blandt alle Stormænd. Det fortælles, at da Maar var død, tog Kaare sin Moder Katla og sin Bedstemoder Alvor til sig, og at de begge vare hos ham paa samme Tid, men stemte lidet overeens i Sind, saa at Kaare ofte maatte skille dem ad. Engang kom han til, da de trættedes, og da fortælles det, at han blev vred, som dog ikke var hans Vane. Men da han havde staaet der en liden Stund, steg en Ild op af Gulvet og brændte

hans Bedstemoder Alvor til Aske, saa at der ikke blev Noget tilbage af hende. Men om Kaare har voldet, at hans Bedstemoder brændte, eller Ilden kom af Kjærlingens Arrighed, er ikke oplyst. Dog have Nogle mumlet om, at Kaare dræbte sin Bedstemoder.

Tungeklint.

Det hedder i sidste Kapitel i Eyrbyggja, *) at en Kirke engang blev flyttet i Sælingsdalstunge, at man gravede Kirkegaarden op og optog Benene af de Døde, for Ex. af Goden Snorre og Bark hin Digre. Det var i de Dage, Gudny, Sturlesønnernes Moder, der var Huusfrue i Hvam, levede; thi Sagaskriveren siger, at hun var tilstede, og fører hende som Hjemmel for hvad der meldes om Benenes Størrelse. Sagaen melder Intet om, hvorfor Kirken blev flyttet, men paa Vesterlandet gaaer følgende Sagn om Aarsagen dertil.

Der boede i gamle Dage, for mange hundrede Aar siden, en gammel Bonde i Sælingsdalstunge; han havde flere Børn, og ere tvende Sønner nævnte. Hvad de hed, veed man ikke, men vi ville kalde dem Arnor og Svend. Det var to haabefulde Svende, men hinanden meget ulige. Arnor var rask og modig, Svend derimod var stille og spag af sig, og ingen synderlig Helt. Ligedan

*) Eyrbyggja, en isl. Saga fra Begyndelsen af det 13 Aarh

vare de hinanden saare ulige i Sind. Arnor var hengiven til Glæden og gjerne deeltog han i Legene med Dalens unge Svende; ofte satte de hverandre Stevne ved Klinten, der staaer nede ved Aaen ligeoverfor Gaarden i Tunge, og kaldes Tungeklint. Det var deres bedste Morskab om Vinteren, at glide paa den frosne Snee ned af Klinten, som er meget høi, og ned paa Bankerne omkring den. I Mørkningen hørtes tidt vilde Raab og anden Larm omkring Tungeklint, og der gik da Arnor oftest i Spidsen for Flokken.

Svend deeltog sjeldent deri. Han gik helst i Kirke, medens andre Drenge gik til Legen; saa gik han ogsaa tidt ene for sig selv, og opholdt sig da mangen Gang nede ved Klinten. Man snakkede om, at han pleiede Omgang med Ellefolket, der boede i Klinten; vist var det, at han forsvandt hver Nytaarsnat, uden at Nogen vidste, hvad der blev af ham.

Ofte sagde Svend til Broderen, at han ikke maatte gjøre al den Støi der paa Klinten, men denne spottede derover; ikke gjorde det ham ondt for Ellefolket, sagde han, om der og blev larmet lidt omkring dem. Han blev ved, som han havde begyndt; men Svend advarede ham mangen Gang og sagde, at selv skulde han tage paa sig de Følger, en slig Opførsel kunde have.

Det skete en Nytaarskveld, at Svend forsvandt, som han pleiede, og man syntes, at han dennegang blev længere Tid borte, end ellers. Arnor vilde gaae ud og søge efter ham, han var nok dernede i Klinten hos Alferne, meente han. Han drog afsted og gik indtil han kom til Klinten. Det var Bælgmørke. Med

Eet saae han Klinten aabne sig paa den Side, der vender ud imod Gaarden, og utallige Rader af Lys straalte ham imøde der indenfra; han hørte den yndigste Sang, og kunde deraf vide, at Ellefolket holdt Gudstjeneste i Klinten.

Han gik nu nærmere og saae hvad der foregik. Foran sig saae han ligesom en aaben Kirkedør og indenfor den en stor Mængde Mennesker. En Præst i fagre Klæder stod for Altret, og paa begge Sider skinnede tætte Rader Lys. Han stillede sig hen i Døren og saae nu sin Broder Svend knæle ned foran Alterskamlen, medens en Præst, fremsigende nogle Bønner, lagde Hænderne paa hans Hoved. Arnor meente, at her blev foretaget en Vielse med ham; thi mange pyntede Mænd stode rundt omkring ham, og han raabte da: »Kom nu, Svend; thi her gjælder det dit Liv.« Det foer igjennem Svends Lemmer, han stod op og saae ud, og vilde da løbe sin Broder imøde. Men i samme Nu raabte Manden ved Altret: »Lukker Kirkedøren og revser den Menneskeskabning, der forstyrrer Freden hos os. Men nu maa Du forlade os, Svend, og deri er din Broder Skyld. Og siden Du stod op med den Hu, at gaae til din Broder, og agtede hans skammelige Raab til Dig mere, end den hellige Vielse, skal Du segne livløs ned, naar Du næste Gang skuer mig i denne Dragt.«

Arnor saae nu, at de pyntede Mænd løftede Svend i Veiret, hvorpaa han forsvandt igjennem den Steenhvælving, der var over Kirken. Pludselig hørte han en drønende Klokkelyd og en stærk Brusen derinde. Den

Ene var færdig at løbe den Anden omkuld, for at naae Døren; han skyndte sig derfor, som han kunde bedst, udi Mørket og paa Hjemveien, og fornam Elleridtet, Brusenen og Hovslagene bagved sig. Han hørte Een af dem, der red forrest, hæve sin Røst og sige:

»Vi ride, vi ride,
Det kvelder i Lide.
Fortryllet vi drage
Fra Veien ham fage,
At ei han faaer skue
Paa Himmelens Bue
Meer Dagsolens Lue.«

og hele Sværmen stormede hen imellem ham og Gaarden, saa han blev nødt til at vige tilbage. Da han var kommen ned imellem Bakkerne Syd for Gaarden, men Øst for Klinten, gav han sig og sank udmattet ned; hele Sværmen red da ned over ham og han laae der tilbage mere død, end levende.

Om Svend er at melde, at han kom hjem efter Sengetid. Han var saare nedslaaet, og vilde ikke fortælle Noget om sin Fraværelse, men sagde, at det var nødvendigt, at man søgte efter Arnor. Man søgte derfor hele Natten efter ham, men han fandtes ikke, før en Bonde fra Laugar, der drog til Tunge til Ottesangen, stødte paa ham der hvor han laa imellem Bakkerne. Arnor var ved sin fulde Samling, men Døden nær; han fortalte Bonden, hvordan det var gaaet til om Natten, saaledes som før er fortalt. Han meente, at det ikke nyttede, om han blev flyttet til Gaarde, til Live kunde

han dog ikke bringes. Han udaandede der imellem Bakkerne, og siden hedder Stedet Banebakken.

Aldrig blev Svend efter denne Hændelse den, han havde været før; hans Sind blev endnu mere alvorligt og tungt, men aldrig vidste man, at han efter denne Dag nærmede sig Elleklinten, og aldrig saae man ham nogensinde vende Øiet imod den Kant, hvor den ligger. Han trak sig tilbage fra al verdslig Gjerning, blev Munk og gik i Helgafells Kloster. Saa lærd blev han, at ingen af Brødrene var hans Ligemand, og saa deiligt sang han en Messe, at Ingen syntes at have hørt noget saa Smukt før.

Hans Fader boede i Tunge til sin Alderdom. Da han var bleven gammel, faldt han i en svær Sygdom. Det var Tiden henimod Dimmeldagene. Da han mærkede, hvorledes det egentlig var fat med sig, lod han skikke Bud til Hellgafell efter Svend og bede ham at komme til sig. Svend gjorde sig strax rede, men sagde, at han maaskee ikke kom levende tilbage. Paaskeløverdag kom han til Tunge og da havde hans Fader mistet saa mange Kræfter, at han neppe kunde tale. Han bad sin Søn Svend om at synge en Messe første Paaskedag, og bød sine Folk at bære sig ind i Kirken; thi der vilde han døe, sagde han. Svend vilde nødig dertil, alligevel gjorde han det, men kun paa det Vilkaar, at Ingen aabnede Kirkedøren saalænge Messen varede, derpaa, sagde han, beroede hans Liv. Dette tyktes selsomt, men Nogle troede, at det var Grunden, at han endnu, som før, ikke led at see i den Retning, hvor Klinten laa; thi Kirken stod paa en Høiskrænt

høit oppe paa Hjemmemarken, Øst for Gaarden, og Klinten vendte lige imod Kirkedøren.

Nu blev Bonden baaren ind i Kirken, som han selv havde villet, men Svend iførte sig Messeklæderne foran Altret og begyndte at messe. Alle, der vare tilstede, sagde, at de aldrig havde hørt saa yndig en Sang eller saa konstfærdig en Messe før, og de vare nær ved at gaae fra Sands og Samling derover. Men som Præsten til Slutning vendte sig om imod Menigheden, for at lyse Velsignelsen over den, kom i et Nu en Stormvind farende fra Vest og Kirkedøren sprang op derved. Menigheden blev saare forundret herover, og Folk saae udefter; da viste sig for deres Øine ligesom en aaben Dør paa Klinten, og en Glands af utallige Rader Lys straalede ud derfra, men da de igjen saae efter Præsten, var han segnet ned og var da allerede uden Liv. De bleve sært grebne heraf, især da Bonden ligeledes i samme Stund var falden død ned fra Bænken ligeoverfor Altret, hvor han laa. Før og efter denne Tildragelse var det blikstille, saa det var klart for Enhver, at denne Stormvind, der kom fra Klinten, ikke kom saa ganske af sig selv.

Bonden fra Laugar, der engang havde fundet Arnor imellem Bakkerne, var tilstede, og han fortalte nu det Hele. Heraf saae man da, at det nu var skeet, hvad Ellebiskoppen havde truet med, at Svend skulde segne livløs ned, naar de saaes næste Gang. Da Klinten stod aaben og Kirkedøren sprang op, vendte begge Dørene imod hinanden, saa Ellebiskoppen og Svend saae hinanden i Øinene, da de sang Velsignelsesordene; thi

Ellefolkets Kirkedøre vende altid imod Øst, altsaa i modsat Retning af Dørene paa Menneskenes Kirker.

Der blev stevnet til Herredsthing i Anledning af denne Sag, og man vedtog at flytte Kirken fra Høiskrænten nærmere henimod Gaarden ned i en lille Dal ved en Bæk. Paa den Maade kom Gaarden til at ligge imellem Klinten og Kirkedøren, saa at ingen Præst fra den Dag af har kunnet see fra Altret imod Vest til Elleklinten, og siden ere ingen slige Undere skete der.

Fortællingen om Elle-Arne.

Nogle Sømænd opholdt sig engang paa Selø i Reydarfjord for Fiskeriets Skyld. De havde der en Søbod, i hvilken de gik til Sengs om Kvelden. Om Morgenen vaagede een af dem, der hed Arne, medens de Andre sov, og kunde slet ikke falde i Søvn.

Han laa saaledes, at hans Hoved hvilede paa Sengekanten, og han saae ud mod Døren. Da saae han et Kvindfolk gaae to Gange forbi Døren; derpaa kom hun ind, gik henimod Arne og hilsede ham med et Kys. Han lagde ikke videre Mærke til hende og antog hende for at være kommen ovre fra Landet, men kjendte hende forøvrigt ikke. Siden talte de nogle Ord sammen, hvorpaa hun gik ud igjen, men han faldt i Søvn. Ingen uden Arne blev hende var. Nogen Tid

efter traf det sig en Søndagmorgen, at han gik ud, som de ofte maae gjøre for at see efter, om noget udlændisk Skib er i Sigte, fordi det mangengang tildrager sig, at slige Skibe spille Fiskerbaadene et eller andet Puds, og denne Gang tilkom det Arne at gaae paa Udkig. Han gik op paa en Hai og standsede der, og det syntes ham da, som om han kort derfra hørte een eller flere Klokker ringe; han gik efter Lyden, der lidt efter lidt hørte op, hvorfor han igjen stod stille en Stund, og hørte da Ringningen anden Gang; da gik han igjen efter Lyden, og nu forekom det ham, som om han kom den nærmere, hvorpaa han blev staaende stille, til han hørte det ringe tredie Gang. Da gik han atter efter Lyden og kom endelig til en Kirke og til en stor og prægtig Gaard, hvor han og Andre før havde troet kun at see Klipper. I Kirken saae han mange Mennesker og en Præst i Messeklæder. Han hørte dem synge de samme Psalmer her, som hos os; en Præst gik op paa Prædikestolen, som det pleier at skee, naar man først har ringet til Credo, og lagde den sædvanlige Text til Grund for Prædikenen. Efterat Bønnen var endt, gik han ned af Prædikestolen og sang: »Ære være Gud Fader i det Høie.« Siden vare mange Mennesker til Alters. Under Uddelingen af Brødet og Vinen sang man »Jesu Ihukommelse«, som ikke strakte til, hvorfor man igjen begyndte paa den og sang Størstedelen deraf, og da det var skeet, lyste Præsten Velsignelsen over Menigheden. Alt gik rigtigt til, og tilsidst blev sunget: »Du har seiret over Synd og Død.«

Medens Alt dette foregik, ventede Arne udenfor Døren, men ind i Kirken gik han ikke. Siden kom Præsten ud af Kirken og Menigheden efter ham, og da Folket takkede Præsten for Prædikenen, gjorde Arne ligesaa og tog Præsten i Haanden; denne besvarede godmodigt Hilsenen; men noget storslaaet var han i Arnes Øine, og allerede syntes han at være temmelig til Aars. Han gik strax ind i Præstegaarden. Folket gik nu i smaae Flokke ud af Kirken, iblandt Andre kom der da ogsaa en gammel, men meget anseelig Kone, og hende fulgte en deilig Jomfru, velklædt og med høviske Lader, og Arne har fortalt, at hun med Hensyn til Ansigtets Skjønhed og gode Udseende overgik alle de Kvinder, han hidtil havde seet. I hende gjenkjendte Arne den samme Kvinde, der kom til ham i Boden. Hun vendte sig imod Arne som en gammel Bekjendt, hilsede ham med et Kys, tog ham i Haanden og bad ham at komme med sig ind i Huset. Arne vilde nødig dertil; da gik hun ind, men kom øieblikkelig ud igjen med et Glas Messeviin og bad ham at drikke. Han modtog det med Tak. Siden nødte hun ham ind i Huset med sig; de kom ind i en prægtig smykket Stue, hvor Præsten og hans Hustru sade tilbords. Pigen lod Arne sætte sig og satte sig derpaa selv. Nu blev Maden baaren ind paa Bordet: salt Suppe, gammelt Kjød, Grød og Brød, og Alle, der sade ved Bordet, nøde deraf, Præsten, hans Hustru, Pigen og Arne. Der blev rigeligt dækket op med Mad, men Ingen talte til Arne uden Jomfruen, og da Maaltidet var forbi, ledede hun ham ud, fulgte ham paa Vei og

bad ham inderligt om at komme oftere did og tage sig til Hustru; hun fortalte ham, at hendes Fader var Præst over alle Øerne og temmelig rig paa Gods, men at hun var hans eneste Barn. Arne afslog paa det Bestemteste at komme til hende. Hun sagde, at hun nok vidste, hvad han havde derimod: »Du er bange for, at vi monne være Djævle,« sagde hun, »og at vi ikke troe paa Gud, men kom kun til mig, og jeg skal vise Dig vor Troesbekjendelse; men hvis Du da ikke synes om den, skal Du aldeles uskadt komme herfra, men dog spaaer jeg, at den vil hue Dig godt, naar Du har hørt den.« Hun anvendte mange flere Overtalelser paa ham.

Nu blev det herved for denne Gang, men hun kom oftere til ham og talede altid om det Samme. To Gange var han tilstede ved Gudstjenesten paa Øen, og han sagde, at han hvergang havde seet hende i Kirken, og at hun efter Gudstjenesten altid førte ham tilbords, hvor Alt foregik paa samme Viis, som før er sagt, men at Pigen siden fulgte ham paa Vei, gav ham Brændeviin og altid igjen bad ham om at komme til sig. Engang spurgte han hende om hendes Navn; hun svarede, at hun hed Bjørg, men at hendes Fader hed Finn. Siden drog Arne bort fra Øen, da den Tid var ude, som man pleiede at opholde sig der for Fiskeriets Skyld, og som altid indtræffer, før de lyse Nætter ophøre; thi det fortælles, at der ikke er meget fredeligt i de sorte Nætter.

Arne meente da, at nu var han ganske fri for Bjørgs Forfølgelser, siden han igjen var kommen hjem til sin Fader. Men han havde dog ikke været længe

hjemme, før Bjørg en skjøn Dag med en venlig Hilsen kom til ham og sagde: »Nu kan Du see, hvor kjær jeg har Dig; thi min Fader har byttet Kald med Præsten her paa Stedet og er flyttet bort fra Øerne, for at jeg kan være i Nærheden af Dig; heraf kan Du nu see, hvormeget jeg har at sige hos min Fader; kom derfor med mig og drag bort igjen, hvis Du ikke synes om Alt hos mig.« Han undslog sig paa mange Maader.

»Sid hos mig en liden Stund,« sagde hun da. Det gjorde han, og siden skiltes de ad; men han alene havde seet, da hun kom. Der gik nu en lang Tid hen, og hver Dag sad han en Stund hos hende. Da bad han engang sin Fader, om at han maatte blive bortfæstet; men det vilde hans Fader ikke; han meente, at han ikke kunde undvære ham ved Høslætten; thi han havde ikke flere Folk, end Arne og een Høstkarl til.

En Dag, som de begge stode og sloge Græs paa Hjemmemarken, saae de begge Bjørg komme gaaende, og Arne sagde da i Spøg til Høstkarlen: »Hun vil nok tale med Dig, hun der.« »Langtfra,« svarede den Anden, »det er nok snarere Dig, hun vil træffe.« I det Samme kom Pigen hen til Arne, og idet hun hilsede ham, forsvandt hun for Høstkarlen. Arne saae da paa hendes Miner, at hun var vred; men aldrig saasnart havde hun tiltalt ham, før hun igjen var blid imod ham. Det er ikke let at tælle alle de Gange, hun kom til ham, men ofte var det tre Gange om Dagen.

Efter Høsten gjorde Høstkarlen sig færdig til Reisen, og hans Vei laa over et meget høit Fjeld, hvor man sagde, at en Trold tidligere havde spøget. Arne tilbød

sig at følge ham paa Vei, og de rede sammen op paa Fjeldet, men skiltes siden, hvorpaa Arne vendte hjem igjen. Paa et Sted, hvor Veien førte igjennem nogle Snevringer, stod en Troldkvinde paa hans Vei, og han meente det nu raadeligst at ride saa hurtigt, Hesten kunde rende, forbi hende; men idet han gjorde saa, stønnede hun tungt, og Arne fortalte, at han havde taget det som et Forvarsel for den Ulykke, der ventede ham. Da han kom ned af Fjeldet, kom Bjørg ham imøde. De sade en Stund sammen og skiltes ad som Venner.

En Løverdagmorgen tidligt om Høsten lavede Arne sig til, for at søge efter Kvæget, og havde i Sinde at komme hjem igjen ret snart; han var uheldig og fandt ikke Kvæget før efter megen Møie og da det alt var Kveld. Han vendte da hjem og drev Kvæget stærkt foran sig med en lille Kjep, som han havde i Haanden. Men da han var i Nærheden af Hjemmemarken, kom Bjørg til ham, hilsede ham blidelig og bad ham at sidde en liden Stund hos sig. Han var bister imod hende og sagde Nei; thi ham syntes, at han for seent havde fundet Kvæget, derfor vilde han nu bort fra hende. Hun bad ham da endnu inderligere om at sætte sig ned en liden Stund, men han gav intet Svar. »Jeg faaer da at tye til mine egne Raad,« sagde hun, gik henimod Arne, tog ham i sin Favn og bar ham, som om han var et Barn, skjøndt Arne dog ellers blev regnet til de største Mænd. Han kunde paa ingen Maade rive sig løs af hendes Favn; men dog gjorde han hende Bryderi nok dermed. Hun bar ham en lang Vei, indtil han meente, at hun omtrent maatte være kommen til sit

Hjem. Da sprællede han saa voldsomt, han kunde, men hun blev træt, saa at han slap ud af Favnen, og da slog han hende med Kjeppen over Laaret og gav hende et dygtigt Rap. Hun gik da haltende fra ham og stønnede tungt og talte siden disse Ord til ham, der stod paa en nøgen Jordplet: »Du skal ikke komme et Fjed fra denne Plet, mens jeg har nogle Ord at tale med Dig. Du skal blive saa syg, at Ingen skal kjende eller kunne læge din Sygdom. Hvis Nogen prøver derpaa, skal Du blive værre, og prøver nogen klog og lærd Mand derpaa, skal din Sygdom tiltage, saa det er en Gru. Lev nu med Det, og Du vil nok ikke synes bedre herom, end om Du havde været hos mig og taget mig til Hustru.« Mens hun talte dette, forsøgte Arne at rive sig løs fra Jordpletten, men formaaede det ikke; thi alle hans Kræfter lammedes. Saa skiltes de for denne Gang. Siden gik han hjem med Kvæget, med et sørgmodigt Aasyn og svage Kræfter. Han gik i sin Seng, nød ingen Spise og saare lidet sov han om Natten; thi en underlig Sygdom overfaldt ham, uden at han kunde sige, hvad der egentlig feilede ham. Næste Søndag Morgen stod han, skjøndt meget svag, op af Sengen og red til Kirke. Han havde sit Sæde oppe i Kirken under Prædikestolen. Under den første Deel af Prædikenen vidste han ikke af sig selv; men da han kom til sig selv igjen, saae han en stor Blodstrøm, der var styrtet ham ud af Munden og med Nød og neppe naaede han sit Hjem igjen. Man spurgte nu om Aarsagen til hans Sygdom; men han vilde Intet fortælle derom.

En Nat kom den Præst til ham, som han havde seet paa Øen, og sagde: »Det var slemt, at min Slægt skulde volde Dig Ondt, det var heller ikke efter min Villie, at min Datter forfulgte Dig saa, og derfor vil jeg hjælpe Dig, hvis jeg kan. Har Du ikke et Glas hos Dig?« »Nei,« svarede Arne, »men derude i Udhuset har jeg et Glas i min Kiste.« Præsten bad da om at faae Nøglerne. Arne gav ham dem, hvorpaa Præsten gik ud og kom siden igjen, gav Nøglerne tilbage og sagde, at nu stod Glasset fyldt i hans Kiste, og at han skulde drikke det ud om Morgenen, naar han stod op. Da det blev Morgen, krob Arne ud af Sengen og saae efter i sin Kiste; han fandt Glasset fyldt med noget Hvidt og Tyndt, som om det kunde være Viin, og han var nu tvivlraadig, om han skulde vove at drikke deraf, men da det randt ham i Hu, at han alligevel var Døden nær, førte han Glasset til Munden og tømte det. Han følte sig strax noget raskere og kunde falde i Søvn, hvorover han blev glad.

Arnes Fader bragte ham nu imod hans Villie til en klog Mand der i Sognet. Men aldrig saasnart var han kommen did, før han hverken havde Rist eller Ro. Uophørlig strømmede Blodet ham ud af Munden, og det gik saa, at den Tid, han opholdt sig der, blev han værre og værre. Det skete engang, at som han, rygende sin Pibe, var listet ud af Døren, tabte han sin Bevidsthed, saa han ikke vidste, hvor han var henne. Han blev savnet, og man søgte efter ham; endelig fandtes han næste Morgen langtfra Gaarden, han laa paa Gru, og meget Blod var strømmet ud af hans Hals;

men hans Pibe laa itubrækket ved Siden af ham. Han blev derpaa bragt til næste Gaard, hvor der boede en Lavretsmand*). Der bad Arne om at maatte være til Huse i nogen Tid, men det blev ham strax afslaaet. Lavretsmanden gav Arne Brændeviin at drikke, hvoraf han blev noget styrket; men i det Samme faldt han, som sædvanligt, i Afmagt, og lidt efter begyndte Blodet at løbe ham ud af Halsen, saa Alle bleve forfærdede derover. Lavretsmanden sagde, at han ikke kunde tillade ham at blive, formedelst den Modbydelighed, han følte for hans Sygdom. Nu kom Arne til sig selv igjen og saae sin gamle Ven, Præsten, komme til sig og hørte ham sige: »Bed, om Du maa blive her, men drag ikke oftere til den kloge Mand.« »Jeg bad derom,« sagde Arne, »men det blev mig nægtet.« »Bed kun derom igjen,« sagde Præsten, »jeg skal nok hjælpe Dig til at faae Tilladelsen.« Arne prøvede da anden Gang derpaa, og denne Gang blev Tilladelsen ham given. Ingen uden Arne saae Præsten. Men da han havde været der en Tid, kom Præsten til ham og sagde: »Naar Du faaer de store Anfald, skal Du bede Lavretsmandens Hustru at lægge sin Haand paa dit Bryst, da vil Du saalænge føle Lindring.« Det gjorde Arne, og han følte sig lettet derved, men ikke havde Konen altid Tid til at være hos ham. En Morgen laa han, som oftere, i Sengen og var usædvanlig vel. Da saae de Alle, at der kom en Kvinde til den Seng, hvori han laa, og tiltalte ham saaledes: »Ikke skal Du blive sund heraf,«

*) Lavretsmanden havde Sæde i Lavretten ɔ: det Sted paa Althinget, hvor Love bleve behandlede, vedtagne o. s. v.

hvorpaa hun gik igjen. Arne kjendte der sin gamle Veninde Bjørg. Men da hun gik ud, blev Arne saa syg, at man troede hans sidste Time kommen. Dagen derpaa kom Præsten til ham og sagde: »Det falder mig svært at hjælpe Dig, Arne.« Han gav ham en Bog og forbød ham at lade Nogen see den og paalagde ham at gjemme den ved Brystet. Arne gjorde det, og saalænge fandt han nogen Lettelse. En Dag sov han, og Bogen laa ved ham. Da tog Huusbonden Bogen og læste i den, men fandt ikke Andet deri, end nogle Bønner og enkelte ubekjendte Bogstaver. Arne vaagnede i det Samme, forlangte sin Bog og fik den igjen. Lidt efter kom Præsten til ham og sagde; »Daarligt gjemte Du Bogen, Arne,« hvorpaa han tog den, skar to Blade fra, hvilke han paalagde Arne at gjemme under Hovedpuden og sørge for, at Ingen fik dem at see. Derpaa forsvandt han. Næste Dag, da Arne sov, saae de Alle, at Bjørg kom op ad Gulvet, rækkede efter Bladene og gik siden med dem ud i Kjøkkenet og kastede dem i Flammerne. Arne vaagnede, idet hun gik ud, og fik da et grueligt Anfald, saa at Blodet flød overalt omkring ham. Lidt efter kom Præsten igjen til ham og sagde: »Daarligt gjemte Du Bladene; lad nu søge i Asken, saa vil der findes Noget af dem.« Han lod søge, og man fandt Bogstaverne, men alt det Andet var fortæret af Ilden. Siden passede Arne bedre paa.

En Dag, da han laa i sin Seng og befandt sig usædvanlig vel, kom Bjørg til Døren og sagde: »Ikke skal det gavne Dig stort, om ogsaa min Fader vil

hjelpe Dig.« Arne svarede: »Jeg vilde onske, at Gud lod Dig prøve noget Lignende, før Du døer; jeg beder ikke derom af Had til Dig, men for at Du selv kan vide, hvad jeg maa lide for din Skyld.« »Dette skal Du nu først lide,« sagde hun, »Du har selv bragt det over Dig, og ikke skal min Fader kunne hjælpe Dig.« I det Samme kom Præsten, gik forbi hende ind i Huset og sagde: »Siden Du heri viser saa megen Ondskab, skal Du nu seile din egen So, og skulle dine Forbandelser ikke gjøre ham nogen Skade.« Hun gik da ud, og Arne saae hende ikke siden. Præsten dvælede en Stund hos Arne, og fra den Dag af fik han Lettelse, saa han kom paa Fode igjen. Da skikkede han Bud til Provsten, der var hans Præst, om han vilde give ham Nadveren. Han gik, skjøndt meget svag, til Kirken. Det var netop Palmesøndag, og Provsten kom til ham og sagde, at han ikke turde tage imod ham med den ovrige Menighed, da han kunde blive syg under Handlingen, men lovede at give ham Nadveren efter Gudstjenesten. Da Gudstjenesten var forbi, gik Menigheden bort, men Præsten kaldte Arne ind i Koret og sagde, at han ikke gav ham Nadveren, medmindre han besvarede eet Spørgsmaal. Det lovede Arne, hvis han kunde. »Er det en god eller en ond Aand, der kommer til Dig i en Præsts Skikkelse?« »En god Aand har sendt ham til min Hjelp,« svarede Arne. »Det er Djævelen,« sagde Præsten. I samme Øieblik saae Arne, at hans gamle Ven, Præsten, kom og satte sig i Hjørnet indenfor ham og mindede ham om, hvad han skulde svare, saa Præsten havde nok at

bestille. Tilsidst sagde Provsten, at han ikke tog imod ham, saalænge han blev ved at paastaae, at denne Præst var sendt af en god Aand, og at han vilde formene alle Præster i sit Provsti at give ham Syndsforladelse. Arne svarede, at om han saa forbød det, vilde han nok faae den hos en anden Præst. Bjørgs Fader gik derpaa ud, men Provsten og Arne skiltes ad som Uvenner, og Arne drog hjem igjen. Før det var blevet lyst den næste Morgen, kom en Mand til Vinduet over Arnes Seng; han var sendt fra Provsten med Bud om, at nu vilde han give ham Nadveren, hvad Tid det saa skulde være, Nat eller Dag. Arne spurgte, hvorledes det var gaaet til, at han havde forandret Sind paa saa kort en Tid. Manden sagde, at det vidste han ikke: »Men Provsten har vist ikke sovet meget inat, og nu skal Du lade ham vide, om Du vil.« Arne svarede Ja, og Skjærtorsdag sendte han Bud til Provsten, om han nu vilde give ham Nadveren. Provsten kom strax. Arne spurgte, hvad Forandring der var skeet med hans Beslutning, da han havde skiftet den saa hurtigt og uden at være bleven anmodet derom. Provsten svarede: »Jeg havde ingen Ro om Natten, efter at vi havde talt sammen i Kirken, fordi din Præst kom til mig, saa jeg tre Gange maatte staae op af Sengen. Jeg talte ikke eet Ord, naar han talte ti, men saa meget er vist, at aldrig skal jeg tiere kalde ham en Djævel.« Siden gav Provsten ham Syndsforladelse, og nu blev han bedre Dag for Dag.

Engang kom Præsten, som oftere, til Arne og sagde til ham: »Jeg kan paa ingen Maade gjøre Dig fuldkommen karsk, uden Du rider herfra til Breida-

bolstad i Fljotshlid og modtager Nadveren af Præsten der, Sira Haldor Paulssøn; thi der er en Kalk, som Ellefolket har skjænket til Kirken, men i Bunden af den findes en sort Plet. Af den maa Du drikke Vinen, og da vil Du blive fuldkommen karsk. Du skal bringe et skriftligt Vidnesbyrd med fra Provsten, og skriv saa et Brev til Sysselmand Vium, der i Sommer agter at reise til Althinget; bed ham at lade Dig vide, naar han rider til Thinge og følg Sydpaa med ham.« Siden gik Arne til Provsten, bad ham om sin Præsteseddel og fortalte ham sit Forehavende. Da sagde Provsten: »Ja, har det end været en god Aand, der hidtil hjalp Dig, da er dette dog en Djævel, som vist har i Sinde at dræbe Dig paa Veien; Du, som er saa ringe af Kræfter, at Du knap kan gaae Veien imellem Gaarde.« Ikke destomindre gav han Arne Seddelen, men Natten derpaa kom Præsten til Arne og sagde: »Ilde gjør Provsten i at kalde os Djævle, og Gud vil engang paa en eller anden Maade vise ham, at han lyver, men Du skal drage afsted, Arne; thi Vium er allerede paa Reisen, og har ikke ladet Dig det vide; derfor nødes jeg til at følge Dig paa Vei, skjøndt jeg har vanskeligt ved det, for at Du kan komme afsted.« Om Morgenen begav Arne sig paa Reisen, traf Vium og fulgte med ham til Odde, ja endog op til Thinget, og kom endelig til Breidabolstad, hvor han fik Nadveren af den Kalk, Præsten havde fortalt ham om, og om hvilken det ei vides, hvorfra den er kommen. Han blev snart fuldkommen karsk, drog saa Østpaa igjen og traf sin Ven, Præsten. Denne fortalte ham de Tidender, at Bjørg var død, at hun var

falden i en gruelig Sygdom, dengang han gik til Herrens Bord paa Breidabolstad, og at hun neppe havde havt Fred til at paakalde Gud om Hjelp og Miskundhed.

Siden fortalte Arne, at Præsten mistede sin første Hustru og tog sig en anden, og at han flyttede tilbage til Øerne, hvor han før var; han fortalte, at han mangengang kom til Øerne, saae Husene og Kirken og var tilstede ved Gudstjenesten. Men om Provsten fortælles det, at han fik den Modgang, at een af hans Døttre faldt i en saa underlig Sygdom, at Ingen kunde hjelpe hende.

Engang bad Arne Præsten, om han vilde vise ham Ellefolkets Bibel. Præsten opfyldte hans Bøn, og det forekom ham, at denne Bibel ganske var, som den islandske Bibel; men Grunden til, at Ellefolket er forskjelligt fra andre Mennesker, skal efter den være følgende: Ikke langt fra Adam og Evas Bolig efter Syndefaldet laa en Sø, hvor Eva engang stod og toede sine Børn, som dengang vare blevne mange. Men da hun kun havde tilbage at vaske to eller tre af Børnene, kaldte Gud paa hende. Hun blev bange og tog kun de Børn med sig, der vare toede, men lod de utvættede blive tilbage. Da sagde Gud til hende: »Har Du ikke flere Børn, end disse?« men paa Grund af sin Angst nægtede hun, at have flere. Gud sagde da: »Hvad der skal være skjult for Gud, skal ogsaa være skjult for Menneskene.« Siden forsvandt Evas utvættede Børn, saa hun fik dem aldrig mere at see. De bleve ikke mange inden Syndfloden; saalænge den varede, opholdt

de sig i en Hule, og Gud satte selv Døren for den. Men siden har deres Slægt formeret sig betydeligt. Dette Folkefærd har samme Lov som vi; det troer paa Frelseren og den Helligaand, ligesom vi.

Arne vilde gjerne kjøbe deres Bibel, men fik ikke Lov dertil. Han fortalte, at denne Præst var hans bedste Ven og gjorde ham meget Godt. At Arne havde havt en underlig Sygdom, vidste Folk, der kjendte til ham, og Ingen syntes at have seet en slig Sygdom før. Stundom saae man Bjørg komme til ham, men Præsten saae man mangengang. Men det kunne vi ikke sige, hvem det i Virkeligheden var, som kom til ham, og Mange antoge det for at være Fanden selv. Arne sagde, at han vilde bringe Andre i Bekjendtskab til denne Præst, og at det var en venlig, sagtmodig og mild Mand, men nu var han allerede bleven gammel.

Og hermed ender denne Saga.

Ellekongen paa Selø.

En Sommer laae nogle Folk efter Sædvane paa Fiskeri paa Selø i Reydarfjord, og det traf sig, da man bragte den tørrede Fisk til Land, at en stor Deel af Holmepræstens Fisk blev tilbage i Fiskerhytten. Veiret gik i et slemt Hjørne, saa at man ikke kunde komme til Fisken, før det igjen blev godt Søveir om Høsten. Da

drog man ud for at hente den, og gav sig strax til at bære den fra Hytten ned i Baaden. Baadsfolkene talte om, at det kunde være morsomt, om man gik over paa den anden Side af Øen, for at see, om Noget skulde være drevet der i Land. Een af dem erklærede sig villig til at gaae, imedens de andre bare Fisken ned. Han gik da, og de andre bare ned i Baaden. Pludselig steg Søen saa voldsomt, at de knap nok fik Fisken i Baaden. De indskibede sig Alle og ventede en Stund paa den Fraværende, men da han kom, var det umuligt at faae ham op i Baaden formedelst Brændingen; de raabte da til ham, at han nu maatte blive, men at de skulde hente ham Dagen efter, hvis det blev Søveir. De meente nok, at det var bedst at sørge for deres eget Liv, og stevnede til Land, men han stod der alene hjelpeløs tilbage. Det blev Tøsnee med Stille, og Manden gik derfor hen i Fiskerhytten, uden at vide noget Raad, og der blev han til Kvelden. Da begyndte han at fortvivle og tænkte, at det laa ham nærmere, at tage sig selv af Dage, end sulte der ihjel, og han løb ud af Hytten. Da saae han ligesom en glad Stjerne, men han meente, at det ikke kunde være nogen Himmelstjerne i denne skymørke Nat, og da han begyndte at see nøiere til, forekom den ham at ligne meest et Lys i et Vindue. Han løb en liden Stund, indtil han kom til et Huus, saa prægtigt, at det lignede en Kongehal. Han hørte, at der blev sagt indenfor: »Ja, Piger, ikke uden det stakkels Menneske, som blev tilbage paa Øen idag, er kommen til Huset; gaaer ud og henter ham; thi jeg vil ikke, at han skal døe

ved min Dør.« I samme Nu kom en ung Pige til ham; hun førte ham ind og sagde, at han skulde aflægge sine Sneeklæder. Siden førte hun ham op ad en meget høi Trappe ind i en smuk Sal, prydet med Guld og Ædelstene. Der saae han mange Kvinder, og var een af dem den deiligste iblandt alle. Han hilsede dem høvisk, og de gjengjældte hans Hilsen. Da stod den fagre Mø op og førte ham ind i et lidet, men fagert Kammer, satte Viin og Mad for ham og gik siden sin Vei. Det fortælles ikke, hvor man viste ham til Leie om Kvelden. Natten gik da, men om Morgenen kom hun til ham og sagde, at hun ikke maatte blive der hos ham til hans Fornøielse, men gav ham ellers Alt, hvad der kunde være ham til Tidsfordriv.

Saaledes gik Vinteren til Juul. Juleaften kom den fagre Mø til ham og sagde, at hvis ham syntes, at hun havde gjort ham noget Godt, da maatte han tilstaae hende een Bøn, og ikke nægte hende den, nemlig, at naar der næste Dag blev holdt Dands, og hendes Fader lod hende kalde ud for at see paa Legen, han da ikke maatte være nyfigen eller see ud af Vinduet; thi han kunde faae Nok til at more sig med derinde. Han lovede hende, at han ikke skulde vise sig nyfigen. Første Juledags Morgen bragte hun ham Viin og Mad, og hvad der ellers kunde være ham til Morskab, bød ham Farvel og gik sin Vei.

Men lidt efter hørte han Sang og Strengeleg. Han tænkte da med sig selv, hvad det kunde være for en stor Glæde, og at det vel ikke kunde skade noget, om han et Øieblik kigede ud; det behøvede Ingen at see.

Han klavrede da op, for at komme til at see paa Dandsen, og da han fik seet ud, saae han en stor Mængde Mennesker, nogle dandsede, andre øvede alskens Strengeleg, men midt i Trængselen saae han en kongelig Mand sidde med Krone paa Hovedet og med en Kvinde ved hver Side. Han tænkte sig, at det maatte være Kongens Dronning og Datter; men hende kjendte han. Han turde nu ikke længer see ud, og gik bort fra Vinduet. Dandsen varede til Kveld.

Men da hun siden kom ind til ham, var hun imod Sædvane taus; dog sagde hun til ham, at ilde havde han holdt sit Løfte om ikke at see ud, skjøndt hun havde kunnet mage det saa, at hendes Fader ikke havde seet det denne Gang.

Det led nu hen mod Nytaar, uden at Noget hændte. Nytaarsnat kom hun til ham og sagde, at næste Morgen gik hun med sin Fader for at see paa Dandsen, og at han da maatte vise sig mere tro imod hende, end han havde været i Julen, og ikke være nyfigen. Han lovede nu ved Alt, hvad helligt var, at denne Gang skulde han ikke kige ud. Hun bragte ham nu Mad og Viin og alskens Morskab og gik bort. Men da det blev Morgen, hørte han endnu mere Larm og Glæde derude, end i Julen. Han sagde da til sig selv, at nu skulde han ikke kige ud, thi det var jo det Samme, som i Julen, og der gik meget af Dagen, mens han endnu sad rolig. Men da begyndte Nyfigenheden at pine ham, — at vide Intet om den store Glæde! — og han kigede ud og saae, at Dandsen var meget morsommere, end forrige Gang; thi her dandsede mange straalende Rid-

dere for Kongen og Dronningen. Han trak sig da i Hast tilbage fra Vinduet, men saae dog, at Ingen vendte sit Øie op imod hans Vindue, og saaledes gik det til Kveld. Men da hun kom ind til ham om Kvelden, var hun vredladen og bebreidede ham, at han nu havde sveget hende igjen. Alligevel forstyrrede dette ikke Forholdet mellem dem; thi hun var ham ligesaa god endnu, som før. Vinteren gik, og det led mod Paaske. Paaskeløverdag kom hun til ham, tiltalte ham venligt og bad ham, nu ikke at være nyfigen den næste Dag, om han ogsaa hørte, at Glæden var stor; thi hvis hendes Fader blev det vaer, at hun havde et Mandfolk hos sig, vilde det gjælde hendes Liv. Paaskemorgen kom hun til ham og bragte ham Alt, hvad han selv havde kunnet ønske sig, bød ham Farvel og gik saa bort. Lystigheden begyndte igjen, som tidligere. Men da det led hen paa Dagen, begyndte Ensomheden at kjede ham, og han gik fra sit Kammer ind i det næste Kammer; thi han meente, at hun ikke vilde blive vaer, om han der kigede ud. Et Øieblik kigede han ud og saae det Samme, som ved Nytaarstid. Derpaa gik han ind i sit Kammer og blev der, til hun kom ind om Aftenen. Da var hun mut imod ham og sagde, at idag havde han sveget hende, som forrige Gang; ikke vidste hun, om hendes Fader havde faaet noget Nys om ham, men mere kold havde han været imod hende, end han pleiede, »og ikke ventede jeg,« sagde hun, »at Du vilde være mig saa utro, og vil Du sagtens herefter være det i flere Ting.« Vaaren nærmede sig og den sidste Vinterkveld kom hun til ham og sagde, at imorgen var det

den første Sommerdag, og at Folk da vilde komme fra Land og hente ham, hvorfor han tidligt skulde gaae hen til Fiskerhytten; men een Bøn vilde hun bede ham om, hvis han ellers satte nogen Priis paa, at hun havde opholdt hans Liv i Vinter, og det var den, at han vilde vedkjende sig det Barn, som hun nu gik frugtsommelig med ved ham; thi det gjaldt hendes Liv, og hvis hun ikke kunde nævne dets Fader, vilde hendes Fader lade hende dræbe. Men, hvis hun kunde nævne dets Fader, da vilde han ikke dræbe hende, og hun bad ham nu ikke om Andet, end at han vilde vise sig tro mod hende i denne Sag. Det lovede han hende, og han sagde, at aldrig skulde det skee, at han fragik at være Barnets Fader. Det kostede ham jo Intet, da han ikke behøvede at have nogen Uleilighed af det. Han bød hende nu Farvel og takkede hende for alle hendes Velgjerninger imod ham om Vinteren, og tidligt den næste Morgen begav han sig afsted, og da han var kommen et lille Stykke paa Veien, vilde han see tilbage til Hallen, men da saae han ikke Andet, end stenede Bakker og Klipper sydpaa Øen; derpaa gik han hen til Fiskerhytten. Den Dag var det blidt Veir og Søen rolig, og lidt op ad Dagen saae han en Baad komme fra Land; men da Baadsfolkene kom til Øen, gik han dem imøde. Som de fik ham at see, bleve de bange; thi han var meget fed og tyk, og de troede derfor, at det var hans Gjenfærd; thi de meente ganske vist, at han var død om Vinteren, og Ingen vovede at tale til ham, endsider at komme i Land til ham. Tilsidst steg Baadsføreren dog i Land og spurgte ham, om han

var et levende Menneske eller en Gjenganger, eller om han var den samme, der var bleven tilbage paa Øen om Høsten. Han sagde, at han var den samme Mand, som i Høst, da de havde ladet ham der tilbage. Den Anden sagde, at han ikke kunde forstaae, hvorledes han havde kunnet leve saalænge der uden Mad. Øboeren svarede, at Tangen paa Selø var ikke nogen værre Kost, end Vandgrøden derinde paa Holme. Ikke vilde han fortælle dem Mere, men han gik i Baaden til dem, og de roede med ham ind til Holme. De Fleste undrede sig over at see ham komme levende tilbage, og mange Spørgsmaal bleve gjorte ham om, hvorledes han havde levet om Vinteren, men Ingen fik mere at vide hos ham, end Hine havde faaet at vide derude paa Øen.

Seent paa Sommeren var det en Søndag smukt Veir, og der kom mange Folk til Kirke, og den Dag vilde da ogsaa Tjenestekarlen derhen. Men da Præsten og hele Menigheden var kommen ind i Kirken, stod en Barnevugge ved Alteret, før man vidste et Ord deraf, og en guldsyet Hagel var udbredt over Barnet, men intet Menneske saaes der, kun saae man, at der hvilede en fager Kvindehaand paa Vuggekanten; Alle undrede sig herover og saae paa hverandre; men Præsten tog Ordet og sagde, at dette Barn vilde døbes, og at det ikke kunde feile, at jo Nogen i Kirken maatte staae i Forhold til det, og helst meente han om sin Tjenestekarl, at han om Foraaret havde ladet det tilbage paa Selø; men Tjenestekarlen fragik at kjende Noget til det. Præsten sagde da, at han vilde døbe det med hans Navn, men Tjenestekarlen negtede igjen og sagde,

at han ikke vilde have Noget med det at gjøre. Præsten svarede, at ikke kunde han have levet paa Øen uden Menneskehjelp, men Tjenestekarlen sagde, at han aldrig vilde vedkjende sig Barnet og forbød Præsten at døbe det med sit Navn.

Da blev Vuggen rykket bort og forsvandt i samme Nu, og i det Samme hørtes en stærk Graad, der tabte sig ud af Kirken. Præsten og Andre fulgte efter den ud af Kirken. Da hørte man Graaden og Hulkenen forsvinde ned imod Søen, men Hagelen laa paa Kirkegaarden og blev brugt paa Holme længe efter den Tid.

Alle undrede sig over dette, men dog greb denne Tildragelse meest Præsten. Men Tjenestekarlen faldt senere hen i Tungsind. Præsten spurgte ham, hvoraf det kom, og da fortalte han ham det Hele, at han om Vinteren havde boet hos en Konge og hans Datter, og at han fortrød alle sine Dage, at han ikke havde vedkjendt sig Barnet.

Tjenestekarlen blev aldrig Menneske mere fra denne Dag af, og hermed ender Fortællingen om Huldrekongen paa Selø.

Sæterpigen.

Der levede engang paa Nordlandet en Præst, som havde opfostret et Pigebarn. Høit oppe i Fjeldene laa Præstegaardens Sæter, hvor Præsten gjerne havde sine Faar og Køer om Sommeren, under Tilsyn af en Sæterpige og en Hyrde. Da hans Fosterdatter blev ældre, fik hun at forestaae Huusholdningen i Sæteren, og hun skilte sig godt derved, som ved al anden Gjerning; thi hun var et klogt Kvindfolk, fager at see til og ferm i mange Ting. Paa den Kant af Landet havde hun ikke sin Lige; derfor beilede mange rige Mænd til hendes Haand, men hun gav dem Kurven Alle tilhobe. Præsten talte engang med sin Fosterdatter om den Sag, og raadede hende til at gifte sig; thi, sagde han, han var nu en gammel Mand og kunde derfor ikke altid være hende en Støtte. Men hun vilde Intet høre herom; hendes Hu var langt fra saadanne Ting, sagde hun; hun var vel fornøiet, saadan som det nu var, og det var ikke Alle, der hentede deres Lykke i Ægtestanden. Derom blev da ikke talt mere for det Første.

Da det led paa Vinteren, syntes Folk, at Sæterpigen begyndte at blive før under Beltet, og jo længer det gik hen paa Vaaren, desto førere blev hun. Om Vaaren talte hendes Fosterfader igjen til hende; han bad hende nu, at sige ham det aabent og ærligt, hvorledes hun egentlig havde det; hun gik vist med Barn, meente han, og derfor var det bedst, at hun ikke drog til Sæters i denne Sommer. Men hun nægtede, at hun

gik med Barn, hun feilede Ingenting og sin Sætergjerning skulde hun passe ligesaagodt denne Sommer, som hun havde gjort det før. Præsten saae, at han ikke kunde komme nogen Vei med hende og lod hende derfor have sin egen Villie, men han paalagde de Mænd, der fulgte hende til Sæters, aldrig at lade hende være alene, og det lovede de ham fuldt og fast.

Deroppe i Sæteren var Pigen munter og glad, og der gik en Tid hen, uden at Noget hændte. Folkene gave nøie Agt paa hende og lode hende aldrig være alene.

Da skete det en Aften, at Hyrden savnede alle Faarene og Køerne, og Enhver, der kunde bruge sine Been, maatte forlade Sæteren, Sæterpigen alene blev tilbage. Det gik seent med Folkenes Søgen, der opstod en tyk Taage, og derfor fandt de først Kvæget henad Morgenstunden. Da de kom hjem igjen, var Sæterpigen oppe, og var imod Sædvane hurtig og let tilbeens. Det saae man ogsaa, da nogen Tid var gaaet, at hun ikke var saa før, som tidligere, men hvorledes det var gaaet til, vidste man ikke, og heller ikke syntes man nu, at hendes Førhed havde været, som naar en Kvinde gaaer med Barn.

Om Høsten flyttede de hjem fra Sæteren, Mænd og Kvæg, og Præsten saae da, at nu var Pigen smalere om Livet, end hun havde været den foregaaende Vinter. Han trængte da ind paa de øvrige Sæterfolk og spurgte dem, om de havde gjort imod hans Befaling og Alle forladt Sæterpigen. Men de sagde ham, som det var, at de kun een eneste Gang havde forladt hende, for at søge efter Malkekvæget, der havde manglet.

Præsten blev vred og ønskede dem al Landsens Ulykker, fordi de havde gjort imod hans Befaling; forresten havde han havt en Anelse herom i Foraaret, dengang Sæterpigen drog afsted til Sæteren.

Næste Vinter kom en Mand for at frie til Præstens Fosterdatter; hun vilde Intet høre om hans Frieri, men Præsten sagde, at ham skulde hun ikke slippe fri for at ægte; thi ham vare Alle enige om at rose, og han var af en god Æt. Han havde sidste Vaar taget Gaarden efter sin Fader, og hans Moder havde Undertag hos ham. Denne Frier fik altsaa ingen Kurv, om det nu var med eller imod Pigens Villie. Deres Bryllup stod om Foraaret hos Præsten. Men før Bruden blev iført sin Brudedragt, sagde hun til Brudgommen: »Det Løfte tager jeg nu af Dig, siden Du ægter mig imod min Villie, at Du aldrig huser nogen Vintergjæst, uden at lade mig det vide først; thi ellers vil det gaae Dig ilde;« det lovede Manden hende.

Saa stod da Brylluppet og hun drog hjem med sin Huusbond og overtog Huusvæsenet, men uden nogen Lyst; thi aldrig var hun glad og hendes Aasyn var altid mørkt, skjøndt Manden bar hende paa Hænderne og knap nænnede at lade hende stikke Haanden ned i koldt Vand. Hver Sommer sad hun inde, naar Andre syslede med Høet ude paa Marken, og da blev hendes Svigermoder hos hende for at fornøie hende og hjelpe hende med Madlavningen. Imellemstunder sad de da og strikkede og spandt, og den gamle Kone fortalte da Sagn, for at more sin Svigerdatter.

Engang, da hun var bleven færdig med sin Fortælling, sagde den Gamle til sin Svigerdatter, at nu maatte hun ogsaa fortælle Noget. Den Anden svarede, at hun ingen Sagn kunde; da den Gamle imidlertid blev ved at trænge ind paa hende, lovede hun tilsidst at fortælle det eneste Sagn, hun vidste, og begyndte da saaledes:

»Paa en Gaard levede engang en Sæterpige. Kort fra Sæteren låae nogle store Klipper, som hun tidt gik forbi. Derinde boede en ung og fager Huldremand, som hun snart lærte at kjende, og der blev Kjærlighed imellem dem. Han var saa god og kjærlig imod Pigen, at han aldrig negtede hende nogen Ting og føiede sig efter hendes Villie i Alt. Det blev da Enden paa Legen, da nogen Tid var gaaet, at Sæterpigen gik med Barn; da hun skulde til Sæters den næste Sommer, trængte hendes Huusbond ind paa hende, for at faae at vide, om hun ikke var frugtsommelig, men det benegtede hun, og afsted drog hun til Sæteren, som hun pleiede. Men hendes Huusbond bad dem, der vare med hende i Sæteren, om aldrig at lade hende være alene, og det lovede de ham. Alligevel forlode de hende engang, for at lede efter Kvæget, og da følte hun Fødselsveer. Hendes Elsker kom da ind til hende, sad hos hende og hjalp hende med Fødselen, og siden toede og svøbte han Barnet. Men før han gik bort med Drengen, lod han hende drikke af et Glas, og det var den sødeste Drik, jeg nogensinde« ..... her faldt Nøglet, som hun strikkede af, ud af hendes Haand; hun bukkede sig ned efter det og rettede sig selv — »hun

nogensinde havde smagt, vilde jeg sige, og i samme Stund var hun karsk og fri for al Meen. Fra den Stund af saae Huldremanden og Pigen ikke hinanden; imod sin Villie blev hun gift med en anden Mand; thi hendes Hu stod altid til hendes første Elsker, og fra den Tid af saae hun aldrig en glad Dag. Og er nu den Fortælling ude.« Hendes Svigermoder takkede hende for Fortællingen og gjemte den i sit Sind. Saa gik der igjen nogen Tid, uden at Noget hændte; Konen gik, som altid, og bar paa sin Sorg, men altid var hun dog god og kjærlig imod sin Huusbond.

En Sommer, da det alt var langt ude paa Høhøsten, kom to Mænd, en større og en mindre, ind paa Marken til Bonden. De havde begge bredskyggede Hatte paa Hovedet, saa man saae dem kun utydeligt i Ansigtet. Den Større med Hatten tog Ordet og bad Bonden om Vinterly. Bonden svarede, at han ikke modtog Nogen, uden at hans Hustru vidste derom, og sagde, at han vilde tale med hende om den Sag først. Manden bad ham dog ikke at tale saa usømmeligt, som at saa gjæv en Mand skulde staae saadan under sin Kones Tøffel, at han ikke fik at raade selv i slige Smaating, som at give to Mennesker Føde en Vinter over. Det blev da Enden derpaa, at Bonden lovede dem Vinterophold, uden at han spurgte sin Hustru derom først.

Om Kvelden kom de Fremmede hjem til Bonden; han lod dem gaae ind i en Stue foran i Gaarden og bad dem blive der. Siden gik han til sin Hustru, og sagde hende, hvorledes Sagerne nu stod. Hun

blev ilde tilmode herover og sagde, at dette havde været hendes første og rimeligviis nu ogsaa blev hendes sidste Bøn. Men da han nu havde været ene om at tage imod dem, skulde det nu ogsaa blive hans Sag alene, hvad der fulgte af deres Ophold der om Vinteren; og saa talte de ikke mere om den Sag.

Nu var Alt roligt, indtil Ægtefolkene om Høsten vilde til Alters. Det var dengang Skik, som det endnu er det paa nogle Steder i Island, at de, der ville til Herrens Bord, gaae hen til alle Mennesker paa Gaarden, kysse dem og bede dem om Tilgivelse for hvad de have forseet sig imod dem. Huusfruen havde indtil denne Dag undgaaet Vintergjæsterne og havde aldrig ladet sig see af dem; og heller ikke denne Gang gik hun til dem for at sige Farvel.

Ægtefolkene droge afsted. Men da de vare komne udenfor Gjærdet om Hjemmemarken, spurgte Bonden sin Hustru: »Du har da sagt Farvel til vore Vintergjæster?« Hun svarede Nei. Han bad hende ikke at handle saa ugudeligt, at drage bort, uden at sige Farvel til dem først. »I de fleste Ting viser Du, at Du agter mig lidet, først deri, at Du tog imod disse Mænd uden at spørge mig derom, og nu deri, at Du vil nøde mig til at kysse dem. Alligevel skal jeg adlyde Dig, men Du faaer selv at paatage Dig Følgerne; thi det gjælder her mit Liv og efter al Sandsynlighed dit Liv med.«

Hun vendte nu hjem, og da det varede saa længe inden hun kom ud, vendte Bonden ogsaa om og gik did, hvor han ventede at finde sine Vintergjæster, og traf dem i deres Kammer.

Da saae han, hvor den største Vintergjæst laa Favn i Favn med hans Hustru paa Gulvet, og Begges Hjerter vare brustne af Harm. Men den anden Gjæst stod grædende over dem, da Bonden traadte ind; lidt efter forsvandt han, uden at nogen vidste, hvorhen han gik.

Men Alle vidste nu af hvad Huusfruen havde fortalt sin Svigermoder, at den største af de Fremmede havde været den Huldremand, som hun havde lært at kjende i Sæteren, men at den Anden, der forsvandt, havde været deres Søn.

Alfedronningen.

Der boede en Bonde paa en Gaard oppe tilfjelds, men ingensteds nævnes, hvad han eller Gaarden hed. Bonden var ugift, men havde en Huusholderske, der hed Hildur, om hvis Æt man Intet vidste. Hun raadede ganske for det indre Huusvæsen, og hun skilte sig vel ved alle Ting. Hun var godt lidt af alle Gaardens Folk og da ogsaa af Bonden, men dog saaes det ikke, at Forholdet imellem dem oversteg Sømmelighedens Grændser. Men hun var ogsaa en sat Kvinde, temmelig indesluttet i sig selv, men dog venlig i al Omgang.

Bondens huuslige Kaar vare meget gode, med Undtagelse af den ene Omstændighed, at det faldt ham

vanskeligt, at faae nogen Hyrde; men han var en rig Faarebonde, og syntes, at det var, som om hans Bo mistede sin Hovedhjørnesteen, hvis Hyrden manglede. Dette kom nu hverken af at Bonden var streng imod sine Hyrder, eller deraf, at Huusholdersken lod Noget mangle af hvad hun skulde yde. Grunden til at de ikke kunde blive enige, var snarere den, at Hyrderne ikke bleve gamle i Gaarde, og altid fandtes døde i deres Seng den første Julemorgen.

I de Tider var det Brug i hele Landet, at holde Gudstjeneste Juleaften, og det blev anseet for ligesaa høitideligt, at fare til Kirken da, som paa selve Juledag. Men paa Fjeldgaarde, der laae langt fra Kirken, var det ingen smal Sag for dem at komme tidsnok til Gudstjenesten, som paa Grund af Forholdene ikke kunde gjøre sig før færdige fra Hjemmet, end Stjernen stod midt imellem Morgen og Middag, og det var sædvanligt, at før kom Hyrderne ikke hjem hos denne Bonde. Vel behøvede de ikke at bevogte Gaarden, som det altid var Skik, at Een eller Anden gjorde Jule- og Nytaarsnat, medens Gaardens øvrige Folk vare i Kirke; thi efter at Hildur kom til Bonden, havde hun altid af sig selv tilbudt sig hertil, med det Samme hun besørgede, hvad der skulde bringes istand før Høitiden, Madkogning og Andet, som hører dertil, og hun vaagede altid langt ud paa Natten, saa Kirkefolkene mangengang vare vendte tilbage fra Gudstjenesten, vare gaaede tilsengs og faldne i Søvn, før hun gik i sin Seng. Da det en lang Tid var gaaet saaledes, at Bondens Hyrder alle pludselig vare døde Julenat, begyndte man at tale meget derom i Bygderne,

og det faldt derfor Bonden saare vanskeligt, at fæste Nogen til denne Gjerning, og desto vanskeligere blev det, jo flere der døde. Hverken paa ham eller Andre af hans Huusfolk faldt dog nogen Mistanke om, at de havde voldet Hyrdernes Død, da de alle vare døde uden at Saar vare at see paa dem. Tilsidst sagde Bonden, at han ei meer kunde faae det over sin Samvittighed, at fæste Hyrder, der havde den visse Død at vente, og at nu maatte Skjæbnen raade, hvorledes det gik med hans Kvæghold og Velstand.

Da Bonden havde besluttet sig hertil, og han var fuldt og fast bestemt paa, ikke at fæste Nogen til det Øiemed, kom der engang en rask og kraftig Mand og tilbød ham sin Tjeneste. Bonden sagde: »Saa megen Trang har jeg ikke til din Tjeneste, at jeg vil tage imod Dig.« Den Fremmede spurgte: »Har Du fæstet nogen Hyrde for næste Vinter?« Bonden svarede Nei, og sagde, at han havde bestemt ikke at fæste nogen tiere, »og har Du vel hørt, hvor ulykkeligt det hidindtil er gaaet mine Hyrder.« »Hørt har jeg det,« sagde den Fremmede, »men ei skal deres Skjæbne skræmme mig.« Bonden gav da efter, da den Anden bad ham saa indtrængende, og tog ham i sin Tjeneste som Faarehyrde. Nu gik der en Tid hen, Bonden og hans Hyrde vare vel fornøiede med hinanden, og denne var godt lidt af Alle; thi han var en Mand af gode Sæder, kjæk og ihærdig i alle Foretagender.

Der hændte Intet, til Julen kom; da gik det, som sædvanligt, at Bonden drog til Kirken Julekveld med sine Huusfolk; kun hans Huusholderske blev alene

hele Mængden havde bragt Dronningen sin Hyldest, fulgte Alle hende og Kongen til Hallen, og der gav man hende en hæderlig Modtagelse, klædte hende i kongelig Skrud og smøgede Guldringe paa hendes Arm. Hyrden fulgte Mængden til Hallen, men holdt sig dog hele Tiden, hvor Folk var færrest, skjøndt saaledes, at han kunde see Alt hvad der foregik. I Hallen saae han saa megen Pragt og Glands, at han aldrig havde seet Sligt før. Bordene bleve tagne frem og dækkede, og han undrede sig over al den megen Pragt. Efter en Stund saae han Hildur træde ind i Hallen, iført den prægtige Klædning, hvorom før er talt. Enhver fik sin Plads anviist; Dronning Hildur satte sig i Høisædet ved Siden af Kongen, men hele Hirden sad paa begge Sider, og Maaltidet varede nu en Tid. Siden blev der taget af Bordene, hvorpaa Hirdens Mænd og Møer, saa mange, som havde Lyst dertil, traadte Dandsen, medens Andre valgte den Morskab, der var mere efter deres Sind; men Kongen og Dronningen sad og talte med hinanden, og deres Samtale forekom Hyrden blandet baade med Sorg og Glæde.

Under Kongens og Dronningens Samtale kom tre Børn, yngre end de førnævnte, ind til dem, og yttrede ligeledes Glæde over at see deres Moder. Dronning Hildur besvarede kjærligt deres Hilsen, tog det yngste Barn paa Skjødet, og kjælede for det, men det var gnavent og uroligt. Dronningen satte da Barnet fra sig, drog en Ring af sin Haand og gav det den til at lege med. Barnet taug da stille og legede en Stund med Guldet, men tabte det tilsidst paa Gulvet. Hyrden

stod der i Nærheden, skyndte sig, og fik fat i Ringen, da den faldt ned paa Gulvet, stak den til sig og gjemte den vel, uden at Nogen blev den vaer; men det forekom Alle underligt, at den ikke var at finde nogetsteds, da man søgte efter den. Da det var skredet langt ud paa Natten, begyndte Dronning Hildur at bryde op til Bortreise, men Alle, der vare i Hallen, bade hende om at dvæle længer, og vare meget sorgfulde, da de saae, at hun vilde drage bort.

Hyrden havde lagt Mærke til, at paa eet Sted i Hallen sad der en saare gammel Kvinde, grum at see til; hun var den eneste af Alle derinde, som hverken glædede sig ved Dronning Hildurs Komme, eller bad hende om at blive, da hun vilde drage bort. Da Kongen saae Hildurs Reisehu, og at hun ikke lod sig bevæge til at blive, hverken ved hans eller Andres Bønner, gik han hen til Kvinden og sagde; »Tilbagekald nu dine Forbandelser, min Moder, og laan Øre til mine Bønner, at min Dronning ikke skal behøve længer at være mig fjern og min Glæde over at være sammen med hende saa liden og kortvarig, som den nu har været.« Den gamle Kvinde svarede ham med Vrede: »Alle mine Forbandelser skulle staae ved Magt, og Intet skal bevæge mig til at kalde dem tilbage.« Kongen blev taus derved, og gik kummerfuld til sin Dronning, lagde Armen om hendes Hals og kyssede hende, og bad hende endnu engang med blide Ord om ikke at drage bort. Dronningen sagde, at hans Moders Forbandelser forbød hende at handle anderledes; hun yttrede, at der var liden Sandsynlighed for, at de oftere

vilde see hinanden, formedelst den Skjæbne, der hvilede over hende, og at de Mandedrab, der vare skete for hendes Skyld og nu vare blevne saa mange, ikke længer vilde kunne skjules, og at hun derfor vilde faae velfortjent Straf for sine Gjerninger, skjøndt hun nødigt havde øvet dem.

Medens hun fremførte disse Klager begav Hyrden sig bort fra Hallen, da han saae, hvorledes Sagerne stod; han gik den lige Vei over Sletten til Gruben og op igjen til Veien. Siden gjemte han sin Usynligheds-steen, tog Bidslet paa sig og ventede, til Hildur kom. Efter en kort Tids Forløb kom Drønning Hildur did, ene og med et sørgmodigt Aasyn; hun satte sig op paa hans Ryg og red hjem. Da hun kom did, lagde hun ham sagte i hans Seng igjen og tog Bidslet af ham, gik siden selv til Sengs og begyndte at sove. Skjøndt Hyrden i al denne Tid var lysvaagen, lod han dog som han sov, forat Hildur ikke skulde mærke Andet. Men da hun var gaaet i Seng, brød han sig ikke om at vise mere Varsomhed; han faldt i en haard Søvn, og sov, som man kunde vente, til langt hen paa Dagen.

Den næste Morgen stod Bonden først af Alle paa Gaarden op af sin Seng; thi det var ham om at gjøre at see til sin Faarehyrde, men han ventede den Sorg, istedetfor Juleglæden, at finde ham død i hans Seng, saaledes som det var gaaet til tidligere. Idet Bonden klædte sig paa, vaagnede Gaardens øvrige Folk og klædte sig ligeledes paa, men Bonden gik hen til Hyrdens Seng og rørte ved ham med sin Haand. Han mærkede da, at han var ilive og blev derover glad og

priste Gud i høie Toner for denne Miskundhed. Siden vaagnede Hyrden karsk og munter og klædte sig paa. Medens dette skete, spurgte Bonden ham, om der var hændt ham noget Nyt om Natten. Faarehyrden svarede Nei, »men en saare underlig Drøm har jeg drømt.«

»Hvorledes var den Drøm?« spurgte Bonden. Hyrden begyndte da sin Fortælling der, hvor vi have fortalt, at Hildur kom ind til hans Seng og gav ham Bidslet paa, og siden gjengav han hvert Ord og hver Hændelse saa nøie, som han selv kunde huske. Da han var færdig med sin Fortælling, sade Alle tause, uden Hildur, der sagde: »Du har løiet Alt hvad du har sagt, hvis Du ikke kan bevise med klare Jertegn, at det gik til, som Du siger.« Hyrden lod sig ikke sætte i Forlegenhed ved dette, men tog Ringen frem, som han om Natten havde taget op fra Gulvet i Alfehjem og sagde: »Skjøndt jeg ikke anseer det for min Pligt at bevise et Drømmesagn med Jertegn, da er det dog saa heldigt, at jeg her har et klart Vidnesbyrd om, at jeg har været hos Alferne i Nat, eller er dette ikke din Fingerring, Dronning Hildur?« Hildur svarede: »Saaledes er det, og Gud velsigne Dig fordi Du har befriet mig udaf den Trældom, min Svigermoder havde paalagt mig, og nødig har jeg maattet begaae alle de Misgjerninger, hun lagde paa mig.« Dronning Hildur begyndte da sin Fortælling saaledes:

»Jeg var en Alfemø af ringe Æt, men han, der nu er Konge i Alfehjem, fik Kjærlighed til mig, og skjøndt det var meget imod hans Moders Villie, tog han mig til sin Hustru. Da blev min Svigermoder saa

rasende, at hun lovede sin Søn, at han kun skulde have kort Glæde af mig, men dog skulde vi faae Lov til at see hinanden imellemstunder. Men paa mig lagde hun, at jeg skulle vorde en Trælkvinde blandt Menneskene, og dermed skulde følge den Ulykke, at hver Juul skulle jeg blive et Menneskes Bane paa den Viis, at jeg, medens han sov, skulde give ham mit Bidsel i Munden og ride paa ham ad den samme Vei, som jeg red paa denne Hyrde sidste Nat, for at træffe Kongen; og skulde dette blive saalænge ved, indtil jeg blev overbeviist om denne Ondskab og dræbt derfor, hvis jeg ikke fandt en saa kjæk og modig Mand, at han turde følge mig til Alfehjem, og siden kunde bevise, at han var kommen did og havde seet, hvad Folk der syslede med. Nu er det klart, at alle Bondens tidligere Hyrder have fundet Døden, siden jeg kom hid, for min Skyld, men jeg haaber, at man ikke vil tilregne mig, hvad der skete imod min frie Villie; thi Ingen har undersøgt den underjordiske Vei og af Nysgjerrighed draget ind i Alfernes Boliger før denne modige Mand, som nu har løst mig udaf min Trældom og Forbandelserne, og visselig skal jeg lønne ham derfor, om det saa ikke skeer strax. Nu skal jeg ikke dvæle her længer, hav Tak for den Godhed, I have udviist imod mig, men min Længsel drager mig mod mit Hjem.«

Efter at have talt saaledes, forsvandt Dronning Hildur, og siden har man aldrig seet hende blandt Menneskene.

Men det fortælles om Faarehyrden, at han giftede sig og satte Bo den næste Vaar. Det kunde han da

ogsaa, thi baade viste Bonden sig gavmild imod ham, da han drog af sin Tjeneste, og desuden var han da ikke heller selv uden Formue. Han blev sin Bygd til saare megen Nytte og altid henvendte man sig til ham om Raad og Hjelp; men saa elsket blev han og saa lykkelig var han, at Folk ikke ret kunde begribe, hvorledes det hang sammen og syntes, at det var, som om hos ham havde hvert Dyr to Hoveder.

Men han sagde, at han havde Dronning Hildur at takke for hele sin Velstand.

Snotra.

Der fortælles, at engang i gamle Dage kom en Kvinde med et anseeligt Ydre, men som Ingen vidste Noget om, til Næs i Borgarfjorden. Hun bosatte sig der, og jo bedre man lærte hende at kjende, desto bedre syntes Folk om hende. Hun kom snart til at bestyre Gaarden, og blev siden Eierinde af Næs, men der meldes Intet om, hvorledes Tilstanden paa Gaarden var før hendes Tid. Hun tog en Gaardstyrer i sin Tjeneste og paalagde ham at sige hende, hvor hun opholdt sig næste Juul; thi da vilde hun drage hjemmefra og blive borte Julen over. Manden sagde, at det kunde han vist ikke sige hende, men hun sagde, at hvis han ikke kunde sige hende det, vilde det koste hans Liv, kunde han det derimod, skulde hun lønne ham vel derfor.

Det lakkede nu hen mod Julen, og Juleaften lavede Snotra sig til Reisen, men Ingen vidste, hvor hun drog hen. Efterat Juletiden var til Ende, kom hun hjem igjen, gik til sin Gaardstyrer og spurgte ham, om han nu kunde fortælle hende, hvor hun havde været henne i Julen? Han svarede Nei, hvorpaa han forsvandt pludselig, uden at Nogen vidste, hvad der blev af ham. Paa samme Viis gik det den næste og den tredie Gaardstyrer, der toge Tjeneste hos hende. Hun fæstede dem Alle paa eet og samme Vilkaar. Det var en staaende Vane, at hun drog bort hver Juul, siden gjorde hun dem Alle det samme Spørgsmaal, men Ingen af dem kunde besvare det, og saa forsvandt de Alle.

Endelig kom der Een til hende, hvem hun gjorde det Samme til Pligt. Han sagde, at hvis han kunde, saa skulde han nok sige hende det. Nu led det henad Julen og Juleaften lavede Snotra sig til, kort før Solnedgang, for at drage fra Hjemmet, som hun pleiede, men Karlene gik tilsengs i deres Kammer. Gaardstyreren var vaagen og lyttede efter, naar Snotra gik ud af Gaarden, da gik han efter hende, for at see, hvilken Vei hun valgte. Han saae, at hun gik over Hjemmemarken ned til Søen og at hun bar en Bylt under Armen, og han listede sig efter hende. Da hun var kommen ned til Stenene paa Strandbredden, satte hun sig ned og tog Bylten, hun bar paa, og løste den op. Han saae, at det var et Stykke lystfarvet Linned; thi han stod indenfor hende paa Bakken. Da hun fik Øie paa ham, kastede hun et andet Stykke Linned til ham, men svøbte det, hun selv holdt paa, om sit Hoved, og

kastede sig derpaa ud i Søen. I største Skynding gjorde han ligesaa, fulgte efter hende og fik fat i en Snip af Tøiet bag paa hendes Ryg.

De svævede, ligesom i en Røg eller Diis, fremad i nogen Tid, indtil de kom til et saare skjønt Land. Der steg Snotra op paa Stranden, tog Linnedklædet af sig, gjemte det paa et afsides Sted, og gik derpaa op i Landet. Han gjorde det Samme, tog ligeledes sit Klæde af sig, bandt det sammen og lagde det ovenpaa hendes, hvorpaa han gik efter hende. Han saae, at Landet var saare fagert, det var tilgroet med vellugtende Urter og Frugttræer, og da han kom længer fra Kysten, saae han Blomsterhaver overalt omkring sig.

Dernæst saae han en saare pragtfuld Stad, omgiven af Mure. Da hun kom hen til Stadens Port, drog en stor Skare Mennesker hende imøde med Sang og Spil; de toge hende i Haanden, men hun vendte sig om imod ham og gav ham et Tegn til at han skulde gaae did, hvor to høie Huse stode tæt sammen, men dog med et lille Mellemrum imellem sig. Did gik han og fandt der et lille Huus, hvorfra man kunde naae op til et Vindue paa det store Huus ved Siden af, og der slog han sig nu til Ro.

Den første Kveld krøb han op til Vinduet, og saae derinde en stor Pragt. Alting straalede af Lys, og mange festligklædte Mennesker dandsede til Strengenes Klang og med alskens Glædesudbrud. I et Høisæde saae han en Mand med et værdigt Udseende, og ved hans Side kjendte han Snotra, der var klædt i en Dronnings Skrud, og han undrede sig meget herover.

Der stod han nu ved Vinduet, indtil Dandsen hørte op, Bordene bleve afdækkede og Hallen blev forladt af Mennesker.

Da han var gaaet til Hvile, bragte en ung Kvinde ham Spise, og hun bragte ham hans Mad og Drikke, saalænge han var der. Hver Kveld gik han op til Vinduet, og altid saae han det Samme, en stor Pragt og Glæde og de To i Høisædet.

Men da han den sidste Kveld stod ved Vinduet, saae han to Mænd komme derind og melde Kongen og Dronningen, at en Ko der paa Stedet havde født to Kalve, men at den ene Kalv var død, da man kom ind i Stalden, og at de to Kvinder, der skulde passe Koen, nu gave hinanden Skyld for Kalvens Død, hvorover der var opstaaet en ivrig Trætte imellem dem. Over denne Tidende blev Kongen meget opbragt.

Da Julen var forbi, blev Snotras Gaardstyrer vaer, at nu forestod Afreisen. En utallig Mængde Mennesker fulgte hende ud af Hallen med Sang og Spil. Kongen førte hende ved sin Haand, ud af Hallen, og skiltes fra hende med Sorg og Græmmelse; men hun vendte tilbage ad den samme Vei til Taagen, og hendes Gaardstyrer fulgte efter hende. De svævede ligesom igjennem en Diis, indtil de kom til Land paa det samme Sted, hvor de vare dragne ud fra. Der tog hun sit Linnedklæde af sig og viklede det sammen. Han gjorde ligesaa ved sit og kastede det til hende. Hun talede intet Ord, men gik hjem; han gik efter hende, og siden ind i sit eget Kammer, hvor han sov

til om Morgenen. Karlene stode da op, som de pleiede, og gik til deres Gjerning, men han blev alene tilbage.

Da kom Snotra til ham, bød ham Godmorgen, og spurgte, om han nu kunde sige hende, hvor hun havde tilbragt Julen? Han vidste det ikke, sagde han, men kvad:

»Om Kalvens Død der stredes To,
Min Dronning, selv Du veed det jo.
Munden gik, saa det var en Gru,
Og Kongen selv blev gram i Hu.«

»Hav Tak herfor,« sagde Snotra, »nu har Du løst mig af Trolddommen; jeg var dreven fra min Huusbond og det var paalagt mig, at jeg kun skulde være hos ham hver Juul, hvis ikke Den fandtes, der kunde sige mig, hvor jeg var henne i den Tid. Du alene kunde sige mig det, og derfor skjænker jeg Dig hele mit Indbo og Gaarden, og Du vil blive en lykkelig Mand.«

Derefter forsvandt Snotra og saaes ikke mere. Men Gaarden fik Navn efter hende og blev kaldet Snotrunæs.

Elledandsen Nytaarsnat.

To Brødre vare uenige om der var Huldrefolk til. Den Ene paastod, at de vare til, men den Anden negtede det ivrigt. Dette gik en Tid, indtil Den, der benegtede Huldrefolkets Tilværelse, blev vred og sagde, at nu vilde han drage bort og ikke komme hjem igjen, før han havde faaet Vished om der var Huldrefolk til eller ei. Siden drog han afsted over Fjelde og øde Strækninger, Høie og Dale, men blev dog ikke klogere.

Der meldes nu ikke Videre om hans Reise, før han Nytaarskveld kom til en Gaard, hvor Folkene vare meget sørgmodige. Den Reisende var snaksom og spurgte, hvad her saaledes forspildte deres Glæde. Aarsagen dertil var, fortalte man, at Ingen vilde blive tilbage for at passe paa Gaarden, medens de øvrige Folk droge til Gudstjenesten; thi hver Nytaarsnat var i lang Tid Gaardens Bevogter forsvunden, og vilde derfor Ingen blive tilbage; Enhver, som gjorde det, ventede jo sin Bane. Den Fremmede bad Folkene ikke at frygte for slig overtroisk Snak og tilbød sig at passe paa Gaarden. Herover faldt dem Alle en Steen fra Hjertet, men de vare dog i Frygt og Kvide for hvorledes dette vilde ende.

Da Gaardens Folk vare dragne afsted til Gudstjenesten, tog han sig for at løse en Fjæl ud af Panelet ovenfor den forreste Seng i Badstuen, og krøb selv ind imellem Panelet og Væggen, skjød siden Beklædningen

for igjen, men lod dog en lille Revne tilbage ved Sammenføiningen, for at han kunde oversee hele Badstuen. Men Hunden, der var med ham, laa paa Gulvet.

En liden Stund efter at han havde faaet dette i Orden, hørte han Lyden af Menneskerøster og Fodtrin udenfor, og lidt efter hørte han, at en Mængde Mennesker kom ind i Badstuen. Han saae, at Hunden blev greben og slængt ned, saa hvert Been gik itu i den; dernæst hørte han, at de nys Komne talte med hverandre om at der lugtede af Mennesker paa Gaarden; men Nogle meente dog, at det ikke var saa underligt, eftersom Folkene nylig vare gaaede bort til Gudstjenesten.

Efter at disse Gjæster havde faaet seet sig om, saae Manden, der sad paa Luur, at de toge et Bord frem i Badstuen og bredte en guldvævet Dug, en stor Kostbarhed, derpaa, og at Alt, hvad de dækkede Bordet med, svarede dertil, Skaaler og Tallerkener, Drikkekar og Knive, Alt var af Sølv. Siden satte de sig tilbords og Alt foregik med stor Anstand. De lode en Dreng staae Vagt ved Døren for at see efter naar Dagen lysnede, og han var enten inde eller ude. Mennesket lagde Mærke til, at hvergang Drengen kom ind, blev han spurgt om, hvormange Klokken nu var; men han svarede bestandig, at der var lang Tid til Dag endnu. Nu begyndte Manden saa smaat at rive ned af Mellemmuren i Badstuen, for at han hurtigt kunde komme ud imellem Panelet og Væggen, hvis det var nødvendigt. Men da de Fremmede vare mætte, saae han, at en Mand og en Kvinde bleve førte frem, og siden saae

han en Tredie gaae dem imøde, der forekom ham at være en Præst. Siden begyndte en Sang, og de sædvanlige Brudepsalmer bleve sungne, og Alt gik her til, som det pleier hos gode Kristne. Efter at Brudevielsen var endt, dandsede man, og den Glæde varede en Stund. Da de havde dandset i nogen Tid, kom Huldrefolkenes Dørvogter ind, og blev atter spurgt om hvor Meget der var tilbage af Natten, og han svarede, at der endnu var en sjette Deel tilbage. Idetsamme raabte den Lurende, der havde sneget sig ud af Aabningen og stod bag ved Dørvogteren: »Der løi Du; thi nu er Dagen midt paa Himlen.« Herover bleve de dandsende Huldrefolk saa forfærdede, at de øieblikkelig dræbte deres Dørvogter, men imidlertid løb Manden, der skulde passe paa Gaarden, igjen ind imellem Panelet og Væggen. Da Huldrefolkene havde dræbt Dørvogteren, løb de ud saa hurtig, de kunde, ligesom Lam ud af en Faaresti, og lode alle deres Sager blive tilbage. Da Manden saae det, forfulgte han dem i Frastand, og det Sidste, han saae til dem, var, at de kastede sig ned i en Sø, der var i Nærheden af Gaarden. Derpaa vendte han hjem igjen og samlede Alt sammen, Madlevningerne og den kostbare Opdækning.

Kort efter kom Gaardens Folk hjem fra Kirke; glade bleve de over at see Manden, der havde bevogtet Gaarden, og de spurgte ham, om han ikke havde mærket Noget. Han svarede, at det havde ikke været Meget, og fortalte dem saa det Hele. Nu gik det op for Folkene, at de tidligere Vogtere maatte have ladet

sig see, og at det var blevet deres Undergang, ligesom det nu blev Hundens, at den saaes.

Gaardens Folk takkede Manden, der havde bevogtet Gaarden, med mange og fagre Ord for hans Mod, og gave ham Alt, hvad Huldrefolket havde ladet blive tilbage og han kunde bære bort med sig. Derefter drog han hjem og traf sin Broder. Ham fortalte han nu Alt dette og sagde tillige, at herefter skulde han aldrig benegte, at der var Huldrefolk til. Senere tog han mod Gaarden efter sine Forældre, giftede sig og havde Held med sig i alle sit Livs Foretagender. Han blev anseet for en ypperlig Mand i sin Bygd, var ihærdig og vidste gode Raad i vanskelige Forhold. Men det fortælles om den Gaard, som han bevogtede i hiin Nat, at ingen Nytaarsnat forsvandt der siden noget Menneske.

Huldrefolkene paa Søen.

I Skørd, en Fjeldbygd imellem Skagefjords- og Hunevands-Syssel ligger Gaarden Selholar, i hvis Nærhed findes en lille Sø, der vrimler af smaae og store Foreller. Kaster man sit Net udi denne Sø, for at fiske, findes det den følgende Morgen oppe paa Bakken, enten vundet sammen i et Nøgle eller revet i mange

Stykker. Hvor tidt man end har prøvet herpaa, er det dog altid gaaet paa samme Viis.

Engang vare nogle Folk tilfjelds, for at samle Mos, og laae ved Søen. Da en ung Pige en Morgenstund ved Solopgang kom ud af Teltet, saae hun fem Baade paa Søen. I hver af de fire Baade sade to Mænd, men i den femte, der var den største, sad der tre Mænd. De droge Net op af Søen og gjorde en heldig Fangst. Pigen tænkte sig strax, at dette maatte være Huldrefolk, og havde længe Øie med dem.

Men da hun et Øieblik saae bort fra dem, fik hun ikke Øie paa dem igjen.

Præstedatteren fra Præstebakke.

Paa Præstebakke i Skaptafellssyssel levede engang en Præst, som hed Einar; han var en rig Mand og havde mange Børn. Han havde stor Lede til Huldresagn, og sagde, at aldrig havde Huldrefolk været til; han manede dem frem til at besøge sig, og siden roste han sig af, at han nok ikke havde været at træffe.

Men en Nat drømte han, at der kom en Mand til hans Seng og sagde: »Herefter skal Du aldrig kunne negte, at der findes Huldrefolk; thi nu tager jeg din ældste Datter, og hende skal Du ikke see tiere. Du har længe nok drillet os Ellefolk.«

Næste Morgen var Præstens ældste Datter, som dengang var tolv Aar gammel, forsvunden. Man søgte overalt, men hun fandtes alligevel ikke.

Men naar siden hendes smaae Sødskende løb og legede paa Marken, kom hun til dem og legede med dem. Gjerne vilde de have hende hjem med sig, men da blev hun altid borte for dem. Hun fortalte sine Sødskende, at, hvor hun nu var, vare Folk gode imod hende og at hun havde det saa godt.

Hendes Fader drømte altid om hende, og ham fortalte hun det Samme, som hun havde fortalt sine Sødskende, og desuden, at Præstesønnen hos Ellefolket var hende bestemt til Brudgom.

Saaledes gik det en Tidlang, indtil hun engang i Drømme kom til sin Fader og fortalte ham, at nu ønskede hun gjerne at see ham som Bryllupsgjæst hos sig den næste Dag; thi da skulde hendes Bryllup staae.

Fra den Tid af drømte han aldrig oftere om hende.

Høstkarlen.

Engang drog en ung Mand fra Sydnæssene til Nordlandet for at forrette Høstarbeide. Da han kom Nordpaa til Hederne, overfaldt en stærk Taage ham, saa at han foer vild. Det blev Sneeveir og Kulde.

Manden standsede derfor paa Veien og opslog sit Telt. Da han siden tog sit Reisefoder frem og gav sig til at spise, kom en saare forkommen og forsulten rød Hund ind i Teltet. Sydlændingen undrede sig over, at der kom en Hund til ham paa et Sted, hvor han ikke ventede at see noget Dyr. Hunden var saa styg og underlig, at han blev ganske bange for den; ikke desto mindre gav han den saa Meget at æde, som den vilde. Hunden aad graadigt, gik siden bort og forsvandt ude i Taagen. Manden ændsede det ikke videre, og da han var færdig med sit Maaltid, gav han sig til at sove med Sadlen under Hovedet.

Han faldt nu i Søvn og drømte, at en Kvinde kom ind i Teltet til ham. Hun var stor af Væxt og allerede tilaars. Hun sagde: »Jeg takker Dig, unge Mand, for min Datter, men lønne Dig, som Du har fortjent det, staaer ikke i min Magt; dog vil jeg, at Du modtager denne gamle Lee, som jeg lægger her under din Sadel. Jeg haaber, at den vil blive Dig til Gavn, og den vil bide lige godt, hvad den saa træffer paa. Aldrig skal Du gløde den i Ild; thi da duer den ikke mere, men, hvis det synes Dig fornødent, kan Du gjerne bryne den paa Steen.« Derpaa forsvandt Kvinden.

Høstkarlen vaagnede op af sin Søvn og saae, at Taagen var lettet, og at det var lys Dag. Solen stod høit paa Himlen. Det Første, Manden havde at gjøre, var, at samle sine Heste og gjøre sig rede til at bryde op. Derpaa bandt han Teltet sammen og læssede paa sine Heste; men da han løftede sin Sadel op fra Jor-

den, fandt han liggende under den en halvslidt Lee med Rustpletter paa. Han huskede da paa Drømmen og gjemte sin Lee, drog afsted, og Alt gik godt; Veien fandt han snart, og nu gik det saa hurtigt, han formaaede, ad Bygderne til. Men da han kom til Nordlandet, vilde Ingen tage ham i Tjeneste; thi Alle havde fæstet de Høstfolk, de behøvede, og der var da ogsaa allerede gaaet een Uge af Høhøsten. Da hørte han, at der var en Kone i Bygden, som endnu ikke havde fæstet nogen Høstkarl. Hun var rig paa Gods, og man meente, at hun kunde mere end sit Fadervor. Hun pleiede ikke at fæste Høstfolk, og aldrig begyndte hun at slaae Høet før en Uge eller en halv Maaneds Tid efter Andre; og dog blev hun gjerne ligesaa hurtig færdig med sin Hjemmemark, som alle de Øvrige. Naar hun da endelig engang imellem havde taget en Karl i Tjeneste, beholdt hun ham ikke længer end en Uges Tid og gav ham ingen Løn. Til hende viste man Sydlændingen, efterat man havde sagt ham, hvordan hun var, og da han intetsteds kunde faae Arbeide, gik han derhen og tilbød sig at slaae Hø hos hende. Hun tog vel imod ham og sagde, at hun vilde tillade ham at være der en Uge, »men ikke giver jeg Dig Løn,« sagde hun, »uden Du slaaer saameget Hø i hele Ugen, at jeg ikke kan rive Alt, hvad Du har slaaet, om Løverdagen.« Dette fandt han at være gode Kaar og gav sig til at slaae.

Han tog nu sin Lee, Ellekvindens Gave, og den bed godt, syntes ham. Aldrig behøvede han at hvæsse den, og saaledes slog han uafbrudt i fem Dage. Han

syntes godt om at være her, og Konen var meget god imod ham. Engang kom han ud i Smedien; der saae han en utallig Mængde Leeskafter og River og en stor Bunke af Leer. Han undrede sig herover, og syntes, at Konen just ikke havde Mangel paa Avlsredskaber.

Fredagaften gik han tilsengs, som han pleiede. Om Natten drømte han, at Ellekvinden, der gav ham Leen, kom til ham og sagde: »Meget Hø har Du allerede slaaet, men ikke vil din Huusmoder være længe om at rive det sammen, og da jager hun Dig bort, hvis hun naaer Dig imorgen. Gaae derfor ind i Smedien, hvis Du troer, at Høet, Du har slaaet, ikke vil strække til, og tag saa mange Leeskafter, som Du synes, bind Leer paa dem og bær dem ud til Dig paa Engen og see til, hvorledes det da vil gaae.« Efterat Ellekvinden havde sagt dette, gik hun bort, men Høstkarlen vaagnede og stod op af Sengen og gav sig strax til at meie. Om Morgenen kom hans Huusmoder ud og bar i sin Haand fem River. Hun sagde: »Meget Hø har Du meiet og mere, end jeg troede.« Derpaa lagde hun Riverne hist og her paa Engen og begyndte at rive, og da saae Høstkarlen, at meget Hø kunde hun rive sammen, men de andre River dog ikke mindre, skjøndt han ikke saae noget Menneske ved dem. Da Middagen nærmede sig, og han saae, at det meiede Hø ikke vilde strække til, gik han ind i Smedien, tog nogle Leeskafter og bandt Leer paa dem. Siden gik han ud igjen og stroede disse Leer omkring paa den umeiede Eng, og alle begyndte de at slaae, og øieblikkelig blev Pletten større. Dette gik hele Dagen til

Kveld, og det meiede Hø strakte til. Men om Kvelden gik Kvinden hjem og tog sine River med sig. Høstkarlen bad hun at følge sig. Hun sagde, at han forstod Mere, end hun havde meent, og deraf skulde han nyde Godt, og saalænge han selv vilde, kunde han nu være hos hende. Han blev hos hende om Sommeren, og de kom godt ud af det med hinanden. De høstede meget Hø og gave sig dog god Tid. Efter Hosten gav hun ham en saare stor Løn, og med den drog han til Sønderlandet. Næste Sommer og alle de følgende Somre, han drog paa Høstarbeide, tog han Tjeneste hos hende. Siden fik han selv Gaard paa Sydnæssene og blev altid anseet for en dygtig Mand. Han var en flink Sømand og duelig til Alt, hvad han foretog sig; altid meiede han sit Hø alene og brugte aldrig anden Lee, end den, Ellekvinden gav ham, og dog blev han ligesaa hurtig færdig med sin Hjemmemark, som andre Folk.

Det skete en Sommer, at han roede ud for at fiske; da kom hans Nabo til hans Hustru og bad hende at laane sig en Lee til at slaae med; thi han havde brækket sin Lee, og vidste ikke, hvorledes han ellers skulde hjelpe sig. Konen gav sig til at søge efter hos sin Mand og fandt den gode, gamle Lee, men ingen anden. Hun laante Bonden Leen, men varede ham mod at gløde den i Ilden; thi det sagde hun, at hendes Mand aldrig gjorde. Han lovede det og gik hjem. Han bandt Leen paa Skaftet, begyndte at slaae, men kunde ikke skjære et eneste Straa med den, hvorover han vrededes og gav sig til at hvæsse

Leen; men det hjalp ikke. Han gik da ind i Smedien forat hamre Eggen, og han meente, at der ikke var nogen Fare ved, om han ogsaa glødede denne Lee i Ilden. Men, saasnart den kom i Ilden, smeltede den som Vox, og blev til bare Jernsinner. Han gik hen og fortalte Konen, hvorledes Sagerne nu stode; men hun blev meget bange; thi hun vidste, at hendes Huusbond vilde vredes saare, naar han fik det at vide, og det blev da ogsaa Tilfældet; dog har man ikke hørt, at han ærgrede sig længe herover, kun gav han sin Kone en Kindhest for hvad hun havde gjort, og det var første og sidste Gang, at hun fik en saadan.

Thord paa Trostestad.

Thord hed en Mand; han boede paa Trostestad paa Høfdestrand i Skagefjord. Han havde, syntes Folk, et underligt Sind. Det traf sig en Vinter, at han gik hjemmefra til Handelsstedet i et saa stærkt Sneefog, at man fandt, det var ikke noget Veir til at finde Vei i. Han bar en Sæk med Varer, og med den gik han nu ned over Myrerne; thi der er ikke langt derfra til Hofsos. Da han var kommen et lille Stykke paa Veien, foer han vild, men blev dog ved at gaae til Kveld; da troede han at see nogle Boder, der vare saa høie, at man maatte forbauses derover; han gik derhen,

og fandt Vinduerne oplyste. Han gik hen til et Vindue og saae Mennesker derindenfor, som morede sig med Strengeleg og Dands. Nu nærmede han sig Døren og bankede paa. Strax kom en frakkeklædt Mand til Døren og spurgte ham, hvad han vilde. Thord sagde, som det var, at han var faret vild og sagde, at han gjerne vilde have Huusly, hvis det lod sig gjøre. Den Anden svarede, at det kunde han vel faae »og følg mig nu ind med din Varesæk. Imorgen skal jeg handle med Dig, og Du vil nok ikke synes værre om at handle her, end i Hofsos.« Thord troede neppe sine egne Øine, det Hele var for ham, som en Drøm. Den Frakkeklædte førte ham ind i Stuen, skjøndt han ikke var fiint klædt; der var mange Mennesker, Konen i Huset, Børn og Tyende, og Alle vare de meget pyntede og sang og vare glade.

Frakkemanden, eller Herren i Huset, sagde sagte til sin Hustru, men dog saa høit, at Thord hørte det: »Her er kommen en vildfarende Mand, der er træt og trænger til Noget at styrke sig paa. Giv ham en Hjertestyrkning, min Skat.« Hun ynkede ham, Stakkelen, stod hurtig op, og hentede baade rigelig og god Mad til ham. Men Herren i Huset kom med en Flaske og to smaae Bægere, skjænkede i, drak derpaa selv det ene Bæger, men bad Thord om at drikke det andet. Det gjorde han, og han syntes at han ikke i sin hele Levetid havde smagt saa god Viin før. Der var meget morsomt, og Thord kjedede sig ikke, skjøndt han fandt sit Eventyr noget løierligt. Han fik det ene Bæger efter det andet og begyndte at blive drukken. Siden

fik han en god Seng og sov Rusen ud om Natten. Næste Morgen fik han atter Mad og Viin, der var endnu bedre, end den om Aftenen.

Siden gik Herren i Huset ud med ham og spurgte, om han vilde handle med sig, hvortil Thord svarede Ja. De gik da ind i Kramboden, hvor der var alle Slags Varer. Thord lod sine Varer veie, og Kjøbmanden gav en halv Gang mere for dem, end man pleiede at give i Hofsos. Thord fik nu Korn i sin Pose, Lærred og forskjellige Kramvarer, som han havde Brug for. Alt fik han til den halve Priis af den sædvanlige, og da han var færdig, gav Kjøbmanden ham et stort Tørklæde til Konen og Hvedebrød til Børnene, og sagde, at Thord her skulde nyde Godt af, at han engang havde reddet hans Søn fra Livsfare. Thord troede ikke, at det forholdt sig saa; men Kjøbmanden sagde, at det var dog Tilfældet. »Du befandt Dig engang med flere unge Mænd under Thordshøfde; I vilde over til Drangø og laae og ventede paa Medbør. Dine Fæller morede sig med at kaste Stene, og sigtede efter en Klippe der; men det var et varmt Solskinsveir den Dag, og min Søn havde derfor lagt sig til Hvile under Klippen; thi han var træt og havde vaaget hele Natten. Du forbød dem at kaste Stenene, og sagde, at de Løier vare til ingen Nytte. De holdt vel op, men gjorde dog Nar af Dig for dine Nykkers Skyld, og sagde, at Du altid havde været en underlig Fyr. Men havde Du ikke formeent dem dette, vilde de have dræbt min Søn.«

Efter denne Samtale gjorde Thord sig færdig til at drage hjem; thi nu var det klart Veir. Han sagde

Farvel til alle Folkene, men Kjøbmanden fulgte ham paa Veien, ønskede ham en lykkelig Reise og vendte siden hjem.

Thord drog nu videre hjemad, men da han vilde see til Handelsstedet igjen, fik han ikke Øie paa Andet, end paa Thordshøfde, der laa kort fra ham; han undrede sig meget herover, gik hjem og traf sin Kone, og fortalte hende Alt, viste hende Varerne og gav hende Tørklædet. Hun blev glad derover og takkede sin Mand for Gaven. Thords Varer gik vide omkring, for at sees, og aldrig havde man seet slige Varer her i Landet, og maaskee fandtes ikke deres Mage, om man saa søgte paa flere Steder.

Thord saae aldrig hverken Kjøbmanden eller hans Folk siden. Men af Varerne viste han Noget frem saalænge han levede.

Ellekonen i Asgaardsklint.

I Hvamsbygd i Dalesyssel ligger en Gaard, der heder Asgaard. Den ligger nærved Søen under en fager Fjeldskrænt. Langs med Søen løber en jevn og smuk Græsslette, ovenfor hvilken der findes en stor Mose, som naaer lige op til Bygningerne paa Asgaard, og midt paa den staaer en stor Klint, som kaldes Asgaardsklint. Gamle Folk fortalte, at der boede Elle-

folk i denne Klint, og det var ikke saa sjeldent, at man troede at spore deres Nærværelse.

Paa Asgaard boede en ung og driftig Bonde, der havde en ung, snarraadig og fager Hustru. En Juleaften stod hun engang alene ude i Fadeburet, beskjæftiget med at skjære Hængekjød i Skiver, som skulde uddeles til Gaardens Folk, saaledes som det endnu er almindeligt paa Landet paa den Tid af Aaret. Medens hun syslede hermed, kom en ukjendt Mand derind, tog hende i Haanden og førte hende ud, og gik med hende heelt ned til Asgaardsklint. Klinten stod aaben og de gik ind. Der laa en Barselkone i tunge Smerter. Til hendes Seng førte den Fremmede hende og sagde: »Dette er min Hustru og hun ligger i Fødselsveer; see nu til, hvis Du kan, at hjelpe hende.« Konen gav hende en Haandsrækning og lidt derpaa fødte hun Barnet. Da det var født, vaskede Konen det og svøbte det derpaa. Huldrekonen gav hende da en sort Steen, hvormed hun bad hende at stryge Barnets Øine. Hun gjorde saa, men gned med det samme sit ene Øie med den, uden at Nogen mærkede det. Da syntes hende, som der foregik en selsom Forandring med hende, thi nu kunde hun med dette Øie see alle de Ting, der fandtes over og under Jorden, og see Aander saavel som Mennesker. Derefter tog Ellemanden hende ved Haanden og førte hende igjen op til Hjemmemarken ved Asgaard. Før de skiltes, takkede han hende med mange fagre Ord for hendes Hjelp, bad hende, om han oftere maatte søge den hos hende, hvis han havde den nødig og sagde til hende, at hun skulde staae tidligt

op den næste Morgen, da vilde hun finde en lille Kiste staaende ved Døren, hvori der vilde ligge en Kvindedragt, der skulde tilhøre hende, og den skulde hun tage paa Juledag eller Nytaarsdag, hvilken af de to Dage der blev holdt Gudstjeneste paa Asgaard. Efter at have sagt dette, forlod han hende.

Konen kom hjem og lod sig ikke mærke med Noget. Før nogen Anden paa Gaarden vaagnede den næste Morgen, stod hun op af sin Seng; da stod der en lille Kiste ved Væggen, i hvilken der laa en saa prægtig Kvindedragt, at hun aldrig havde seet dens Mage før. Den Dag blev der holdt Gudstjeneste i Asgaard, og Alle gjorde store Øine ved at see den stadselige Klædning, hun havde paa.

I samfulde 10 Aar efter denne Begivenhed forsvandt hun eengang om Aaret, omtrent i en fjerde Deel af et Døgn ad Gangen, ja stundom endog i et halvt Døgn, og Ingen vidste, hvad der blev af hende. Ofte trængte Bonden ind paa hende, for at hun skulde sige, hvor hun gik hen; men hun var ikke at formaae dertil, det fortalte hun ikke til Nogen, sagde hun.

Da traf det sig en Nat, at Asgaardsbondens Tjenestekarl ikke kunde sove. Han hørte da, at der kom Nogen til Vinduet ovenover Ægtefolkenes Seng og kaldte paa Konen og bad hende om at skynde sig med at komme; thi nu var hans Hustru kommen i Barselseng og han havde tunge Anelser denne Gang. Konen stod øieblikkelig op, klædte sig paa i Stilhed og gik ud af Badstuen. Bonden savnede hende om Morgenen og blev ængstelig tilmode derved. Alle klædte sig paa

i stor Skynding, men da de kom udenfor, saae de hende komme nede fra Mosen, og da hun kom hjem, var hun meget forgrædt. Hun fortalte da Alt fra Begyndelsen til Enden, at hun hvert Aar var bleven hentet til Konen i Klinten, men at denne nu var død i Barselseng.

Nogle Aar senere skete det, at Bondekonen befandt sig i Stykkesholm paa Vesterlandet, hvor der just var et talrigt Kjøbestevne. Der kjendte hun iblandt Andre Ellemanden fra Asgaardsklint. Hun kunde af Utaalmodighed ikke bare sig, og sagde: »Du er da her.« Han gik taus hen imod hende og stødte sin Finger ind i det Øie, der var synsk og hvormed hun kunde see Alt, og fra den Dag af var hun blind paa det; men hun fortrød siden meget sin Uforsigtighed. Forøvrigt blev hun ved at være en lykkelig Kone i alle sine Dage.

Barnedaaben.

Engang i gamle Dage, da nogle Folk fra Reykholar vare tilfjelds for at samle Mos, blev en ung Pige borte i en Taage, som overfaldt dem, medens de gik og plukkede Mosset. Sommeren gik hen uden at hun fandtes. Man bad da en Troldmand om ved Hjelp af sine Kunster at komme paa Spor efter hvor hun var,

og tage hende bort derfra igjen, og det lykkedes ham; men da hun nu var kommen hjem, lod hendes Huusbond, Præsten, hende aldrig være alene.

Men engang hændte det, at hun blev sendt ud i Kirken. Da der var gaaet en liden Stund, gik hendes Huusbond, der anede Allehaande, ud for at see efter hende, og da han kom ind i Kirken, var Pigen borte. Præsten saae sig da om, og fik Øie paa en Mand i en rød Kjortel, der red afsted, med Pigen bagved sig paa Hesten. Nu gik der en Tid, uden at man erfarede Noget om hende. Men engang drømte Præstekonen paa Reykholar om den Mand, der havde røvet Pigen; han kom og bragte hende en Hilsen fra sin Kone, med det Ønske, at det Barn, som vilde findes liggende i en Vugge foran Kirkedøren, naar hun vaagnede, maatte blive døbt, men den Skrud, der laa over Vuggen, skulde Præsten have i Døbeløn.

Da Huusfruen siden vaagnede, viste Alt sig at være, som Huldremanden havde aabenbaret hende i Drømmen; Vuggen blev funden paa det bestemte Sted med Barnet i, og ovenpaa Vuggen fandtes en kostelig Præsteskrud og en Linnedsærk. Præsten døbte Barnet og det blev lagt i Vuggen igjen, indsvøbt ganske, som det havde været, da man fandt det. Præsten tog og gjemte Skruden, men Linnedsærken blev lagt ovenpaa Vuggen.

Kort efter var Vuggen med Barnet forsvunden, men Linnedsærken laa der tilbage.

Julesvendene.

Paa Østerlandet var en Gaard, som hed Thrudvang. Der boede en Bonde ved Navn Steen. Hans Hustru hed Gudrun, men hans Børn Illuge og Sigrid. Hans Sognepræst hed Steengrim og boede paa Steengrimsstad. Steen blev ikke anseet for at være stærk i sin Tro, men det var ogsaa paa Kristendommens første Tid her i Landet, og dengang hang der endnu meget hedenskt Væsen ved Folk, om det end ikke faldt stærkt i Øine.

I den Tid blev der holdt Gudstjeneste Juleaften, en Skik, der siden holdt sig længe. Gudrun, Steens Hustru, var en gudfrygtig Kvinde og gik flittig i Kirke, men Manden gik sjeldent derhen. En Julekveld bad hun ham at følge sig til Gudstjenesten; thi det var mørkt Veir, og der var ikke andre voxne Mandfolk, som hun kunde følges med. Han syntes ikke meget godt derom, lovede dog at følge hende til Steengrimsstad, men Gudstjenesten vilde han ikke overvære. De gik afsted tre i Følge, Steen, Gudrun og deres Søn Illuge. Da de vare komne til Gjærdet paa Steengrimsstad, skiltes de, Steen vendte hjem efter, men Moder og Søn bleve ved at gaae.

Dagen efter, da Gudrun og Illuge kom hjem igjen, laa Bonden i sin Seng. Gudrun bukkede sig ned imod ham, men han rørte sig ikke. Dette pleiede han dog aldrig før. Hun spurgte ham, om han var syg. »Lidet er det,« sagde han, »men ikke veed jeg, om jeg havde

vendt saa hurtigt om iaftes, hvis jeg da havde vidst, hvad jeg nu veed.« Gudrun blev forundret over dette, men fik dog ikke mere at vide derom for denne Gang.

Det led nu hen mod den næste Juletid, uden at noget Nyt skete. Denne Julekveld var det haardt Veir og Sneefog. Gudrun bad derfor sin Mand om at følge sig til Kirke. Han gjorde det, men var meget taus. Da de kom til Kirken, bad han sin Søn Illuge om at følge hjem med sig igjen. »Det er Skjæbnens Villie, at Du skal opleve mangen Juul endnu, men jeg skal nok ikke leve længe, og derfor kan Du have Gavn af at see Noget, skjøndt jeg ikke har det.« Illuge fulgte nu hjem med sin Fader, men var alligevel bange. De kom hjem til et Udhuus, der stod paa Ladet. Steen gik strax ind i Huset, og Illuge efter ham. Der ventede de en liden Stund, da forekom det Illuge, som Gavlen gik fra Huset; han saae ud og vendte sit Øie mod Øst. Da saae han to hvidklædte Mænd komme, bærende en Kiste imellem sig. Over Kisten var bredt et Teppe, som man ikke kunde see igjennem. De kom ind i Huset og toge der Stade; men fra alle Kanter samlede mange Aander sig omkring dem. De spurgte hverandre om Tidender, og blev ved paa den Viis hele Natten igjennem. Illuge hørte, at de talte om gode og onde Mennesker, men helst om Børn. Da nævnte de hans Fader Steen og om ham talte de vel. Illuge forstod godt af deres Tale, at de fandt størst Behag i onde og ugudelige Mennesker, men havde Lede til gode og gudfrygtige Sæder. Næste Juul, sagde de, vilde de bære Steen Bonde bort i deres Kiste. Det

syntes Illuge, som der blæste en kold Vind fra disse Gjæster, og Synet huede ham ilde. Men før han vidste et Ord af, blev der et stort Gny, og et Bælgmørke faldt paa, mens der før havde været vel lyst. Illuge blev forskrækket over Alt dette, og faldt i Besvimelse, men da han vaagnede op igjen, laa han i sin Seng, hvorhen hans Fader havde baaret ham. Kort efter døde Steen, og Folk meente, at Alt ikke havde været med ham, som det burde.

Illuge fortalte Enhver, hvad han havde hørt og seet i Huset. Da gik det op for Folk, at disse Aander havde hørt til de Væsener, som kaldes Julesvende. De gaae omkring i Bygderne hver Juletid, og det er da ikke godt at komme i Kast med dem, thi de ere tyvagtige og underfundige, især imod Børn. Man bruger dem derfor ofte, ligesom man bruger en Bussemand, til at skræmme Børn med.

Illuge lod Synet vorde sig til Nytte, som det havde været hans Faders Ønske. Han blev en gammel Mand, søgte gjerne Kirke, og holdt fast ved sin Tro. Aldrig saae han siden Julesvendene og aldrig gjorde de ham og hans Moder Meen.

Men de lade sig jo ogsaa kun sjeldent see, og kun af ugudelige Mennesker, og det er ikke godt at komme i Julesvendenes Kiste.

Barnevuggen.

Kirstine, der boede paa Mindre-Thveraa, fortalte om sin Moder, der var synsk, at denne engang havde været ude paa Engene med sin Moder og derfra seet to Kvinder komme ned af Fjeldet og lede et Manfolk, som bar paa Noget, imellem sig. Da de nærmede sig, saae hun, at det var en Vugge, over kvilken der var bredt noget Rødt. Siden toge de Manden og bankede ham udvendig, til han lidt efter lidt formindskedes og blev til en lille Pusling. Da gave de sig til at ælte ham, til han ikke var større, end et Vuggebarn. Derpaa lagde de ham ned i Vuggen, bredte det røde Klæde derover, bare ham imellem sig og stevnede med det Hele henimod Gaarden.

Pigen fortalte da sin Moder, hvad hun havde seet, men denne gjorde en hastig Vending, løb hjem og kom før Huldrekvinderne til en Barnevugge, som hun havde ladet blive staaende ude paa Gaardsladet. Da Huldrekvinderne saae dette, toge de strax Barnet op af Vuggen igjen, gave det Riis og stødte og puffede det foran sig. Under denne Medfart blev Puslingen i en Haandevending større og større, indtil han blev, som han oprindelig havde været; saa fulgte han med dem op paa Fjeldet og der forsvandt de Alle tre.

Skiftingen paa Sogn.

Gaarden Sogn i Kjos var engang beboet af tvende Bønder; den ene Halvgaardsbonde havde en Søn, om hvem man troede, at han ikke var rigtig klog; thi han lærte hverken at læse eller skrive, eller at foretage sig noget Andet, men laa hele Tiden i Sengen og spiste, syntes Folk, for To. Den Tanke gjorde man sig helst om denne Dreng, at han var en Skifting, men det varede dog længe, inden man var ganske sikker derpaa.

Da han var kommen til den sædvanlige Konfirmationsalder, traf det sig engang om Vinteren saaledes, at alle Folkene, med Undtagelse af ham, gik ud af Badstuen for at besørge deres Gjerning; han laa i sin Seng, som han pleiede, men i samme Badstue laa den anden Halvgaardsbondes Hustru i Barselseng, og Barnet laa hos hende. Da Folkene vare gaaede ud, hørte Barselkvinden, at der overkom Drengen saa stærk en Gaben, at hun begyndte at føle sig underlig tilmode derved og kom til at ryste, ved at see hans uhyggelige Lader. Derpaa hørte hun, at han begyndte at vælte sig i Sengen og strække sig; siden blev hun vaer, at han reiste sig op i Sengen og strakte sig saa langt, at han naaede op til Taget paa Badstuen. Men denne var bygget med en indvendig Svale i den ene Ende, og høit oppe i Sparreværket var der smaae Tverbjælker. Nu overfaldt Gabenen ham paany, og han

hældede med det Samme sit Hoved op mod een af Tverbjælkerne og fik den midt i Gabet, naar han gabede, saaledes, at den øverste Deel af hans Mund laa ovenpaa, men den nederste Deel under Bjælken; han var da tillige saa forfærdelig styg og led at see til, at Konen blev dødelig angst og skreg himmelhøit af Skræk over at see dette og vide sig alene med ham i Badstuen, og længe efter dette uhyggelige Syn vedblev hun at være frygtsom af sig. Men aldrig saa snart havde Konen udstødt Skriget, før han foer sammen, som rammet af en Kugle, og ned i sit Leie igjen, og fik lagt sig tilrette, før Folkene kom ind igjen.

Men fra denne Dag af var man ikke længer i Tvivl om at Drengen var en Skifting.

Den lille Havmand.

Der er en gammel Talemaade her i Landet, som hedder: »Da lo den lille Havmand«. Oprindelsen dertil siges at være den, at en Bonde fiskede engang en Sødverg, der kaldte sig en Havmand, og havde et stort Hoved og lange Hænder, men fra Beltestedet nedad lignede han en Sælhund. Ikke vilde han gjøre Bonden viis paa nogen Ting og derfor bragte denne ham imod hans Villie iland med sig.

Bondens Hustru, der var ung og lystig, kom ned til Søen og modtog ham med Jubel, kyssede ham og klappede ham. Herover blev han da saare glad, og han roste og priste hende meget, men sin Hund slog han, da den ogsaa vilde vise sig glad over hans Hjemkomst. Dette saae den lille Havmand, og da lo han. Bonden spurgte, hvoraf han lo. »Af Dumheden,« svarede han.

Da Bonden gik hjem fra Søen, snublede han over en Tue og faldt. Han bandede den Tue hundrede Gange, fordi den nogensinde var bleven skabt og havde faaet Plads i hans Land. Da lo den lille Havmand, der nødig lod sig bære, og sagde: »Bonden er en Taabe.«

Bonden beholdt den lille Havmand hos sig i tre Dage. Nogle Kjøbmandssvende kom did, for at sælge deres Varer. Aldrig havde Bonden endnu kunnet faae saa tyksaalede og stærke Sortlædersko, som han ønskede; men disse Kræmmersvende meente da, at de havde de bedste. Bonden havde hundrede Par at vælge imellem, men fandt, at de alle vare for tynde til at kunne holde. Da lo den lille Havmand og sagde: »Mangen tager feil, skjøndt han troer sig klog.«

Hverken med det Onde eller det Gode vilde den lille Havmand give mere Viisdom fra sig, end allerede er fortalt; men paa det Vilkaar, at han igjen blev bragt ud til det samme Sted i Søen, hvor han var fisket op, sagde han, at han der vilde sætte sig paa Bondens Aareblad og besvare alle hans Spørgsmaal, under andre Omstændigheder taug han bomstille.

Efter tre Dages Forløb gjorde da Bonden, som den lille Havmand vilde, og da denne nu sad paa Aarebladet, spurgte Bonden ham, hvad Fiskere havde at gjøre, for at faae god Fangst. Den lille Havmand svarede: »Af tygget og æltet Jern skal Angler smeddes, og der skal Smedien ligge, hvor Brusen kan høres fra Flod og Hav; Anglen skal hærdes i Hestens Skum, og til Medesnor skal man tage graat Tyreskind og en raa Hesteskinds Tømme. Til Mading skal man tage Fugls Hjerte og Flyndrekjød, men midt paa Krogen skal sættes Menneskekjød, og har Du en kort Levetid, hvis Du saa ikke kan fiske. Men udadbøiet skal Fiskerens Angel være.«

Bonden spurgte da, hvad det havde været for en Dumhed, han lo af, dengang han roste sin Hustru, men slog Hunden. Den lille Havmand svarede: »Af din Dumhed, Bonde! thi din Hund elsker Dig høiere, end sit eget Liv, men din Kone ønsker Dig Døden og er den værste Horkvinde. Men Tuen, som Du bandede, var din Pengetue og megen Rigdom gjemte den; derfor var Du en Taabe, Bonde, og derfor lo jeg af Dig. Og de sorte Sko ville nok holde ud i din Levetid; thi Du har ikke mange Dage tilbage, og sagtens kunne de være Dig nok i de 3 Dage.«

I det Samme kastede den lille Havmand sig ned fra Aarebladet, og saadan skiltes de. — Men det gik ganske, som den lille Havmand havde sagt.

Nøkken.

Sognets Bønder skulde engang istandsætte og opføre Gjærdet om Kirkegaarden paa Bard i Fljot. En tidlig Morgen vare de Alle paa Pletten, med Undtagelse af en gammel Mand, der blev anseet for at være noget ondskabsfuld og lidet omgjængelig. Det gik henad Middag, den Gamle kom ikke, og de Andre syntes, at han blev noget længe borte. Ved Middagstid saae de ham dog endelig komme, førende en graa Hest ved Tøilen bag efter sig. Da den Gamle kom, blev han modtagen med Skjældsord af dem, der vare komne tidligere, fordi han mødte saa seent til det Arbeide, der paahvilede ham lige med de Andre, men han tog sig det meget roligt, og spurgte kun, hvad han havde at gjøre, og da traf det sig saaledes, at han kom til at gaae i Flok med dem, der skulde tilføre de Grønsvær og Jordklumper, hvoraf Gjærdet skulde opføres, og dermed var den Gamle vel fornøiet.

Den Graa var meget ondskabsfuld og slem imod de andre Heste, bed og sparkede dem, og sled sig løs fra dem, og det blev Enden paa Legen, at ingen af de andre Heste kunde nære sig for den. Folkene, der eiede den, regnede dette for en stor Skade, og de bleve da enige om at give den saa meget desto større Byrder at bære paa, men ligemeget hjalp det. Den bar sin dobbelte Byrde med samme Lethed, hvormed den bar sit tidligere Læs, og den holdt ikke op med sine

Optøier, førend den fik jaget alle de øvrige Heste bort og selv blev alene tilbage.

Den Gamle tog da Hesten og gav den en ligesaa stor Byrde paa Ryggen, som man tidligere hver Gang gav alle de andre Heste at bære tilsammen, og gik siden frem og tilbage med Hesten, som nu forholdt sig ganske rolig. Saaledes tilførte han paa den Graa alene Alt, hvad der skulde bruges til Opførelsen af Gjærdet. Men da han var færdig med dette Arbeide, tog han Bidslet af Hesten, og slog den paa Lænden dermed, idet han slap den løs. Det syntes den Graa ikke videre om, den slog bag op og satte begge Bagbenene i det Stykke af Gjærdet, der var blevet opført om Dagen; derved faldt der et stort Stykke af Gjærdet ned, og hvor ofte man end siden stoppede Hullet til, vilde det dog aldrig blive staaende, hvorfor man siden paa det Sted anbragte en Laage til Kirken.

Men det Sidste man saae til Hestens Færd, var, at den gjorde et Sæt, saasnart den følte sig fri, og ikke standsede den, før den kom ned i Holtesø. — Og da kunde de Alle forstaae, at det havde været Nøkken.

Nænner.

Engang gik en Faarepige og søgte efter Kvæget. Da saae hun til sin Glæde en graa Hest; hun bandt den sit Strømpebaand i Munden, bredte sit Forklæde over dens Ryg, førte den hen til en Tue og vilde op paa den. Men idet hun vilde op paa Ryggen af Hesten, sagde hun: »Jeg troer da ikke, at jeg nænner at sætte mig op paa den.« Da gjorde den et pludseligt Sæt, sprang ud i en Sø der i Nærheden og forsvandt. Pigen saae nu, hvad Slags den var af; at det var Nøkken. Thi det er dens Natur, at den aldrig maa høre sit Navn, da farer den strax ned i Vandet, hvor den har hjemme; men Nøkken hedder med et andet Navn: Nænner, og derfor sprang den bort, da Pigen sagde »nænner«. Det samme er ogsaa Tilfældet, hvis Nøkken hører Fanden nævnt.

Tre eller fire Børn løb engang og legede. Et kort Stykke fra Gaarden laa der en stor Sø, omgiven af slette Sandbanker. Børnene løb netop paa dem og legede ved Søen. Da fik de Øie paa en graa Hest og gik hen, for at see nøiere paa den. Eet af Børnene satte sig op paa Ryggen og dernæst gjorde de Andre det Samme, kun den ældste Pige stod alene tilbage. De Andre bade hende om at sætte sig op med, og meente, at Ryggen paa Hesten var lang nok, om de

saa Alle kom derop. Pigen vilde ikke op, det nænte hun ikke, sagde hun. Hesten foer da øieblikkelig, med alle Børnene paa Ryggen, ud i Vandet. Men Barnet, der blev tilbage, gik hjem, og fortalte, at Alt var tilgaaet, som allerede er sagt.

Folk vidste da, at dette havde været Nøkken, men hverken den eller Børnene har man siden seet Noget til.

Søkalven.

I Bredevig ved Borgarfjorden i Mulasyssel boede en Mand, der hed Bjarne med Tilnavnet »den Stærke«. Det skete en Sommer, en taaget og diset Dag, at han stod ude paa Hjemmemarken og hørte en Trampen af Kvæg ved Søen neden for Gaarden. Han gav sig til at see ud i Taagen, og fik da Øie paa en Flok af ikke færre end 18 Stykker Hornkvæg; en lille Dreng løb efter dem, men en Kalv fulgte ham i Hælene. Bjarne løb afsted og søgte at komme i Veien for Kvæget; thi han tænkte sig at det maatte være Søkvæg. Da Drengen saae dette, skyndte han paa, for at faae Kvæget til at løbe hurtigere. Bjarne saae, at der gik en Oxe i Spidsen, med Klokker i Hornene, der ringede, saasnart den begyndte at løbe. Bjarne og Drengen løb nu omkap med hinanden, indtil de kom

ned til Søen. Da var Bjarne kommen imellem Kalven og det øvrige Kvæg; Drengen sprang med hele Flokken ud i Søen, men Bjarne vendte sig om imod Kalven og slog den midt paa Næsen, saa Blæren gik itu, der siges at være imellem Næseborene paa Søkvæget; den kunde da ikke komme ud i Søen, og Bjarne førte den hjem med sig. Dette var en Kviekalv, og det blev en Ko, der gav sine ti Potter Mælk, og de bedste Køer, der i mange Tider fandtes i Bredevig, nedstammede fra den.

Kort fra Modruvold og Søuhyret.

Kort laa engang, som han pleiede, paa Fiskeri i Vinterfisketiden, og havde saalænge tilligemed flere Fiskere sit Tilhold i en Søbod nede ved Søen. Døren blev lukket med en Laas, der kun lod sig lukke op og i med en Nøgle. En Nat skete det, efter at de om Kvelden havde tillukket Døren indenfra og Alle vare faldne i Søvn, at Kort drømte, at der kom et Uhyre ind i Boden og tog ham i Haanden. Det forekom ham da, som om han stod op og krøb med det ind under Sengen, og der trak Uhyret ham ud igjennem Væggen, men det var en snever Vei, syntes ham. Derefter førte Uhyret ham ned paa Strandbredden lige ned til Flodmaalet, og han mærkede da, at det vilde

have ham ud i Søen, men da drømte han, at han blev som rasende isøvne, hvilket han stundom pleiede at blive, og at han tog ublidt paa Uhyret. Enden paa deres Kamp blev den, at Kort gik af med Seiren og fik skubbet det ud i Søen. I det Samme vaagnede han, og da stod han nede paa Stranden ved Flodmaalet i sine Underklæder, ganske som han havde lagt sig til Ro om Kvelden. Da faldt det ham først ind, at han maatte være gaaet derned isøvne; men da han kom hjem til Boden og fandt Døren tillukket, som man havde forladt den om Kvelden, saa at han ikke kunde komme ind, før han fik vækket sine Kammerater og de lukkede op for ham, begyndte det at blive ham klart, at her havde været andre Kunster med i Spillet, end Søvngjængeri alene, og at det i Virkeligheden var gaaet til, som han havde drømt.

Biskop Brynjolf.

Da Biskop Brynjolf i Skalholt engang var paa Rundreise, opslog han sit Telt under et Fjeld. Han havde 4 eller 5 Mand i sit Følge. Om Natten vaagnede Bispen ved at en overmaade stor Haand blev rakt ind i Teltet, og at der blev sagt udenfor: »Et Telt for en Bonde, en bondeagtig Mand!« Bispen saae, at her var kommen en Jettekvinde, og det ikke een af de

allermindste. Han sagde til hende, at hun skulde tage den af hans Heste, som han betegnede hende, og beholde den. Jettekvinden gik da sin Vei og tog Hesten. Hun kastede den over Skuldrene saa let, som om den var et Faar, og trampede afsted op paa Fjeldet.

Den næste Sommer holdt Bispen Rast paa det samme Sted. Men da hans Mænd vaagnede, var han forsvunden fra Teltet. De gik ud for at lede efter ham. Efter megen Leden fandt de ham i en Hule i Fjeldet, hvor han sad og talte med den Jettekvinde, der forrige Sommer havde besøgt hans Telt. De saae, at hun græd, og det var, som om der sprang Hagl ud af hendes Øine. Men hvad Biskoppen og hun havde talt sammen, vidste Folkene ikke. Han fulgte siden med dem og drog til sit Hjem igjen.

Men efter den Tid havde Biskoppen altid den Vane, at han Juleaften lod binde en Hingst ude paa Ladet ved Skalholt. Om Morgenen var Hingsten altid forsvunden, og man vidste da, at Jettekvinden havde hentet den til Juleføde.

Trolden i Fjeldet.

Paa Holme i Reydarfjord forsvandt engang Præstens Datter; man søgte længe efter hende overalt, men ingensteds var hun at finde. Op af Fjorden

kneiser et spidst Fjeld, der kaldes Skrudur. Bygdens Folk pleiede hver Høst at have deres Kvæg paa Græs der og igjen at hente det derfra efter Juul; aarlig blev det bedste Faar i Flokken borte, men Andet blev aldrig savnet.

Nogle Fiskerbaade kunde engang om Vinteren ikke naae deres sædvanlige Landingsplads; een af dem styrede ind under en Klippe i Skrudur. Der trak Fiskerne Baaden paa Land, satte sig, vaade og forkomne, som de vare, paa en Steenhylde derinde og gave sig til at kvæde Mariasangen. Da aabnede Klippen sig, og en usædvanlig stor Mandshaand, med en Ring paa hver Finger og et rødt Skarlagens Ærme ovenfor Haandleddet, kom tilsyne og rakte dem et stort Grødtrug med saa mange Skeer i, som der vare Folk til, medens der blev sagt indenfor: »Nu er det min Kones Fornøielse, nu er det ikke min Fornøielse.« Da Fiskerne vare blevne mætte og opfriskede af den varme Grød, forsvandt Truget ind i Klippen igjen. Dagen efter kom de til Land.

Aaret efter, omtrent paa samme Tid, indtraf det Samme med en anden Fiskerbaad. Fiskerne sade paa Steenhylden og kvad Andresangen heelt til Enden. Da kom den samme Haand udaf Klippen med et Trug, fuldt af kogt fedt Hængekjød, og de hørte, at der blev sagt: »Nu er det min Fornøielse, nu er det ikke min Kones Fornøielse*).« Mætte vendte de tilbage til Land, da Veiret stillede af.

*) Troldens Hustru var nemlig Kristen, derfor fandt hun Fornøielse i Sangen om Jomfru Maria, medens han

Der gik nu nogle Aar, indtil Biskop Gudmund reiste rundt paa Østerlandet og indviede Søer og Brønde og bandt Ormen under Fossen i Lagarflod. Han var Gjæst paa Holme. Præsten bad ham da om ogsaa at indvie Skrudur. Men om Natten drømte Biskoppen, at der traadte en stor og prægtig klædt Mand hen til ham og sagde: »Lad være med at indvie Skrudur; thi jeg har mange Sager og ondt ved at flytte dem bort med mig, og det vil jeg sige Dig, at flere Reiser skal Du ikke komme til at gjøre, hvis Du drager til min Hjemstavn for at tilføie mig Skade.«

Men Biskoppen lod være at drage did for at indvie Fjeldet.

Jettekvinden.

I gamle Dage boede en Jettekvinde ved Navn Kraaka paa Blaahvam ved Blaafjeld; hun boede i en Hule, af hvilken der endnu findes Spor, og som ligger saa høit oppe i Klipperne ved Blaahvam, at det er umuligt for Mennesker at komme derop. Kraaka gjorde saare megen Skade; tidt overfaldt hun Mygsøboernes

glædede sig over at høre Sangen om Andre, der var en Trold ligesom han selv.

Kvæg, og hun skadede dem meget ved at stjæle deres Faar og dræbe deres Folk.

Kraaka var meget mandlysten og holdt ikke af at leve i Eensomhed; det var ikke sjeldent, at hun hentede Mænd nede fra Bygden og beholdt dem hos sig, men faae af dem holdt ud hos hende, tvertimod løb de enten deres Vei eller toge sig selv af Dage.

Engang havde Kraaka faaet fat i en Faarehyrde fra Baldershjem ved Navn Jon; ham bragte hun hjem til sin Hule, og vilde ret kræse op for ham. Men han fandt lidet Behag deri og vilde ikke nyde noget af Alt, hvad Kraaka diskede op for ham med; hun forsøgte alle tænkelige Kunster, for at give ham, hvad der meest maatte være efter hans Sind, men det hjalp ligemeget. Endelig lod Faarehyrden sig forlyde med, at han nok vilde komme til sin Madlyst igjen, hvis han kunde faae en Ret Mad af en tolvaarsgammel Havkalv. Kraakas Trolddom sagde hende, at en tolvaarsgammel Havkalv ikke kunde opdrives paa noget andet Sted, end paa Siglunæs, og skjøndt dette Sted laa meget langt fra Blaahvam, vilde hun dog nok vove et Forsøg, for at faae fat i Kalven. Hun drog derfor afsted og lod Manden blive tilbage; men da hun havde tilbagelagt et lille Stykke af Veien, faldt det hende ind, at det dog var sikkrere at see efter, om hun nu ikke var bleven narret af ham og han løben bort, saasnart hun havde vendt ham Ryggen. Hun løb derfor tilbage til sin Hule, men Hyrden sad rolig derinde; hun gik da afsted igjen og kom denne Gang et Stykke længere paa Veien; da paakom hende atter den samme

Frygt for at Manden ikke var forbleven hende tro, og hun løb igjen tilbage til sin Hule; men det gik paa samme Viis, som første Gang, Manden sad ganske rolig i Hulen. Nu drog hun da afsted for Alvor og meente, at hun ikke behøvede mere at være bange for Hyrden. Hun gik den lige Vei til Siglunæs, idet hun Nord for Hrisø gik tversover Øfjord, og der meldes ikke Videre om hendes Reise, end at det lykkedes hende at faae fat i Havkalven og at hun drog tilbage ad samme Vei, som hun var kommen.

Men aldrig saasnart meente Hyrden, at Kraaka saa vel havde tilbagelagt hele Veien, før han listede sig ud af Hulen og løb sin Vei. Kort efter at han havde forladt Hulen, kom Kraaka tilbage, og saae da snart, at han var borte. Hun gav sig derfor til at forfølge ham i største Skynding, og da Hyrden kun havde et kort Stykke Vei til Baldershjem, hørte han nogle stærke Drøn bagved sig; han vidste da, hvad det havde at betyde, at det var Kraaka, der kom. Da hun var kommen ham saa nær, at han kunde høre hendes Stemme, raabte hun: »Her er Havkalven, Jon; den er tolv Aar gammel, ja, næsten tretten Aar gammel.« Men Hyrden ændsede hende ikke, og da han naaede Gaarden, stod Bonden i sin Smedie og smeddede. Derind løb han da og kom indenfor Bonden i samme Stund, som Kraaka kom til Døren. Bonden tog det gloende Jern ud af Essen og løb Kraaka imøde, og truede hende med at støde det i Livet paa hende, hvis hun ikke vendte om, efter at have lovet ham, aldrig at uleilige ham eller hans Folk tiere. Kraaka havde ikke

andet Valg, end at vende om igjen, og det gjorde hun. Men fra den Dag af hørte man aldrig, at hun tirrede Bonden paa Baldershjem mere.

En anden Gang tog Kraaka en Faarehyrde fra Grønnevand og bragte ham hjem med sig til sin Hule. Det gik, som tidligere, at denne Hyrde heller ikke vilde nyde Noget af hvad Kraaka havde at byde ham, og dette gik hende nær til Hjerte. Endelig sagde han, at han nok vilde kunne spise nyt Bukkekjød, men dengang fandtes ingensteds Bukke, uden paa Hafrafellstunge i Øxefjord, og skjøndt det var en lang Vei at hente dem derfra til Hvam, vilde Kraaka dog forforsøge at faae fat i Bukkekjødet. Men før hun drog afsted, tog hun en overmaade stor Steen, og satte den for Hulens Dør; thi denne Hyrde vilde hun ikke paa nogen Maade miste, som hun havde mistet den tidligere. Hun gik nu Veien fremad, og da hun paa Fjeldene kom til Jøkelaaen, sprang hun over den imellem to høie Klipper, og siden hedder dette Sted endnu den Dag i Dag »Hexespringet«. Om hendes Reise siges nu ikke Videre, før hun kom til Hafrafellstunge. Der tog hun to Bukke, bandt dem sammen ved Hornene og kastede dem over sin Skulder. Hun vendte derpaa tilbage ad den samme Vei, og sprang over Jøkelaaen paa det samme Sted, som første Gang. Men da hun kom over Aaen, var hun bleven saare mødig af Vandringen, og vilde derfor udhvile sig lidt; hun løste Bukkene og satte dem paa Græs i en Kløft, der siden hedder »Bukkekløften«. Da hun havde udhvilet en Stund, tog hun Bukkene og fortsatte igjen sin Vandring.

Men om Hyrden fortælles, at han forsøgte tusinde Kunster for at komme ud af Hulen, men ingensteds fandt han noget Smuthul eller Sprække, hvorigjennem han kunde komme ud. Endelig fandt han et stort og hvast Sværd, det tilhørte Kraaka. Han tog Sværdet og kunde dermed gjennemskjære Stenen, hvormed Døren var tilspærret, saa han tilsidst fik lavet saa stort et Smuthul, at hån kunde krybe ud derigjennem. Da han var kommen ud, løb han af alle Kræfter sin Vei og skyndte sig ned til Bygden. Og man har aldrig hørt Andet, end at han heel og holden naaede hjem.

Kraaka havde engang indbudt til et stort Julegilde, og vilde nu indrette Alt paa det Bedste. Men det var en Mangel, syntes hende, hvis hun ikke som Lækkeri kunde byde sine Gjæster Menneskekjød. Juleaften gik hun derfor hjemmefra ned til Bygden; men da hun kom til de øverste Gaarde i Mygsøbygden, stod hver Gaard tom, da alle Folkene vare dragne til Kirke paa Skutustad; thi dengang var det Skik og Brug at holde Gudstjeneste hver Julenat. Alle Folkene vare allerede inde i Kirken; men Kraaka nærmede sig Kirkedøren, og saae en Mand sidde paa en Bænk i en Krog. Hun strakte Armen efter ham, for at drage ham ud af Kirken, men han sparkede imod og raabte paa Hjelp. Den fik han øieblikkelig, og Enden paa Legen blev den, at hele Menigheden forenede sig imod Kraaka, for at rive Manden ud af hendes Hænder, men hun gav ikke Slip, før den ene Kirkevæg gik løs og bøiede sig udad. Da fortælles der, at Kraaka blev vred og ønskede, at den Kirkevæg aldrig maatte komme

til at staae fast mere. Dette onde Ønske synes at være gaaet i Opfyldelse; thi siden har altid den sydlige Kirkevæg paa Skutustad været meget brøstfældig.

Det fortælles ogsaa, at paa Grund af denne og anden Gjenstridighed, som Beboerne i den øverste Deel af Mygsøbygden viste Kraaka, lovede hun dem, at hun nok skulde spille dem et slemt Puds, som de længe skulde huske. Ovenfor Bygden, der hvor Bønderne have deres Sommergræsgange, laa dengang en stor Indsø. Derhen gik Kraaka en Dag, og samlede en stor Dragt Riiskviste, hvilke hun derpaa fyldte op med Grønsvær og Gruus, saa det blev til et overvættes stort og tungt Læs. Dette Læs trak hun bagefter sig fra Vandet ned til Mygsøbygden og langs igjennem denne heelt ned til Laxaaen, kort fra det Sted, hvor denne har sit Udløb fra Mygsøen. Hvor Læsset droges, fremkom en stor Fordybning; ned i den ledede Kraaka siden Vandet med de Forbandelser, at denne Aa skulde strømme igjennem Fordybningen saalænge Mygsøbygden blev beboet; at den ofte skulde nedbryde Enge og Gaardenes tilliggende Jorder for Folket der; at til Dæmning imod Vandet skulde blot de Ting kunne bruges, hvoraf hendes Læs var sammensat, og at Aaen tilsidst skulde ødelægge den øverste Deel af Bygden.

Aaen, der endnu den Dag idag har det samme Leie, er opkaldt efter Kraaka og hedder Kraakaa; den gjør Mygsøboerne megen Skade; den løber forbi alle de Gaardes Enge, der ligge øverst i Bygden, og skader dem ved aarligt at bortskylle Land og opskylle Sand; thi om Vaaren river den ideligt Huller paa sine Bredder,

og skyller paa den Viis Sand og Leer op paa Engene. Flere Gaarde staae derfor allerede Fare for at maatte lægges øde; aarligt tilstoppes disse Huller og altid bruges dertil Riis, Gruus og Grønsvær, de samme Ting, hvoraf Kraaka lavede sit Læs; men der er allerede nu saa stor en Mangel paa Riis omkring Mygsøen, at man neppe herefter kan tilveiebringe saa Meget deraf, som der behøves til Dæmningerne for Kraakaa. Gamle og kloge Folk ere da ogsaa nu komne paa de Tanker, at gamle Kraakas Forbandelser og onde Ønsker snart fuldstændig ville gaae i Opfyldelse.

Gilitrutt.

Under Øfjeldene paa Østerlandet boede engang en ung Bonde. Det var en ivrig og arbeidsom Mand. Der var gode Græsgange omkring ham, og han eiede mange Faar. Paa denne Fortællings Tid var han nylig bleven gift. Hans Hustru var ung, men uduelig og daadløs. Ingenting gad hun bestille, og hun brød sig kun lidet om Huusholdningen. Manden syntes meget ilde herom, men kunde ikke gjøre nogen Forandring deri.

En Høst gav han hende en Mængde Uld og bad hende om at lave Vadmel deraf om Vinteren, men Konen gav ham just ikke noget venligt Svar derpaa,

og det led ud paa Vinteren, uden at hun rørte ved Ulden, skjøndt Manden ofte mindede hende derom.

Engang kom en noget høivoxen gammel Kvinde til Konen og bad om en lille Hjelp. »Kan Du til Gjengjæld arbeide Noget for mig?« spurgte Konen. »Det kan nok være,« svarede Kjærlingen, »hvad skulde det vel være?« »Lave Uld til Vadmel,« sagde Konen. »Lad mig da faae den,« sagde Kjærlingen, hvorpaa Konen hentede en overmaade stor Uldsæk og gav hende den. Kjærlingen tog imod Sækken, kastede den op paa sin Ryg og sagde: »Tøiet skal jeg bringe Dig den første Sommerdag.« »Hvad Betaling vil Du have derfor?« spurgte Konen. »Det er nu ikke Meget,« svarede Kjærlingen, »Du skal sige mig mit Navn i tredie Gjetning, saa gaaer det lige op.« Det lovede Konen at gjøre, og Kjærlingen gik sin Vei.

Vinteren led, og Bonden spurgte tidt sin Hustru om, hvad der var blevet af Ulden. Hun svarede, at det kom ikke ham ved, men at han skulde faae det at vide paa den første Sommerdag. Manden talte da ikke videre derom, og man kom ind i de sidste Vintermaaneder. Da begyndte Konen at tænke over Kjærlingens Navn, men saae nu ingensomhelst Udvei til at faae det at vide. Derover blev hun kummerfuld og tungsindig. Manden saae, at der var foregaaet en Forandring med hende, og vilde vide, hvad der feilede hende, og hun fortalte ham Alt. Han blev da bange og sagde, at heri havde hun handlet ilde; thi dette var vist en Troldkvinde, der havde isinde at tage hende,

Engang, som Bonden vankede oppe under Fjeldet, stødte han paa en stor Gruushøi. Han gik netop og tænkte paa sine Sorger og vidste neppe af sig selv at sige, da hørte han nogle Slag nede i Høien. Han gik efter Lyden, og kom til en Sprække, og saae da, at dernede sad en saare stor Kvinde og vævede. Hun havde Væven imellem Fødderne og slog den uafbrudt. Hun nynnede for sig selv: »Hi, hi og ho, ho! Huusfruen veed ei hvad jeg hedder; hi, hi og ho, ho! Gilitrutt hedder jeg, ho, ho! Gilitrutt hedder jeg, hi, hi og ho, ho!« Dermed blev hun ved i det Uendelige og slog ivrigt Væven. Bonden blev glad; thi han tænkte sig, at dette var den Kjærling, der havde besøgt hans Hustru om Høsten. Han vendte hjem og skrev Navnet »Gilitrutt« paa en Seddel. Men sin Hustru lod han ikke vide Noget derom, og saa kom den sidste Vinterdag. Huusfruen var meget bekymret, og hun klædte sig ikke paa om Dagen. Bonden gik da til hende og spurgte, om hun vidste sin Arbeidskones Navn, men hun svarede Nei, og sagde, at hun nu maatte græmme sig tildøde. Bonden sagde, at det behøvede hun ikke; han gav hende Seddelen med Navnet paa, og fortalte hende, hvorledes Alt var tilgaaet. Hun tog imod Seddelen, men skjalv af Frygt; thi hun var bange for, at Navnet maaskee var galt. Hun bad sin Mand om at være hos sig, naar Kjærlingen kom, men han sagde: »Nei, siden Du var alene om at give hende Ulden, er det ogsaa bedst at Du er alene om at give hende Lønnen«, og derpaa forlod han hende.

Nu kom den første Sommerdag. Konen laa i sin Seng, men ellers var der intet Menneske paa Gaarden. Da hørte hun stærke Drøn og Skridt under Jorden. Kjærlingen kom og hun saae ikke meget tækkelig ud. Hun slængte en stor Rulle Vadmel ned paa Gulvet og sagde: »Hvad hedder jeg nu, hvad hedder jeg nu?« Konen, der af Angst var mere død, end levende, sagde: »Signy?« »Det hedder jeg; det hedder jeg, og gjet igjen, Huusfrue!« sagde Kjærlingen. »Asa,« svarede Konen. »Det hedder jeg,« sagde Kjærlingen, »det hedder jeg, og gjet igjen, Huusfrue!«

»Du skulde vel aldrig hedde Gilitrutt?« spurgte da Konen. Ved at høre dette, blev Kjærlingen saa forskrækket, at hun faldt næsegruus om paa Gulvet og gjorde et svært Rabalder. Siden stod hun op, gik sin Vei, og saaes aldrig mere. Konen blev nu over al Beskrivelse glad over at være sluppen fra dette Uhyre for saa godt Kjøb, og blev nu et heelt andet Menneske. Hun blev flittig og paapasselig og virkede siden altid selv sin Uld.

Bonden paa Gnupar.

En Bonde paa Gnupar i Thingø Syssel drømte engang, at der kom en Kvinde til ham og klagede over, at hans Børn kastede Stene ned i en Indsø der i Nærheden og derved bortskræmmede Forellerne, som hun skulde leve af. Bonden brød sig ikke om hendes Klage, og syntes ikke, at der var nogen Nødvendighed for, alvorligt at forbyde Børnene deres Spilopper; derfor bleve de ved med at kaste Stene i Vandet, som de før havde gjort. Da kom den samme Kvinde anden Gang isøvne til Bonden og truede ham med sin Hevn.

Vinteren efter skete det en Kveld, at alle Vinduerne paa Gaarden bleve brækkede itu. Bonden foer ud for at see, hvem der havde spillet ham denne Streg; men han saae Ingen, og heller ikke bar den nyfaldne Snee Spor hverken af Mennesker eller Dyr.

En anden Gang blev Lyset, der stod paa Bordet, slukket ligesom af en Menneskehaand, uden at man dog fik Øie paa noget Menneske. En Pige gik ud i Kjøkkenet for at tænde Lyset igjen, men hun kunde ikke faae Ilden til at blusse op paa Ildstedet. Tre Gange forsøgte hun at tænde og alle tre Gange blev Lyset øieblikkeligt slukket for hende; endelig kom Bonden da selv derud, og ham lykkedes det at faae tændt Lyset efter megen Møie.

Engang blev et Par tunge og tykke Sko af en usynlig Haand kastet midt i Panden paa Bonden; han

blev vred og kastede Skoene tilbage i den Retning, hvor de kom fra; men saa bleve de med dobbelt Fart slyngede ham tilbage i Ansigtet igjen.

Tilsidst bleve da Folkene saa uhyggeligt tilmode over disse Hjemsøgelser, at Bonden med Alt, hvad der tilhørte ham, flyttede bort fra Gaarden, der fra den Tid af ikke mere blev beboet.

Guldbraa og Skegge.

Hvam i Dalene, Sturlungernes gamle Hovedsæde, ligger i en ikke meget bred Dal. En Aa flyder igjennem Dalen og ligeoverfor Hvam, paa den anden Side af Aaen, ligger en Gaard, der hedder Akur; flere Gaarde findes ikke i Dalen. Akur har tidligt været beboet, om det end kunde see ud, som den egentlig hørte til Hvams Jorder; thi allerede i Sturlungernes Saga tales om Akur paa det Sted, hvor Sturla fortæller sin Drøm og siger, at det forekom ham, som om han var i Lien »ovenfor Akur«. Efter Guldbraa, der først skal have boet paa Akur, ere flere Steder i Dalen opkaldte, og om hende er følgende Fortælling almindelig gjængs paa Vesterlandet.

Audur den Grundrige tog hele Landet ved Hvamsfjord i Besiddelse, og boede siden paa Hvam. Der levede hun, omgiven af stor Pragt og Rigdom. Paa

den østlige Side af Aaen græssede Kvæget, men Markerne laae i Dalen imod Vest og naaede op til Lien. Disse Marker vare meget frugtbare, men dog var det altid Skik her, at Audur lod et Stykke af Marken ligge brak, skjøndt det saae ud til at være lige saa frugtbart, som den øvrige Jord, og med Strenghed forbød hun sine Huuskarle nogensinde at dyrke hele den sydlige Deel af Ageren eller at lade Kvæget gaae der paa Græs; skete det nogensinde, maatte det Kvæg ikke benyttes til næste Malkning.

Det var, da Audur den Grundrige var bleven meget gammel, at der engang kom en ung og saare deilig Kvinde til Hvam. Hun nævnte sig Guldbraa, men Ingen vidste, hvorfra hun kom, eller af hvad Æt hun var. Hun traf ikke Huusfruen selv, men kun hendes Værkstyrer. Ham spurgte hun da, hvorfor ikke Markerne Syd for Aaen vare opdyrkede; men han svarede hende, at Audur havde forbudt at dyrke dem. Da lo hun høit og ønskede Landet tilkjøbs; »jeg vil heller have een Tue deraf, end hele Hvams Land; thi det aner mig, at her vil den Skik blive almindelig og det Huus blive bygget, som jeg hader meest af Alt; giv mig derfor Hjemmel for Landet strax, uden at spørge Audur derom først,« sagde hun og rakte ham en stor Pung, fuld af Guld; men da ham nu baade tyktes Guldet fagert, og Audur desuden allerede havde frasagt sig Bestyrelsen af Gaarden, tog han imod Guldet og gav Hjemmelen.

Audur fik snart Kundskab herom, og jog da strax sin Værkstyrer bort; hun sagde, at aldrig vilde han

trives af dette Guld; thi det anede hende, at denne Guldbraa var en Hex og en slem Gjæst; men nu vare hendes Anelser om Landet Syd for Aaen blevne til Virkelighed, »dog vil den Lykke følge Hvams Land,« sagde hun, »at dette ikke vil skade.» Værkstyreren kom da hjem med Pungen og vilde give Audur den, for at formilde hende. Han løste den op, men der væltede en stor Bunke Orme med en fæl Stank ud af den, og han gik fra Forstanden og døde efter en kort Tids Forløb. Han blev tilligemed Pungen lagt i Dysse i Fjeldet, der staaer paa den Jord, Guldbraa havde kjøbt, og siden hedder Stedet Ormedyb.

Audur lod Kjøbet staae ved Magt; men alle Markerne søndenfor Aaen, heelt nede fra Søen og op til en dyb Fjeldkløft i Dalen, lod hun nedlægge; hun lod sætte tre Kors paa Fjeldets Rand, hvorfor Stedet siden bliver kaldt Korskløften, og hun sagde, at ikke vilde Guldbraas Trolddomskunst faae Bugt med disse Kors saalænge hun levede. Guldbraa lod heller aldrig Nogen røre ved dem og tog sig iagt for at lade sit Kvæg komme der i Nærheden. Hun opførte en stor Gaard paa sin Jord; der byggede hun et Hov, og holdt store Offringer og øvede megen Trolddom. Men altid gik det galt med hendes Hexekunster, hvis hun under Udøvelsen af dem kom til at vende Øiet imod Hvam; hun sagde, at hun altid saae et stort Lys etsteds paa Hvams Hjemmemark, hvis klare Skin hun ikke kunde taale; da glemte hun sig og tog feil i sin Videnskab. Lignende Lys blinkede hende imøde fra Audurs Kors paa Fjeldranden, men dog meente hun ikke, at de vilde

blive hende saa farlige, som Lyset paa Hjemmemarken. Aldrig traf Audur og Guldbraa hinanden og heller ikke tillode de deres Tjenestefolk at besøge hverandre over Aaen, og aldrig kom deres Kvæg sammen. Audur var Kristen, men havde ingen Kirke paa sin Gaard; hun forrettede sine Bønner paa Krossholar; thi derfra kunde man ikke see Hovet paa Akur. Før hun døde, bestemte Audur, at hun ikke vilde ligge i uindviet Jord; men hun sagde, at hun frygtede for Hedningenes Voldsgjerninger, og bad derfor om at blive begravet ved Flodmaalet. Nu kaldes Stedet, hvor hun ligger, Audurssteen, og den er endnu den Dag idag et almindeligt Strandmærke i Hvamsfjorden; da antages nemlig Søen ved stor Strøm at være halvt stegen eller falden, naar den først brydes imod Audurssteen.

Guldbraa boede ikke længe paa Akur efter Audurs Død; thi skjøndt hendes Magt tiltog, idet Hedenskabet blev almindeligt, og Hvamsboerne begyndte at udøve hedensk Gudstjeneste og Offringer paa Krossholar, kunde hun alligevel ikke finde Hygge, hvor Audurs Grav laa i Flodmaalet nedenfor hendes Eiendom og hun havde hendes Kors over sig ved Kløften paa Flodranden. Der var hun i en slem Klemme, og derfor overlod hun Akurlandet til Hvamsboerne, men tog selv den inderste Deel af Dalen i Besiddelse. Derinde er det meget skummelt, og Solen gaaer lavt der om Sommeren; men den største Deel af Vinteren kommer Solen slet ikke tilsyne paa Dalens Sydside. Hun valgte sit Opholdssted inderst i Dalen, hvor den er smalest og meest

skummel, det Sted kaldes fra den Tid af Guldbraas Brink.

Guldbraa vovede ikke at gaae forbi Audurs Kors ind igjennem Dalen, før hun havde styrket sig med sin Trolddom. Hun gik til sit Hov, og der dvælede hun længe med mange selsomme Lader; men da hun gik ud, lod hun sig binde for Øinene; en Kiste, fuld af Guld, tog hun ud af Hovet med sig, i dens Laag lod hun fastgjøre en stor Ring, der havde siddet i Hovets Dør, steg derpaa til Hest, og red med Kisten foran sig, idet hun holdt fast i Ringen, medens hendes Huuskarl førte Hesten ved Tømmen. Hun forbød dem nogensinde at see op til Korsene i Lien. Men idet Den, der førte hendes Hest ved Tømmen gjennem Korskløften, kom til at see op til Lien, standsede han lidt, og da Kløften var slem at komme igjennem og Guldbraa skyndte ivrigt paa Hesten, snublede den. Derved faldt Kisten ned foran hende, mens Guldbraa kun beholdt Ringen tilbage i Haanden: Herover blev hun saa forskrækket, at hun rev Bindet fra sine Øine, forat see, hvad der var blevet af Kisten, men i samme Nu faldt Korsene paa Fjeldkanten hende lige i Øinene. Da skreg hun himmelhøit, sagde, at et utaaleligt Lys skar hende i Øinene; hun bød dem at række hende Kisten og ride fremad af alle Kræfter. Men Ringen, som hun holdt tilbage, slængte hun langt bort fra sig og sagde, at længe vilde hun fortryde, at hun havde taget den med; »det kan jeg da ogsaa nu see bagefter, sagde hun, at den Ring er bestemt til de Ting, der ere mine Tanker meest imod.«

Guldbraa fortsatte nu sin Reise. Men da hun var kommen et lille Stykke Vei bort fra Kløften, fik hun saa svare Øiensmerter, at da hun kom til Guldbraas Brink havde hun mistet Synet. Der dvælede hun nu en kort Tid, blind og med mange Slags Besværligheder, indtil hun faldt i en svær Sygdom. Da kaldte hun sine Huuskarle til sig, og bød dem at bringe sig ben til en Kløft, i hvilken hun vilde lade sig glide ned. Hun sagde, at hun vilde ligge, hvor man aldrig saae Sol og aldrig hørte Klokkers Lyd. Men ned i denne Kløft styrter imod Nord en Fos, og under den findes en Hule; Kløften er svimlende dyb og Fossen larmer og bruser dernede.

Guldbraa gik ind i Hulen og lagde sig paa Guldet. Da hun var bleven en Gjenganger i Fossen, ødelagde hun en Gaard paa Guldbraas Brink; naar det begyndte at blive mørkt, kunde hverken Mennesker eller Dyr beholde Livet der paa Brinken eller i Lien, og Faarehyrderne have altid siden troet at mærke Spøgeri der. Men alt Gjengangervæsen hørte op saasnart der blev bygget en Kirke i Hvam. Nu kaldes Stedet, hvor hun lod sig bringe hen, Guldbraas Kløft og Guldbraas Fos.

Ringen fra Hovets Dør findes endnu i Kirkedøren i Hvam. Det er en stor Broncering, hvis Haandtag er meget slidt; under Krampen findes en meget gammel Kobberplade, hvorpaa sees i ophøiet Arbeide to Mænd i Hærklæder med Hjelm paa Hovedet og Sværd ved Siden og iførte et kort Pandser. Den Ene jager den Anden et Spyd i Brystet, der trænger ud gjennem Ryggen.

Det fortælles i Kristendommens Saga og paa flere Steder, at da Præsten Thangbrand drog omkring i Vestfjordene, kom han ogsaa til Hvam. Hans Tale fandt der et uvilligt Øre, Huusfruen kom ikke ud, men blev inde og offrede, imedens hendes Søn Skegge gjorde Nar af Thangbrand og hans Mænd saalænge.

Denne Skegge siges at have boet længe i Hvam og at have styrket den hedenske Tro meget. Han var selv en Troldmand og Hedning fra Top til Taa, ligesom hans Moder. Men dog var han ikke saa stor en Troldmand, at han kunde faae Bugt med Guldbraas Gjengangeri. Ofte dræbte hun Hyrderne og Kvæget for ham, naar de kom til Guldbraas Brink. Det holdt Skegge ikke af, saameget mindre som han altid havde Mod paa, at faae Guldbraas Kiste hentet op af Fossen. Han sagde, hvad da ogsaa var sandt, at den var bedre gjemt hos ham, end hos hende, det døde Spøgelse.

En Dag drog han afsted i skjønt Veir, udrustet til at gaae ind i Guldbraas Fos. Veien indad igjennem Dalen var lang og det begyndte at blive Skumring, da han kom til Fossen. To Huuskarle, der skulde holde Tougene, fulgte med ham. Skegge gled ned i Fossen, og det varede ikke længe, før Karlene hørte et stærkt Bulder, Dundren og anden Ulyd; det lød, som om der var en haard Kamp under Fossen; de bleve meget bange, og det var ei langt fra, at de løb deres Vei, men i det Samme gav Skegge dem et Tegn til at de skulde trække Tougene op. Det gjorde de; men idet Guldbraas Kiste kom op til den fremspringende Kant af Kløften, kom de til at see sig om, og det forekom

dem da, som om hele Dalen heelt nedefra Hvam stod i lys Lue, saa at Luen strakte sig fra Fjeld til Fjeld. Da bleve de saa forfærdede, at de løb fra Tougene, og Kisten faldt ned igjen i Fossen. Da de vare komne ned fra Brinken, saae de intet Usædvanligt, men de holdt dog først op med at løbe, da de naaede Hjemmet. Skegge kom først længe efter, ilde tilredt; thi han var baade blaa og blodig. Han bar en stor Kjedel, fuld af Guld, paa Armen; den havde han fyldt med Guld fra Guldbraas Kiste, og havde derpaa halet sig op af Kløften med Hænderne. Kampen imellem Guldbraa og Skegge havde været haard og lang, og ikke havde han formaaet at tilintetgjøre Guldbraas Spøgeri; thi aldrig havde det været saa slemt, som efter denne Tid; hun dræbte den ene Hyrde efter den anden for Skegge, og tilsidst kunde han Ingen faae til at vogte sit Kvæg; thi Alle, som indlode sig derpaa, bleve dræbte.

Efter at Skegge havde været i Fossen, blev han aldrig mere, hvad han før havde været; baade Følgerne af Kampen og Drabet af hans Hyrder rørte ham saa stærkt, at han lagde sig til Sengs. Men da det var kommet saa vidt, at Ingen lod sig bevæge til at vogte Kvæget, stod Skegge en Dag op af Sengen og gik til sine Faar. Der gik Dag og Nat, uden at Skegge kom; men seent den næste Dag kom han hjem, mere død end levende; thi Ingen havde vovet at see til ham. Da bar han Guldbraas Kiste paa Ryggen. Han sagde, at nu vilde ikke hendes Spøgeri gjøre mere Skade; men selv maatte han nu vel ogsaa følge efter hende; han gik derpaa igjen til Sengs, og stod ikke

op mere. Han ønskede før sin Død, at det Guld, som var i Kjedelen, maatte blive anvendt til Indkjøb af Kirketømmer, for at en Kirke kunde blive bygget i Hvam. Han sagde, at da han første Gang gik ind i Fossen og brødes med Guldbraa, havde han gjort Løfte til sin Ven Thor, men han havde svigtet ham; men sidste Gang havde han, da han befandt sig i endnn større Vaande, gjort det Løfte, at give Penge til at bygge en Kirke for i Hvam, hvis han kom frelst udaf Guldbraas Kløer. Men i det Samme saaes der en stærk Lue i hendes Øine, og før han vidste et Ord deraf, var hun bleven til en Steen dernede i Kløften. Og endnu den Dag idag sees Spøgelset i Guldbraas Fos.

Alligevel vilde Skegge ikke omvende sig, eller lade sig begrave ved Kirken i Hvam, tvertimod bød han, at man lagde ham i Høi paa den nordlige Side af Hjemmemarken. Det blev gjort og Guldbraas Kiste blev lagt under hans Hoved. Der staaer nu en stor Steen, som hedder Skeggesteen. Dalen, som den vender ud til, hedder Skeggedal, og Guldbraas Brink ligger imod Syd i denne Dal.

Jon og Jettekvinden.

Paa Nordlandet levede engang en Bonde, der pleiede hver Høst og Vinter at drage til Vestmændsøerne for at fiske. Han havde en Søn, der allerede var voxen paa denne Fortællings Tid. Sønnen hed Jon og var en haabefuld Yngling.

Engang tog Bonden Jon med sig paa sin Fiskerfærd til Øerne. De droge den lige Vei, og der meldes Intet om deres Reise eller hvad Udfald Fiskeriet fik. Men den næste Høst lod Bonden Jon drage alene Sydpaa til Fiskerleiet; thi da var han selv bleven gammel og tiltroede sig ikke længer Kræfter til at roe mere ud. Men før Jon forlod Hjemmet, bad Faderen ham for Alting ikke at raste under nogle høie Klipper, der fandtes i den lange Fjeldli, langs hvilken Veien løb. Han paalagde ham det saa alvorligt, at Jon lovede ikke at holde der, hvad der saa end var paa Færde og hvordan end Veiret blev.

Siden drog Jon afsted med to Heste til Oppakning og een til at ride paa. Dem skulde han sætte paa Foder om Vinteren paa Landøerne, ligesom hans Fader havde været vant til. Om hans Reise fortælles ikke Videre, end at Alt gik efter Ønske. Han kom til Fjeldlien, som han skulde, og foer længe langsmed den. Det var allerede langt hen paa Dagen, og Jon stræbte, for at komme forbi Lien, som hans Fader havde bedt ham om. Men idet han kom i Nærheden af

Klipperne, hvorom hans Fader havde talt, overfaldt et forfærdeligt Uveir ham med Storm og Regn. Da kom han lige hen til nogle høie Klipper. Der saae han saa skjønt et Holdested, han kunde ønske sig, paa en Brink under Klipperne. Der var rigeligt Græs og Ly mod Regnen. Han begyndte at tænke over, hvad han nu skulde gjøre. Han syntes godt om det her, og kunde ikke fatte, hvad der skulde være i Veien for at hvile paa dette Sted, og Enden paa hans Overveielse blev da, at han bestemte sig til at blive. Han tog derpaa af Hestene og heftede deres Forbeen sammen. Kort fra sig saae han Aabningen af en Hule oppe i Klipperne. Did bar han alle sine Sager, lagde dem til den ene Side yderst i Hulen, et kort Stykke fra Indgangen, og indrettede sig derpaa blandt sit Fargods, og gav sig til at spise.

Der var mørkt i Hulen. Men som Jon var bedst i Færd med sit Maaltid, hørte han nogle Hyl, der kom indefra Hulen. Han blev lidt forskrækket derover, men mandede sig snart op igjen. Han søgte en vældig Fisk udaf sit Reisefoder, rev Skindet af den, saaledes at det forblev heelt, smurte tykt Smør paa hele Fisken og bredte Skindet derover igjen. Da han var færdig hermed, kastede han Fisken, saa langt han kunde, ind i Hulen, og sagde, at de, som vare derinde, skulde tage sig i Agt for hvad han sendte dem, men havde de Lyst dertil, kunde de gjerne beholde det. Jon hørte snart, at Hylene hørte op, og at Nogen begyndte at rive Fisken i Stykker.

Da Jon var færdig med sit Maaltid, lagde han sig til Hvile og vilde nu sove. Da hørte han, at det raslede i Gruset udenfor Hulen, og at der kom Nogen med tunge Skridt henimod dens Aabning. Snart saae han, at det var en stor og svær Jettekvinde, og det forekom ham, som om hele Skikkelsen funklede i Mørket. Jon blev underlig tilmode ved dette Syn. Men idet Jettekvinden traadte ind ad Hulens Dør, sagde hun: »Der lugter af Mennesker i min Hule.« Derpaa gik hun med store Skridt ind i Hulen og kastede sin Byrde ned paa Gulvet. Det gav et saa stærkt Drøn, at Hulen skjalv derved. Da hørte Jon, at Kjærlingen gav sig sig i Tale med Nogen derinde. Han hørte, at hun sagde: »Det var bedre gjort end ugjort, og det er slemt, hvis det skal blive uløonnet,« og saae hende derpaa nærme sig med et Lys i Haanden. Hun hilsede Jon ved Navn, takkede ham for sine Børn, og bød ham ind i Hulen med sig. Han modtog Indbydelsen, men Kjærlingen stak begge sine Lillefingre ind i Løkkerne paa Rebene, hvormed hans Reisegods var sammenbundet, og bar det ind med det Samme. Da de vare komne længer ind efter, saae Jon to Senge; i den ene laae to Børn; det var Jettekvindens Børn, hvis Hyl han havde hørt for lidt siden og som havde ædt Fisken. Men paa Gulvet laa en Bunke Foreller, som Kjærlingen havde fisket om Kvelden og baaret hjem paa Ryggen, og deraf kom det, at hele hendes Ydre funklede igjennem Mørket. Kjærlingen spurgte Jon, hvor han helst ønskede at sove, i hendes Seng eller i Børnenes. Han foretrak at sove i Børnenes Seng. Jettekvinden redte

da et Leie for Børnene paa Gulvet, men lagde nye Sengklæder i Sengen og redte ham der et godt Leie. Jon gav sig til at sove, men vaagnede igjen derved, at Kjærlingen bragte ham en Ret kogte Foreller. Han takkede hende for dem, og imens han spiste, sad Kjærlingen og snakkede med ham og var særdeles munter. Hun spurgte ham, hvor han havde i Sinde at roe. Det fortalte han hende. Da spurgte hun, om han allerede havde faaet Baadsplads hos Nogen. Jon svarede Nei. Kjærlingen fortalte ham da, at nu havde Enhver paa Øerne faaet alle sine Baadspladser optagne, saa at Ingen vilde kunne tage imod noget Menneske mere, og at han ikke vilde faae Huusrum, uden hos en gammel Stavkarl, der nu saagodtsom aldrig meer fik noget Been op af Søen og kun eiede en næsten ubrugelig Baad, hvis Besætning bestod af uduelige Drenge, paa Grund af at han intet ordentligt Mandfolk kunde faae mere. »Jeg raader Dig til,« sagde hun, »at tinge om en Plads i Baaden hos denne Stavkarl; han vil vel undslaae sig for at tage imod Dig, men Du skal ikke holde op, før han gaaer ind derpaa. Jeg kan nu ikke gjengjælde Dig for mine Børn, som jeg burde,« vedblev Jettekvinden, »men her har jeg dog to Angler, som jeg vil skjænke Dig. Den ene skal Du selv have, men den Gamle skal have den anden. Altid skulle I to være ene om at mede; Krogene ville, haaber jeg, nok vise sig at være fiskesæle. Altid skulle I roe sidst af Alle og see til, bestandig at komme først hjem om Kvelden. Længere skulle I aldrig roe, end til den Klippe, der staaer lige udenfor Landingsstedet. Naar Du nu kom-

mer til Landøsand, vil Du finde de sidste Baade reisefærdige. Søg Leilighed med dem ud til Øerne, og bind dine Heste sammen paa Strandbredden, men bed ikke Nogen om at tage sig af dem og bryd Dig ikke videre om dem. Jeg skal tage mig lidt af dem i Vinter. Men hvis det Usandsynlige skulde skee, at Du fik Held med Fiskeriet i Vinter, da vilde det være mig kjært, om jeg maatte lade een Hest fra mig følge med dine Heste, for at hente mig nogen Fisk; for jeg er, skal jeg sige Dig, en stor Lækkermund efter Tørfisk.« Denne Bøn tilstod Jon hende, og lovede i Alt at følge hendes Raad.

Ved Daggry den næste Morgen brød Jon op fra Hulen og skiltes med Venlighed fra Jettekvinden. Om hans Reise meldes Intet, før han kom til Landøsand. Der laae de sidste Baade, der skulde ud sil Øerne, reisefærdige. Jon spændte i Skynding af Hestene og bandt dem sammen paa Strandbredden, uden at bede Nogen om at tage sig af dem. Herover dreve de Andre megen Spot med Jon, og sagde, at de Heste vilde nok være i god Stand, naar Fisketiden var ude. Men Jon brød sig ikke om deres Spot og lod, som om han Intet hørte, og drog med dem ud til Øerne. Da han kom did, søgte han Skibsrum, men kunde ingensteds faae noget; thi Enhver havde faaet saa mange Folk, han havde Plads til. Endelig kom han da til Stavkarlen, til hvem Kjærlingen havde henviist ham. Ham bad han om at tage imod sig. Den Gamle vilde ikke gjerne indlade sig derpaa, og sagde, at han ikke vilde gjøre en saa flink Mand slig Skade. »Jeg faaer nu aldrig mere et Been op af

Søen,« sagde den Gamle, »og har kun uduelige unge Knegte til at besætte min usle Baad med; jeg kan kun roe ud i det bedste og blideste Veir, og det er ikke morsomt for en flink Mand, at knytte sig til min Udygtighed.« Jon meente, at det maatte da blive hans egen Skade, og saalænge blev han ved at tigge den Gamle, at denne tilsidst tog imod ham og Jon flyttede ind til ham; men Folk syntes ikke, at han havde været heldig med at skaffe sig Plads, og gjorde megen Nar af ham.

Nu kom Fisketiden, En Morgen vaagnede Jon og den Gamle ved, at alle Fiskerne paa Øerne roede ud i det yndigste blikstille Veir. Da sagde den Gamle: »Jeg veed ikke, om jeg ogsaa skulde prøve paa at faae Baaden flot, ligesom de Andre. Jeg troer ikke, at der kommer Meget ud af det.« Jon meente, at der dog ikke var nogen Fare ved at forsøge det. Derpaa iførte de sig Skindklæder og satte fra Land. Men da de lige vare komne udenfor det egentlige Landingssted, syntes Jon, at han kjendte Klippen, om hvilken Jettekvinden havde talt. Han spurgte derfor den Gamle, om det ikke skulde være klogt at søge her? Den Gamle blev forbauset, og sagde, at deri var der ingen Rimelighed. Jon bad ham at tillade sig for Morskabs Skyld, blot engang at kaste sin Snor ud paa dette Sted. Det lod den Gamle gaae. Men neppe havde da Jon faaet Snoren ud, før han trak en Fisk op. Da rakte han den anden Angel, Troldkvindens Gave, til den Gamle. I Korthed kan det nu fortælles, at de paa dette Sted fik Baaden fuld tre Gange den Dag,

og at der faldt 60 Stykker fortrinlige Fiske i Hvers Lod. Siden roede de til Land, længe før alle de Øvrige kom, — da vare de allerede snart færdige med at rense og gjøre Fisken i Stand. Alle bleve forbausede over hvormange Fiske den Gamle fik i Lod. De spurgte ham, hvor han havde fisket saa Meget, og han fortalte dem, som det var. Dagen efter roede da Øboerne tidligt ud, medede ved Klippen, men mærkede ikke til noget Levende paa det Sted, hvorfor de roede deres Vei bort igjen, men da først roede Jon og den Gamle ud. Det gik ganske, som den foregaaende Dag. Der behøves ikke flere Ord til at fortælle, at Jon og den Gamle hele Vinteren roede ud til Klippen og fik tolv hundrede i Lod, og af Alle paa Øerne vare de to de heldigste. Den næstsidste Dag roede de sidste Gang, og da skete det, at da de engang droge Snorene op, vare begge Anglerne forsvundne, og saavidt de kunde see, maatte de være løste af. De gjorde sig ikke videre Skrupler over den Sag, men styrede til Land.

Nu er at fortælle, at Jon drog til Fastlandet med sin tørrede Fisk og blev færget over paa den samme Baad, hvormed han foer ud om Høsten. Paa Veien spottede Baadsfolkene over, hvor godt hans Heste nu vilde være ved Huld, de vilde da nok kunne bære hans tørrede Fisk til Nordlandet, meente de. Men da de naaede Land, saae de Jons Heste staae bundne paa Strandbredden, ganske som han havde forladt dem. Nu vare da de Fleste nysgjerrige efter at faae Hestene rigtig at see; men de bleve ikke lidet overraskede ved at finde dem smækfede, som om de havde staaet paa Foder hele

Vinteren. Men foruden Jons Heste, stod der een Hest til, med Kløvsadel paa, bruun af Farve og sværlemmet. Jons Fæller bleve halvveis bange for ham; thi de antoge ham ganske sikkert for en stor Troldmand, da han havde fisket saa heldigt og hans Heste vare i saa god Stand, uden at Nogen, det man vidste til, havde taget sig af dem.

Jon bandt den tørrede Fisk paa Hestene, og læssede ligesaa Meget paa den Brune alene, som paa begge sine. Derefter reiste han alene Nordpaa. Intet meldes om hans Reise, før han kom til Jettekvindens Hule. Hun tog venligt imod ham og han blev i nogle Dage hos hende. Han skjænkede hende al den Fisk, den Brune havde baaret. De snakkede om mange Ting med hinanden. Hun fortalte ham, at om Vinteren vare hendes Børn døde, og at hun havde dysset dem under Klippen ved Siden af sin Mand, hvem hun tidligere havde mistet og dysset der i Fjeldlien. Hun fortalte ham tillige, at det var hende, der havde løst Krogene af Snorene for dem, da de roede sidste Gang, med det Samme, hun bragte Hestene ned til Stranden. Hun spurgte Jon, om han havde hørt hjemmefra, men han svarede Nei. Da sagde hun, at hun kunde underrette ham om, at hans Fader var død om Vinteren, og da han var eneste Barn, skulde han jo nu overtage Boet efter ham. Han vilde nu gaae ind til Gaarden, og vinde sig en Hustru om Sommeren og blive en saare lykkelig Mand. Tilsidst sagde hun, at hun havde een Bøn til ham. Jon spurgte, hvad det var for en Bøn. Jettekvinden sagde: »Jeg har nu ikke langt tilbage,

og vil jeg bede Dig at komme hid, ligesaasnart Du drømmer om mig; thi jeg vil bede Dig om at dysse mig hos min Mand og vore Børn.« Hun viste ham siden Stedet, hvor de vare dyssede. Derefter oplukkede hun en Sidehule, i hvilken der stod to Kister, fulde af Guld og alskens sjeldne Skatte. Disse Kister, sagde hun, skulde han eie efter hende, og den brune Hest med. Hun skulde nok binde Kisterne og sætte dem udenfor, før hun døde, og stable Noget under dem, saa han behøvede blot at tømme Hesten ind imellem dem og siden spænde Løkkerne over Bærepindene paa Kløvsadelen. Hun skulde nok have givet den Brune Kløvsadelen paa; men den kunde mageligt bære Kisterne, uden at han havde nødig at rette paa Noget, til han kom til Nordlandet. Siden skiltes Jon og Jettekvinden med stor Kjærlighed. Om hans Reise fortælles nu ikke Videre, end at Alt gik godt, til han kom til Nordlandet. Der fandt han Alt ganske som Jettekvinden havde sagt, og Alt gik efter hendes Ord. Jon overtog Boet efter sin Fader og tog imod hele Arven, og tidligt paa Sommeren ægtede han en Bondedatter der i Bygden.

Det led ud paa den Tid, da Engene bleve meiede, uden at noget Nyt hændte. Da drømte Jon en Nat om Jettekvinden. Strax huskede han paa hendes Bøn og stod op af Sengen. Det var mørk Nat, ude stormede og regnede det. Jon bad sin Tjenestekarl at skynde sig og hente hans to Rideheste. Tjenestekarlen adlød strax, og Jon gjorde sig reisefærdig i stor Skynding. Hans Kone spurgte ham, hvorfor han vilde saa pludseligt afsted midt om Natten og i et saadant Guds-

veir. Han vilde Intet fortælle derom, men bad hende ikke at blive urolig for hans Skyld, om han saa ogsaa blev borte i nogle Dage. Siden drog han afsted og red saa hurtigt, hans Heste kunde rende. Alt gik godt og han kom til Hulen. Jettekvinden stod udenfor, og kunde blot tale nogle faae Ord med ham. Han blev hos hende, medens hun opgav Aanden, og dyssede hende siden paa det Sted, hun selv havde valgt. Derpaa tog han den brune Hest, der stod med Kløvsadel paa.

Udenfor Hulen stode de to Kister, med Nøglerne i. Jon tømmede Hesten ind imellem dem, smøgede Rebene over Sadelpindene, og drog siden bort med Alt sammen. Reisen til Nordlandet løb heldigt af. Jon blev nu paa sin Gaard, og var bleven en saare rig Mand. Han boede længe og lykkelig paa den Gaard, han havde arvet efter sin Fader, havde Held med sig i Alt og nød stor Anseelse blandt alle Folk.

Og saa kan jeg ikke Mere af den Fortælling.

Ketil paa Silfrunarstad.

Der boede i længst forsvundne Tider en Bonde paa Silfrunarstad i Skagefjord, hvis Navn ikke vides. Denne Bonde eiede mange Faar, men det er da ogsaa en Jord, der egner sig ypperligt til Faareavl. Han lod gjerne sit Kvæg græsse foran i Fjeldet ved Bessehytten,

som Stedet hedder, undertiden dog længere borte, og der gik lang Tid hen, uden at noget Mærkeligt tildrog sig, og han boede saa roligt der i mange Aar.

Da skete det en Juleaften, at Bondens Kvæg kom hjemad forbi Grimshøi, og han ventede, at det hvert Øieblik skulde komme. Han pleiede altid selv at være Hyrden behjelpelig med at lukke Faarene ind; han lod derfor have et Øie med dem, og en god Stund efter, da han antog, at nu maatte de være komne hjem, gik han selv ud, men Faarene vare ikke komne og saaes endnu paa det selvsamme Sted. Bonden sendte da Folk did, for at see til Faarene og drive dem hjem efter, men Hyrden var ingensteds at see, og Natten gik hen, uden at han kom hjem. Bonden blev derfor nødt til at lade en Anden have Tilsyn med Faarene. Man søgte nu efter Hyrden, men han var ikke at finde. I Begyndelsen gjorde man sig mangehaande Gisninger om hans Forsvinden, men det gik dog saa, at lidt efter lidt talte Folk mindre derom, hvilket jo pleier at være Tilfældet, naar der er gaaet nogen Tid.

Nu hændte ikke Noget til næste Juul. Men Juleaften, da Kvæget paa Hjemveien skulde forbi Grimshøi, blev det staaende stille der, og det gik paa samme Viis, som Aaret i Forveien. Bonden blev meget sorgfuld derover, og gjorde sig allehaande Tanker om sine Hyrders Forsvinden; Folkesnakken begyndte igjen om Alt dette, man meente, at dette ikke hang rigtig sammen; Faae vilde paatage sig at vogte Bondens Faar, og det faldt ham saare vanskeligt at faae Folk i sin Tjeneste.

Men om Vaaren fik han en ung Mand i sin Tjenestė, der hed Ketil, var 18 Aar gammel og havde Kraft og Mandsmod i Brystet. Om Høsten overtog han Bevogtningen af Faarene og drev dem paa Græs, som man før havde pleiet. Det lakkede henad Juul. Juleaftens Dag var Veiret smukt og Ketil drev sine Faar paa Engen, som han pleiede. Bonden havde nu i Sinde at see nøiere til, naar de kom hjem, og, saa snart det lod sig gjøre, at see efter, hvorledes Hyrden havde det. Da det begyndte at blive mørkt, kom derfor Bonden udaf Huset og saae efter Faarene, men da han ikke saae Noget til dem, gik han ind igjen. Efter en kort Tids Forløb kom han atter ud, og da vare Faarene komne til Grimshøi. Paa Øieblikket gik man did, men da var Ketil ingensteds at see. Det var et haardt Slag for Bonden, og ikke tyktes ham bedre at miste Ketil, end begge de Andre. Han tænkte da ogsaa fuldt og fast, at for Fremtiden vilde Ingen mere paatage sig at bevogte hans Faar.

Men om Ketil er at fortælle, at da det var hen paa Dagen, drev han sine Faar i en stor og spredt Drift foran sig hjemad langs Fjeldlien. Da han var kommen henimod Grimshøi, saae han en overvættes stor Skabning træde udaf et Indsnit, der findes nedentil i Fjeldet ovenfor Gaarden paa Silfrunarstad; der er nemlig en lille Klippe, ligesom løsreven fra Fjeldlien, hvilken Aabning kaldes »Kløften«. Dette Uhyre styrede henimod Faarene, der angste trak sig tilbage til Ketil. Han saae nu, at det var en overmaade stor Troldkvinde. Hun raabte til Ketil og bad ham om et Faar til

Høitiden. Ketil syntes, at Sagen blev noget vanskelig, og han fortalte hende, at disse Faar ikke vare hans, han eiede kun eet Faar, der gik med Pattelam; dem viste han hende, og sagde, at dem maatte hun tage, hvis hun vilde. Hun var ikke længe om at faae fat i dem, knyttede dem sammen ved Hornene og kastede dem over Skulderen. Siden foer hun henimod Ketil, tog ham i sine Arme og vendte tilbage ad samme Vei, hun kom. Da hun var kommen op af Kløften, gik hun langs Fjeldet og tog store Skridt. Ketil indsaae, at det ikke vilde nytte ham noget at forsøge paa at sprælle; thi han kunde neppe røre sig. Hun blev ved at gaae, indtil hun kom til Kløften ved Bolstadsaa, til en stor Fos, som er der nede i Fjeldet. Denne Klippekløft er næsten ufremkommelig. Der gik Troldkvinden ned og ind i en Hule under Fossen. Hun slap Ketil og slængte sin Dragt ned paa Gulvet. Hun bad Ketil om at slagte Faarene og tilberede dem; med dem, sagde hun, vilde hun holde Julegilde for ham og sig selv. Hun satte en Kjedel over Ilden, og kogte i en Fart Maden. Derpaa gav hun sig til at æde med stor Graadighed, og lod Ketil spise med. Hun fortalte ham, at hun havde voldet, at Hyrderne fra Silfrunarstad bleve borte, og at hun i de to foregaaende Aar i Træk var kommen til dem Juleaften og havde bedt dem om at give sig et Faar, hvoraf hun kunde koge sin Juleaftensmad. Men de havde givet hende knubbede Svar og skjældt hende dygtigt ud, og derfor havde hun taget sig af dem. Men nu havde han venligt opfyldt hendes Bøn, og han vilde blive en saare lykkelig Mand, da

han dog havde havt Mindre at give af, end Nogen af de to Andre. Hun fortalte ham, at i Blidemaaned (Februar) vilde hans Huusbond afgaae ved Døden; da skulde han overtage Gaarden og nedsætte sig paa den til næste Vaar. Ketil sagde, at han paa ingen mulig Maade kunde overtage denne Gaard; thi baade vare Jorderne store og vanskelige, og han selv havde ingen Midler. Desuden manglede han en Huusholderske og Tjenestefolk. Men hun sagde, at han nok vilde faae Midler i Hænde; thi inden een Maaned vilde hun døe og da skulde han eie Alt, hvad der i hendes Hule fandtes af Penges Værd, og da vilde han ikke mangle Penge til at sætte Bo for paa Silfrunarstad. Men derom vilde hun bede ham, sagde hun, at han saae til hende om en Maaneds Tid og lagde hendes Liig der foran i Fossen, hvis det blot var ham muligt. Hun sagde, at hans Huusbonds Indbo vilde blive solgt den næstkommende Vaar, han skulde da kjøbe deraf, hvad han behøvede, og Penge til at betale med, skulde han hente i hendes Hule. Han skulde fæste de samme Tjenestefolk, der nu vare paa Silfrunarstad, og siden skulde han frie til Præstens Datter paa Havsteensstad. Ketil meente dog, at det vilde vise sig at være et uheldigt Raad, han var jo et stakkels udannet Menneske. Hun bad ham ikke at være bange derfor, »og er her et Belte,« sagde hun, »det skal Du spænde hende om Livet. Det har den Egenskab, at hun fatter Kjærlighed til Dig, naar hun faaer det paa, og da vil Alt gaae godt.« Men Beltet var ogsaa en sjelden Skat.

Ketil vilde nu drage hjem; thi han meente, at hans Huusbond vist var kjed af hans Fraværelse. Men Jettekvinden sagde, at det ikke gjorde noget til Sagen, og bad ham at blive til næste Morgen, og han føiede hende deri. Næste Morgen fulgte hun ham ud af Fossen, viste ham, hvor man kunde gaae ind i Hulen, og lod ham selv prøve derpaa, hvilket lykkedes ham godt. Derpaa bød hun ham Farvel og sagde da, at de to vilde ikke sees oftere; hun ønskede ham al tænkelig Lykke, og sagde, at de fleste Ting vilde gaae ham efter Ønske og at dette var Begyndelsen til hans Lykke. Saa skiltes de med Venlighed; hun gik tilbage til sin Hule, men han skyndte sig af alle Kræfter, for at naae sit Hjem.

Da laa Bonden tilsengs, saa nær var Ketils Forsvinden gaaet ham. Men da Ketil nu kom; bleve Alle glade, især Bonden, der strax stod op af Sengen, og syntes, at han havde faaet ham frelst tilbage fra Helvede selv. Han spurgte Ketil om hvad der havde voldet hans Bortebliven. Men derom vilde Ketil ikke tale Meget, og han omtalte hverken Jettekvinden eller hendes Hule. Siden passede Ketil Faarene, ligesom tidligere.

Efter en Maaneds Forløb gik han ind i Hulen. Da var Jettekvinden død. Ketil førte Ildtøi med sig, tændte Lys og fik hendes Liig udaf Hulen, og han fortalte siden, at aldrig havde han nogensinde bestaaet en slig Kraftprøve før. Han undersøgte derpaa Hulen og fandt en stor Rigdom paa alskens kostelige Ting og Penge, men han lod dog Alt ligge der for det Første.

I Februar Maaned blev Bonden syg, og efter at have ligget tilsengs i en halv Maaned, døde han. Ketil forlangte da Gaarden i Forpagtning, men fik et trevent Svar; thi Eieren ansaae det for den største Taabelighed, at udleie den til ham; men alligevel gav han ikke nogen Anden den i Forpagtning. Det lakkede nu henad Vaaren, og Arvingerne solgte det Meste af Indboet paa Silfrunarstad; Ketil kjøbte en stor Deel deraf og betalte strax ved Hammerslaget. Da havde han allerede fæstet de Fleste af Tyendet paa Gaarden, og nu faldt det ham let at faae den til Leie.

Om Vaaren drog han hen til Havsteensstad, hvor han først traf sammen med Præstens Datter; han gav hende Beltet og spændte det om hende. Derpaa fortalte han sit Ærinde, at han var kommen derhen, for at beile til hendes Haand. Manden tyktes hende smuk og haabefuld, og da nu tillige Beltet tændte Kjærligheden i hendes Bryst, lovede hun ham sit Ja, hvis hendes Fader vilde samtykke deri. Ketil fremførte da sit Frieri for Præsten og bad om hans Datter. Præsten svarede koldt derpaa, og man mærkede da, at han fandt, at Ketil ikke var hans Datter jevnbaaren, han, der kun var en slet og ret Almuesmand. Men paa Grund af, at Ketil nu var bleven rigere, end man tidligere troede han var, og han ellers var en dygtig og særdeles klog ung Mand, lod Præsten sig endelig overtale til at give sit Minde til, at hun fulgte hjem med ham, som hans Huusholderske for denne Sommer; og derom kom man da overeens.

Ketil drog nu hjem med Præstedatteren, og de kom godt udaf det med hinanden om Sommeren. Om Høsten kom hendes Fader, og da blev det Enden paa Raadslagningen, at Ketil fæstede sig Præstens Datter, og om Høsten holdtes deres Bryllup med stor Pragt. De elskede hinanden saare og boede paa Silfrunarstad til deres Alderdom. Ketil havde Lykken med sig i Alt og blev en meget rig Mand, saaat Ingen kunde mindes, at saa rig en Mand tidligere nogensinde havde boet paa Silfrunarstad. Han havde da heller ikke Mangel paa Penge fra Jettekvindens Hule, saalænge han var i Færd med at bringe sit Bo i Orden, og han rettede sig efter hendes Raad i alle Henseender. Denne Fortælling hørte man af hans egen Mund, da han var en gammel Mand, længe har den siden bevaret sig i Folks Hukommelse og har forplantet sig fra Mand til Mand.

Trunt, Trunt og Troldene i Fjeldene.

To Mænd vare engang tilfjelds og sankede Mos. En Nat laae de begge i deres Telt. Den Ene sov, men den Anden laa vaagen. Da saae denne sin sovende Kammerat skride ud af Teltet; han stod op og gik ud efter ham, men kunde knap løbe saa stærkt, at Afstanden ikke blev større imellem dem. Den Sovende stevnede op til Jøklerne.

Den Anden saae da en stor Jettekvinde, der sad høit oppe paa en Jøkeltinde. Hun bar sig saaledes ad, at hun skifteviis strakte Armene ud og igjen trak dem tilbage imod Brystet, og paa den Maade tryllede hun Manden til sig. Han løb lige ind i hendes Favn, hvorpaa hun løb bort med ham.

Aaret efter sankede Folk fra hans Bygd Mos paa samme Sted paa Fjeldet; da kom han til dem, men var saa taus og indesluttet i sig selv, at man knap fik et Ord ud af ham. Folkene spurgte ham, paa hvem han troede, og han svarede, at han troede paa Gud.

Det andet Aar efter kom han igjen til de samme Folk, der atter vare tilfjelds, men da var han bleven saa liig en Trold, at de bleve bange for ham. Dog blev han spurgt om, paa hvem han troede, men han gav intet Svar, og denne Gang dvælede han ikke saa længe hos Folkene, som sidst.

Det tredie Aar efter kom han igjen til Folkene, og var da bleven en rigtig Trold og havde et meget grumt Udseende. Der var dog Een, som vovede at spørge ham om, paa hvem han troede, men han svarede, at han troede paa »Trunt, Trunt og Troldene i Fjeldene« og forsvandt derpaa. Fra den Dag af saaes han aldrig mere; men der var da heller Ingen i flere Aar, der turde samle Mos paa dette Sted.

Nattrolden.

Ved Sommergræsgangene, der tilhørte Beboerne ved Mygsøen, boede i gamle Dage en Jettekvinde i et Fjeld, der siden hedder »Jettekvindens Hale«. Hun var een af Nattroldene, hvis Natur det jo er, at de ikke kunne taale at see Solen, og derfor altid arbeide for deres Føde om Natten.

Denne Jettekvinde voldte Indbyggerne megen Skade, blandt Andet derved, at hun om Natten stjal Fiskene i Mygsøen. Man fortæller, at hun roede omkring i en lille Baad, som hun siden bar hjem paa Ryggen.

En Sommer var man heldig med Fiskeriet i Strandvig, der dengang, som stedse siden, var den bedste Fiskeplads ved Mygsø. Den Sommer gjorde Jettekvinden sig en Vane af hver Nat at stjæle Fisk i Vigen, og det syntes da Strandboerne saare ilde om. En Nat, seent paa Sommeren, begav hun sig nedefter til Vigen, for, som hun pleiede, at fiske i den. Men da hun kom derned, saae hun en Bonde paa Vigen, beskjæftiget med at fiske. Hun troede sig ikke stærk nok til at angribe Bonden, der var selv fjerde Mand, og vilde derfor vente indtil han blev færdig med sit Fiskeri; men Bonden blev, hvor han var, om det nu kom sig af, at han vidste hvordan det havde sig med Jettekvinden, og det led saa hen ad Morgenstunden. Jettekvinden begyndte at blive utaalmodig, men vilde dog ikke vende hjem med uforrettet Sag. Endelig holdt

Bonden op med at fiske, og Jettekvinden gik da ned og drog Net i Vigen. Da hun var færdig med det Arbeide, begav hun sig paa Veien til sit Hjem, men som hun allerede havde tilbagelagt Halvveien, randt Solen op, og det fortælles da, at hun satte sin Baad fra sig paa det Sted, hvor hun just befandt sig ved Solens Opgang, og steg selv op i den, hvorpaa Altsammen forvandledes til en Steen.

Mærkerne deraf sees tydeligt den Dag idag. Baaden staaer endnu paa en Bakke, der ligger omtrent midt imellem »Jettekvindens Hale« og Mygsøen og siden hedder »Baadsbakken«. Baaden er dannet ganske som de Fiskerbaade, der nu bruges paa Mygsøen, kun med den Forskjel, at den i det Hele taget er større. Man kan tydeligt skjelne hele dens Bygning, og endnu kan man see Aarerne og hvor de have siddet, at man her har brugt Skaar i Siderne af Baaden, men ikke de nu sædvanlige Aaretolle. I Bagstavnen paa Baaden findes en stor Bunke, og man mener, at her har Jettekvinden lagt sig til den sidste Hvile.

Sifa.

Sifa kaldes en Klippe i Kvindeskikkelse, der staaer oppe paa Brinken ovenfor Hvam i Vatnsdal; det er en Troldkvinde, der blev omskabt til en Steen.

Det skete nemlig en Juleaften i gamle Dage, at en Præst der forrettede Gudstjeneste i et Bedehuus, som stod foran paa Ladet. Om Kvelden var Sifa bleven vred over Klokkeringningen; derfor gik hun om Natten ud paa Brinken og kastede sin Stav efter Kirken, i den Hensigt at sønderbryde den og dræbe Præsten og Alle dem, der vare derinde. Men i Flugten gik Staven itu; det ene Stykke, der nu ligger imellem Fjeldet og Hjemmemarken, er en stor Klippe, men det andet Stykke, der faldt ned paa Ladet, benyttes siden som Hestesteen*). I det Samme saae Troldkvinden sig om og saae Dagen rødme i Øst; da blev hun selv til en Steen paa Stedet, hvor hun stod.

Det udsatte Barn.

Der var engang en Tjenestepige paa en Gaard. Hun var bleven frugtsommelig, havde født sit Barn og sat det ud, hvilket ikke var meget usædvanligt her i Landet, saalænge det Slags Forseelser bleve straffede med haardt Skriftemaal, Bøder eller endogsaa med

---

*) Hestesteen kaldes en stor, med en Ring eller et Hul forsynet Steen; den staaer i Almindelighed paa Ladet foran Gaarden og benyttes af den Fremmede til at binde Hesten ved, saalænge hans Besøg varer.

Døden selv. Det traf sig derefter engang, at der etsteds efter den i gamle Dage almindelige Skik her i Landet skulde være Dandsegilde og at denne Pige var indbuden til Lystigheden. Men da hun nu ikke var saa rig paa Klæder, at hun eiede en Dragt, der var fiin nok til slige Gammensmøder, som Dandsegilderne vare i gamle Dage, og hun var en glimmerlysten Kvinde, var hun i saare ond Lune over for den Sags Skyld at skulle blive hjemme og gaae glip af denne Fornøielse.

En Dag før Gildet skulde staae sad denne Tjenestepige ved Malketid ude i Folden tilligemed en anden Pige og malkede Faarene; hun beklagede sig for den anden Malkepige over at hun manglede Klæder, som hun kunde tage paa til Dandsen; men idet hun sagde sit sidste Ord, hørte de, at denne Vise blev kvædet under Væggen:

»Moder min i Folde, Folde,
Lad det Frygt ei volde, volde;
Mine Pjalter skal Du faae,
Kan med dem i Dandsen gaae,
I Dandsen gaae.«

Tjenestepigen, der havde udsat sit Barn, troede her at kjende dets Røst, og hun blev saa forfærdet over Visen, at hun var fra Forstanden hele sin øvrige Levetid.

Præsten paa Husevig.

Paa Husevig paa Nordlandet boede en Præst ved Navn Ketil Jonsson. Han lod nogle Liigkister grave op af Kirkegaarden og sagde, at han gjorde det, fordi der var saa snever Plads derinde, og at disse Kister dog ikke gjorde Andet, end fyldte op, da Ligene længst vare gaaede i Forraadnelse.

Engang traf det sig saa, at tre gamle Kjærlinger stode ude i Kjøkkenet og vare i Færd med at brænde Kisterne; da sprang en Gnist op paa een af Kjærlingerne; den fængede snart i hendes Klæder og da de to andre stode i hendes Nærhed, fængede den ogsaa i deres Klæder. Ilden var saa voldsom, at de Alle havde opgivet Aanden, før Folk kom til og fik slukket Flammerne.

Om Natten drømte Præsten, at der kom en Mand til ham og sagde: »Ikke skal det lykkes Dig at skaffe Plads paa Kirkegaarden, om Du saa river vore Kister op af den; thi nu har jeg, for at hevne os, dræbt tre Kjærlinger for Dig, og de ville da altid optage nogen Plads paa Kirkegaarden, men endnu Flere skal jeg dræbe, hvis Du ikke hører op med denne Fremfærd.« Derpaa gik Manden sin Vei.

Men Præsten vaagnede og grov aldrig meer nogen Liigkiste op af Kirkegaarden.

Spøgelsehuen.

Paa et Sted, hvor der fandtes en Kirke, levede iblandt Andre en Ungersvend og en Pige. Svenden havde den Vane, at han tidt gjorde Pigen bange, men hun var bleven saa vant dertil, at hun ikke mere lod sig forskrække; thi hvad hun end saae, troede hun dog altid, at det var ham, der vilde gjøre hende bange.

Engang traf det sig, at der var blevet tvættet Tøi og deriblandt en Mængde hvide Nathuer, som dengang vare almindelige. Om Kvelden bad man Pigen om at hente Tvætten ude fra Kirkegaarden. Hun løb ud og gav sig til at sanke Tvætten sammen. Da hun næsten var færdig, saae hun, at der sad et hvidt Spøgelse paa een af Gravene. Da tænkte hun ved sig selv, at nu vilde Knegten igjen gjøre hende bange. Hun løb hen og rev Huen af Spøgelset, thi hun meente, at Svenden havde taget een af Nathuerne paa, og sagde: »Det skal nu ikke lykkes Dig at gjøre mig bange dennegang.« Siden gik hun ind med Tvætten, men da var Svenden derinde.

Nu blev Tvætten fordeelt, og da var der een Hue formange, som var muldet indvendig. Da blev Pigen bange. Morgenen efter sad Spøgelset paa Graven, og man vidste ikke, hvad man skulde gribe til; thi Ingen turde bringe Huen hen til det, og man sendte derfor Bud ud i Bygden efter gode Raad. Der var en gammel Mand i Bygden, der meente, at det ikke kunde und-

gaaes, at denne Sag fik slemme Følger, hvis ikke Pigen selv bragte Spøgelset Huen og satte den stiltiende paa dets Hoved i mange Menneskers Paasyn. Man trængte ind paa Pigen, for at faae hende til at bringe den og give Spøgelset den paa; og hun gik da derhen med Hjertet i Halsen, satte Huen paa Hovedet af Spøgelset, og sagde, idet hun var færdig dermed: »Er Du nu fornøiet?« Men Spøgelset vendte sig om, slog hende og sagde: »Ja. Er Du nu fornøiet?« Og i det Samme kastede han sig ned i Graven. Pigen faldt ved Hugget; Folk løb til og løftede hende op, men da var hun død.

Men Svenden fik en Revselse, fordi han havde gjort hende bange; thi derved, meente man, var han egentlig bleven Skyld i hele Ulykken. Han hørte da op med at gjøre Folk bange. Og saa er denne Fortælling ude.

Brudgommen og Spøgelset.

Fire Mænd vare engang i Færd med at grave en Grav; Nogle sige, at det var paa Kirkegaarden paa Reykholar. Det var muntre Mænd Allesammen, men een af dem, et ungt og fyrigt Menneske, var dog den overgivneste af dem Alle. Da Graven begyndte at blive dybere, kom en Mængde Menneskebeen op af den, og

deriblandt et Laarbeen, der havde tilhørt en overvættes stor Mand. Den overgivneste af Graverne tog Laarbenet i Haanden, eftersaae det nøie, og maalte det ved sit Been, og Sagnet fortæller, at det naaede ham fra Fodsaalen heelt op til Hoften, skjøndt han idetmindste var en Mand af Middelhøide. Han sagde i Spøg: »Det skal aldrig slaae mig feil, at denne Mand har været en dygtig Bryder, og det kunde være morsomt at have ham til Gildesgjæst, naar man engang skal have Bryllup.« De Andre gave ham vel Ret deri, men talte dog mindre derom. Derpaa lagde Manden igjen Laarbenet ned ved de øvrige Been.

Der meldes nu ikke Noget, før fem Aar derefter, da denne unge Mand havde fæstet sig en Kvinde og der allerede to Gange var blevet lyst for dem. Da drømte hans Fæstemø tre Nætter i Rad, at der kom en forfærdelig stor Mand hen til hendes Seng og spurgte hende, om hendes Fæstemand nu vilde huske, hvad han engang for nogle Aar siden i Kaadhed havde snakket med ham om, og den sidste Nat føiede han til, at han nu ikke skulde slippe fri for at have ham til Bordgjæst ved Brylluppet. Pigen svarede ikke Noget herpaa, men uhyggeligt følte hun sig tilmode isøvne, da hun fik dette at høre og saae, hvor stor Manden var. Hun havde ikke omtalt disse Drømme for sin Fæstemand, før hun havde drømt om Manden tre Gange, da sagde hun om Morgenen til ham: »Hvem har Du isinde at indbyde til vort Gilde, mit Hjerte?« »Det veed jeg ikke endnu, min Skat,« svarede han, »derpaa har jeg slet ikke tænkt endnu; jeg vilde have alle tre Lysninger

fra Haanden først.« »Har Du da slet ikke indbudt Nogen endnu?« spurgte hun. Han svarede, at det han huskede, havde han ikke gjort det, men han begyndte dog at tænke herover, og det forekom ham underligt, at hun saa ivrigt spurgte ham herom. Efter nogen Betænkning sagde han, at han ganske vist ikke havde indbudt Nogen endnu; rigtignok havde han for nogle Aar siden i Spøg sagt til en afdød Mands Laarbeen, der var gravet op af en Grav, at det kunde være morsomt at have en saa høivoxen Mand til Gjæst, naar man engang skulde have Bryllup, men derfor kunde han dog ikke siges at have indbudt Nogen. Hans Fæstemø blev noget alvorlig derved og sagde, at det Slags Spøg ikke havde været paa sin Plads, og allermindst med de Henfarnes Been, »og nu kan jeg sige Dig,« sagde hun, »at den Samme, som Du drev denne Spøg med, har nok for Alvor i Sinde at møde som Gjæst ved vort Gilde.« Hun fortalte ham nu alle sine Drømme, og hvilke Trusler den store Mand havde ladet sig forlyde med den sidste Nat. Over Alt dette blev da hendes Fæstemand forfærdet og sagde, at hun havde Ret i, at det havde været bedre, om Munden havde tiet stille med slig Spøg.

Om Kvelden gik han tilsengs, som han pleiede, men om Natten tyktes ham, at en uhyre stor Mand, der lignede en Kjæmpe og havde et uvenligt og barskt Udseende, kom hen til ham og spurgte, om han nu agtede at holde det Løfte, han havde givet ham for 5 Aar siden, nemlig at have ham til Bordgjæst ved sit Bryllup. Fæstemanden blev ganske forfærdet og svarede,

at det maatte vel være saa. Den Anden sagde, at han ikke skulde undgaae det, hvad enten han nu syntes om det eller ei; at det havde været unødvendigt for ham at befatte sig med hans Been, og at det var ligesaa godt, at han nu fik Lov til at mærke, hvad det havde at sige. Derpaa forlod Spøgelset ham, men han sov til om Morgenen, og fortalte siden sin Fæstemø hvad han havde drømt og bad hende nu om et godt Raad. Hun sagde, at han skulde skaffe sig Tømrere og Bygningstømmer og derpaa i stor Fart lade opføre et Huus, der svarede til den Mands Størrelse, som havde besøgt dem begge i Drømme, for at han kunde staae opreist derinde, men indvendig skulde hver Væg være ligesaa lang, som der var høit op til Tverbjelkerne; siden skulde han lade ophænge Tepper, ligesom man pleier at tjelde en anden Brudesal; lade brede en hvid Dug over denne Gjæsts Bord, bringe ham indviet Muld paa en Disk og Vand paa en Flaske, thi andre Retter vilde han ikke kunne nyde; sætte en Stol til Bordet og en Seng derind, hvis han skulde faae Lyst til at hvile sig; tre Lys skulde han sætte paa hans Bord og selv skulde han følge ham did, men tage sig i Agt for at gaae foran ham og see til, for Alting ikke at komme under Tag med ham. Ikke heller skulde han modtage noget Tilbud fra ham, hvis han fremkom med et saadant, og saa lidt som muligt skulde han tale med ham, men lukke Døren og siden forlade ham, naar han havde budt ham de fremsatte Retter. Brudgommen forholdt sig nu ganske, som Bruden havde foreskrevet, lod opføre et enkeltstaaende Huus af pas-

fra Haanden først.« »Har Du da sl… …m allerede
Nogen endnu?« spurgte hun. Han s…
huskede, havde han ikke gjort det … og Brudevielsen
dog at tænke herover, og det … sædvanlig; dernæst
at hun saa ivrigt spurgte ha… var blevet mørkt,
Betænkning sagde han, at … den at noget Mærke-
indbudt Nogen endnu; … Gjæsterne frem og tilbage
Aar siden i Spøg sagt … de ved Bægerne og snakkede
der var gravet op … sad endnu stille, saaledes som
morsomt at have … hørte man et haardt Slag paa Døren,
man engang sk… underlig Lyst til at lukke op. Bru-
han dog ikke … sagte i Brudgommen, men han blev som
Fæstemø b… Ansigtet derved. Der gik en liden Stund,
Slags S… banket igjen og dennegang meget stærkere,
minds… Gang. Bruden tog da sin Ægtefælle ved
Dig… førte ham, skjøndt han nødig vilde til det,
S… Døren og lukkede op. Da saae de der en for-
… stor Mand, der sagde, at nu var han kommen
… Gjæst til deres Bryllup. Bruden skubbede med
Lempe Brudgommen ud af Gildeshuset, for at han
kunde modtage denne Gjæst, og idet hun igjen lukkede
Døren, bad hun Gud at styrke ham.

Men om Brudgommen er at fortælle, at han gik med denne Mand til det Huus, han havde ladet opføre for ham, og viste ham derind. Gjæsten vilde have, at Brudgommen skulde gaae foran, men det vilde denne ikke. Det blev Enden herpaa, at den Fremmede gik foran ind i Huset, sigende, at fra denne Stund af skulde Brudgommen vare sig for nogensinde oftere at give sig i Kast med en død Mands Been. Brudgommen

ım om han ikke hørte det, men bad Gjæsten at
·sig af de fremsatte Retter, og bad ham om
'age det ilde op, at han ikke kunde blive
ham. Den Anden bad dog Brudgommen
'indenfor et Øieblik; men det vilde Brud-
ꞔen Maade. Da sagde Spøgelset: »Siden
.ar Tid til at blive hos mig denne Gang eller
. komme ind til mig, haaber jeg, at Du dog gjør
.nig den Fornøielse, til Gjengjæld at møde hos mig som Gildesgjæst.« Men Brudgommen gav et bestemt Afslag og slog derpaa Døren i Laas. Derefter gik han ind i Brudehuset, hvor der var temmelig tyst; thi Alle vare blevne tause ved denne Begivenhed. Kun Bruden alene sad der med et muntert Aasyn. Gjæsterne droge efterhaanden bort, Een efter Anden, men Ægteparret gik til Hvile og sov til om Morgenen.

Om Morgenen vilde Bonden see til den Gjæst, der Aftenen iforveien var kommen allersidst. Men Bruden sagde, at han ikke skulde gaae et eneste Skridt did, før hun kom med ham. De gik begge to til Huset, hun foran og lukkede op; der var da ikke Spor mere af Gjæsten tilbage; han havde tømt Flasken, men drysset Mulden af Disken overalt omkring paa Gulvet. »Det anede mig,« sagde Konen, »var Du gaaet til Huset foran mig og havde traadt i denne Muld med Foden, vilde Du være kommen i Spøgelsets Magt og aldrig kunne vendt tilbage til Menneskeverdenen. Men mig vil det ikke skade, om jeg ogsaa træder indenfor, og nu skal jeg feie og rense Huset.«

Andre fortælle, at idet Spøgelset gik sin Vei igjen, skal det være gaaet hen til Døren, enten paa selve Brudehuset eller paa Ægteparrets - Sovekammer, og have kvædet:

»Min Tak I ei fortjene
For Brudekost paa Bord;
Min Drik var Vandet rene,
Min Spise Muld og Jord.«

Fra den Dag af besøgte han aldrig tiere disse Ægtefolk, og de levede længe sammen i Lykke og Kjærlighed.

Degnen fra Mørkaa.

Der var i gamle Dage en Degn paa Mørkaa i Øfjorden; hans Navn nævnes ikke, men han var gode Venner med en Pige, der hed Gudrun* og efter Nogles Sigende havde hjemme paa Bægisaa paa den anden Side af Hørgaaen, hvor hun tjente hos Præsten.

Degnen eiede en Hest med graa Manke, som han kaldte Faxe og altid red paa. Det traf sig engang kort før Juul, at han kom til Bægisaa, for at indbyde Gudrun til Julegammen paa Mørkaa, og han lovede at hente hende til en bestemt Tid og følge hende til Gildet lille Juleaften. I de nærmeste Dage før Degnen

146

red hen for at indbyde Gudrun var
Snee, og Iis havde lagt sig paa Va
han red til Bægisaa, var det Tøvei
Dagen, var Aaen ufremkommelig
stærk Strøm. Han drog derfra, uden
hvad der havde forandret sig om Dagen, og meente,
Aaen var den samme endnu, som om Morgenen. Over Øxnedalsaa førte en Bro, men da han kom til Hørgaa, var denne steget og havde sprængt Isen. Han red derfor ned langs Aaen, indtil han kom ligeoverfor Saurbær, den nærmeste Gaard ved Mørkaa, hvor der fandtes en Bro over Aaen. Degnen red ned paa Broen, men knap var han kommen midt paa den, før den brast itu og han faldt i Aaen.

Da Bonden paa Tuevold den næste Morgen stod op af sin Seng, saae han en sadlet Hest staae neden for sin Hjemmemark og han syntes, at han der skulde kjende Degnens Faxe. Herover blev han lidt underlig tilmode; thi han havde seet Degnen ride forbi der Dagen i Forveien, men havde ikke seet ham vende tilbage, og han anede derfor snart, hvorledes dette hang sammen. Han gik nu ned over Marken, og da var det ganske rigtig Faxe, som stod der, drivvaad og ilde forkommen. Siden gik han ned til Aaen, ned paa det saakaldte Tuevoldsnæs; der fandt han Degnen foran paa Næsset, hvor han var opdreven som Liig. Bonden drog strax til Mørkaa og fortalte disse Tidender. Dengang man fandt Degnen, havde hans Baghoved taget megen Skade af de omdrivende Iisflager. Han bragtes hjem til Mørkaa og i Ugen før Juul blev han begravet.

Siden Degnen drog fra Bægisaa, og til lille Juleaften, var der ingen Efterretning kommen fra Mørkaa om hvad der var skeet, paa Grund af ideligt Tøveir og stærk Strømgang. Men Dagen før Juul var det stillet af, og om Natten var Vandet faldet i Aaen, saa at Gudrun havde godt Haab om at komme til Julegildet paa Mørkaa. Da det led paa Dagen, gav hun sig til at pynte sig, og som hun næsten var kommen i hele Stadsen, hørte hun Nogen banke paa Døren; en anden Pige, der stod hos hende, lukkede op, men saae Ingen udenfor; ude var det hverken lyst eller mørkt; thi Maanen seilede bag Skyer, der ideligt glede den forbi.

Pigen kom ind og fortalte, at hun Intet havde seet, men Gudrun sagde: »Det er sagtens mig, det her gjælder, og nu skal jeg gaae ud.« Hun var da færdig med at pynte sig og havde kun tilbage, at tage Kaaben paa. Hun tog Kaaben og trak det ene Ærme paa, men det andet kastede hun over Skulderen og holdt fast deri. Udenfor saae hun Faxe holde for Døren og en Mand stod ved den, som hun antog for Degnen. Om de der talte sammen, veed man ikke, men Manden løftede Gudrun op paa Hesten og satte sig derpaa selv op paa den foran hende.

De rede nu en Stund, uden at tale sammen, og kom til Hørgaaen, som var kantet med høie Iisstykker; idet Hesten sprang over et saadant Iisstykke, løftedes Degnens Hat bagtil, og Gudrun fik da at see den bare Hovedskal. I samme Øieblik fløi Skyerne fra Maanen; da sagde han:

»Maanen glider,
Døden rider;
Seer Du ei den hvide Plet
I min Nakke,
Garun, Garun?«*)

Hun blev forfærdet herover og taug stille. Andre sige derimod, at Gudrun selv løftede hans Hat i Veiret og derved fik at see den hvide Hovedskal, og at hun da skal have sagt: »Jeg seer, hvorledes det hænger sammen.«

Nu siges ikke mere om deres Samtaler eller deres Ridt, før de kom hjem til Mørkaa, hvor de stege af Hesten udenfor Sjælelaagen**); der sagde han til Gudrun:

»Her Du vente, Garun, Garun,
Mens jeg bringer Faxe, Faxe
Op for Gjærdet, Gjærdet.«

Han gik nu bort med Hesten, men hun kom til at see ind paa Kirkegaarden og bange blev hun, da hun der fik Øie paa en aaben Grav. Da faldt det hende ind, at gribe i Klokkestrengen; i det Samme tog Nogen fat bag i hende, og det blev her hendes Lykke, at hun ikke havde faaet Tid til at trække begge Kaabe-ærmerne paa; thi saa stærkt trak han, at Kaaben gik i Stykker ved Skuldersømmen paa det Ærme, hun havde

*) Garun ɔ: Gudrun. Gjengangere kunne nemlig ikke nævne Guds Navn eller noget Ord, hvori Guds Navn findes.

**) Isl.: sáluhlid ɔ: den Laage, hvorigjennem Ligene føres ind i Kirken.

faaet paa. Men det Sidste, hun saae til Degnen, var, at han kastede sig, med Kaabestumperne i Haanden, ned i den aabne Grav, hvorpaa Mulden fra begge Sider blev feiet ned over ham.

Gudrun blev ved at ringe, indtil Gaardens Folk paa Mørkaa kom ud og hentede hende; thi hun var bleven saa ræd over Alt dette, at hun hverken turde gaae eller høre op med at ringe; hun kunde jo nok vide, at hun her havde havt med Degnens Gjenfærd at gjøre, skjøndt hun ikke tidligere havde faaet nogen Efterretning om hans Død. Herom fik hun da ogsaa Vished, da hun kom i Tale med Folkene paa Mørkaa, der fortalte hende hele Historien om Degnens Død, medens hun igjen fortalte dem om sin Færd.

Den samme Nat kom Degnen, da Alle vare tilsengs og Lysene slukkede, og stormede ind paa Gudrun med en saadan Voldsomhed, at Folkene maatte staae op, og Ingen fik da mere Søvn i Øiet den Nat. I en halv Maaned derefter kunde hun aldrig være alene, og hver Nat maatte Nogen vaage over hende. Ja, Nogle sige endogsaa, at Præsten selv maatte sidde paa Sengekanten hos hende og læse i Psalmebogen. Tilsidst fik man hentet en Troldmand Vester fra Skagefjorden. Da han kom, lod han opgrave en stor Steen, der laa ovenfor Hjemmemarken, og vælte den hjem til Gavlen paa Sovehuset. Om Aftenen kom Degnen, da det begyndte at blive mørkt, og vilde ind i Huset, men Troldmanden kneb ham Syd for Gavlen, satte ham der ned med mange Besværgelser, og væltede siden Stenen ovenpaa ham; og der skal nok Degnen ligge endnu den Dag idag.

Efter den Tid hørte Spøgeriet paa Mørkaa op og Gudrun blev raskere igjen. Noget efter drog hun atter hjem til Bægisaa, men Folk sige, at hun aldrig mere blev den Samme, som hun var før.

Sigurd og Gjengangeren.

Der boede paa en Gaard en Bonde, som havde en Søn, der hed Sigurd. Alle Folk syntes, at Sønnen var en underlig Fyr; ilde var han lidt, men han var da ogsaa saa uartig, at der ikke var noget Udkomme med ham.

Engang kom til denne Gaard en Mand, ved Navn Sigurd, som bad Bonden om at maatte være der om Vinteren og fik Tilladelse dertil. Den Fremmede kunde ikke foretage sig Andet, end spille paa Harpe. Men begge Navnerne bleve saa gode Venner, at Bondesønnen ikke holdt af at være andetsteds, end hos den fremmede Gjæst.

Vinteren gik hen, og om Vaaren drog Vintergjæsten igjen bort. Efter at han var reist fra Hjemmet, kjedede Bondesønnen sig der overalt, saa at han ikke holdt ud at være paa noget Sted, og om Høsten drog han da ud, for at lede efter Sigurd. Han gik til hver Gaard, drog fra Bygd til Bygd, fra Syssel til Syssel, og spurgte overalt om sin Navne Sigurd. Endelig

kom han til en Præstegaard, hvor han ogsaa spurgte efter sin Navne. Ingen vidste Noget om ham, men man fortalte ham dog saa Meget, at nylig var en Mand, der hed Sigurd, kommen did, men at han lige var død. Han spurgte, hvor han laa. Man sagde ham, at han laa derude i Kirken og at han nylig var bleven lagt i Kiste. Han bad om at maatte gaae derud, og efter at have erholdt Tilladelse dertil, blev han siddende over Kisten til heelt ud paa Natten. Om Natten stod Sigurd op af Kisten, gik ud og blev længe borte. Men Sigurd Bondesøn sad imens ved Kisten.

Det traf sig saaledes, at Præstens Hustru der paa Gaarden nylig havde født et Barn. Henad Morgenstunden kom Gjengangeren og vilde i Kisten igjen. Bondesønnen sagde, at det fik han ikke Lov til, hvis han ikke fortalte ham, hvad han nu havde taget sig for. »Jeg legede med mine Penge,« sagde Gjengangeren. »Nu vil jeg have Lov til at komme i Kisten,« vedblev han. »Ikke før Du siger mig, hvor Pengene ligge,« sagde Sigurd. »Det faaer Du ikke at vide,« sagde Gjengangeren. »Saa kommer Du heller ikke i Kisten,« svarede Sigurd. Da fortalte Gjengangeren, at de laae under Hjørnet i Badstuen. »Hvor mange er der?« spurgte Sigurd. »Een Fjerding,« svarede Gjengangeren. »Tog Du Dig nu ikke Mere for?« spurgte Sigurd. »Nei,« svarede Gjengangeren. »Du foretog Dig vist Mere,« sagde Sigurd, »og Du kommer ikke ned i din Kiste, før Du har sagt mig det.« »Jeg dræbte Præstekonen,« sagde Gjengangeren. »Hvorfor gjorde Du det?« spurgte Sigurd. Jeg vilde være Ven

med hende, mens hun levede,« sagde Gjengangeren; »men hun formeente mig det.« »Hvorledes bar Du Dig ad?« spurgte Sigurd. Jeg strøg alt det Liv, der var i hende, udi den lille Finger,« svarede Gjengangeren. »Kan hun ikke bringes tillive igjen?« spurgte Sigurd. »Jo,« svarede Gjengangeren, »hvis Baandet, jeg bandt om den lille Finger, bliver løsnet saa lempeligt, at der ikke flyder Blod.«

»Nu vil jeg ned i Kisten,« sagde Gjengangeren. »Ikke uden Du lover mig, aldrig tiere at staae op af Kisten,« svarede Sigurd. »Jeg vil ned i Kisten,« sagde Gjengangeren. »Lov mig først det Andet,« svarede Sigurd. Enden blev da, at Gjengangeren lovede, aldrig mere at staae op af sin Kiste. Han lagde sig nu ned i Kisten og den lukkede sig igjen.

Om Morgenen kom Sigurd ind i Gaarden og traf Folkene i stor Sorg. Han spurgte, hvad der feilede dem, og man fortalte ham da, at Præstens Kone var død om Natten. Han bad om Tilladelse til at maatte see hende, og man viste ham, hvor hun laa. Han løste Baandet paa Præstekonens Lillefinger, og strøg hele hendes Legeme, indtil hun lidt efter lidt levede op igjen. Siden fortalte han Præsten sit Mellemværende med Gjengangeren og viste ham Pengene, for at bekræfte Sandheden af sit Udsagn. Han blev nu holdt i stor Ære af Præsten, der tog ham i sin Tjeneste og siges at have gjort en saare flink Mand af ham, og det fortælles, at Sigurd fra denne Dag af altid opførte sig vel.

Og saa ender denne Fortælling.

Den modige Dreng.

Der var engang en saare stivsindet Dreng, som ikke brød sig om nogen Ting. Hans Nærmeste, enten det nu var hans Forældre eller Slægtninge, vare fulde af Bekymring herover; thi hvorledes de saa bare sig ad med ham, kunde de dog aldrig faae ham til at blive bange for Noget. Da de saa ganske havde opgivet ham, fik de ham anbragt hos Sognepræsten, hvem de blandt Alle troede bedst skikket til at kunne udrette Noget med Drengen og kue hans Mod.

Da Drengen kom til Præsten, viste det Samme sig snart, at der ikke var den Ting, han frygtede, hvad saa Præsten fandt paa. Men dog viste Drengen ligesaalidt Præsten, som dem, han tidligere havde været hos, Næsviished og Trods. Der gik saaledes nogen Tid hen, Drengen blev hos Præsten, og denne gjorde sig al mulig Umage, for paa een eller anden Maade at gjøre ham bange, men det lykkedes ham aldrig. Engang om Vinteren havde man bragt tre Liig, der skulde jordes, til Kirken, men paa Grund af at Ligene kom seent paa Dagen, bleve de om Kvelden satte ind i Kirken, for at de kunde blive jordede den næste Dag. Det var i de Dage Skik her i Landet, at Ligene ikke bleve jordede i Kister, og saaledes var det her, at disse Liig blot vare iførte Liigklæderne. Da Ligene vare baarne ind i Kirken, lod Præsten lægge dem tvers over Gangen imellem Stolestaderne foran i Kirken, ved

Siden af hverandre, men dog med et lille Mellemrum imellem hvert. Da det var hen paa Aftenen, sagde Præsten til Drengen: »Aa, gaa et Øieblik ud i Kirken for mig, min Dreng, og hent den Bog, der ligger paa Altret.« Drengen adlød strax; thi ulydig var han ikke, om han ogsaa var stivsindet. Han gik ud i Kirken, lukkede Døren op og vilde gaae ind over Kirkegulvet. Da han var kommen lidt indenfor Døren, snublede han næsegruus over Noget, som han stødte Fødderne imod. Han lod sig ikke forskrække, famlede omkring sig med Hænderne, og mærkede da, at han var falden over eet af Ligene, hvilket han da tog og slængte fra sig op imellem Stolene paa den ene Side. Han gik nu indefter, men faldt da anden Gang over det andet Liig. Han behandlede det paa samme Viis, som det første. Siden blev han ved at gaae fremad, men snublede atter over det tredie Liig, hvilket han, ligesom de andre, smed fra Gulvet op imellem Stolene. Derefter gik han hen til Altret, tog Bogen, og efter at have lukket Kirken igjen, bragte han Præsten den. Præsten tog imod Bogen og spurgte, om han var bleven Noget vaer. Drengen svarede Nei og viste ingensomhelst Forandring paa sig. Præsten spurgte: »Mærkede Du da slet ikke Noget til Ligene, der laae i Gangen?« Drengen svarede: »Naa, Ligene; jo, dem blev jeg vaer; jeg vidste ikke rigtig hvad Præsten meente.« »Nu, hvorledes blev Du dem vaer,« sagde Præsten, »de laae Dig vel i Veien?« »Det regner jeg ikke,« svarede Drengen. »Hvorledes bar Du Dig da ad, for at komme indad Kirkegulvet?« spurgte Præsten. »Jeg smed dem

fra Gulvet op imellem Stolene; der ligge de.« Præsten rystede paa Hovedet og talte ikke Mere med ham om den Sag. Om Morgenen, da Folk vare staaede op, sagde Præsten til Drengen: »Nu maa Du herfra; jeg vil ikke have Dig i mit Huus, siden Du er saa hensynsløs, at Du ikke undseer Dig for at forstyrre de Hedenfarnes Fred. Drengen svarede vel herpaa, og sagde Farvel til Præsten og Folkene paa Gaarden.

Nu drog han om i nogen Tid, uden at eie et Sted at hælde sit Hoved til. Men paa en Gaard, hvor han blev en Nat over, hørte han, at Bispen paa Skalholt var død. Han gjorde da en lille Afstikker og drog afsted til Skalholt. Da han kom did, begyndte Dagen at hælde, og derfor bad han om Nattely. Man svarede ham, at det var ham vel undt, men selv maatte han sørge for sin Sikkerhed. Han spurgte, om det da førte noget Ondt med sig, at være der, og hvad der voldte det. Folkene svarede ham, at saaledes havde Tingene vendt sig efter Bispens Død, at intet Menneske kunde holde ud at være paa Stedet for bare Spøgeri, saasnart det begyndte at blive mørkt, og derfor maatte alle Folk flygte derfra hver Nat siden. »Da tykkes mig endnu bedre at være her,« sagde Drengen. Gaardens Folk bade ham dog ikke at tale saa; thi der var saamæn ingen Fornøielse ved at være der. Da Mørket faldt paa, begyndte Folkene saa smaat at forlade Gaarden, og med et tungt Sind bøde de Drengen Farvel; thi de ventede ikke at see ham igjen. Drengen blev tilbage og var ved ypperligt Mod. Da det var blevet mørkt, tændte han Lys. Siden gik han omkring i

Huset og saae sig om. Det sidste Sted han kom, var i Kjøkkenet. Der var stor Velstand i Huusholdningen; en Mængde smækfede Faarekroppe hang i Rækker, og i Forhold dertil var Alt, hvad han saae. Drengen havde ikke længe smagt Hængekjød, og han begyndte at faae Lyst dertil, da han saae, at her var en stor Overflødighed deraf forhaanden. Sove vilde han ikke, for desbedre at blive Spøgeriet vaer, og han bestemte sig derfor til at gjøre Ild paa, huggede Ved og satte en Gryde med Vand over Ilden, skar siden en Faarekrop i Stykker og puttede den i Gryden. Hidtil havde han endnu ikke opdaget noget Spøgeri. Men da Alt var kommet i Gryden, hørte han, at der oppe i Skorsteenspiben blev sagt med en mørk Stemme: »Maa jeg falde?« Han svarede: »Hvorfor skulde Du ikke have Lov til at falde?« I det Samme kom hele den øverste Deel af en Mand ned af Skorstenen, Hoved med Skuldre og Arme med Hænder paa, og en Stund laa denne Klump der paa Gulvet uden at røre sig. Lidt efter hørte Drengen, at der blev spurgt oppe i Skorstenen: »Maa jeg falde?« Han svarede, som forrige Gang: »Hvorfor skulde Du ikke have Lov til at falde?« Og ned igjennem Skorstenen faldt da den midterste Deel af en Mand ned til Laarene. Denne Klump faldt ned ved den anden Klump og blev saa liggende der uden at røre sig. Da hørte Drengen endnu engang, at der blev spurgt oppe i Skorsteenspiben: »Maa jeg falde?« Han svarede, som tidligere: »Hvorfor skulde Du ikke have Lov til at falde? Du maa jo dog have Noget til at staae paa.« Da faldt Fødderne af en Mand ned;

de vare overmaade store, ligesom de Klumper, der først faldt ned. Efter Faldet laae alle disse Klumper en Stund rolige paa Gulvet. Men da Drengen blev kjed heraf, gik han hen til dem og sagde: »Siden nu Alt, hvad der hører Dig til, er kommet ned, er det bedst, at Du begynder at stavre omkring.« Alle Klumperne skrede da sammen og bleve til en forfærdelig stor Mand. Han sagde intet Ord til Drengen, men gik af Kjøkkenet ud i Forhuset. Drengen fulgte efter den store Mand, hvor han gik foran. Manden gik ind i en Stue foran i Huset og hen til en stor Kiste. Den aabnede han, og Drengen saae, at den var fuld af Penge. Den store Mand tog den ene Haandfuld Penge op af Kisten efter den anden, kastede dem over Hovedet og lod dem falde ned bagved sig. Paa denne Maade blev han ved heelt ud paa Natten, indtil han havde tømt Kisten. Da greb han i Bunken, som han havde hældt ud paa Gulvet og øste paa samme Viis af den over sit Hoved ned i Kisten igjen. Drengen stod hos Spøgelset, mens det øste Pengene frem og tilbage og saae, hvorledes de trillede rundtomkring paa Gulvet. Spøgelset tog nu fat af alle Kræfter, for at faae Pengene op i Kisten, og skrabede med Hænderne de Penge sammen, der vare trillede ned af Bunken omkring paa Gulvet; og Drengen kunde deraf forstaae, at det troede, at Dagen var nær, og derfor vilde skynde sig saameget som muligt. Nu kom det dertil, at Spøgelset havde faaet alle Pengene ned i Kisten igjen, og Drengen mærkede da, at det agtede at drage bort og at det vilde skynde sig ud af Stuen. Drengen meente, at der ingen Nødvendighed

var for, at det skyndte sig saa meget, men Spøgelset sagde, at det var der dog; thi nu var Dagen der. Det vilde forbi Drengen, men denne søgte at forpurre det, ved at faae Tag i det. Men det gik saalænge, til Spøgelset blev vredt, greb fat i Drengen og sagde, at det nu ikke vilde være raadeligt for ham længere at forhindre det fra at komme ud. Drengen tog imod Gjengangeren, men mærkede snart at hans Kræfter her vilde komme tilkort, og veg derfor langsomt tilbage, idet han kun søgte at undgaae svære Hug og Fald, og saaledes holdt de paa i nogen Tid. Engang, da Spøgelset vendte Ryggen imod Stuedøren, der stod aaben, vilde det løfte Drengen op til sin Bringe, for at kunne slænge ham saameget desto haardere ned i Gulvet. Drengen saae tydeligt, hvad det havde i Sinde, og kunde sagtens tænke sig, at det vilde føre til hans Bane. Han greb derfor til den Udvei, da Spøgelset gjorde den første Anstrengelse, for at trække ham op til sig, at han løb lige ind i dets Favn med saa stor Voldsomhed, at Spøgelset faldt bagover og fik Dørtærskelen midt under Ryggen, medens Drengen ved Faldet kom til at ligge ovenpaa det. Men det traf sig saa, at da Spøgelset faldt med Hovedet ud af Stuen, skar Lyset, der da var kommet midt paa Himlen, i dets Øine, og det sank derfor i to Stykker ned i Jorden, der hvor det laa, eet Stykke paa hver Side af Tærskelen, og Gulvet lukkede sig strax igjen, saasnart Stykkerne forsvandt, Skjøndt Drengen var noget stiv i Lemmerne og forstødt af Gjengangerens Tag, gav han sig dog strax til at lave to Kors af Træ, som han

jog ned i Gulvet, hvor Stykkerne vare sunkne ned, det ene udenfor, men det andet indenfor Stuedøren. Siden lagde han sig tilsengs og sov, til Gaardens Folk kom hjem om Morgenen og det var høilys Dag.

De bøde ham Godmorgen, og havde mere straalende Ansigter nu, de saae ham i Live, end de havde havt, da de sagde Farvel til ham Aftenen i Forveien, og de spurgte ham, om han ikke havde mærket Noget til Spøgeriet om Natten. Drengen svarede, at han ikke var bleven noget Spøgeri vaer. Folkene vilde ikke troe ham, hvad han saa gjorde, for at overbevise dem derom.

Han blev nu der den næste Dag over; thi baade var han saare medtaget af sin Kamp med Gjengangeren, og heller ikke vilde Gaardens Folk for Alt i Verden miste ham, da han forstod saa godt at sætte Mod i dem. Om Kvelden, da han saae, at de vilde til at gaae bort, søgte han paa enhver tænkelig Maade at faae dem til at blive rolige der paa Stedet, og sagde, at Spøgeriet ikke vilde gjøre dem nogen Skade. Men det hjalp Altsammen Intet. Folkene troede ham ikke, og gik derfor deres Vei, ligesom Aftenen i Forveien; men dog havde han udrettet Saameget med sine Overtalelser og Opmuntringer, at de ikke nærede nogen Frygt for at lade ham blive der tilbage. Da de havde forladt Gaarden, gik Drengen tilsengs, hvilede trygt og sov indtil den lyse Dag. Om Morgenen vendte Gaardens Folk tilbage, og spurgte ham atter om Spøgeriet, men han svarede, at han ikke havde mærket Noget til det, og han meente da, at de ikke havde nødig tiere at nære

nogen Frygt i saa Henseende. Han fortalte dem nu Alt, hvad der var skeet den foregaaende Nat, viste dem Korsmærkerne paa Gulvet, hvor Kropstykkerne vare sunkne ned, og førte dem derpaa hen til Pengekisten. De takkede Drengen med velvalgte Ord for hans modige Optræden, bade ham om at forlange Hvadsomhelst han maatte ønske af dem til Gjengjæld for den Hjelp, han havde ydet dem, enten han nu ønskede Penge eller Gods, og sagde, at han kunde blive paa Skalholt saalænge han blot havde Lyst dertil. Han takkede dem for deres gode Tilbud, men han trængte hverken til Rigdom eller noget Andet, sagde han, og ikke vilde han dvæle her længer efter denne Dag. Men den næste Nat blev han der dog, og den Nat laae alle Folkene hjemme paa Gaarden, og hverken dengang eller siden mærkede man der noget Spøgeri. Om Morgenen lavede Drengen sig færdig til at reise fra Skalholt; Folkene vilde paa ingen Maade miste ham, men det hjalp ikke, han vilde afsted. Han sagde, at nu havde han ikke Mere at gjøre der, siden Folkene nu kunde blive ved Gaarden. Derpaa forlod han Skalholt, meget imod Folkenes Villie, og styrede Nordpaa.

Der skete ikke noget Mærkeligt paa hans Vei, før han en skjøn Dag kom til en Hule. Der gik han ind. Han fik ikke Øie paa noget Menneske, men i en Sidehule saae han tolv Senge, der stode opstillede, sex paa hver Side, ligeoverfor hverandre. Alle Sengene vare uredte, og da der endnu var Noget tilbage af Dagen, saa at han ikke kunde vente, at Huleboerne kom hjem saa snart, gav han sig til at rede alle

Sengene. Da han var færdig dermed, lagde han sig i den Seng, der stod yderst paa den ene Side af Hulen, svøbte omhyggeligt Teppet om sig og faldt i Søvn. Efter nogen Tids Forløb vaagnede han ved at der gik Nogen omkring i Hulen; han hørte, at der var kommen endeel Mennesker, der forundrede sig over, hvem der vel kunde være kommen derind og have viist dem den Villighed, at rede deres Senge; han havde ærligt fortjent Tak derfor, sagde de. Efterat de, som det forekom ham, havde spiist til Aften, gik de i Seng. Men da Eieren af Sengen, som han laa i, trak Teppet tilside, fik han strax Øie paa Drengen. Huleboerne takkede ham for hans Haandsrækning, der var kommet dem saa godt tilpas, og bade ham om at blive der hos dem, for at være dem til Hjelp hjemme i Hulen; thi de havde ikke megen Tid selv, de maatte forlade Hulen ved Solens Opgang, da deres Fjender ellers kom og kjæmpede med dem der, og af den Grund kunde de ikke tage sig af nogensomhelst Ting derhjemme. Drengen sagde, at han modtog deres Tilbud og vilde dvæle hos dem i nogen Tid. Han spurgte dem da, hvorledes det hang sammen dermed, at de hver Dag havde en saa svær Kamp at bestaae, der aldrig tog nogen Ende. Huleboerne sagde, at disse Mænd vare Fjender, med hvilke de tidligere ofte havde ligget i haarde Trætter, og som altid havde maattet give tabt i Kampen. De fortalte, at de endnu hver Kveld fik Bugt med dem og fældede dem. Men nu vendte det sig saa, at alle deres Fjender gik igjen om Morgenen og vare vildere og voldsommere, end de nogensinde før

havde været, og uden Tvivl vilde de blive angrebne af deres Modstandere i Hulen, hvis de ikke vare tilstede paa Kamppladsen ved Solens Komme. Siden gik de tilsengs og sov til næste Morgen.

Strax ved Solopgang gik Huleboerne, væbnede til Tænderne, deres Vei, men bade først Drengen om at tage sig af Hulen og Husets Gjerning, hvilket han lovede dem. Opad Dagen gik Drengen hen til en Nøddeskov, der laa ad den Kant, hvor han havde seet dem forsvinde om Morgenen, da de gik fra Hulen, for at faae at vide, hvor Kampen stod. Da han havde opdaget Kamppladsen, skyndte han sig ind i Hulen igjen. Dernæst redte han Huleboernes Senge, feiede hele Hulen og gjorde hvad der ellers skulde gjøres. Trætte og udmattede kom Huleboerne hjem om Kvelden og glade bleve de, da de saae, at Drengen havde besørget den hele Madlavning, saa at de selv ikke havde Andet at gjøre, end spise og efter endt Maaltid søge Sengen, hvorpaa Alle gav sig til at sove, med Undtagelse af Drengen.

Han laa vaagen og tænkte paa, hvorledes han skulde komme til Kundskab om Sammenhængen med, at Huleboernes Fjender gik igjen om Natten. Da han troede, at alle hans nye Fæller vare faldne i Søvn, stod han op, valgte iblandt deres Vaaben det, han syntes bedst om, og tog det med sig. Derpaa drog han afsted til Kamppladsen, og naaede den lidt efter Midnat. Der var Intet at see, uden Faldne og deres afhuggede Hoveder. Der blev han nu en Stund.

Men ved Daggry saae han kort fra Kamppladsen en Høi aabne sig, udaf kvilken der kom en Kvinde;

hun var iført en blaa Kaabe og bar en Krukke i Haanden. Han saae hende gaae lige hen paa Valpladsen til een af de Faldne og smøre Noget af Krukkens Indhold saavel paa det Stykke af Halsen, der sad paa den Dødes Overkrop, som paa det Stykke, der sad ved Hovedet, og derpaa sætte Hovedet paa Kroppen; da sad det strax fast, og den Døde levede op igjen. De samme Kunster gjorde hun med 2 eller 3 til, der ligeledes strax levede op igjen. Da foer Drengen hen imod Kjærlingen og gav hende Banehug; thi nu kunde han jo nok vide, hvo der voldte, at Huleboernes Fjender gik igjen; derpaa dræbte han dem, hun havde kaldt tillive igjen. Da dette var gjort, gik han selv hen og prøvede paa, om det vilde lykkes ham at lade de Faldne leve op igjen paa samme Viis, som det lykkedes hende; han smurte Noget af Krukkens Indhold paa Halsranden, og det lykkedes ligesaa godt, som tidligere.

Nu morede han sig med, skifteviis at lade Valen leve op og paany dræbe dem, han havde kaldt tillive, indtil Solen randt op; da kom hans Fæller did fra Hulen fuldt væbnede; de vare blevne underligt tilmode over at han var bleven borte for dem med nogle af deres Vaaben, men da de kom til Valpladsen og saae deres Fjender ligge døde, uden at kunne røre sig, forekom Tingene dem at have taget en heldig Vending. Huleboerne bleve glade ved at see Drengen og spurgte, hvorledes han havde fundet paa at gaae derhen. Han fortalte dem da, hvorledes det Hele hang sammen, og hvorledes Ellekvinden havde havt i Sinde at kalde de Faldne tillive igjen. Han viste dem Salvekrukken, tog

een af de Faldne, indsmurte ham og satte Hovedet paa ham. Han levede da snart op igjen, men Folkene dræbte ham paa Øieblikket.

Huleboerne takkede ham nu med mange og fagre Ord for det udviste Mod; de bade ham om at blive hos dem, saalænge han lystede, og bøde ham Penge for den Hjelp, han havde ydet dem. Han takkede dem for det gode Tilbud og sagde, at han gjerne tog imod at blive hos dem. Efter Alt dette blev Huleboerne saa lystige og glade over Drengen, at de gjorde tusinde Spilopper, og det blev da foreslaaet, at nu skulde de prøve, hvorledes det var at døe, siden de kunde kalde hverandre tillive igjen. De dræbte hverandre, strøg Salve paa Saaret og levede strax op igjen. Dette gik en Stund til stor Gammen for dem.

Men engang, da Hovedet var blevet hugget af Drengen og man ved Hjelp af Salven havde faaet det til at groe fast til Kroppen igjen, vendte Ansigtet bag, men Nakken for. Da Drengen nu saae sin Bagdeel, fordi Hovedet vendte forkeert, blev han som rasende af Skræk, og bad dem om for Guds Skyld at befrie ham for den Kval. Huleboerne løb strax til, huggede Hovedet af ham paany, og satte det rigtig paa Kroppen. Da fik han igjen sin Forstand tilbage, og var siden ligesaa modig af sig, som han altid før havde været.

Folkene sankede siden alle de døde Kroppe sammen, tog Vaabnene fra dem og brændte dem sammen med Ellekvinden, der var kommen udaf Høien med Salvekrukken. Siden gik de ind i Høien, toge Alt,

hvad der var af Penges Værd, og bragte det hjem til Hulen. Drengen blev siden stedse hos dem, men fra den Tid af har man ikke flere Fortællinger om ham.

Jon Asmundssons Saga.

Der var engang to fattige Ægtefolk. De boede i Borgarfjorden, og Manden hed Asmund. De havde mange Børn, som alle vare unge endnu. Der siges ikke, hvad Børnene hed, uden at den ældste Dreng hed Jon. Det var dengang haard Tid i Landet. Asmund Bonde maatte gaae fra Gaarden, og Børnene bleve fordeelte paa forskjellige Gaarde, for at faae Underhold og Opdragelse.

I den Tid var der en Præst i Reykjavig, der hed Kristian; han tog Jon Asmundsson til sig som Fostersøn, og hos ham voxede Jon op. Jon var en smuk Dreng og var stærkere, end hans øvrige Jevnaldrende; han var stille af sig, talte lidet og var meget arbeidsom. Præsten holdt meget af ham, og han var godt lidt af alle Gaardens Folk.

Det skete en Sommer, som oftere, at der kom et Handelsskib til Reykjavig. Paa det befandt sig en udlændisk Kjøbmand, men hvad han hed, fortælles ikke. Han drev stort Kjøbmandskab, iblandt Andre da ogsaa med Præsten Kristian. Engang, da Præsten var ude

paa Kjøbmandens Skib, faldt Talen paa stærke Mænd. Kjøbmanden, der baade var stor og stærk, gik hen, hvor der laae fire Tønder Rug bundne sammen, løftede dem op til sit Knæ og lovede den Mand tre Mark Guld, der heri var hans Ligemand, men der var Ingen, som turde indlade sig paa denne Kraftprøve. Da Præsten kom hjem, fortalte han sin Fostersøn, Jon Asmundsson, hvad Kjøbmanden havde lovet, og bad ham at prøve paa, hvad han formaaede. Jon brugte ikke mange Ord, men sagde dog, at han nok vilde prøve derpaa. Da fortalte Præsten Kjøbmanden, at nu var her kommen en Mand, der vilde fortjene Pengene. Kjøbmanden viste da Jon hen, hvor Kornsækkene laae; Jon tog dem og slængte dem op paa sin Skulder, bar dem op og ned ad Dækket og lagde dem saa igjen ned paa det samme Sted. Kjøbmanden skiftede Farve herover, men han veiede dog Guldet og betalte det. Præsten og Jon gjorde sig nu færdige til at gaae fra Skibet, men idet de toge Afsked med Kjøbmanden, bad denne Jon om at besøge sig, før han seilede fra Landet, hvilket Jon lovede. De droge hjem, og Præsten var glad over Udfaldet af deres Reise, men Jon lod som Ingenting.

En Dag, før Kjøbmanden var seilet bort, mindede Præsten Jon om at besøge ham, som han havde lovet. Jon aflagde da Besøget, og Præsten fulgte med ham. Kjøbmanden modtog dem hæderligt og bad Jon om at følge med hen til Kahytten. Præsten vilde da følge med, men Kjøbmanden sagde, at de ikke havde noget Ærinde med hinanden. Præsten svarede, at det ikke

var for at bringe Forstyrrelse i deres Sammenkomst, og Enden blev den, at han fulgte dem til Kahytten. Der sagde Kjøbmanden til dem, at de endnu ikke vare færdige med hverandre; til næste Sommer vilde han bringe en Svend med sig, som Jon skulde brydes med, og vandt han Seier i den Kamp, skulde han faae ti Mark Guld. Siden toge de Afsked med hverandre, og kort derpaa seilede Kjøbmanden sin Vei.

Nu gik der en Tid roligt hen. Vinteren derpaa spurgte Præsten engang Jon, om han huskede, hvad Kjøbmanden havde sagt til ham ved Afskeden; Jon svarede, at han kun tænkte lidt derpaa. Præsten sagde da, at det dog var bedst for dem at tænke paa Raad; thi Svenden, Kjøbmanden vilde lade ham brydes med, var intet rigtigt Menneske, men derimod een af de værste Blaamænd*), men dog skulde han, Præsten, nok hitte paa Raad for ham; de maatte holde sig færdige, naar der var gaaet tre Uger af Sommer, thi da vilde Kjøbmanden seile i Havn. Jon tog sig ikke denne Sag videre nær.

Da der lige var gaaet tre Uger af Sommer, kom en Dag et Skib fra Havet og seilede op til Reykjavig. Præsten gik til Jon, fortalte ham, hvad der nu forestod, iførte ham en sort ulden Kofte og spændte ham et Belte om Livet; siden gav han ham en liden men skarp Dolk, som han paalagde ham at skjule i sit Kofteærme. Han sagde, at han ikke kunde tænke paa at modstaae Blaamandens Tag, at denne i det første Svip

*) Blaamand (blámaður) det gamle danske Ord for Neger.

vilde kaste ham over sit Hoved, men han lovede, at han nok skulde see til, at Jon kom ned paa Fødderne, og da skulde han opfordre Blaamanden til at tage den laadne Kappe af sig, som han havde paa, men imidlertid lægge Dolken tilrette, for at have den paa rede Haand, naar Blaamanden anden Gang løb ind paa ham. Aldrig saasnart havde Skibet kastet Anker, før en Baad roede fra Skibet og en kjæmpestor Blaamand, iført en laaden Kappe, blev sat i Land. Præsten og Jon stode nede ved Flodmaalet. Blaamanden løb strax henimod Jon, tog fat i ham og vippede ham høit op i Luften, men Jon kom ned paa Fødderne. Da opfordrede han Blaamanden til at tage sin laadne Kappe af sig, for at de kunde maale sig med hinanden i Brydehamp. Blaamanden gjorde saa, men imedens lagde Jon sin Dolk tilrette, og da Blaamanden anden Gang stormede ind paa ham, løb han til og stak ham med Dolken i Underlivet. Brydekampen imellem dem varede endnu en Stund, og Blaamanden vilde have været ham for haardhaandet, hvis ikke den uldne Kofte havde taget Stødene af. Enden paa deres Kamp blev den, at Jon fældede Blaamanden. Derpaa roede han med Præsten ud til Skibet og hilsede der paa Kjøbmanden. Præsten sagde, at Jon nu havde fortjent Pengene, siden Blaamanden var bleven liggende paa Kamppladsen; men Kjøbmanden var yderst opbragt, og sagde, at de havde brugt Svig, men ikke viist Mod og Mandshjerte. Præsten svarede, at i saa Fald var det Lige for Lige; thi det havde ikke været noget rigtigt Menneske, Kjøbmanden havde sendt til Brydekampen; og tilsidst betalte da Kjøb-

manden Guldet, idet han bad Jon om at besøge sig igjen, før han seilede bort fra Landet hen paa Sommeren.

Alt var nu ved det Gamle, indtil Kjøbmanden vilde til at seile bort; da mindede Præsten Jon om, at Kjøbmanden havde anmodet ham om et Besøg, og sagde, at han selv vilde følge med, for at være tilstede ved Mødet imellem dem. De toge ud til Skibet og hilsede Kjøbmanden, der besvarede Hilsenen og bad Jon om at gaae noget tilside med sig. Jon opfyldte hans Ønske, men Præsten fulgte dem i Hælene. Kjøbmanden sagde da, at det ikke kom ham ved, hvad Jon og han havde at tale med hinanden om; dertil svarede Præsten, at han ikke havde i Sinde at forstyrre deres Samtale, men at han nok vilde være i Nærheden af sin Mand. Nu sagde Kjøbmanden, at næste Sommer vilde han medbringe en lille Hundehvalp, med den skulde Jon prøve Kræfter, og seirede han over den, skulde han faae femten Mark Guld. Siden skiltes de. Sommeren gik hen og det led langt ud paa Vinteren, uden at Jon talte om disse Tildragelser.

Da spurgte Præsten ham engang, om han nogensinde tænkte paa Kjøbmandens Ord. Jon svarede Nei; men Præsten sagde da, at Kjøbmandens Komme den næste Sommer vilde ikke blive bedre, end det tidligere havde været; han vilde seile til Landet, naar en halv Maaned af Sommeren var omme, men den Hvalp, han havde tiltænkt Jon at prøve Kræfter med, var en stor og arrig Dyrehund, hvorfor de maatte see til at hitte paa en eller anden List. Jon bad Præsten om at udtænke den for sig.

Da en halv Maaned af Sommeren var omme, saaes et Skib komme seilende fra Havet. Præsten kaldte Jon til sig og viste ham den samme sorte uldne Kofte, som han havde givet ham paa den foregaaende Sommer. Præsten havde omflettet den med tykke Touge, før han nu iførte ham den igjen. Derpaa rakte han ham et Jernvaåben, tildannet som en Hellebarde og med Hager ovenfor Fjederspidsen, stak siden et Stykke Kjød derpaa, og bød Jon at have det i Haanden og at see til, at komme saaledes ind paa Hunden, at den snappede efter Kjødet, men da skulde han støde Jernet i dens Gab. Siden gik de ned til Søen, og aldrig saasnart havde Skibet kastet Anker, før Hunden blev sluppen i Land. Det var en stor Hund og arrig saae den ud. Jon gik den imøde; da foer den med stor Vildhed henimod ham og vilde rive ham ihjel, men Koften beskyttede ham, saa at han ikke fik Meen deraf. Jon veg saavidt muligt tilbage for Hundens Angreb, holdende Kjødstykket foran sig, og tilsidst gik det da saaledes, at Hunden gabede over det, mens Jon stødte Vaabenet af al Magt ind i dens Svælg og ikke gjorde den mindste Standsning heri, hvor gal den end gjorde sig; formedelst Koften kunde Hunden derimod ikke gjøre Jon den ringeste Skade, og tilsidst laa den da død paa Pladsen. Siden toge de ud til Kjøbmanden og hilsede ham. Han gjengjældte med Uvillie deres Hilsen, og var sort og opsvulmet i Ansigtet, men dulgte dog sin Vrede, saameget det stod i hans Magt. Præsten sagde, at Jon havde nu fortjent de Penge, Kjøbmanden den foregaaende Sommer havde lovet som Belønning, men Kjøb-

manden meente, at det dog var et Spørgsmaal, da han jo mere havde anvendt List, end Tapperhed. Men Præsten svarede, at Kjøbmanden her havde baaret sig værst ad, idet han havde sendt dem et saa vildt Dyr paa Halsen. Kjøbmanden betalte da Guldet, idet han bad ham at see ud til sig, før han seilede bort denne Sommer.

Saa kom den Tid, da Kjøbmanden vilde seile bort, og Præsten sagde til Jon, at han maatte huske paa Kjøbmandens Ord, men at han selv vilde følge Jon ud til Mødet med ham. De toge ud og traf Kjøbmanden. Strax bad denne Jon om at gaae hen i Kahytten med sig. Præsten vilde følge efter, men Kjøbmanden sagde, at han skulde lade det være, der havde han ikke noget Ærinde. Men Præsten svarede, at Jon var hans Mand og at han ikke skulde gaae et Skridt, uden at han, Præsten, fulgte med. Kjøbmanden gav da efter og de gik nu Alle tre hen i Kahytten. Da de vare komne did, tog Kjøbmanden en Bog ned af en Hylde, aabnede den og udtog et løst Blad, hvilket han hurtigt bevægede forbi Jons Øine, som om han ikke ønskede at Præsten skulde see det, men Præsten fik dog et Glimt deraf at see, uden at Kjøbmanden mærkede det. Derpaa lagde Kjøbmanden igjen Bladet paa sit Sted, og sagde, at den Bog, som dette Blad tilhørte, skulde Jon bringe ham den næste Sommer, eller faae Navn paa sig som en Hare; men bragte han ham Bladet, vilde han udveie ham tredive Mark Guld. Derpaa toge de Afsked med hverandre, Præsten og Jon vendte tilbage til deres Hjem, men Kjøbmanden stak øieblikkelig i Søen.

Da der var en Uge tilbage af Sommeren, snakkede Kristian Præst med Jon og spurgte ham, hvad han nu egentlig meente om det Ærinde, Kjøbmanden havde tiltænkt ham. Jon svarede, at han ikke meente Noget derom. Præsten spurgte ham, om han vidste, hvad det havde været for et Blad, Kjøbmanden viste ham, men Jon svarede Nei. Præsten sagde da, at det ikke var saa underligt, om han ikke vidste det; thi det havde været et Blad af Fandens Haandbog; og nu havde Kjøbmanden tiltænkt ham den farlige Sendelse, at faae fat i den, men det var ingen Spøg. Derpaa sagde han, at han havde en Broder, der var Præst i Underverdenen, og han alene vilde kunne hjelpe Jon i denne Sag og kunne faae fat i Fandens Haandbog, paa anden Maade vilde det ikke kunne lade sig gjøre. Jon skulde nu strax gjøre sig færdig til at drage ned til Underverdenen, for at besøge hans Broder, og han maatte være kommen derned den første Vinterdag og blive der Vinteren over.

Nu gjorde Jon sig istand til Reisen, og da Alt var færdigt, gav Præsten ham et Brev med til sin Broder og et Nøgle Garn, der skulde vise Vei; han ønskede ham en lykkelig Reise, og advarede ham meget imod, nogetsteds paa hele Veien at see sig tilbage, og heller ikke maatte han hele Vinteren tale et eneste Ord i Underverdenen; men Jon sagde, at det vilde være sig en let Sag.

Jon begav sig derpaa afsted, kastede Nøglet fra sig, men holdt i Enden af Traaden. Nøglet løb hele Tiden foran ham, indtil han kom til et Fjeld Nord for

Reykjavig, hvor der saaes ligesom Mundingen af en Hule; der løb Nøglet ind i Fjeldet, og han fulgte efter. Gangen derinde var mørk og ujevn, og Jon begyndte at have Betænkelighed ved at fortsætte Vandringen, men desto fastere trak Nøglet, og han mandede sig da op igjen. Saaledes gik han en lang Vei, indtil det paa Eengang blev lyst. Da saae han foran sig en jevn og yndig Slette, over hvilken Nøglet blev ved at trille en lang Tid, indtil han kom til en stor By med prægtige Bygninger. Der standsede Nøglet ved en Dør, hvorpaa Jon tog det op fra Jorden.

Han bankede paa Døren, og en ung Pige traadte da ud. Hun var velklædt, men uden nogen Prunk, høvisk i Lader og den fagreste Mø, Jon nogensinde havde seet. Jon bukkede for hende og rakte hende Brevet, hvilket hun modtog i Taushed. Ligeledes tog hun imod Nøglet og gik ind i Huset med begge Dele. Efter en kort Tids Forløb kom den samme Pige ud igjen, fulgt af en anden, der var yngre; hun betragtede Jon og forsvandt siden ind igjen. Men den første Pige tog Jon ved Haanden og førte ham igjennem nogle Gange ind i et Kammer, hvor der stod et lille Bord, en Bænk, en Stol og en Seng; derpaa gik hun bort, men lidt efter kom hun ind med Mad til ham og dækkede Bordet.

Det Hele kan nu snart siges: Jon blev der længe og meente, at det allerede var langt hen paa Vinteren; han saae aldrig noget andet Menneske, end den samme unge Pige, der hver Dag kom ind til ham, og dækkede

hans Bord og redte hans Seng. Aldrig talte de et Ord med hinanden, og aldrig hørte han Menneskers Røst.

Da skete det en Dag, at der kom en smuk, stor og velvoxen Mand ind til ham. Det var Præsten i Underverdenen, Præst Kristians Broder. Han var iført lange sorte Klæder; han bød Jon Goddag, og der var Mildhed i hans Stemme. Jon taug. Præsten spurgte, om han vidste, hvor langt man var hen i Tiden, men Jon taug. Da sagde Præsten: »Du handlede vel i, Jon, at være saa stadig i din Taushed; thi af den Grund er nu dit Ærinde vel lykkedes, og Du faaer saaledes Belønning for din Selvbeherskelse, men nu er det den første Sommerdag, og derfor maa Du tale.« Herover blev Jon da glad. Præsten sagde, at han nu idag skulde begive sig paa Hjemveien og at han ikke maatte dvæle længer; thi dennegang vilde Kjøbmanden komme, naar en Uge af Sommeren var omme. Siden gav Præsten ham en Bog og bad ham om at passe godt paa den og bringe den til hans Broder, men det vilde ikke vare længe, inden Eiermanden savnede den og vilde hente den, naar den først var i Kjøbmandens Hænder. Derfor, sagde han, skulde hans Broder afkjøbe ham hele Ladningen og bringe den i Land, før han gav ham Bogen. Præsten bad Jon at bringe Broderen hans Hilsen, bød ham derpaa Farvel, men sagde, at hans Datter vilde følge ham paa Veien og vise ham, hvorledes han skulde finde hjem. Pigen kom da og fulgte ham paa Vei. Det var den samme Pige, der om Vinteren havde sørget for hans Bord og Seng. De gik sammen, Haand i Haand, men ikke fortælles,

hvad de talte med hinanden, indtil hun med Eet blev staaende og sagde, at nu kunde hun ikke gaae længere; men nu var det ogsaa let at finde Vei det Stykke, der var tilbage. Hun sagde, at her maatte de skilles, om det ogsaa faldt dem tungt paa Hjerte; thi ikke kunde de være sammen og nyde Glæde med hinanden, da han jo ikke kunde være i Underverdenen og hun ikke paa Jorden. »Men,« sagde hun, »jeg vil ikke skjule for Dig, at jeg gaaer med Barn, og jeg vil sende Barnet til Dig, hvis det bliver en Dreng, naar det er sex Aar gammelt, men bliver det en Pige, da, naar det er tolv Aar gammelt, og da afhænger Meget af, at Du tager vel imod Barnet.« Efter at have sagt dette, rakte hun ham Nøglet, men sagde, at han dog ikke behøvede det til at vise Veien, han skulde kun rette sig efter hendes Anviisning. Siden sagde de Farvel til hinanden med megen Harm; thi det faldt dem saa tungt at skilles. Han gik nu ad Veien, hun viste ham, der hverken var vanskelig eller farlig, og han vidste ikke selv, paa hvad Maade han drog imellem de to Verdener. Ved Udgangen af den første Sommeruge ankom han til Reykjavig, hvor Præsten modtog ham med Glæde og syntes, at hans Ærinde var lykkedes vel, da Jon bragte ham Brøderens Hilsen og gav ham Bogen.

Kort efter seilede Kjøbmanden i Havn, og Præsten aflagde ham strax et Besøg, men kolde vare de Hilsener, de vexlede. Præsten fortalte Kjøbmanden, at der var Uaar i Landet og at der var stor Mangel paa Levnetsmidler, hvorfor han bad ham om at sælge sig hele Ladningen, og derom kom de overeens. Inden tre

Dages Forløb var hele Ladningen bragt iland. Da det var gjort, toge Præsten og Jon ud til Skibet, og strax spurgte da Kjøbmanden Jon om, hvorledes det var gaaet med hans Ærinde. Jon svarede, at det var udrettet. Siden rakte Præsten paa Jons Vegne Kjøbmanden Bogen, men saare ubehagelig overrasket blev denne, da han saae, at det var den rette Bog. Præsten bad ham om nu at udbetale Jon det Guld, han havde lovet ham, og det gjorde Kjøbmanden. Derpaa bøde de ham Farvel og gik ned i deres Baad, men neppe vare de komne iland, før Søen blev meget urolig; deres Øine faldt ud paa Søen, hvor Skibet laa, men da var det forsvundet, og siden saaes det ikke mere.

Nu var der flydt en stor Rigdom til Præstegaarden. Det næste Halvaar gik, og Jon blev hos Præsten. Altid var han forekommen Folk noget indesluttet i sig selv, men aldrig dog, som efter at han var vendt tilbage fra Underverdenen. Engang talte da Præsten med ham om, hvorledes han havde det, og sagde, at han havde en Anelse om, at han gik saa stilfærdig, fordi han havde syntes godt om hans Broders Datter dernede i Underverdenen, men Jon svarede Intet derpaa. Præsten Kristian havde tre Døttre, men hvad de hed, nævnes ikke i denne Saga. Præsten sagde, at han vilde give Jon hvilken af disse tre Døttre, han maatte ønske sig, hvis hans Sind maaskee derved kunde lettes. Jon valgte da tilsidst den yngste Datter til Kone, og Præsten giftede dem sammen. Han skjænkede Ægtefolkene een af de bedste Gaarde der i Nabolaget til Beboelse, og did droge de og satte Bo. De levede

sammen i Samdrægtighed og havde Rigdom nok. Men alligevel var Jon stille og sørgmodig.

Nu gik der mange Aar, og Ægtefolkene fik mange Børn sammen. Da blev der engang banket paa Døren paa Jons Gaard, mens alle Folkene vare inde i Badstuen. Bonden sendte een af sine Sønner, der dengang var sex Aar gammel, til Døren. Da Drengen kom ind igjen, fortalte han, at derude stod en vidunderlig fager lille Pige, der havde hilset ham blidelig og bedt ham om at sige derinde, at hun vilde tale med sin Fader. Ved disse Ord fløi som en Solstraale henover Jons Ansigt, han reiste sig strax og gik ud. Den lille Pige kyssede ham og hilsede ham med Fadernavn, men han tog imod hende med stor Blidhed og Glæde. Hun fortalte, at hun var sendt til ham af sin Moder, Præstedatteren i Underverdenen, fra hvem hun bragte ham en kjærlig Hilsen. Jon førte hende strax ind til sin Hustru, med hvem han talte om Barnets Æt, og hvor stor en Pligt, der paalaa ham imod det, og bad hende om at være en Moder for hende, som for deres andre Børn. Konen tog da saare kjærligt imod hende. Sigrid hed den lille Pige; hun var tolv Aar gammel, da dette tildrog sig. Hun udmærkede sig fremfor de Fleste ved sin Skjønhed og al anden Flinkhed. Da Sigrid havde været hos sin Fader i tre Aar, og i den Tid været Gjenstand for Udmærkelse og Kjærlighed, bad hun ham engang om Tilladelse til at maatte besøge sin Moder, hvilken Bøn han venligt tilstod hende, idet han sagde, at hun gjerne maatte være hos sin Moder et heelt Aar, hvis hun

vilde. Aaret efter vendte Sigrid tilbage til sin Fader, der tog imod hende ligesaa kjærligt, som tidligere.

Hun bragte ham sin Moders sidste Hilsen, der, som hun fortalte, var død allerede før hun forlod Underverdenen. Dermed fulgte da ogsaa det Budskab, at Jon kun vilde overleve hende en Maaned. Det syntes, som om dette Budskab snarere glædede, end bedrøvede Jon, og ikke den mindste Forandring saae man paa ham derved.

Jon traf nu faste Bestemmelser om sine Eiendele, og i sin sidste Villie indsatte han sin Datter Sigrid som Arving til den Gaard, han boede paa, og det mærkede man paa Alt, at han elskede hende meest af alle sine Børn, men hun var ogsaa en Prydelse iblandt alle Kvinder. Sin Hustru og deres fælleds Børn gav han alt Løsegodset, og det var en stor Rigdom. Siden døde Jon, og Mange begræd Tabet af ham.

Nogle Aar derefter blev Sigrid gift med en flink Mand, og de satte Bo paa hendes Gaard, der var den bedste Gaard der i hele Egnen. Altid blev Sigrid anseet for en saare udmærket Kvinde, og Ægteparret levede længe sammen i stor Kjærlighed. De fik en Mængde Børn, og fra dem nedstammer en stor Slægt paa Sønderlandet.

Brødrene.

Der boede i Dalene to Brødre, Thord og Andreas, Andreas' Sønner, som, efter hvad Folk syntes, hver havde et heftigt Sind. Vinteren 1820 begave de sig til Hjallasand, for at fiske der. De vare dengang komne til Modenhed og Mandsalder, men vare dog endnu ugifte. Begge havde de fattet Kjærlighed til een og samme Pige, og denne Omstændighed forstyrrede det broderlige Forhold imellem dem.

Tidligt paa Vinteren forliste den Baad, som Andreas var paa, og han blev borte med den. Nu fik hans Broder friere Hænder til sin Beilen, hvorover han da var saare glad, og han besøgte Pigen mere frit og aabenlyst, end han før havde gjort.

Der led nogen Tid, uden at Noget hændtes. Men en Kveld kom Thord i Mørkningen gaaende alene paa Veien fra Ingjaldshol, og da han kom ned til Hjallasand, ikke langt fra sin Bod, Storedumpa, og vilde til at gaae henimod Døren paa Boden, saae han, at der kom en Mand op fra Baaden, som stevnede lige midt i Veien for ham. Thord skyndte sig hen til Døren, og da havde han den Anden lige i Hælene. Thord saae paa Manden og kjendte der sin Broder Andreas; han blev forfærdet, foer ind i Boden og op paa Loftet, men glemte at lukke Døren efter sig. Paa Loftet i Boden vare Sengene opstillede paa den Maade, at i den ene Ende stod Huusbonden Thomas' Seng, i den modsatte

Ende en Seng til tre Fiskere, medens derimod Thords Seng stod midt opad Sidevæggen ligeoverfor Opgangen. Da Thord kom op paa Loftet, var der mørkt, og Folkene sov i Mørkningen. Bonden Thomas vaagnede ved at de gik deroppe. Thord satte sig paa sin Seng, og da han lige havde sat sig, hørte Thomas ham sige: »Troer Du, jeg er bange for at see Dig i Øinene?« men i samme Nu opstod der en stærk Støi, og Thord fløi, som en afskudt Kugle, over mod Fiskernes Seng, over dem op imod Væggen, og de vaagnede ved en ond Drøm. Men i samme Svip rev Gjengangeren Thord derfra og trak ham henad Gulvet og ned ad Stigen. Thomas Bonde tændte Lys og bad Fiskerne om at hjelpe Thord, der var saa ilde stedt, og de løb da Alle ned fra Loftet med ham. Da flygtede Gjengangeren, men Thord laa som død nede i Gangen og svømmede i sit Blod. De løftede ham op og bare ham til hans Seng, vaagede over ham om Natten og pleiede ham med stor Omhu. Hans Legeme var haardt medtaget, blaat og opsvulmet, og han kom ikke til sig selv igjen, før ved Daggry den næste Morgen. Han laa længe syg, men kom sig dog omsider, men den Vinter maatte der brænde Lys hos ham hver Nat, for at Gjengangeren ikke skulde komme.

Den næste Vinter betingede nogle Fiskere sig Plads i Boden hos Thomas i Dumpa. Een af dem hed Sigurd Sigurdsson og stammede fra Bredevig i Bardestrands Syssel. Han var 21 Aar gammel og var, af saa ung en Mand at være, stor af Væxt og i Besiddelse af gode Kræfter. Han fik den Seng, der stod

i den ene Loftsende, og i den fik nok een Fisker anviist Plads.

Noget senere kom Thord Andreasson, og Thomas bad da Sigurd om at modtage ham som Sengefælle for Vinteren. Sigurd, der ikke vidste, hvad der var skeet den foregaaende Vinter, opfyldte gjerne Bondens Anmodning, og da de gik tilsengs, laa Sigurd yderst, men Thord indad Væggen. Men da de vare faldne i Søvn, drømte Sigurd, at der kom en Mand med et forfærdeligt Udseende til ham og sagde: »Jeg skal nok lønne Dig for, at Du ligger der foran min Broder, saa jeg ikke kan komme ham nær.« »Hvad vilde Du ham?« spurgte Sigurd. »Jeg vil myrde ham,« svarede den Anden. »Ja saa,« sagde Sigurd, »er det ikke Andet, Du vil ham?« I det Samme forekom det Sigurd, at den Anden angreb ham, de fik Tag i hinanden, og Enden blev, at Angriberen faldt. Sigurd vaagnede, og krøb da paa alle Fire paa Gulvet foran Sengen.

Næste Nat drømte Sigurd ganske det Samme; dog forekom det ham dennegang meget vanskeligere at faae Bugt med Spøgelset, end sidst, og saaledes endte dennegang deres Kamp, at Sigurd vaagnede ved at hans Sovefæller holdt paa ham heelt henne ved Loftslugen. De troede, at han gik om i Vildelse, og vilde forhindre ham deri.

Den tredie Nat drømte Sigurd, at han stod ved Baaden nede ved Søen, og at den samme Mand kom og overfaldt ham der med stor Forbittrelse, og længe brødes de med hinanden, men Sigurd gik dog tilsidst af med Seiren; han drømte, at han fældede Spøgelset,

hvorpaa han tog et Sværd i Haanden og skar sin Modstander i Stykker dermed. Og hermed hørte da Spøgelset op med sine Angreb.

Sigurd blev om Vinteren i Dumpa og sov hos Thord, og aldrig drømte han efter den Tid om sin Kampfælle, der heller ikke den hele Vinter igjennem tilføiede sin Broder Thord nogen Skade med sit Gjengangeri.

Mange Aar senere traf Thord og Sigurd engang hinanden og talte om Spøgelset. Det havde da aldrig overfaldet Thord siden Sigurd vandt Seir over det. Thord overlevede omtrent i 20 Aar sin Broder Andreas, men aldrig kom han til sine gamle Kræfter igjen efter deres Møde paa Loftet i Boden. Han faldt engang igjennem Isen paa Hvidaa i Borgarfjorden og druknede. Han var dengang paa en Reise til Sønderlandet, hvor han drog hen for at fiske, og tømmede 3 Heste med Oppakning, der alle druknede med ham.

Troldmændene paa Vestmændsøerne.

Da den sorte Død rasede over Island, sloge atten Troldmænd sig sammen og sluttede et Forbund med hverandre. De droge ud til Vestmændsøerne og vilde der værge sig mod Døden, saalænge de kunde. Da de ved Hjelp af deres Trolddomskløgt saae, at Syg-

dommen var taget af paa Fastlandet, vilde de gjerne vide, om der endnu var noget Menneske ilive. De bleve da enige om at sende een af deres Fæller iland, og dertil valgte de den, som hverken var meest eller mindst forfaren i deres Kunst. De førte ham til Land, og sagde, at hvis han ikke var kommen tilbage inden Juletid, skulde de skikke ham en Sending*), der dræbte ham. Dette var i de første Dage af Advent.

Manden forlod dem, gik længe om og kom vide. Men ingensteds saae han noget levende Menneske; Gaardene stode aabne og indenfor laae Liig rundt omkring. Endelig kom han til en Gaard, der stod lukket. Han undrede sig derover, og det Haab vaktes hos ham, at han her vilde træffe paa et Menneske. Han bankede paa Døren, og strax kom en ung og fager Pige og lukkede op for ham. Han hilsede hende, men hun slog Armene om hans Hals og græd af Glæde over atter at faae et Menneske at see; thi hun havde troet, sagde hun, at hun var det eneste tilbagelevende Menneske. Hun bad ham om at blive hos hende, hvilket han lovede. De fulgtes ad ind i Huset og havde Meget at tale med hinanden om. Hun spurgte, hvorfra han kom og hvorhen han skulde. Det fortalte han hende og tillige, at han skulde være tilbage inden Juletiden. Hun bad ham dog endelig om at blive hos hende, saalænge han kunde. Men han ynkedes saare over hende og lovede

*) Sending (isl. sending) betyder det Spøgelse eller Gjenganger, der sendes ud, for at dræbe Nogen.

hende derfor at blive. Hun fortalte ham, at alle Mennesker vare uddøde; thi hun var, sagde hun, selv dragen til alle Kanter, en Uges Vei fra sit Hjem, uden at træffe paa nogen levende Sjæl.

Det lakkede henad Julen, og Øboeren vilde til at drage afsted. Pigen bad ham om at blive og sagde, at hans Fæller vist ikke vare saa haardhjertede, at de vilde lade ham undgjelde for, at han blev tilbage her hos hende, der var saa ene og forladt. Han lod sig overtale til at blive, og saa kom Juleaften. Da vilde han bort, hvad hun saa sagde. Hun saae, at her hjalp ingen Bønner længere, og sagde: »Troer Du, at Du kan naae ud til Øerne i Kveld? Eller tykkes Dig ikke ligesaagodt, at døe her hos mig, som at døe et eller andet Sted paa Veien?« Manden saae, at Tiden var bleven for knap, og besluttede sig derfor til at blive rolig, hvor han var, og vente her paa Døden. Det led paa Natten; han var meget nedslaaet, men Pigen var kjæk og munter, og spurgte ham, om han saae, hvad Øboerne nu toge sig for. Han sagde, at de nu havde bragt deres Sending iland, og at den vilde komme hid idag. Pigen satte sig paa sin Seng hos ham, men han lagde sig op i Sengen indenfor hende. Han sagde, at nu begyndte han at blive søvnig, og at det var Sendingens Forbud. Derpaa faldt han i Søvn. Pigen sad paa Sengekanten og blev ved at vække ham den ene Gang efter den anden, for at han kunde sige hende, hvor Øboernes Sending var. Men jo nærmere den kom, desto fastere sov han, og da han tilsidst havde sagt, at nu var den kommen paa Gaardens Ene-

mærker, sov han saa haardt, at Pigen ikke kunde faae ham vaagen igjen, men det varede da heller ikke længe, før hun saae en mørkebruun Dunst komme ind i Huset. Dunsten svævede langsomt henimod hende og blev til en Menneskeskikkelse. Pigen spurgte, hvor den vilde hen. Skikkelsen fortalte sit Ærinde og bad hende nu om at gaae bort fra Sengen; »thi jeg kan ikke komme ovenfor Dig,« sagde den. Pigen sagde, at den maatte da gjøre hende en Villighed til Gjengjeld. Skikkelsen spurgte, hvad det vel skulde være. Pigen svarede, at det var, at den skulde lade hende see, hvor stor den kunde blive. Skikkelsen gik ind derpaa, og blev nu saa stor, at den fyldte hele Huset. Da sagde Pigen: »Nu vil jeg gjerne see, hvor lille Du kan blive.« Skikkelsen sagde, at den kunde blive til en Flue, og i det Samme forvandlede den sig til en Flue, og vilde flyve under Pigens Haand op i Sengen til Manden, men fløi ulykkeligviis lige ind i Beenpiben af et Faar, som Pigen holdt i Haanden, og hun var da ikke længe om at slaae en Prop i Hullet. Siden stak hun Benet med Fluen i i sin Lomme, og vækkede Manden. Han var snart vaagen og undrede sig saare over, at han endnu var ilive. Pigen spurgte ham, hvor Sendingen nu var. Han svarede, at han vidste ikke, hvad der var blevet af den, men Pigen fortalte ham da, at det havde hun nu længe havt en Mistanke om, at det ikke var nogle store Troldmænd der paa Øerne. Manden blev meget glad ved at høre dette, og de tilbragte begge Helligdagene i stor Gammen.

Men da Nytaar nærmede sig, begyndte Manden at blive ordknap igjen. Pigen spurgte, hvad der nu feilede ham. Han sagde, at nu vare de paa Øerne i Færd med at udruste en ny Sending; »og den give de Alle Trolddomskraft. Nytaarsaften skal den være her, og da vil det ikke blive let at frelse mig.« Pigen sagde, at hun ikke kunde være bange herfor, før hun havde prøvet det, »og ikke skal Du være bange for Ømændenes Sendinger.« Hun var meget munter, og han skammede sig da meget ved at vise sig frygtsom. Paa Aarets sidste Dag sagde han, at nu var Sendingen kommen iland, »og hurtigt kommer den afsted; thi den har en vældig Trolddomskraft.« Pigen sagde, at nu skulde han følge hende udaf Huset, hvilket han gjorde. De gik, til de kom til en Kratskov. Der blev hun staaende stille og rykkede nogle Buske op. Da stødte de paa en flad Steen. Pigen løftede Stenen, og under den viste sig da et Jordhuus. De stege ned i Jordhuset, hvor der var mørkt og uhyggeligt. Der var en mat Lysepraas, der brændte ved Menneskefedt i en Hovedskal. Paa et usselt Leie i Nærheden af Lyset laa en Stavkarl, der var frygtelig at see til. Hans Øine vare som Blod og hans Udseende var saa grueligt, at Ømanden havde Nok deraf. Den Gamle sagde: »Der er nok noget Nyt paa Færde, siden Du kommer hid, Fosterdatter. Det er længe siden jeg saae Dig, og hvad skal jeg nu gjøre for Dig?« Pigen fortalte ham da, hvorfor hun kom, om Manden og om den første Sending. Den Gamle bad hende om at maatte see Beenpiben. Hun viste ham den, men da den Gamle fik

Benet i Haanden, blev han en heel Anden. Han dreiede det paa alle Leder og strøg det overalt udvendig. Da sagde Pigen: »Hjelp mig nu hurtigt, Fosterfader; thi nu begynder han at blive søvnig, og det er Tegn paa, at Sendingen snart er her.« Den Gamle tog da Proppen af Beenpiben, og strax kom Fluen ud af den. Den Gamle strøg Fluen, klappede den og sagde: »Gaa nu ud og tag imod alle Sendinger fra Øerne og slug dem!« Da hørtes et stærkt Brag, Fluen foer ud og blev da saa stor, at Overdelen af Flaben naaede op til Himlen, medens Underdelen naaede ned til Jorden. Den tog imod alle Sendingerne fra Øerne, og Manden var frelst.

De gik nu igjen hjem fra Jordhuset, Pigen og Ømanden, og fæstede Bo paa hendes Gaard. Siden bleve de Mand og Kone, bleve frugtbare og mangfoldige og opfyldte Jorden.

Og saa kan jeg ikke Mere af den Saga.

Sendingen.

En Kone sad engang ved sin Gjerning inde i Badstuen. Foruden hende var der ikke flere Mennesker paa Gaarden; thi Bonden var gaaet fra Hjemmet i et eller andet Ærinde og alle Tjenestefolkene vare be-

skjæftigede udenfor Huset. Da traadte en Dreng ind i Badstuen, lav af Væxt, men meget trivelig. Han spurgte Konen, om hvor Bonden var henne, men hun skyndte sig ikke med at fortælle det; thi hun syntes ilde om Drengen. Han spurgte da igjen om Bonden, med hvem han sagde, at han skulde tale og det ordentlig, og han maatte ikke tøve. Konen spurgte ham da, om hvad Ærinde han havde og om hun ikke kunde tage imod Besked. Da Drengen svarede Nei hertil, sagde Konen: »Jeg troer ikke, at saadan en Prop, som Du er, har Meget at gjøre imellem Hænderne paa min Mand. Eller kan Du blive større, end Du nu er?« Drengen meente, at det kunde han nok. Hun bad om at maatte see en Prøve derpaa, ellers troede hun ham ikke. Da voxede Drengen lidt efter lidt, indtil han blev stor, som en Trold, og naaede op til Taget. Konen sagde, at ham tog man nok ikke der, hvor man satte ham, og hun bad ham nu om igjen at blive, som han før havde været. Han gjorde saa. Da spurgte Konen ham, om han nu forholdsviis kunde gjøre sig lige saa lille, som han kunde gjøre sig stor, og ønskede at see en Prøve derpaa. Det sagde han Ja til, og lidt efter lidt blev han nu mindre, indtil han blev af Størrelse som en Spurv. Da fremtog Konen en lille Flaske, og spurgte, om han kunde gjøre sig saa lille, at han kunde komme ned i den. Øieblikkelig gjorde Drengen sig til en Flue og krøb ned i Flasken; men Konen var ikke seen til at smøge en Kalvehinde over Flasken, og nu maatte Fyren finde sig i at kure dernede.

Da Bonden kom hjem, gav Konen ham Flasken, og fortalte ham det Hele. Han blev glad over sin Kones List, tog imod Flasken og gik bort med den; men hvad der blev af den, fik siden Ingen at vide.

Ægteskabsdjævelen.

Paa Geirmundsstad i Skagefjord boede engang to Ægtefolk, der ikke stemmede overeens i Sind; men man sagde da ogsaa, at Konen var gode Venner med en anden Mand, der gjorde alt Sit til at forstyrre det gode Forhold imellem hende og hendes Huusbond. I den Hensigt tryllede han en Djævel til at paatage sig en Hunds Skikkelse; den var tørvebruun af Farve, og den sendte han til Geirmundsstad, for at den der skulde være Ægteskabsdjævel.

Hos Ægtefolkene paa Geirmundsstad opholdt sig en gammel Kone; hun lagde Mærke til, at hvergang, før Ægtefolkene kom op at skjændes, kom der en tørvebruun Hund ind i Badstuen, gik ind ad Gulvet og lagde Snuden op paa Sengen imellem Ægteparret, hvor det sad, og gav sig til at gabe heel uhyggeligt. Naar Hunden var færdig hermed, var det altid en staaende Regel, at Mand og Hustru kom op at skjændes. Den gamle Kone talte med de andre Tjenestefolk om den

Forløber for Ægteparrets Skjænderi, hun saae, og de vare da Alle enige i, at hun skulde fortælle Huusmoderen om sit Syn, for at see, om hun ikke derved skulde kunne stifte Fred imellem Ægtefolkene, der i Grunden vare meget yndede af alle deres Folk.

Engang talte den gamle Kone, der var synsk, med sin Huusmoder og foreholdt hende det Ukristelige i, at Mand og Kone levede saaledes i Usamdrægtighed sammen. I Førstningen vilde Huusmoderen Intet høre herom, men den Gamle sagde, at hun vist vilde gjøre sig mere Umage for at undgaae onde Trætter med sin Mand, hvis hun blot vidste, hvoraf deres Usamdrægtighed kom. Hun fortalte hende siden Alt, og bad hende indtrængende om dog i Alt at være eftergivende mod sin Mand, for at hun ikke længer skulde fornøie Fanden med sit stygge Kiv. Huusmoderen lovede hende at gjøre, hvad der stod i hendes Magt.

Det gik da saaledes, at Ægteparrets Forhold til hinanden forbedrede sig Dag for Dag; thi Konen gav altid efter for Manden, og tilsidst blev deres Samliv meget kjærligt.

Men da saae man heller ikke Mere til den Tørvebrune.

Den røde Tyr.

Da Sira Thomas Skuleson var Præst paa Grenjadarstad, holdt han to Tjenestekarle, af hvilke den ene hed Bjarne, men den anden Martin. Disse to Karle havde et fælleds Sovekammer, der laa for sig selv foran paa Gaarden. Bjarne havde før været gift, men var skilt fra Konen, og saasom han nu havde fattet Elskov til en Pige der i Nabolaget, vilde han fremfor Alt blive sin tidligere Kone ganske kvit. Han greb derfor til det Middel, at han fik en klog Mand paa Nordlandet til at lære ham, hvorledes han skulde opvække en Gjenganger, som han agtede at sende sin Kone paa Halsen, for at gjøre det af med hende.

Bjarne gav sig nu til at opvække Gjengangeren og slikkede Liigfraaden af hans Ansigt, saaledes som Loven byder; men knap var han færdig dermed, før Gjengangeren gav sig i Kast med ham; og Enden paa deres Kamp blev den, at Gjengangeren fik Bugt med Bjarne, saa at denne med Nød og neppe slap levende derfra. Det var saa langt fra, at denne Gjenganger blev Bjarne til nogen Nytte, som han havde ventet, at han tvertimod efter denne Tid overfaldt Bjarne baade vaagen og sovende, saa han var nærved at gaae fra Sands og Samling derover. Hverken Bjarne eller Martin fik nu synderlig Ro til at sove om Nætterne; thi Gjengangeren blev uafladelig ved med sin Banken paa Kammeret og holdt dem vaagne, indtil Bjarne gik ned, og

da blev han derude i kortere eller længere Tid af Natten. Men man vidste ikke Andet om hvad der foregik imellem dem derude, end hvad Bjarne selv fortalte, naar han kom ind til Martin igjen.

Da dette var blevet ved en Tidlang, og Bjarne herover af og til var lige ved at gaae fra Forstanden, henvendte han sig i sin ulykkelige Tilstand til en klog Mand, og bad denne om et godt Raad for, paa hvad Maade han skulde blive fri for Gjengangerens Forfølgelser. Den kloge Mand gav ham en Seddel med nogle Bogstaver paa, og bød ham at gaae en Nat ud i Kirken paa Grenjadarstad, iføre sig alle Messeklæderne og, saaledes smykket, at blive staaende indenfor Skrankerne ved Altret hele Natten igjennem, uden at røre sig fra Stedet, hvad der end bares ham for, og hvo der end syntes at tiltale ham; thi de vilde blot lokke ham udenfor Skrankerne, og da var det ude med ham. Tilsidst, sagde han, vilde der komme en uhyre stor rød Tyr, der vilde bevæge Tungen imellem ham og Altret, men da gjaldt det hans Liv, hvis han ikke var saa behændig, at faae Seddelen lagt paa Tyrens Tunge; lykkedes det ham derimod, havde han ikke mere Grund til at frygte for Gjengangerens Hjemsøgelser.

Efter at have faaet disse Raad, gik Bjarne en Nat ud i Kirken og forholdt sig ganske, som det var blevet ham foreskrevet. Da kom den ene Flok Mennesker efter den anden op til ham og omringede Skrankerne, men han kjendte kun Faae iblandt dem. De tiltalte ham paa forskjellige Maader og bade ham baade med det Onde og det Gode om at forlade Altret

og komme udenfor til dem. Een af dem, som Bjarne syntes, at han skulde kjende, var Sira Hallgrim Scheving, Dr. Schevings Bedstefader, og han trak i Bjarne, for at faae ham udenfor Skrankerne. Den ene Flok forsvandt efter den anden, da det ikke vilde lykkes dem paa nogen Maade at faae Bjarne bort fra Altret.

Endelig kom da den røde Tyr til Bjarne; den rækkede Tungen ind over Skrankerne og vilde svinge den imellem Bjarne og Altret, som om den havde isinde at vippe ham ud derfra. Men da lykkedes det Bjarne at lægge Seddelen paa dens Tunge. I samme Nu forsvandt Tyren, og fra det Øieblik af blev Bjarne ikke Noget vaer derinde i Kirken, ligesom han aldrig siden mærkede Noget til Gjengangerens Hjemsøgelser.

Dalkuttingen.

Der var engang mange Mænd paa en Reise. En Søndagmorgen teltede de paa en fager grøn Eng. Det var klart og smukt Veir. De Reisende lagde sig ned, for at sove, og laae paa Rad i Teltet. Den, der laa yderst ved Teltets Dør, kunde ikke sove og hans Øine løb frem og tilbage i Teltet. Da saae han en blaalig Dunst stige op over Den, der laa inderst. Dunsten bevægede sig fremad igjennem Teltet og ud af det. Manden vilde vide, hvad dette kunde være, og fulgte

ud efter Dunsten. Den svævede langsomt over Engen og kom endelig til et Sted, hvor der laa et bleget gammelt Hestehoved, der var fuldt af stærkt summende Spyfluer. Dunsten svævede ind i Hestehovedet, men efter en rum Tids Forløb svævede den ud igjen. Derpaa svævede den igjen hen over Engen, indtil den kom til en lillebitte Bæk, der flød over Engen. Den svævede ned langs Bækken, og det bares Manden for, som den søgte et Sted, hvor den kunde komme over den. Manden havde sin Pidsk i Haanden og den lagde han tvers over Bækken, der ikke var bredere, end at Skaftet naaede over den. Dunsten gik ud paa Pidskeskaftet og kom saaledes over Bækken. Derpaa svævede den atter en Stund fremad, indtil den endelig kom til en Tue paa Engen. Der forsvandt Dunsten ned i Tuen. Manden stod i Nærheden og ventede paa, at Dunsten skulde komme igjen. Det skete ogsaa snart, hvorpaa den svævede tilbage ad samme Vei, som den var kommen. Manden lagde sin Pidsk over Bækken og Dunsten gik igjen over paa den, ligesom forrige Gang. Nu svævede den lige hjem til Teltet og standsede ikke, før den var kommen inden for den inderste Mand i Teltet. Der forsvandt den. Manden lagde sig da ned og faldt i Søvn.

Da det var ledet langt paa Dagen, stode de Reisende op og toge deres Heste. De snakkede om mange Ting, imens de vare i Færd med at sadle Hestene. Blandt Andet sagde den, der havde ligget inderst i Teltet: »Jeg vilde ønske, at jeg eiede, hvad jeg drømte om idag.« »Hvad var det og hvad drømte Du?« spurgte

den, der havde seet Dunsten. Den Anden svarede: »Det bares mig for, at jeg gik her ud over Engen. Jeg kom til et stort og fagert Huus. Derinde vare mange Mennesker forsamlede, og de sang og spillede med Fryd og Gammen. Jeg blev temmelig længe inde i Huset. Men da jeg kom ud igjen, faldt min Vei længe henover en fager og jevn Slette. Derpaa kom jeg til en stor Flod, som jeg længe forgjæves søgte at komme over. Da saae jeg, at der nærmede sig en uhyre stor Kjæmpe. Han havde i Haanden en forfærdelig stor Bjælke, som han lagde over Floden, og paa den gik jeg over. Jeg gik da længe, indtil jeg kom til en stor Høi. Høien stod aaben og jeg gik ind i den. Der fandt jeg ikke Andet, end en stor Tønde, der var fuld af Penge. Jeg opholdt mig der længe, for at see paa Pengene; thi saa stor en Bunke havde jeg aldrig før seet. Siden gik jeg ud og vendte tilbage ad samme Vei, som jeg var kommen. Jeg kom atter til Floden, og der kom Kjæmpen igjen med Bjælken og lagde den over. Jeg kom da over Floden paa Bjælken og vendte hjem igjen til Teltet.«

Manden, der havde forfulgt Dunsten, begyndte at faae lystelige Tanker, og han sagde til den, der havde drømt: »Kom, Fælle, lad os et Øieblik gaae hen og hente Pengene.« Den Anden gav sig til at lee, og tænkte, at han nok ikke var rigtig klog, men han gik dog. De gik nu ganske den samme Vei, som Dunsten var gaaet, og kom til Tuen, som de gravede op. Der fandt de da en Kutting, fuld af Penge.

Saa vendte de tilbage til deres øvrige Reisefæller, fortalte dem Alt om Drømmen og om Dunsten, og viste dem Dalkuttingen.

Hleidrargaards Skotta.

Omtrent i Aarene imellem 1740 og 1770 boede paa Hleidrargaard i Øfjorden en Bonde ved Navn Sigurd Bjørnsson, der blev anseet for en forstandig Mand, men var af et heftigt Sindelag. Det fortælles, at han engang i sine yngre Aar tidligt paa Sommeren drog Vestpaa til Jøkelen, for at kjøbe Fisk. Da traf det sig saa, at han og den Mand, af hvem han kjøbte Fisken, ikke kunde blive enige. Der opstod en Trætte derover imellem dem, der siden udartede til Slagsmaal. Sigurd var en stærk Mand og haard at komme i Kast med, og han fik slængt sin Modstander til Jorden under sig, hvorpaa han gav ham nogle Hug. Da Modstanderen stod op igjen, udstødte han Trusler mod Sigurd og lovede ham Løn som forskyldt før Jevndøgnstid, hvorpaa han gik sin Vei; men Sigurd drog i Følge med sine Reisefæller hjem igjen og blev paa sin Gaard.

I denne Tid boede paa Krynastad, den nærmeste Gaard ved Hleidrargaard, en Mand, der hed Hall, med Tilnavnet: den Stærke. Han var synsk og havde ofte seet Spøgelser og havt med dem at bestille. Det siges

nu, at denne Hall en Aften om Høsten, der fulgte paa den Sommer, i hvilken Sigurd var kommen hjem fra sin Reise, stod derude paa sit Gaardslad; da saae han et Spøgelse, i en Piges Skikkelse, komme dernede fra Veien; hun var lille af Væxt, havde en rød Bul paa, et mørkebruunt Skjørt, der kun naaede ned til Knæerne, en Hue uden Dusk, og gik i bare Særkeærmer. Da Tøsen saae Hall, vilde hun gaae ud af Veien, men han stillede sig i Veien for hende, og spurgte, hvem hun var. Hun svarede, at hun havde hedt Sigga. Han spurgte, hvorfra hun kom og hvor hun skulde hen. Hun svarede: »Til Hleidrargaard.« »Hvad har Du der at gjøre?« spurgte han. »Dræbe Sigurd Bjørnsson,« svarede hun. Derpaa løb hun sin Vei, og der tindrede Gnister i hendes Spor.

Den samme Kveld sov Sigurd i sin Seng, der stod saaledes, at der sad et Vindue foroven den. De Andre, der vare i Badstuen, vare vaagne. Sigurd sprang pludselig op af Sengen og spurgte: »Hvem kaldte paa mig?« Man svarede ham, at Ingen havde kaldt paa ham. Han lagde sig igjen tilsengs og sov ind, men neppe var han falden i Søvn, før han sprang op igjen og sagde, at nu var der sikkert Nogen, der havde kaldt paa ham. Men da man sagde ham, at det ikke var Tilfældet, lagde han sig i Sengen paany, men kunde ikke mere falde i Søvn. Da han havde ligget en lille Stund, saae man ham kigge ud af Vinduet og man hørte ham sige: »Ah! hænger det saadan sammen,« og man saae ham skifte Farve derved. Han gik siden hen til Badstuedøren, stillede sig ved Siden

af den, og man hørte ham sige ganske høit: «Er der Nogen, som vil tale med Sigurd Bjørnsson, da sidder han der,« og i det Samme pegede han med Haanden paa en Fattigvæsens Dreng, ved Navn Hjalmar, der sad paa en Stol ligeoverfor Badstuedøren og pillede Uld. Øieblikkelig blev Drengen slængt fra Stolen ned paa Gulvet, hvor han væltede sig med Skrig og stygge Vridninger, som om han var ved at kvæles; da hentede Sigurd en Vaand og bankede Drengen overalt dermed; han blev lidt roligere derved og blev igjen lagt op i Sengen; da var hans Krop opsvulmet og bar Mærker af Stød. Disse Anfald fik Drengen tre eller fire Gange den Nat, og siden lidt efter lidt, indtil han tidligt paa Vinteren døde i eet af dem, og da forekom hans Legeme meget opsvulmet og opblæst, og bar øiensynlige sorte Mærker af Spøgelsets Fingre.

Efter denne Tid fulgte Spøgelset Sigurd og hans Børn, ja, hun fulgte endog alle Folkene fra Hleidrargaard. Ofte saae synske Mænd denne Pige, der blev kaldt Hleidrargaards-Skotta*), et Navn, hun fik af sin Hue, fordi den struttede som en Top paa hendes Hoved. Oftest saae man hende, flaaende Kat**), som det hedder, hænge paa en eller anden Tverbjælke, helst

*) Isl.: skott betyder egentl.: Hale, endvidere Toppen af en Hue, deraf Benævnelsen Skotta ɔ: et kvindeligt Spøgelse, der bærer Tophue.

**) »At flaae Kat« (Isl.: flá kött) bestaaer i, at man slynger Benene om en Bjælke og hænger ved dem, med Hovedet nedad, medens man paa samme Tid trækker Trøien, Vesten o. s. v. af og paa.

over Indgangen til Husene. Sigurd kunde altid selv vogte sig for hende, men efterhaanden dræbte hun Kvæg for ham, og selv Kvæget paa Nabogaardene blev dræbt af hende. Kjødet var altid meget stødt og blaat, og aldeles uspiseligt. Hun fik ogsaa Skyld for at have dræbt en dygtig Bonde[1], Sigurd paa Næs; thi han fik Krampeslag og døde deraf.

Da nu hendes Voldsomhed saaledes tog til, og man frygtede for, at den vilde tiltage i en betydelig Grad, traf det sig saa heldigt, fortalte man, at der fra Jøklen kom en Tigger ved Navn Peter, eller som han i Almindelighed kaldtes Jøkel-Peter, did til Bygden. Han var en stor Troldmand, men brugte altid sin Kunst vel. Sigurd paa Hleidrargaard var en brav og gavmild Mand, og derfor gav han ogsaa Peter en god Understøttelse, men fortalte ham dog med det Samme, at det ikke var hans Bygd, han kunde takke for denne Hjelp; thi den havde jo sendt ham et Spøgelse paa Halsen, der baade gjorde ham og Andre stor Skade, og rimeligviis blev ved dermed, til det fik Livet af ham. Peter lovede, at han nok skulde befrie ham for denne Djævel, og en Nat forføiede han sig da bort, tog Spøgelset med sig og bandt det til en jordfast Steen paa det Sted imellem Strjugsaa og Volde, der hedder Varmhage. I lang Tid kunde Spøgelset nu ingen Skade gjøre, men ofte hørte man det hyle om Natten, og ikke maatte Folk fare det nær forbi; thi da fik de Ondt og Hovedsvimmel, og fore vild, om det end var høilys Dag.

I Aarene 1806—10 byggede Præsten i Saurbær, som hed Sira Sigurd og lever endnu den Dag idag, et Foderhuus i Nærheden af dette Sted, thi der findes netop gode Græsgange. Den første Nat, dette Huus toges i Brug, blev et Faar dræbt, og siden flere. Man opdagede da, at Faarekroppene i enhver Henseende saae ud, som dem, Spøgelset tidligere havde havt Fingre i, og man tænkte derfor, at nu var Haanden igjen begyndt at sidde løs paa det. Sygdom og Død begyndte lidt efter lidt at blive almindelig blandt Faarene omkring i hele Øfjorden; det kalder man Pesten, men den Vantro er dog fra gammel Tid af indgroet blandt Folk, at Spøgelset alene er Skyld deri.

Skoene af Menneskehud.

Der boede engang paa en Gaard en Bonde, om hvem der gik mangehaande Rygter. Han havde ond Lov paa sig for sine Tjenestefolks Skyld, og længe blev ingen Karl hos ham, hvad enten det nu kom sig af slet Kost og slet Medfærd, eller af, at der blev forlangt formeget Arbeide af dem. Tilsidst gik det saavidt, at Ingen vilde fæste sig til Bonden som Karl, og det var paa et hængende Haar nær, at han selv alene maatte udføre den hele Karlegjerning.

Engang traf det sig, at en ung Mand der i Bygden, som ikke havde nogen fast Tjeneste, skjøndt han var et dygtigt Menneske, besøgte Bonden. Denne tog med aabne Arme imod ham, bød ham ind i sin Stue og gav sig i Snak med ham om forskjellige Ting. Saa kom de ogsaa til at tale om Folkehold, og endelig foreslog Bonden ham da, at blive Karl hos ham det næste Aar. Men Manden vilde nødig gaae ind derpaa, formedelst det onde Rygte, Bonden havde paa sig. Bonden bad ham da at tage Tjeneste, om det saa ikke var for længere Tid, end han var om at opslide et Par Sko. Manden tænkte ved sig selv, at Skoene dog vare forgjængelige og at de dog engang maatte blive opslidte, det var altsaa kun for en Tid, ikke for hele Livet, at han blev hos Bonden, og det blev da Enden derpaa, at han gav Bonden sit Ord.

Den næste Vaar ved Korsmessetid*) kom Karlen, og Bonden gav ham et Par nye, ikke meget tykke Sko, idet han sagde til Karlen, at naar han havde opslidt disse Sko, skulde hans Tjenestetid være ude, hvis han saa vilde; men det gjorde Bonden til Vilkaar, at Karlen tog et Par andre Sko paa, hvergang han drog til Kirke, og det gik Karlen villigt ind paa.

Nu gik der en lang Tid, og efter et Aars Forløb saaes der endnu ikke mere Slid paa Skoene, end om han havde taget dem paa igaar. Han blev da saare

*) Korsmesse om Vaaren (i Mai) og om Høsten (i September) vare oprindelig to katholske Festdage, men betegne nu de almindelige Skiftetider paa Island.

nedslaaet over at have gjort dette Løfte, men ansaae det dog for en Skam at bryde det og gaae sin Vei, skjøndt Livet hos denne Bonde var ledt og ubehageligt. Han blev derfor hos ham endnu det næste Aar, men heller ikke nu saaes der synderligt Slid paa Skoene, skjøndt han i disse to Aar aldrig havde taget andre Sko paa, uden naar han drog til Kirke. Karlen undrede sig meget herover, og kunde nok tænke sig, at dette ikke hang saa rigtig sammen, men vidste alligevel ikke, hvilken Trolddomskløgt, der her anvendtes imod ham.

En Søndag, da han havde begyndt det tredie Aar, blev han hjemme fra Kirken; derfor gav man ham heller ingen Kirkesko, som ellers var Tilfældet, naar han gik til Guds Huus. Da alle Folkene, og Bonden med, vare dragne til Kirken, gav Karlen sig til at tænke over sit Forhold og hvornaar dog denne hans Trældom hos Bonden skulde høre op. Mens han sad der i disse Tanker, kom en fremmed Mand ind til ham. Den Fremmede lagde strax Mærke til, at Karlen var meget sorrigfuld, og spurgte derfor, hvad der gik af ham og hvorfor han ikke idag var draget til Kirke med Gaardens øvrige Folk. Karlen svarede, at han ikke rigtig havde havt Mod derpaa, han sad nu her og tænkte paa sine Gjenvordigheder. Den Fremmede sagde, at det ikke var nogen Undskyldning for ham til at blive hjemmefra Kirken, at han ansaae sig for et haardt prøvet Menneske; thi ethvert Menneske havde sit Kors at bære; og ikke vilde hans Gjenvordigheder lettes ham derved, at han lod være at drage til Kirken;

han skulde derfor strax drage afsted til Kirken, og endnu var det ikke saa langt hen paa Dagen, at han jo nok kunde komme tidsnok til Gudstjenesten; desuden havde man idag begyndt noget seent, da man var blevet sinket ved en Begravelse, der gik for sig før Gudstjenesten. Karlen sagde, at han ikke kunde gaae, da han manglede sine Kirkesko. Den Fremmede svarede, at han jo kunde gaae med de Sko, han havde paa Fødderne. »Nei,« sagde Karlen, »jeg har lovet ikke at gaae med dem til Kirke, hvor længe jeg saa blev i denne hersens gode Tjeneste, og til hver Kirkegang har jeg altid faaet andre Sko; men imorges vilde jeg ingen Sko have, da jeg ikke agtede mig afsted.« Den Fremmede spurgte, hvor længe han da havde været i denne Tjeneste. »Forlænge,« svarede Karlen med et Suk, »det tredie Aar har alt taget sin Begyndelse.« »Synes Du ikke om Tjenesten?« spurgte den Fremmede. »Nei, langtfra,« svarede Karlen, »det er min største Ulykke, at jeg har været her saa længe.« »Hvad binder Dig da her?« spurgte den Fremmmede. »Mit Løfte,« svarede Karlen, og nu fortalte han, hvorledes Alt hang sammen. Da den Fremmede havde hørt hans Fortælling, sagde han, at han øieblikkelig skulde drage afsted til Kirken netop med de Sko, han havde paa, gaae lige hen til Graven, der var bleven kastet idag, og stikke Skoene ind i den indviede Muld, og saa see til, hvorledes det vilde gaae; thi de Sko, han nu paa tredie Aar havde havt paa Fødderne, vare syede af Rygstrimmelen af en Kjærlings Hud, og de vilde holde, om han saa gik med dem til Evighed, hvis det ellers

skulde falde i hans Lod, at blive saa gammel. Karlen takkede den Fremmede for hans gode Raad, bød ham Farvel og løb afsted til Kirken. Da han kom ind paa Kirkegaarden, lagde han Mærke til, at Skoene flossede op i Kantningen, men saasnart han traadte med dem i Mulden, opløstes de paa hans Fødder, saa at der ikke blev Andet tilbage, end Kantningen og Vristbaandene. Med disse tiloversblevne Stumper over Vristen, gik han ind i Kirken, hvor Præsten lige var kommen op i Prædikestolen. Da Gudstjenesten var forbi, gik Karlen til Bonden og viste ham, hvorledes det nu havde sig med Skoene, at der ikke var Andet tilbage af dem, end Kantningen alene, og samtidigt dermed opsagde han sin Tjeneste.

Manden sagde hertil ikke Andet, end disse Ord: »Du blev da hjemme fra Kirken idag for Noget.«

Sagn om Sæmund den Frode*).

1. Sorteskolen.

Der var i gamle Dage etsteds ude i Verden en Skole, som hed »Sorteskolen«. Der lærte man Trold-

*) Sæmund den Frode, født 1056, død 1133 som Præst til Odde Præstekald, Samleren af den ældre Eddas Sange, var een af sin Tidsalders lærdeste Mænd.

domskunst og anden gammel Viisdom. Saaledes var denne Skole indrettet, at den holdtes i et meget stærkt Jordhuus, hvorpaa der ikke fandtes noget Vindue, og af den Grund herskede det sorteste Mørke derinde. Der var ingen Lærer, og man lærte Alt af Bøger, der vare skrevne med ildrøde Bogstaver, som kunde læses i Mørket. Aldrig maatte Nogen af dem, som oplærtes der, komme ud under aaben Himmel eller see Dagens Lys, saalænge de opholdt sig der, men 3 eller 7 Vintre maatte de blive i Skolen, for at vorde udlærte i deres Kunst. En graa og laadden Haand kom hver Dag igjennem Væggen og rakte Lærlingene deres Mad. Men den, der holdt Skolen, forbeholdt sig til Eiendom Den, som gik sidst ud af dem, der hvert Aar forlode Skolen. Men saasom de nu Alle vidste, at Fanden her var Skoleholder, vilde Enhver, saavidt det stod i hans Magt, undgaae at være Sidstemand til at forlade Skolen.

Engang var der tre Islændere i Sorteskolen: Sæmund den Frode, Kalf Arneson og Halfdan Eldjernsson eller Einarsson, der senere hen blev Præst til Fell i Sletteli. De skulde forlade Skolen paa een Gang, og Sæmund tilbød sig at gaae sidst ud, hvormed de Andre naturligviis vare vel fornøiede. Sæmund kastede da en stor Kappe om sig, men lod Ærmerne hænge løse og knappede den ikke til. Man skulde op ad en Trappe, for at komme ud af Skolehuset. Da nu Sæmund kom op paa Trappen, greb Fanden i hans Kappe og sagde: »Dig eier jeg.« Sæmund kastede Kappen fra sig og løb ud, og Fanden beholdt alene Kappen i Haanden.

Men Jerndøren bragede paa sine Hængsler og slog Sæmund saa haardt paa Hælene, at Hælbenene saaredes. Da udbrød han: »Der smækkede Døren nær Hælene,« og siden er det blevet til et Mundheld. Saaledes kom Sæmund den Frode bort fra Skolen med sine Staldbrødre.

Andre fortælle derimod, at da Sæmund den Frode gik op ad Trappen, og kom til Døren paa Sorteskolen, skinnede Solen ham imøde og kastede hans Skygge paa Væggen. Da nu Fanden vilde tage Sæmund, sagde denne: »Jeg er ikke den Sidste. Seer Du ikke Den, der kommer efter mig?« Fanden greb efter Skyggen, som han antog for et Menneske; men Sæmund slap ud, idet Døren slog ham paa Hælene. Men fra den Dag af var Sæmund altid uden Skygge; thi den vilde Fanden aldrig give Slip paa.

2. Hvorledes Sæmund slap ud af Sorteskolen.

Det skete paa Sæmunds Udenlandsfærd, dengang han drog til Sorteskolen, at han over det, der mødte ham, glemte sin Natur, sin Æt og sin Oprindelse; han havde ogsaa glemt sit Navn, og blev i Skolen kaldt Buft. En Nat, da Sæmund sov paa sit Leie, drømte han, at Boge Einarsson kom til ham og sagde: »Ilde handler Du, Sæmund; Du drog til denne Skole, har glemt din Gud, opgivet Dig selv og tabt dit Døbenavn, og hvis Du vil tænke paa din evige Velfærd, er det raadeligst for Dig at vende om.« »Det vil jeg ikke

være istand til,« svarede Sæmund. »Det var umandigt af Dig,« sagde Boge, »at gaae i den Skole, som Du ikke kunde slippe fra, hvis Du vilde bort.« »Ja, nu er jeg ikke mere bange i den Henseende,« sagde Sæmund; »thi Du har Kløgt for os Alle, Boge.« »Nu skal Du følge mit Raad,« sagde Boge. »Naar Du vil gaae din Vei, skal Du lade Kappen hænge løst om dine Skuldre, saa vil Du kunne komme ud. Her har Du helst nødig at frygte een Mester, den, som raader for Skolen; thi han vil snart savne Dig. Men naar Du er kommen afsted, skal Du tage Skoen af din hoire Fod, fylde den med Blod og saa bære den paa Hovedet den første Dag. Men naar Kveld er kommen, vil Mesteren gaae ud og kigge Stjerner; thi han er viis paa Himmellegemernes Gang, og han vil søge efter din Stjerne; da vil han troe Dig død og dræbt med Sværd; thi det vil bæres ham for, at der sidder en blodig Ring om din Stjerne. Om Dagen vil han ikke søge at udspeide dine Veie, derfor skal jeg nok sørge. Den næste Dag skal Du, før Du tiltræder din Vandring, fylde din Sko med Vand og Salt; deraf vil Mesteren, naar han seer paa din Stjerne, raade, at Du er druknet i Søen; thi det vil bæres ham for, at der flyder et Hav omkring Stjernen. Før Du den tredie Dag begynder din Vandring, skal Du enten selv, eller ogsaa lade en Anden aarelade Dig paa det Sted, hvor Ryg og Side mødes, og lade Blodet rinde ned i din Sko; derpaa skal Du tage Muld og røre den sammen med Blodet, og tale et godt Ord derover, for at Mulden kan være indviet, og saa skal Du bære Skoen paa Hovedet

hele den tredie Dag. Men naar Mesteren vil undersøge din Stjerne, vil han see en Jordkugle omkring den, og deraf vil han da raade, at Du er død og lagt i Grav, og det vil tykkes ham en stor Begivenhed. Men siden vil han opdage, at Du er heel og holden ilive. Da vil han undre sig over din Viisdom og mene, at han selv har lært Dig den, og han vil da ønske Dig al mulig Lykke, og Du vil være sluppen ud af denne Vanskelighed.«

Paa den Maade slap Sæmund ud af Sorteskolen og kom tilbage til sin Fosterjord.

3. Hvorledes Sæmund fik Odde-Præstekald.

Da Sæmund, Kalf og Halfdan vare komne udaf Sorteskolen, var Odde-Præstekald ledigt, og de bade nu Alle Kongen om at maatte faae det. Kongen vidste meget godt, med hvem han her havde at gjøre, og sagde derfor, at den iblandt dem skulde faae Kaldet, der først naaede derover. Øieblikkelig gik Sæmund hen og kaldte paa Fanden, og sagde saa til ham: »Svom nu med mig til Island, og kan Du bringe mig iland, uden at mit Kjoleskjød bliver vaadt, maa Du eie mig.« Fanden gik ind derpaa, paatog sig en Sælhunds Skikkelse og svømmede afsted med Sæmund paa Ryggen. Men paa Veien læste Sæmund uafbrudt i Psalmebogen. Efter en kort Tids Forløb vare de i Nærheden af Island. Da slog Sæmund Psalmebogen i Hovedet paa Sælhunden, saa at den sank, men selv dykkede han under Vandet og svømmede til Land.

Paa den Maade blev Fanden snydt for Lønnen, mens Sæmund fik Odde-Præstekald.

4. Hvorledes Sæmund fik sit Hø hjem i Tørveir.

Sæmund havde engang en Mængde tørt Hø liggende paa Marken, og det saae stærkt ud til Regn. Han bad derfor alle sine Folk om at stræbe efter at faae samlet Høet, før Regnen faldt paa. Der levede dengang hos ham der i Odde en gammel Kjærling ved Navn Thorhildur; til hende gik Præsten og anmodede hende om at halte ud paa Hjemmemarken og rive sammen, hvad der var spildt af Høet. Hun lovede at prøve derpaa, tog en Rive i Haanden og bandt den Hue, hun pleiede at gaae med, paa Skaftet, hvorpaa hun hinkede ud paa Marken. Før hun gik, sagde hun til Præst Sæmund, at han skulde selv være tilstede i Høgaarden, for at tage imod Høet; thi Karlene vilde ikke være længe om at binde og bære hjem. Præsten lovede her at følge hendes Raad, det vilde da nok ogsaa være raadeligst, meente han.

Aldrig saasnart var Kjærlingen kommen ud paa Marken, før hun stak Enden af Riven ind under hver Høstak og sagde: »Op i Høgaarden til Sæmund.« Det blev Trylleord; thi enhver Stak, som Kjærlingen løftede paa Riveskaftet med disse Ord, fløi øieblikkelig hjem i Høgaarden. Sæmund sagde da til Fanden og hans Djævle, at nu var det bedst, man viste Flinkhed i at sætte Høet i Stak. Inden lang Tid havde de faaet alt

Høet tørt ind i Høgaarden. Siden sagde Sæmund til Kjærlingen: »Du kan Mere, end dit Fadervor, lille Thorhildur!«

Men hun svarede: »Nu er der desværre ikke Meget tilbage; thi det Meste af hvad jeg kunde i min Ungdom, har jeg nu glemt.«

5. Hvorledes Sæmund fik Fanden i sin Tjeneste.

Engang spurgte Præst Sæmund Fanden om hvor lille han kunde gjøre sig. Fanden svarede, at han kunde gjøre sig saa lille, som en Myg. Da tog Sæmund et Bor og borede et Hul i en Bjælke, hvorpaa han bød Fanden at gaae derind. Fanden var ikke længe om at flyve ind; men aldrig saasnart var han vel derinde, før Sæmund trykkede en Prop i Hullet, og hvormeget nu Fanden end klynkede og skreg og bad for sig, tog Sæmund dog ikke Proppen udaf Hullet, før Fanden havde lovet ham sin Tjeneste og altid at gjøre, hvad han saa forlangte af ham.

Dette var Grunden til at Sæmund altid kunde faae Fanden til at gjøre, hvad det saa skulde være.

6. Hvorledes Sæmund bragte Fanden i Knibe, da denne havde gjort sig til en Flue.

Fanden saae altid skjævt til Præst Sæmund den Frode; thi det ærgrede ham, at han i Alt, hvad de

havde med hinanden at gjøre, skulde trække det korteste Straa. Derfor søgte han paa alle Maader at hevne sig paa Præsten, skjøndt det ikke vilde lykkes.

Engang gjorde han sig til en lillebitte Flue, og gjemte sig under Skindet paa Mælken i Præstens Spisekar, for paa den Maade at komme ned i ham og dræbe ham. Men da Sæmund tog Spisekarret i Haanden, opdagede han strax Fluen; han svøbte derfor først Skindet paa Mælken uden om den og derom igjen Blæren af en nyfødt Kalv, og lagde saa Pakken ud paa Altret. Der maatte nu Fluen finde sig i at kukkelure, medens Sæmund den næste Gang derefter læste Messen. Da denne var forbi, løste Sæmund Pakken op og lod Fanden slippe bort.

Men det forsikkres, at Fanden ansaae det for den værste Knibe, han nogensinde var kommen i, da han maatte ligge der paa Altret, medens Præst Sæmund læste Messen.

7. Djævlefløiten.

Sæmund den Frode eiede en Fløite, som havde den Egenskab, at naar man blæste i den, kom een eller flere Smaadjævle til Fløitespilleren og spurgte, hvad de skulde gjøre.

Engang havde Sæmund ladet Fløiten ligge i sin Seng under Hovedpuden, hvor han altid pleiede at gjemme den om Natten. Om Kvelden bød han Tjenestepigen at rede hans Seng, som ellers, men advarede

hende, hvis hun skulde finde noget Usædvanligt i Sengen, imod at røre derved, hun skulde lade det blive liggende, hvor det var.

Pigen gav sig til at rede Sengen, men aldrig saasnart opdagede hun Fløiten, før Nysgjerrigheden begyndte at krille hende. Hun tog den øieblikkelig i Haanden, eftersaae den paa alle Kanter, og tilsidst blæste hun da i den. I samme Nu kom en lille Djævel til hende og spurgte: »Hvad skal jeg gjøre?« Pigen blev bange, men lod sig dog ikke mærke dermed.

Det traf sig, at man netop den Dag havde slagtet 10 af Præst Sæmunds Faar, og alle Skindene laae udenfor Huset. Pigen bød da den lille Djævel at gaae ud og tælle alle Haarene paa Skindene, og hvis han blev før færdig dermed, end hun med at rede Sengen, da skulde hun blive hans. Den lille Djævel gik sin Vei og gav sig ivrigt til at tælle, og Pigen skyndte sig med at rede Sengen. Da hun var færdig, havde den lille Djævel endnu tilbage at tælle eet af Skindene, og han gik derfor glip af Lønnen.

Sæmund spurgte siden Pigen, om hun ikke havde fundet Noget i Sengen. Hun fortalte ham da Alt, som det var, men Sæmund syntes godt om hendes Raadsnildhed.

8. Fanden som Staldkarl.

Sæmund den Frode manglede engang en Staldkarl, og han tog derfor Fanden og satte ham til at passe Stalden. Alt gik godt og Fanden røgtede sømmeligt

sin Gjerning, indtil henad Vaaren. Men Paaskedag, imedens Sira Sæmund var paa Prædikestolen, bar Fanden hele Møget ud i en Bunke foran Kirkedøren, saa at Præsten efter endt Gudstjeneste ikke kunde komme ud af Kirken. Da han saae, hvad der foregik, stevnede han Fanden for sig, eg lod ham, enten han nu vilde eller ei, bære hele Møget bort fra Kirkedøren og bringe hen paa dets Plads igjen. Og saa eftertrykkeligt lod Præsten ham besørge det Stykke Arbeide, at han tilsidst endog lod ham slikke Levningerne op med Tungen. Da slikkede Fanden saa haardt, at der fremkom en Fordybning i den flade Steen foran Kirkedøren. Denne Steen findes endnu i Odde, skjøndt der kun er en fjerde Deel tilbage af den. Den ligger nu foran Døren paa Gaarden, og den Dag idag sees Fordybningen i Stenen.

9. Hvorledes Sæmund den Frode fik sin Staldkarl vænnet af med at bande.

Der tjente engang hos Sæmund den Frode en Staldkarl, der var slem til at bande, og ofte irettesatte Præsten ham derfor. Han fortalte Staldkarlen, at Fanden og hans Smaadjævle levede af Menneskenes Eder og onde Ord. »Da skulde jeg saamænd aldrig tale noget Stygt,« sagde Staldkarlen, «hvis jeg vidste, at Fanden derved kom til at sulte.« Det skal jeg nu snart faae at vide, om Du mener det alvorligt eller ei,« svarede Sæmund.

Han satte derfor en lille Djævel ind i Stalden. Staldkarlen syntes ikke om denne Gjæst; thi den lille Djævel gjorde Alt for at drille og ærgre ham, og Staldkarlen havde da sin Nød med at holde sig fra at bande. Alligevel lykkedes det ham i nogen Tid, og han saae snart, at den lille Djævel med hver Dag blev magrere, og han glædede sig kosteligt, da han mærkede det, og bandte nu aldrig.

Som han nu en Morgen traadte ind i Stalden, fandt han Alting slaaet sønder og sammen og alle Køerne, hvoraf der var en stor Mængde, bundne sammen ved Halerne. Staldkarlen vendte sig da imod den lille Djævel, som laa der ussel og elendig i sin Baas, og udøste sin Vrede over ham med de frygteligste Skjeldsord og grueligste Eder. Men til sin store Sorg og Ærgrelse maatte han da see paa, at den Lille levede op igjen, og med Eet blev saa trivelig, at han ikke var langt fra at blive smækfed. Da blev Staldkarlen rolig igjen og holdt op med sine Eder. Han saae nu, at Præst Sæmund havde talt Sandhed, hørte op med at bande og har siden aldrig talt et stygt Ord. Den lille Djævel, der skulde leve af hans onde Tale, er da ogsaa død og borte for længe siden.

Det var nok bedst for Dig og mig, om vi ogsaa gjorde, som den Staldkarl.

10. Fanden og den tungnemme Dreng.

Man bragte engang en Dreng, hvem man troede ude af Stand til at lære Noget, til Sira Sæmund, for

at denne skulde lære ham Kristendom. Drengen var meget tungnem og havde forfærdelig ondt ved at lære; selv var han meget bedrøvet derover, og mangen Gang gik han og ønskede sig Nemme. Da drømte han en Nat, at der kom en Mand til ham, som spurgte, om han ønskede, at han gav ham Nemme. Drengen syntes, at han sagde Ja dertil. Drømmemanden forlangte da til Gjengjæld derfor, at Drengen tog Tjeneste hos ham til næste Foraars Korsmesse, og Drengen gik ind derpaa. Derpaa forsvandt Drømmemanden.

Efter den Nat blev Drengen saa nem til at lære, at Præsten undrede sig høilig derover; men med det Samme var Drengen bleven en ganske Anden, end han var før; thi nu var han sørgmodig og tungsindig. Præsten lagde Mærke dertil og gav sig til at udspørge ham om Aarsagen til denne Forandring. Længe vilde Drengen Intet sige derom, men tilsidst fortalte han dog Præsten, hvorledes Alt hang sammen. Præsten blev noget underlig tilmode derved, og sagde, at det vist neppe havde været noget Menneske, han dengang drømte om, men snarere Fanden, der vilde lokke ham i sit Garn; men ikke destomindre bad Præsten ham dog om at være ved godt Mod og handle efter bedste Skjønnende. Vinteren gled hen, og man nærmede sig Korsmessetid.

Aftenen før Korsmesse bød Sæmund Drengen at følge med ud i Kirken. Da de vare komne derind, førte Præsten ham ind til Altret, iførte ham Messeklæderne, gav ham Disk og Kalk i Haanden og lod ham vende sig om. Han bød ham at blive staaende der, uden at røre sig, og at byde Enhver, som kom

hen til ham, Brød og Viin, og vilde den Kommende ikke nyde deraf, maatte han ikke svare ham, og kom end Præst Sæmund selv hen til ham, maatte han dog ikke engang svare ham, medmindre han nød af Brødet og Vinen. Derpaa gik Sæmund sin Vei, men Drengen gjorde, som Præsten havde foreskrevet ham.

Da han i nogen Tid havde staaet der ved Altret, kom den Samme hen til ham, som han før havde seet i Drømmen. Nu, sagde han, var han kommen for at hente ham, og bød ham strax at tage Messeklæderne af og sætte den Tingest fra sig, som han holdt paa. Drengen svarede Intet herpaa, men bød ham Brødet og Vinen. Men den Anden sagde, at han ikke var kommen, for at gaae til Alters hos ham, og han opfordrede ham indtrængende, til nu at komme; men Drengen lod sig ikke bevæge, og den Anden forføiede sig da bort med uforrettet Sag. Dernæst syntes Drengen, at mange af hans Venner, Een efter Anden, kom hen til ham, og bade ham baade med det Onde og det Gode om at gaae bort fra Stedet, hvor han stod. Men han bød dem blot Brødet og Vinen, det havde Ingen af dem Lyst til. Da tyktes ham, at Præst Sæmund traadte hen og spurgte bistert, hvad han havde der at gjøre, idet han bød ham øieblikkeligt at tage Klæderne af sig, sætte de Ting fra sig, som han havde i Haanden, og følge ud med. Heller ikke ham svarede Drengen, men bød ham kun Brødet og Vinen. Da satte Præst Sæmund en haanlig Mine op, idet han sagde, at han ikke var kommen, for at modtage de Velgjerninger af hans Haand, og derpaa forsvandt ogsaa han. Drengen

syntes nu, at der kom alle Slags Spøgelser og Uhyrer, ja endog Djævle derind; det var, som om hele Kirken rystede og skjalv, og han troede, at den hvert Øieblik maatte synke ned i Jorden eller falde omkuld. Da blev han saa bange, at han paa et hængende Haar nær havde sluppet de hellige Ting ud af Hænderne, for at søge Frelse i Flugten; men i det Samme hørte han, at der blev ringet med Klokkerne. Da forsvandt øieblikkelig alle de Undere, han havde troet at see for sine Øine, men Præst Sæmund kom ind i Kirken, gik hen til Altret og smagte paa Brødet og Vinen. Han sagde derpaa til Drengen, at al Fare var forbi; thi nu vilde Ingen efterstræbe ham mere. Drengen blev inderligt glad over sin Befrielse og takkede Præsten saa godt han formaaede. Fra den Tid af var han altid Sæmund meget hengiven, og man fortæller, at han beholdt sit Nemme til sin Dødsdag og blev en udmærket Mand.

11. Ønskestunden.

Sæmund den Frode fortalte, at der hver Dag gaves en Ønskestund, der dog ikke varede længer, end et Sekund, og at det derfor neppe var muligt for noget Menneske at træffe den. Andre fortælle derimod, at det kun er om Løverdagen, at Ønskestunden gives.

Engang sad Sæmund i Badstuen, mens hans Tjenestepiger syslede derinde. Da sagde han lige paa Eengang: »See saa, Tøse, nu er Ønskestunden for-

haanden; ønsker nu, hvad I helst ville have.« Da skraldede een af Pigerne op og sagde:

»Af Alt, hvad jeg i Verden her
Mig ønske gad til Gode,
Jeg valgte helst, at Sønner syv
Mig skjænked Sæmund Frode.«

»Gid Du maa døe, naar Du føder den sidste!« udbrød Sæmund; thi han blev vred paa Pigen for Ønskets Skyld. Denne Pige hed Gudrun og hun blev Præst Sæmunds anden Hustru. De fik syv Sønner sammen, ligesom hun havde ønsket sig, men hun døde i Barselseng med den sidste.

Sæmund gjemte altid de Klæder, Gudrun havde baaret som Tjenestepige, og dem holdt han hende tidt for Øinene, for dermed at kue hendes Stolthed; thi hun var meget hovmodig af den Hæder, hun havde naaet. Der fortælles iblandt Andet som een Yttring af hendes Hovmod, at da der engang kom en fattig Mand til hende og bad hende om en Drik, svarede hun ham saaledes:

»Gode, Aaen rinder nær,
Gjør, som Bispens Hest, drik der!«

12. Sæmund den Frode paa Sottesengen.

Sæmund havde antaget sig en fattig Mands lille Pige som Fosterdatter. Han var saare glad over hende og elskede hende saa høit, at han altid vilde have

hende i sin Nærhed og aldrig skilles fra hende. Da han laa paa sit Yderste, lod han hende ligge ved Fødderne af sig i Sengen; thi det var, som om han troede hende bedst til at ville være Vidne til hans Død. Det anede ham, medens han laa der syg, at dette blev hans Sotteseng, og paa samme Tid kunde Pigen mærke paa ham, at han var i Frygt og Tvivl, om han efter Døden kunde haabe at drage hjem til Himlens Lyksalighed, eller om han skulde til det andet Sted.

Aftenen, før han døde bad han sin Fosterdatter om at vaage over ham om Natten og nøie see til, at han ikke faldt i Søvn; thi hans Tanker sagde ham, at i denne Nat skulde han døe, men hvis det blev Tilfældet, vilde der sees Jertegn til, hvad der skulde blive af ham i den anden Verden, og derfor bad han hende at lægge nøie Mærke til Alt, for at hun kunde fortælle hans Slægt og Venner med fuld Sikkerhed, hvilket af de to Blivesteder der faldt i hans Lod. Da han havde sagt dette, taug han og gav sig til at sove, men Pigen vaagede trolig hos ham.

Da det led ud paa Natten, saae hun, at Loftskammeret, hvor de opholdt sig, fyldtes med Smaadjævle. Hun syntes, at de med deres Løfter vilde lokke Sæmund til noget Ondt, men af hans Ord og Miner sluttede hun sig til, at han ikke i nogen Ting vilde gjøre deres Villie. Da Smaadjævlene ikke formaaede Noget paa denne Maade, søgte de med Trusler at faae Sæmund til det Onde. Men dem modstod han nu ligesaa mandigt, som han før havde modstaaet deres Tillokkelser.

Derpaa forsvandt Smaadjævlene, men neppe vare de borte, før Kammeret fyldtes igjen med graadige Myg, der angreb Sæmund. Da havde han mistet saa mange Kræfter, at han ikke kunde værge sig for Myggene eller slaae dem bort fra sig. Men idet Mygsværmen bed ham paa det Voldsomste, saae hun, at en Lysglands svævede op fra hans Øine, og da vidste hun, at det var hans Sjæl, der svang sig til de Saliges Boliger.

Men da var ogsaa hele Mygsværmen forsvunden og Sæmund den Frode vandret heden.

Sagn om Kalf Arneson.

1. Hvorledes Fanden blev narret.

Man fortæller, at Kalf Arneson forskrev sig til Fanden, dengang han opholdt sig i Sorteskolen. Da han nu var vendt tilbage til Island, havde han ikke noget høiere Ønske, end at blive løst fra dette Løfte, men hvorledes han skulde bære sig ad med at opnaae dette, vidste han ikke. Endelig greb han til den Udvei, at han gjorde Sæmund den Frode et Besøg, for at bede ham om et godt Raad i denne vanskelige Sag. Sæmund gav ham det Raad, at lægge sig en Tyrekalv til og kalde den Arne; siden skulde han opføde en anden

Kalv, falden efter denne Tyr, og kalde den Kalf, og »det være Kalf Arneson.«

Kalf fulgte det Raad, Sæmund havde givet ham, og nogen Tid efter kom da Fanden, for, som han sagde, at hente Kalf Arneson. Kalf sagde, at der var Intet i Veien herfor, hvorpaa han tog Kalven, som han havde opfødt, og overgav den til Fanden med disse Ord: »Der har Du nu Kalf Arneson.« Fanden kunde jo ikke indvende Noget herimod, og skjøndt det efter hans Mening var en daarlig Opfyldelse af Løftet, maatte han gjøre gode Miner til slet Spil og give Slip paa Kalf Arneson, der døde, efterat have opnaaet en hæderlig Alderdom.

2. Kalf gjæstede Sæmund den Frode.

En anden Gang vilde Kalf gjæste Sæmund den Frode i Odde, og fortalte sine Huusfolk, at han vilde prøve paa at komme uventet bag paa ham. Der berettes Intet om Kalfs Færd, før han ved Nattetid ankom til Odde og bankede sagte paa Døren. Sæmund hørte, at der blev banket paa, og han bød derfor een af sine Huuskarle at gaae til Døren, for at see, hvem den Kommende var. Karlen gik ud, men blev ikke noget Menneske vaer; han gik derfor ind igjen og fortalte, at der ikke stod Nogen derude. Da blev der banket anden Gang, og Sæmund bød en anden Karl at gaae til Døren. Karlen adlød, og da han ikke fik Øie paa Nogen derude, gik han rundt om hele Gaarden, men saae dog alligevel intet Menneske; han gik derfor ind

med uforrettet Sag og fortalte, at han Ingen havde seet derude. Siden blev der tredie Gang banket paa Døren. Da sprang Sæmund selv op, sigende, at det nok var ham, den Kommende vilde tale med. Han gik ud og saae sin Staldbroder Kalf Arneson staae derude, og de hilsede da venskabeligt paa hinanden. Kalf bad om Huusly, og det blev ham ikke negtet, kan jeg troe. Han bad Sæmund om en Hilde til sin Hest, og Sæmund gav sig til at lede efter en saadan. Kalf sagde, at det jo rigtignok var en Skam at anmode ham om at hilde hans Hest, men han troede dog, sagde han, at han kom til at bede ham derom. Sæmund sagde, at det skulde han nok gjøre, og strax gav han sig i Færd dermed, men det gik ham en grumme lang Tid kun daarligt fra Haanden. Kalf lod, som han undrede sig over, hvor længe han var om at hilde hans Hest, og spurgte ham, om han ikke forstod sig paa at hilde en Hest. Sæmund svarede, at det troede han jo nok, han forstod, men han kunde slet ikke finde Fødderne paa Hesten. Kalf sagde, at de stak ned af Bugen paa denne, som paa enhver anden Hest. Sæmund svarede, at hvorledes det nu var eller ikke var, saa havde dog denne Hest ingen Fødder, idetmindste kunde han ikke finde dem. Der led endnu en lang Tid, i hvilken Sæmund blev ved at lede efter Hestens Been og saaledes lod han tilsidst det Stykke Arbeide fare; at man ikke veed, om han nogensinde fik hildet Hesten eller ikke. Siden bød Sæmund Kalf indenfor, og denne tog med Tak derimod. Sæmund gik foran med et Lys i Haanden og ventede paa Kalf heelt inde i Gangen.

Men Kalf tøvede udenfor. Efter en lang Tids Forløb kom da Sæmunds Hustru ud og spurgte, hvo den Kommende var. Sæmund fortalte hende det. Hun spurgte ham, om han da ikke havde budt Gjæsten indenfor. Sæmund svarede, at det havde han allerede gjort for længe siden. Hun vilde da gaae ud, for paany at byde ham ind i Huset, men det vilde Sæmund ikke have; han kom nok snart, meente han. Der gik endnu en lang Tid hen, indtil Kalf endelig ganske forpustet kom ind og bad Sæmunds Kone om at bringe ham en rigelig Drik. »Behøver Du at drikke Meget?« spurgte Sæmund. Kalf svarede: »Det kunde let hænde sig, at Flere, end jeg, behøvede at drikke, før Kvelden er ude.«

Man førte nu Kalf ind i en Stue, satte Mad for ham og rakte ham en Kniv til at spise med. Men da han vilde skjære med Kniven, var den aldeles sløv. Sæmund spurgte, om Kniven ikke var skarp. Kalf svarede Nei. Sæmunds Kone sagde, at hun dog ikke havde havt i Sinde at vælge een af sine daarligste Knive til ham, og at denne hersens Kniv efter hendes Mening skulde være skarp. Sæmund bad om Kniven, han vilde forsøge at bryne den, sagde han. Kalf gav ham Kniven, og da Sæmund havde brynet den, rakte han den igjen til Kalf og sagde, at nu maatte han tage sig i Agt for den, thi nu troede han, at den var skarp nok. Kalf svarede, at derfor var han ikke bange, men da han skar den første Bid, skar Kniven igjennem Disk og Bord og løb heelt ind i Laaret paa ham. Sæmund sagde, at han havde bedt ham om at

tage sig i Agt for at Kniven var skarp. Kalf svarede, at det Saar ikke var dødeligt, og forbandt det derpaa.

I de Tider var det Skik og Brug at læse en Bordpsalme før og efter Maaltidet. Medens Kalf efter endt Maaltid læste Bordpsalmen, faldt Sæmund ganske som død ned af Stolen, og Kalf bød, at man strax skulde overstænke ham med Vand. Sæmunds Hustru løb efter Vand og stænkede ham dermed, men det hjalp Intet. Da stod Kalf op og gav sig til at stænke ham. Sæmund kom til sig selv igjen, og da Kalf nu bød ham at drikke noget Vand, gjorde han det strax. Da sagde Kalf: »Vidste jeg ikke nok, at Flere behøvede at drikke i Kveld, end jeg, da jeg bad om en rigelig Drik, efter at jeg havde søgt mig træt efter Døren?« Saa hørte de da op med disse Drillerier, og snakkede med hinanden om, hvo af dem der var den klogeste.

Men senere fortalte Kalf, at Sæmund havde lært Mere, end han, i Sorteskolen, og at han derfor ogsaa kunde Mere, end han.

3. Kalf sendte Fanden efter en Præst.

Kalf faldt engang i en farlig og svær Sygdom. Da kom Fanden til ham, hvor han laa, og sagde, at han agtede at være tilstede, naar han døde. Kalf svarede, at han nok ikke vilde døe denne Gang, men han bad alligevel Fanden om at hente ham en Præst, der ikke var pengegridsk; det havde ikke nogen Hast, sagde han, thi hans Sygeleie vilde blive langvarigt.

Fanden blev taus herved og meente, at det ikke var saa lige at løbe til, at finde en slig Mand. Kalf svarede, at kunde han ikke bringe en saadan Præst, fik han ikke ham, og da maatte Kjøbet imellem dem gaae over Styr.

Fanden drog da afsted og var længe borte; han ledte omhyggeligt, men fandt Ingen, der ikke var pengegridsk. Efter megen Møie og Leden bragte han dog en Præst til Kalf, om hvem han fortalte, at han havde fundet ham langt borte i fjerne Lande; rigtignok var han ikke saa ganske fri for Pengegridskhed; der var kun een Præst etsteds dernede i Tydskland, som ikke havde Ord for at være gjerrig, men ham havde han ikke kunnet komme nær formedelst en tindrende Ild, der hele Tiden luede omkring ham.

Kalf sagde, at han ikke vilde have Noget at gjøre med den Præst, Fanden bragte ham, siden han ikke var ganske fri for Pengegridskhed, og at Fanden derfor ikke havde nogen Ret til Betalingen.

Og saa maatte Fanden gaae sin Vei med en lang Næse.

4. Kalfs Død.

Da Kalf havde naaet en meget høi Alderdom, blev han saare syg, og han vidste forud, at den Sygdom vilde blive hans Død. Han bød da alle Husets Folk at forlade Gaarden og aflukke det Kammer, hvori han laa, men dog at lade Nøglen staae i Laasen. Han sagde Folkene at komme tilbage til en bestemt Tid,

men da skulde de ikke bryde sig om, at de maaskee fandt forskjellige Ting paa Gaarden bragte ud af Fugerne og ituslaaede; men hvis Alt i hans Sovekammer blev staaende, som det burde, da skulde de begrave ham med alle Høitideligheder; var derimod Noget derinde forstyrret eller ituslaaet, skulde de dysse ham, som ethvert andet Aadsel, paa et eller andet afsides Sted.

Kalf havde en Fostérsøn, der hed Arne og var ham meget kjær; denne vilde ikke følge Husets øvrige Folk bort fra Gaarden og gjemte sig derfor ovenfor Gjærdet omkring Huset, da de Andre gik. Efter en kort Tids Forløb saae Arne Fanden komme gaaende. Først gik Fanden rundt om hele Gjærdet og dernæst ind paa Ladet, hvor han længe gik og rasede. Tilsidst gik han ind i Huset, og tumlede længe derinde og gjorde megen Støi. Efter en rum Tids Forløb sneg Arne sig ind i Huset og lukkede Døren op til Kammeret, hvor hans Fosterfader Kalf laa. Da var Kalf død, men alle Ting i hans Kammer stode ganske, som de før havde staaet, og Arne saae ikke Noget til Fanden.

Kalf Arneson blev derpaa begravet paa Kirkegaarden med alle Høitideligheder, ligesom han selv havde forlangt.

Gudbjart Floke og Bispen paa Holar.

Præsten Gudbjart Floke i Laufaas var sin Tids klogeste Mand, men saasom han var saare godmodig af sig, skadede han Ingen med sin Kunst. Alligevel tog Bispen paa Holar Forargelse af det Troldmandsrygte, Præsten havde faaet paa sig, og fik derfor engang i Sinde at afsætte ham fra Embedet. I den Hensigt drog han i Følge med nogle Præster og unge Svende hjemmefra, men da de vare komne et lille Stykke paa Vei, fore de vild, uden at vide hvorhen, og de opdagede først, hvor de vare, da de atter befandt sig hjemme paa Holar og vare inden Gaarde der. Ikke destomindre drog Bispen anden Gang afsted og han var med sine Mænd allerede kommen Nord paa Hjaltedalsheden, da de ved lys Dag bleve overraskede af et Sneefog med stærk Storm og Frost. Paa Eengang paakom dem Alle en Trang til at forrette deres Nødtørft, men da de nu igjen vilde staae op, vare de ikke i Stand dertil; de vare lige ved at fryse ihjel og saae tilsidst ingen anden Udvei til Frelse, end at gjøre det Løfte, at vende hjem igjen. Det var ikke frit for, at Folk gottede sig over Bispens Reiser, men det gjorde Sira Gudbjart aldrig; han troede ikke, sagde han, at det var ham, Bispen havde villet besøge; thi dertil havde han jo ikke behøvet at tage saa stort Følge med sig.

Nogen Tid efter var Bispen med en anden Mand paa Reise Nord i Øfjorden og ved samme Leilighed gjorde han en Vending hjem til Sira Gudbjart; dennegang gik Alt godt, og det traf sig saaledes, at der ikke var Nogen udenfor. Bispen gik strax ind i Huset og saae Præsten sidde ved Bordet, med Haanden under Kind og med en Bog foran sig paa Bordet. Bispen greb Bogen, men hvorledes han end vendte og dreiede den, fik han dog kun Øie paa ubeskrevne Blade. Bispen spurgte Præsten, hvortil han vilde bruge denne Bog, men den Anden svarede, at den var til at skrive Prædikener i. »Jo, jeg takker! det har Du nok i Sinde,« svarede Bispen i Vrede, »Du, som dyrker Djævlen.« Men neppe havde han udtalt det sidste Ord, før han saae en Grav, op af hvilken der stod en blaalig Lue, aabne sig; selv stod han yderligt paa Kanten, mens en graa Haand tog fat i hans Kappeskjød og vilde trække ham ned i Luen. Bispen udstødte et Skrig og sagde: »Hjelp mig for Guds Skyld, Hr. Pastor!« Sira Gudbjart rakte ham Haanden og sagde: »Slip ham, Satan!« og strax blev Alt igjen, som det havde været. Præsten sagde da: »Det er ikke saa underligt, at den Onde er dem nær, der tage hans Navn i Munden, istedetfor at nedbede Herrens Fred over det Huus, de træde ind i; det er jeg vant til at gjøre, og alligevel beskylder Du mig for at have givet Slip paa den rette Tro.«

Bispen blev nu blidere i Tale. De talte længe i Eenrum med hinanden og skiltes siden i Venskab, og efter den Tid sagde Bispen, at han blot vilde

ønske, at Alle vare ligesaa gudfrygtige, som hans kjære Gudbjart.

Men siden mærkede man aldrig Noget til at Præsten brugte sin Kunst.

Konen fra Malmø.

Det fortælles, at der hvilede den Forbandelse over Gaarden Malmø i Skagefjorden, at Ingen kunde være der længere, end i 20 Aar.

Paa Præsten Halfdan Einarssons Tid boede paa denne Gaard en Bonde ved Navn Jon. Han havde som ung Mand først sat Bo paa Malmø og aldrig drevet nogen anden Gaard, og nu vare de 20 Aar forbi, i hvilke han uden Fare kunde opholde sig der; men saasom han var en modig Mand og han ikke var meget overtroisk af sig, og han desuden havde arvet Gaarden efter sin Fader og altid seet gode Dage der, vilde han ikke forlade den, og det 21de Aar gik hen lige til Julen, uden at noget Mærkeligt tildrog sig.

Men lille Juleaften forsvandt Konen fra Malmø, uden at Nogen kunde opdage, hvad der var blevet af hende, skjøndt man søgte vide. Jon Bonde tog sig dette meget nær, og vilde skaffe sig Vished om hvorledes det hang sammen med hans Hustrues Forsvinden. Han drog derfor hen til Præst Halfdan paa Fell, og

da han kom did, ønskede han Præsten i Tale og fortalte ham sin Nød. Præsten sagde, at han sagtens kunde sige ham, hvad der var blevet af hans Kone og hvor hun nu var, men at det ikke vilde føre til Noget for ham, at faae det at vide; thi fra nu af vilde han ingen Nytte faae af sin Kone. Bonden spurgte, om han kunde mage det saa, at han fik sin Kone at see; »thi meget vilde mit Sind lettes, hvis jeg fik hende at see og vide, hvor hun nu er,« sagde han. Præsten svarede, at han ikke var meget for at opfylde denne Bøn, men han maatte dog gjøre det, siden han bad saa meget derom, og han bød ham at komme igjen den og den Dag, naar Alle vare gaaede i Seng. Bonden vendte da hjem igjen, og syntes, at Sagerne nu havde taget en bedre Vending for ham.

Da han paa den bestemte Dag kom til Fell, var Præsten paa Benene og reisefærdig. Bonden saae en graa opsadlet Hest staae Nord for Kirkegaarden; Præsten gik hen til den, besteg den og bød Bonden at sætte sig op bagved ham; »men tag Dig i Agt for at tale et eneste Ord,« sagde Præsten, »hvad Du end faaer at see og hvad der end er paa Færde; thi handler Du herimod, gjælder det dit Liv.« Præsten red nu afsted, med Bonden bagved sig, og denne undrede sig høilig over den stærke Fart, hvormed Hesten foer afsted. De toge den korteste Vei udenom Daletaa og Siglunæs, og stevnede lige henimod Olafsfjordsmule; Bonden blev noget underlig herved, og engang, da det ligesom gav et Ryk i Hesten og den dykkede dybt, blev han bange og udstødte et Skrig. Præsten raabte høit og sagde: »Der

skrabede det paa en Rokke, men hold nu din Kjæft,« og det blev fra den Dag af et Mundheld, naar Heste snuble og miste Fodfæste. Der meldes ikke Videre om deres Ridt, før de kom iland Nord ved Olafsfjordsmule ved de mægtige og bratte Klipper, som der findes. Præsten og Bonden stege ned af Hesten, hvorpaa Præsten gik henimod Bjerget og fremtog et lille Spiir, hvormed han slog paa Bjerget.

Efter en kort Tids Forløb, aabnede Bjerget sig, og ud af det traadte to blaaklædte Kvinder, førende Jon Bondes Hustru imellem sig. Hun var bleven meget ukjendelig og lignede ikke sig selv længer. Ansigtet var opsvulmet og blaat, og hele hendes Udseende var en Troldkvindes; paa hendes Pande stod et Korsmærke, der havde den rette Hudfarve, og Præst Halfdan forklarede siden, da han blev spurgt derom, at det var det eneste Mærke, hun havde tilbage fra sin tidligere Tilværelse.

Da Konen var kommen ud af Bjerget, sagde hun: »Saa Du er kommen hid, Jon. Hvad vil Du mig?« Bonden var forstummet, men Præsten spurgte ham, om han vilde have sin Hustru tilbage med sig, eller om han ellers havde Noget at sige hende; dertil svarede Bonden Nei. Præsten viste da Kvinderne ind i Bjerget igjen, lukkede det til efter dem og trykkede derpaa Døren forsvarligt i Karmen, for at disse Kvinder ikke tiere skulde tilføie Nogen Skade. Men siden har Præst Halfdan selv fortalt, at han dog ikke stoppede alle Revner til; thi aldrig havde han havt i Sinde at forebygge, at Noget førtes ind, men kun, at Noget kom

ud. Fra den Tid af kaldes Stedet paa Nordsiden af Olafsfjordsmule, hvor Præst Halfdan lukkede Bjerget op, Halfdans Dør. Sanddrue Mænd fortælle, at den er rød af Farve og at den ikke ligner den øvrige Deel af Bjerget, og at der især forneden findes temmelig store Revner, det var dem, Præsten ikke vilde gjøre Noget ved.

Bonden og Præsten vendte nu tilbage ad samme Vei, som de vare komne og naaede Fell før Folk vare staaede op. De stege ned af Hesten Nord for Kirkegaarden paa det samme Sted, hvor de havde sat sig op, og Præsten tog Ridetøiet af den Graa. Men da han havde taget Bidslet af den, slog han den paa Lænden dermed; den Graa blev vred og slog efter Præsten med Bagbenet; men Præsten sprang tilside, og Slaget traf i Kirkegaardsgjærdet, hvor der fremkom en Aabning efter Hestehoven, som man efter Folks Sigende aldrig har kunnet faae istandsat igjen, hvorledes man end har søgt at udfylde den.

Der fortælles ogsaa, at ingen Ulykke fra den Dag af har rammet Nogen paa Malmø; men der har da heller Ingen turdet indlade sig paa at boe der længere, end i 20 Aar.

Sagn om Præst Erik i Vogsosar.

1. Tiggerkvinden.

Engang kom der, som oftere, to Mænd til Præst Erik og bade ham om at lære dem Trolddom. Han svarede, at han ikke forstod sig paa Trolddom, men de kunde gjerne blive hos ham om Natten. De toge med Tak imod Tilbudet.

Om Morgenen bad Erik sine Gjæster om for Morskabs Skyld at ride ud paa Marken omkring Gaarden med ham, og det gjorde de. Da de vare komne et kort Stykke fra Gaarden, mødte dem en gammel Kjærling. Hun havde et Barn ved Brystet og bad Erik om en lille Gave. Erik blev vred over hendes Bøn og sagde, at han ikke gav hende det Allermindste. Kjærlingen sagde, at hun var en stakkels Enke og var saare nødlidende, og hun klagede gudsjammerligt. Men Erik blev endnu mere bister imod hende og sagde, at han var bleven kjed af at høre den idelige Klynken af disse Tiggere, »og det var rigtigst at dræbe jer Landstrygerpak!« Dette og endnu Mere sagde Præst Erik til Kjærlingen, men hun bad ham kun desto bønligere.

Da sagde Erik til Mændene: »I maae dræbe den Kjærling der for mig, hvis jeg skal lære Jer.« Den ene Gjæst svarede: »Aldrig havde jeg tænkt mig, Erik, at Du var et saa gudsforgaaet Menneske, og aldrig vil jeg øve en slig Udaad, hvad Løn man end bød mig derfor.«

»Da troer jeg dog ikke, at jeg vil lade den Sag skræmme mig fra Sira Erik,« sagde den anden Gjæst, »og jeg er villig til at dræbe Kjærlingen; disse Landstrygere have dog ikke fortjent Bedre, end at man tager Livet af dem. Mig synes, at slige Pjalter maae takke for at blive af med Livet.«

Erik jog denne Mand bort og sagde, at Ingen skulde faae ham til at lære saadanne haardhjertede Mennesker Noget, den Anden tog han derimod i Lære. Erik havde fremkaldt en Øienblending hos dem, for at prøve dem; thi i Virkeligheden saae de slet ingen Kjærling.

2. Synet i Høien.

En ung Mand bad engang Sira Erik om Tilladelse til at maatte følge med ham, naar han en Løverdagaften gik fra Gaarden. Præsten sagde længe Nei, og meente, at han ikke vilde have meget Gavn deraf. Manden blev ved at bede desto ivrigere, og endelig gav da Erik det Løfte, at han ved Leilighed skulde tage den unge Mand med sig.

Nogen Tid derefter gik da Præsten og tog Ynglingen med sig. Veiret var fagert og klart. De gik ud paa Marken og kom til en Høi. Præsten slog med en lille Stav paa Høien. Den aabnede sig, og en ældre Kvinde traadte ud af den. Hun hilsede meget ligefrem paa Erik og bød ham ind. Der kom ogsaa en ung Pige ud af Høien og bød Præstens Ledsager at træde indenfor. Begge fulgte Indbydelsen og kom ind i en

Badstue. Derinde sade mange Mennesker rundt omkring. Erik og hans Ledsager toge Plads yderst ved den ene Side af Døren, men Præsten sad inderst. Ingen talte her et eneste Ord, hvorover Præstens Ledsager høiligen undrede sig.

Kvinderne gik ud af Stuen, men kom tilbage efter en kort Tids Forløb. De havde en Kniv og et Trug i Haanden, og gik hen til den Mand, der sad yderst paa den modsatte Side af Døren. De toge ham, lagde ham ned ved Truget, skare ham itu, som et Faar, og puttede ham ned i Truget. Derpaa toge de den Næste, og saa den Ene efter den Anden, hele Raden igjennem, og Alt gik paa samme Viis. Ingen prøvede paa at gribe til Modværge, og Alle taug ganske stille. Man saae ikke nogen Forundring paa Erik over denne Fremfærd, men hans Ledsager var saare forfærdet derover. Han saae, at disse Kvindemennesker havde nok ikke i Sinde at høre op, før Alle vare skaarne itu; thi da de kom til Sira Erik toge de fat paa ham og skare ham ned, ligesom de Andre. Da skreg Manden himmelhøit, fik Fødderne paa Gang, løb til Døren og kom ud af Stuen. Han løb hjem til Gaarden og takkede Gud for sine hurtige Been. Men da han kom hjem til Husets Indgang, stod Præst Erik i Døren og støttede Haanden mod den øverste Deel af Karmen. Han smiilte, da han saae den unge Mand og sagde: »Hvorfor løber Du saa stærkt, min Kjære?« Manden vidste ikke, hvad han skulde svare; thi nu skammede han sig, fordi han nu indsaae, at Præsten her havde gjort ham en Øienblending.

Da sagde Erik: »Det tænkte jeg altid, min Kjære, at Du ikke kunde taale at see Noget.«

3. Hestetyveriet.

Sira Erik bad saavel Hyrderne, som andre Drenge i Selvog, at tage sig i Agt for, uden hans Tilladelse at tage hans Heste, idet han fortalte dem, at det skulde de komme galt fra, og saa toge da alle Hyrderne sig vel i Vare for at røre hans Rideheste. Der var dog engang to Drenge, der ikke rettede sig efter hans Forbud. Men aldrig saasnart vare de komne op paa Ryggen af Hestene, før disse piilte lige hen til Vogsosar, uden at Drengene havde nogen Magt over dem. De vilde kaste sig ned af Ryggen, da de ikke kunde faae standset Hestene, men det lod sig ikke gjøre; thi deres Buxer vare groede fast til Hesteryggene. »Dette gaaer ikke,« sagde den ene af Drengene, »vi faae at løse os fra Hestene, ellers falde vi i Hænderne paa Mester Erik, og da vil nok Ingen ønske sig i vort Sted.« Han tog sin Kniv frem, og skar Skrævet udaf sine Buxer, og kom paa den Maade ned af Hesten. Men den Anden havde derimod enten ikke Haandelag nok til at gjøre det Samme eller ogsaa turde han ikke fordærve sine Buxer. Hestene løb hjem til Vogsosar, den ene med den skraalende Dreng, den anden med Buxelappen paa Ryggen. Da Hestene kom hjem paa Ladet, stod Præsten derude; han strøg Lappen af Ryggen paa den løse Hest, men sagde til Drengen, som sad paa den anden Hest: »Seer Du, det er ikke godt at

stjæle Heste fra Erik i Vogsosar. Men stig nu ned, og tag aldrig tiere mine Heste, uden at spørge mig om Tilladelse. Din Kammerat var snildere, end Du, og kunde nok fortjene, at man lærte ham at kjende Bogstaverne; thi af ham kunde der blive Noget.«

Noget senere kom da denne Dreng til Præsten. Denne viste ham Tøistumpen og spurgte, om han kjendte den. Drengen lod sig ikke forknytte og fortalte Præsten, hvorledes Alt var gaaet til. Præsten smiilte og bød ham at komme til sig. Dette Tilbud blev modtaget med Taknemmelighed af Drengen, der siden blev længe i Præstens Huus, og viste ham stor Lydighed, og man siger, at Præsten skal have lært ham megen gammel Viisdom.

4. Erik og Bonden.

Da Erik var Præst i Vogsosar, var der en Bonde i hans Sogn, som aldrig søgte Kirke og som, for at drille Præsten, paa Helligdagene altid roede ud for at fiske, saasnart blot Veiret nogenlunde tillod det.

Engang skulde Præsten til Kirke, for at holde Gudstjeneste. Da magede Bonden det saa, at han netop var i Færd med at iføre sig sine Skindklæder, da Præsten gik forbi ham. Præsten spurgte, om Bonden dog ikke vilde gjøre det for hans Bøn, at overvære Gudstjenesten idag. Bonden svarede Nei, og gav sig til at trække Skindbuxerne paa. Præsten forlod ham, forrettede Gudstjenesten, og gik efter Kirketid den samme Vei hjemad. Da traf han Bonden, der stod paa det

samme Sted endnu og kun havde faaet det ene Been i Buxerne. Præsten meente, at han vel havde gjort en god Fangst, siden han allerede var kommen iland igjen. Bonden blev saare skamfuld, da han maatte fortælle den rigtige Sammenhæng, at han havde siddet der saaledes siden de skiltes ad sidst. Han bad nu Præsten om at løse ham. Præsten sagde: »Hvis Du allerede nu finder, at Fanden er Dig for haard, hvorledes skal det da gaae siden?« Præsten bød derpaa Fanden at give Slip paa Bonden. Han blev fri, og søgte fra den Dag af flittigt Kirke.

5. Erik og Kjærlingen.

Præst Erik skulde engang Øster over Thjorsaa. Paa Reisen kom han til Ørebakke og vilde ind i Krambođen der, for at faae Lidt paa Flasken, (thi han holdt nok af at tage sig en Taar). Da han gik ind i Boden, saae han to Kjærlinger sidde udenfor. Den ene Kjærling spurgte, hvem der gik, hvorpaa den anden svarede: »Kjender Du ikke den Graa fra Vogsosar? Han er dog let at kjende.« Saa hørte deres Samtale op, men Erik fortsatte sin Reise.

Da han var kommen til Hraunsaa, saae hans Følgesvend, at en Kjærling kom løbende efter dem og bad Præsten om at vente lidt. Men han sagde, at hans Tid var for knap dertil, og de bleve ved at ride temmelig stærkt, indtil de kom til Sandholar, Færgestedet ved Thjorsaa, hvor de stege ned af Hestene. Da kom Kjærlingen, som endnu løb efter at have forfulgt dem hid

lige fra Ørebakke af, halvdød af Møde og Træthed og afklædt alle sine Yderklæder. Hun standsede, hvor de just stode og ventede paa Færgebaaden. Da vendte Erik sig mod Kjærlingen og sagde: »Vend nu om igjen, min Kjære, nu har Du seet den Graa fra Vogsosar; men lad for Fremtiden være med at gjøre Nar af skikkelige Folk.«

Da vendte Kjærlingen om; men Præsten fortalte sin Ledsager, at han havde ladet Kjærlingen løbe efter dem, for at vænne hende af med at give Øgenavne og gjøre Nar af Folk.

6. Erik og Bispen.

Skalholts-Bispen hørte saa mange Trolddomshistorier om Præst Erik, at det tilsidst blev ham for Meget, og han fik i Sinde at afsætte ham. En Vinter sendte han derfor 18 Skoledisciple til Erik, der skulde føre ham af Præstekjolen. Da det en Dag var godt Veir, droge de afsted, og nu skulde da store Ting gaae for sig.

En Morgen var Præst Erik staaet meget tidlig op og gaaet udenfor Huset; da han kom ind igjen, sukkede og stønnede han. Han forbød sine Karle at slippe noget Kreatur ud af Stalden idag; thi Veiret huede ham ikke, og de lovede at gjøre, som han vilde. Lidt efter faldt et forfærdeligt Uveir paa med Blæst og Sneefog, saa at man neppe kunde staae paa Benene, eller gaae ud af en Dør. Efter Middag blev der banket paa Døren, og det var da een af Disciplene, der kom. De vare blevne skilte ad i Sneefoget, men

kom dog Alle til Vogsosar, skjøndt kun Een og Een ad Gangen, og saaledes gik hele Dagen lige til Kveld hen for dem med at blive samlede igjen. Erik tog vel imod dem, og gjorde dem alt det Gode, han vidste, og de kom til at holde saa meget af ham, at de ikke kunde faae sig til at udføre Bispens Ærinde, at føre ham af Præstekjolen, og de droge derfor hjem igjen med uforrettet Sag. De fortalte Bispen, hvorledes Alt var gaaet til, men han var ilde fornøiet dermed og sagde, at han nok selv skulde besøge Erik og see til, om han ogsaa kom saa daarligt fra sit Ærinde. Saa gik Vinteren hen og det led ud paa Sommeren.

Da drog Bispen afsted, og mange Svende fulgte ham. Han kom til Vogsosar og opslog sit Telt udenfor Gjærdet. Det var en Søgnedag, og Bispen besluttede at oppebie Søndagen, for da at tage Kjolen af Præsten. Han bad sine Folk at tage sig vare for at modtage nogensomhelst Ting af Erik. Han gik derpaa hjem til Gaarden og skikkede Bud efter Præsten. Erik tog med stor Glæde imod Bispen og var overmaade munter. Bispen ønskede at faae Kirken at see. Erik viste ham den, og Bispen beundrede den gode Orden, hvori han fandt Alting. Men imedens Bispen opholdt sig inde i Kirken, kom een af hans Svende, for at hente Ild, og traf paa Erik. Præsten hilsede venligt paa ham og tog en Viinflaske frem, han bar paa sig, og bød ham en Slurk. Svenden vilde ikke drikke og sagde, at Bispen havde strengt forbudt ham det. Erik nødte ham da endnu mere til at drikke, sigende, at han ganske trygt kunde gjøre det. Den Anden gav

da efter og tog sig en Slurk af Flasken. Da syntes Svenden, at han aldrig havde smagt en saa liflig Viin før, og han bad Præsten om Flasken, for at han kunde forfriske Bispen med den deilige Viin. Erik var villig til at give ham den. Svenden vendte tilbage til Teltet. Ved Middagsbordet skjænkede Svenden i Bispens Glas, uden at omtale, hvorfra han havde den Viin. Bispen tømte Glasset og syntes godt om Vinen, og idet han drak, forandredes hans Tanker om Erik. Efter Maaltidet gik han hjem til ham, og blev hos ham i en heel Uge og havde det, som Blommen i et Æg.

Saa drog han hjem, og der blev da ikke Noget af, at Erik paa den Reise mistede sin Præstekjole.

7. Hvorledes Erik skaffede Bonden hans Hustru tilbage.

En ung og flink Bonde paa Vestmændsøerne, der nylig var bleven gift, mistede sin Kone, da hun efter Sædvane en Morgen var staaet tidligt op af Sengen, medens Bonden endnu blev liggende; hun gik ud, for at oplive Ilden, som hun pleiede at gjøre hver Morgen, men blev dennegang længere borte, end sædvanligt, saa at Bonden begyndte at kjede sig. Han stod derfor op, for at see til hende, men fandt hende ingensteds paa Gaarden. Han gik derpaa omkring fra Hytte til Hytte, for at spørge efter hende, men Ingen var den Morgen bleven hende vaer. Baade den Dag og mange af de følgende Dage vare mange Mennesker ude, for at lede efter hende, men hun fandtes ikke. Bonden tog sig hendes

Forsvinden saa nær, at han lagde sig tilsengs og hverken vilde nyde Søvn eller Mad. Der gik nu en lang Tid hen, og jo længere han laa, desto elendigere blev han, men det gik ham dog meest til Hjerte, at han ikke vidste, paa hvad Maade hans Hustru var død; thi det antog han ganske vist, at hun var, og han ansaae det for sandsynligst, at hun var druknet i Søen. Man troede, at Bonden reent vilde svinde hen og døe, thi tróds alle mulige Trøstegrunde, blev han værre og værre.

Endelig kom en Dag en Ven til ham og sagde: »Mon Du ikke vilde forsøge paa at staae op, hvis jeg kunde give Dig et Raad, som kunde ventes at føre til at Du fik at vide, hvad der er blevet af din Kone?« »Det vilde jeg nok forsøge, hvis jeg kunde det,« svarede Bonden. Da sagde den Anden: »Mand Dig nu op, forlad dit Leie og tag Næring til Dig; drag derpaa til Land og ned til Selvog til Præst Erik i Vogsosar og bed kun ham om at søge at komme paa Spor efter din Hustru.«

Bonden blev noget opmuntret ved dette Raad; han klædte sig paa og spiste, og blev lidt efter lidt raskere, indtil han trøstede sig til at drage til Land, og der fortælles nu Intet om hans Reise, før han kom til Vogsosar. Erik stod udenfor Huset, tog vel imod ham og spurgte om hans Ærinde. Bonden fortalte, som det var. Da sagde Erik: »Jeg veed ikke, hvad der er blevet af din Hustru; men har Du Lyst dertil, saa bliv her i nogle Dage, saa kan vi see, hvad derved er at gjøre.« Bonden tog imod Tilbudet.

Efter 2 eller 3 Dages Forløb lod Erik 2 graae Heste lede hjem; den ene var en ret smuk Hest, men den anden var styg og mager. Erik lod sadle den sidste Hest til sig selv, medens den anden blev sadlet til Bonden, derpaa sagde han: »Nu skal vi ride ud paa Sand.« Bonden sagde: »Sæt Eder dog ikke op paa den magre Beenrad, den kan ikke bære Eder.« Erik lod, som om han ikke hørte, hvad den Anden sagde. De rede nu afsted i Storm og stærk Regn. Da de vare komne udenom Vigens Munding, begyndte den magre Hest at trave stærkere og lod snart den anden tilbage. Bonden red efter den saa hurtigt han kunde, men Erik blev snart borte for ham. Men dog blev han ved, indtil han kom henimod Gedeli til de Stene, der kaldes Sysselstenene og danne Grændseskjellet imellem Arnes- og Guldbringesyssel. Der var allerede Erik. Han havde lagt en stor Bog ned paa den største af Stenene, og der faldt ikke en Draabe ned paa Bogen og intet af dens Blade rørte sig, skjøndt det skylregnede og stormede voldsomt. Erik gik imod Solen omkring Stenen, mumlende Noget imellem Tænderne, hvorpaa han sagde til Bonden: »Læg nu Mærke til, om Du seer din Hustru.« En Mængde Mennesker kom nu hen til Stenene, og Bonden gik imellem Flokkene fra det ene Menneske til det andet, men fandt ikke sin Hustru. Det fortalte han Erik, der sagde til Folkene: »Farer nu bort i Fred og haver Tak fordi I kom hid.« Strax forsvandt de Alle. Erik vendte nogle Blade i Bogen, og det gik paa samme Viis, som før. Da prøvede han tredie Gang, og det gik ganske paa samme Viis. Da denne sidste

Hob var gaaet sin Vei, sagde Erik: »Var hun slet ikke tilstede i nogen af Hobene?« Da Bonden svarede Nei til dette Spørgsmaal, blev Erik rød i Ansigtet og sagde: »Nu begynder det at see broget ud, min Kjære; jeg har nu stevnet hid alle de Vætter, der leve paa Jord, i Jord og i Sø, og som jeg kunde huske.« Han trak derpaa en lille Bog frem af sin Brystlomme, kiggede i den og sagde: »Jeg har Ægtefolkene i Høieli tilbage.« Han lagde den lille Bog ovenpaa den store, gik imod Solen omkring Stenen og mumlede, som tidligere. Da kom Ægteparret frem, bærende en Hal af Glas imellem sig, men inde i Hallen saae Bonden sin Hustru. Erik tiltalte dem saaledes: »Ilde handlede I, dengang I toge Konen fra hendes Mand; Pak jer, og Skam faae I for den Gjerning, og lad mig see, at I ikke gjør Sligt tiere.« De gik strax deres Vei, men Erik sønderslog Glashallen, tog Konen og Bøgerne og steg til Hest med det Altsammen. Da sagde Bonden: »Lad mig tage min Kone paa min Hest, thi Eders Hest kan ikke bære jer begge to.« Erik sagde, at det skulde han nok sørge for, red afsted og blev snart borte imellem Lavastenene.

Bonden blev ved at ride Østpaa, til han kom til Vogsosar, hvor Erik allerede var ankommen; om Natten lod denne Konen sove i sin Seng, men laa selv udenfor hende ved Sengekanten. Den næste Morgen lavede Bonden sig færdig til Hjemreisen. Da sagde Erik: »Det er nok ikke raadeligt, saaledes at slippe Konen med Dig, nu skal jeg selv følge hende hjem.« Bonden takkede ham.

Præsten satte sig op paa den magre Krik, knæsatte Konen og red afsted. Bonden red efter, men vidste ikke Noget af Erik, før han kom ud til Øerne; da var han der allerede med Konen. Bonden gik i Seng med hende om Kvelden, men Erik vaagede i 3 Nætter hos hende. Saa sagde han: »Det er ikke sikkert, at Enhver havde fundet Morskab i at vaage i disse Nætter og mindst sidste Nat.« Men fra den Nat af havde Konen ikke Mere at frygte. Medens Erik vaagede hos Konen, gav han hende hver Morgen en Drik, og da gjenvandt hun sin Hukommelse, som hun ganske havde mistet. Siden drog Erik hjem igjen, men fik først rige Gaver af Bonden.

8. Hvorledes Erik frelste Bondens Kone fra onde Vætter.

En Bonde fra Landøerne, der var en god Ven af Præst Erik, kom en Vaar, da Fisketiden var forbi, Syd fra Njardvig til Præst Erik. Han var ridende; thi han havde beholdt sin Hest hos sig om Vinteren. Da han kom til Vogsosar tog Præst Erik, der stod udenfor Huset, vel imod ham, og spurgte derpaa: »Er Du godt ridende, min Kjære?« Dertil svarede Bonden Nei, Hesten var baade mager og daarligt beslaaet, sagde han. Erik sagde: »Da faaer Du dog at skynde Dig hjem; thi din Kone ligger for Døden.« Bonden yttrede: »Ja, hvad skal man nu gribe til?«

Erik traadte hen til Hesten, saae Skoene efter og spyttede den under Hovene, og derpaa sagde han:

»Stig nu til Hest og rid, Alt hvad Remmer og Tøi kan holde; det kunde dog nok være, at den var seig til at holde ud. Naar Du kommer hjem paa Ladet, vil Du høre din Kones Skrig derud, gaa da ind i stor Skynding, hils ikke, men siig brat: Erik i Vogsosar vil tale med Dig, og see saa til, hvorledes det da vil gaae.« Bonden takkede ham for det gode Raad og red afsted. Hesten løb afsted med ham hurtigere, end han selv vidste af, og han naaede hjem den selvsamme Dag. Ved Ankomsten hørte han sin Kones Skrig og bar sig ad, ganske som Erik havde raadet ham. Det tog derved en saadan Forandring med Konen, at hun en Time efter var fuldkommen helbredet igjen.

Den samme Kveld blev der banket haardt paa Døren i Vogsosar. Erik gik ud, for at lukke op, han blev en lille Stund derude, og kom saa ind igjen. Man spurgte ham, hvem det var, der kom. Han svarede: »Aa, det var kun Een, der havde Noget at tale med mig om.«

Da Bonden næste Gang drog til Fiskerleiet, gjengjældte han rigeligt den Hjelp, Erik havde ydet ham.

9. Præst Eriks Død.

Da Præst Erik følte, at hans Død nærmede sig, valgte han selv de Mænd, der skulde bære hans Liig. Han sagde, at naar han blev baaren ud i Kirken, vilde en stærk Hagelbyge overfalde dem, men han bad dem om ikke at sætte Kisten ned fra det Øieblik af, de havde løftet den op, før de havde baaret den ind i

Kirken. Da vilde Bygen høre op, sagde han, og man vilde oppe over Kirken see to Fugle, den ene hvid, men den anden sort, kjæmpende haardt med hinanden. Han bad dem, hvis den hvide Fugl seirede i Kampen og satte sig paa Kirkemønningen, om da at begrave ham paa Kirkegaarden, men seirede derimod den sorte Fugl og satte sig paa Kirken, bød han dem at dysse ham udenfor Kirkegaarden; thi da var det ude med ham.

Ved Eriks Død skete, hvad han havde sagt. Hagelbygen faldt paa, og Fuglene kjæmpede med hinanden, men den hvide Fugl seirede over den sorte, og derfor fik Erik sin Grav inde paa Kirkegaarden.

Manden fra Grimsø og Bjørnen.

Det skete engang om Vinteren, at Ilden døde paa Grimsø, saa at der ikke kunde tændes Ild eller Lys paa nogen Gaard. Det var dengang stille og Frosten var saa haard, at Grimsøsund var tillagt og Isen meentes at kunne bære. Beboerne paa Grimsø toge da den Beslutning, at sende Nogle til Fastlandet, for at hente Ild, og valgte dertil tre af Øens raskeste Mænd.

De droge afsted tidligt om Morgenen i klart Veir, og en Mængde af Øens Folk fulgte dem ud paa Isen, og ønskede dem en lykkelig Reise og en snar Hjemkomst. Der meldes Intet om Sendebudenes Reise,

før de midt paa Sundet kom til en Vaage, saa lang, at de ikke kunde see ud til Enden af den, og saa bred, at kun de To med Nød og neppe formaaede at springe over, medens den Tredie ikke troede sig istand dertil. De Andre raadede ham derfor til at vende tilbage til Øen, og fortsatte deres Reise, men han stod da tilbage paa Kanten af Vaagen, og fulgte dem med sine Øine. Han vilde nødig vende om med uforrettet Sag, og besluttede sig derfor til at gaae langs med Vaagen, for at prøve, om den ikke maaskee skulde være smalere paa et andet Sted. Da det led paa Dagen, biev det Graaveir, og det trak op fra Sønden med Storm og Regn. Isen løste sig, og tilsidst stod Manden paa en Flage, der drev til Havs. Om Kvelden stødte Flagen paa en stor Iisspang, som Manden gik op paa. Der saae han et kort Stykke fra sig en Bjørn, der laa paa sine Unger. Han var bleven kold og hungrig, og gruede nu for sit Liv. Da Bjørnen fik Øie paa Manden, betragtede den ham en Stund, reiste sig derpaa op, gik hen til ham og rundt omkring ham, og gav ham et Tegn til at han skulde lægge sig ned i Leiet hos Ungerne. Han gjorde det med Frygt i Hu. Derpaa lagde Dyret sig selv ned hos ham, bredte sig over ham, og lod ham patte sig paa samme Tid, som Ungerne. Natten gik, men Dagen efter stod Dyret op, gik et lille Stykke Vei fra Leiet og vinkede Manden at komme. Da han var kommen ud paa Isen, lagde Bjørnen sig ned for hans Fødder, og gav ham et Tegn til at sætte sig op paa dens Ryg. Da han var kommen op paa Ryggen af Bjørnen, stod den op, ruskede og rystede sig, indtil

han faldt ned af den. Med denne Prøve lod den sig nøie for denne Gang, men Manden undrede sig herover. Der gik nu 3 Dage, om Natten laa Manden i Dyrets Leie og sugede dets Mælk, men hver Morgen lod det ham sætte sig op paa Ryggen af sig, og saa rystede det sig, til han ikke længer kunde holde sig fast. Den fjerde Morgen kunde Manden holde sig fast paa Ryggen af Dyret, hvormeget det end rystede sig. Mod Kveld gik det ned af Isen med Manden paa Ryggen, og svømmede med ham til Øen.

Da Manden kom iland, gik han op paa Øen og gav Bjørnen et Tegn at komme efter. Han gik foran til sit Hjem, og lod strax malke den bedste Ko i Stalden og lod den drikke saa megen nymalket Mælk, den vilde; derpaa gik han foran Bjørnen ind i sin Faarestald, lod de to bedste Faar tage ud af Flokken og slagte, bandt dem sammen ved Hornene, og lagde dem tvers over Bjørnens Ryg. Den vendte tilsøes og svømmede ud til sine Unger.

Men da blev der megen Glæde paa Grimsø; thi medens Øboerne med Forundring saae efter Bjørnen, saae de en Baad komme fra Land og seile for god Medbør til Øen. Der haabede de at see de to andre Sendebud med Ilden.

Bjørnen, der brødes med Tønden.

I Vestfjordene ligger etsteds en Gaard under et brat Fjeld, hvor der engang boede en rig Bonde. Høit oppe paa Fjeldranden havde han et stort Skuur, hvori han gjemte baade sin Fisk og andre Ting. Fra Gaarden løb der en lige Vei op ad Fjeldet tæt forbi Skuret. Den var dyb og lignede en indhegnet Vei; thi store Stene laae i Rækker til begge Sider, medens den var ganske jevn i Bunden.

Bonden lagde Mærke til, at naar det om Kvelden var blevet mørkt, kom der gjerne en Bjørn, som fulgte den lige Vei op til Skuret og søgte til hans Fisk, og som paa den Maade allerede havde gjort ham megen Skade. Han udtænkte da en List, for at vænne Bamsen af med at æde hans Fisk. Han lod nemlig forfærdige en uhyre stor Tønde, der netop kunde spærre Veien, naar den blev væltet ned af Fjeldet, fyldte den med Stene og slog Bunden forsvarlig fast. Nu lod han Tønden ligge paa Fjeldranden, hvor den indhegnede Vei begyndte, og ventede selv der, til Bamsen kom. Den kom til den sædvanlige Tid, og gik, uden at ane Noget, opad Fjeldet. Men da den allerede næsten var heelt oppe, væltede Bonden Tønden ned imod den. Bamsen kunde da ikke komme længere. Tønden havde travlt med at komme saa hurtigt, som muligt, nedad Bakken, medens Bamsen af alle Kræfter søgte at standse den i Farten. Ikke kunde den vende sig om; thi da

havde den strax Tønden i Hælene; ikke heller kunde den springe over Tønden; thi den havde alle sine Kræfter behov, for at staae imod, at den ikke fik den ned paa Hovedet af sig. Paa denne Maade brødes den med Tønden hele Natten igjennem og gled langsomt baglænds tilbage for den, indtil de begge stode dernede paa lige Grund. Da var Bamsen lige ved at styrte af Træthed, og luskede af, idet den saae skjævt til Tønden.

Men Bonden forfulgte den med sin Latter, og havde fra den Tid af sit Forraadsskuur i Fred for den.

Hvorledes Sælhundene bleve til.

Det fortælles om Sælhundens Oprindelse, at da Ægyptens Konge Farao forfulgte Moses og Jøderne over det røde Hav og druknede der med hele sin Hær, som man jo kjender fra Bibelen, blev Kongen og alle hans Mænd til Sælhunde, og derfor ligne Sælhundenes Knokler saa meget Menneskenes. Siden den Tid leve Sælhundene som en egen Slægt paa Havets Bund, men have bevaret hele Menneskets Skikkelse, Natur og Egenskaber indenfor Hammene. Det er givet dem, som en Naade, hver St. Hans Nat eller, som Andre sige,

hver Helligtrekongers Nat at komme ud af Hammene; da gaae de i Land, tage Menneskeskikkelse paa sig, og synge og dandse, som andre Mennesker,

---

Sælhammen.

En Mand Østerpaa i Myrdal gik en Morgen tidlig, før Folk vare staaede op, forbi nogle Klipper ved Søen og kom til Udgangen af en Hule. Da hørte han, at der blev larmet og dandset inde i Hulen, men udenfor saae han en stor Mængde Sælhamme. Han tog een af dem op, bar den hjem med sig, og lukkede den ned i sin Kiste. Noget senere, opad Dagen, kom han tilbage til Hulens Indgang; da sad der en ung og fager Kvinde, som var ganske nøgen og græd meget. Det var Sælhunden, der eiede den Ham, Manden havde taget. Manden gav Pigen Klæder, trøstede hende og tog hende hjem med sig.

Ham var hun siden meget hengiven, men mindre stemmede hendes Sind med andre Menneskers. Ofte sad hun og saae ud paa Søen. Efter nogen Tids Forløb tog Manden hende til Hustru, de levede godt sammen og fik Børn med hinanden.

Bonden gjemte Hammen under Laas og Lukke i sin Kiste og bar Nøglen hos sig, hvor han saa gik hen. Efter mange Aars Forløb roede han en Dag ud paa

Fiskefangst og glemte Nøglen hjemme under sin Hovedpude. Andre sige derimod, at Bonden drog med sine Folk til Julegudstjeneste, men at Konen var syg og ikke kunde følge med; da skal han have glemt at tage Nøglen ud af Lommen paa sine Hverdagsklæder, dengang han klædte sig om; men da han kom hjem, var Kisten aabnet, og Konen forsvunden med Hammen. Hun havde taget Nøglen og af Nysgjerrighed undersøgt Kisten og fundet Hammen. Da kunde hun ikke længer modstaae Fristelsen, hun sagde Farvel til sine Børn, foer i Hammen og kastede sig ud i Søen.

Før Konen sprang i Søen, siges hun at have talt hen for sig:

»Jeg vil og jeg vil ei,
Jeg har syv Børn i Sø,
Jeg har syv Børn paa Ø.«

Der fortælles, at Manden tog sig det saare nær. Naar han siden roede ud for at fiske, svømmede Sælhunden tidt omkring hans Baad, og det var, som om der randt Taarer af dens Øine. Fra denne Tid af var han altid heldig med sit Fiskeri og Lykken søgte tidt hans Forstrand.

Ofte saae man, naar Ægtefolkenes Børn gik paa Stranden, at der svømmede en Sælhund der foran i Søen og fulgte dem, mens de gik paa Land eller paa Forstranden, og kastede brogede Fiske og smukke Skaller op til dem. Men aldrig kom deres Moder iland igjen.

Ormen i Lagarflod.

Det skete engang i gamle Dage, at der boede en Kone paa en Gaard i Nærheden af Lagarflod. Hun havde en voxen Datter, hvem hun engang forærede en Guldring. Da spurgte Pigen: »Hvorledes skal jeg faae størst Gavn af dette hersens Guld, min Moder?« »Læg det under en Lyngorm,« svarede Konen. Pigen tog da en Lyngorm, lagde Guldet under den, og puttede saa det Hele ned i sin Linnedæske. Der laa Ormen i nogle Dage. Men da Pigen vilde see til Æsken, var Ormen bleven saa stor, at Æsken var begyndt at skilles ad. Pigen blev da bange, tog Æsken og kastede den med hele dens Indhold ned i Floden.

Der gik nu en lang Tid hen, og man begyndte at mærke til Ormen i Floden. Den skadede baade Mennesker og Dyr, der skulde over Floden. Stundom strakte den sig op paa Flodbakkerne og spyede Gift paa en frygtelig Maade. Dette syntes at skulle føre til en stor Ulykke, som Ingen vidste, hvorledes man skulde raade Bod paa.

Da tog man sin Tilflugt til tvende Finner. De skulde dræbe Ormen og faae fat i Guldet. De kastede sig da ned i Floden, men kom snart op igjen. De sagde, at de her havde at gjøre med en stor Overmagt, og at det ikke var nogen let Sag, at blive Ormens Bane eller at faae fat i Guldet. De fortalte;

at der laa en anden Orm under Guldet, og at den var meget værre, end den første. De bandt Ormen med tvende Baand, af hvilke det ene blev fastgjort under Bugen, men det andet ved Halen.

Derfor kan Ormen siden hverken skade Mennesker eller Dyr, men det skeer stundom, at den skyder en Pukkel paa Ryggen, og naar den sees, troer man gjerne, at det er et Forbud for store Tidender, f. Ex. Hungersnød og Græsmangel. De, der ikke troe paa denne Orm, sige, at det kun er en Fraadehvirvel, og sige, at de have hørt fortælle, at for ikke længe siden roede en Præst tversover paa det Sted, hvor Ormen syntes at ligge. Men det sige de, for dermed at godtgjøre, at den slet ikke findes.

Den taknemmelige Ravn.

Det fortælles, at engang bleve nogle Gaarde i Vatnsdal paa Nordlandet tilintetgjorte ved Fjeldskred, der kom fra Vatnsdalsfjeldet. Iblandt disse Gaarde var der een, der hed Guldberastad. Bondens Datter paa Guldberastad havde havt den Vane, altid, naar hun spiste, at dele sin Mad med Gaardravnen. Da hun engang, som hun pleiede, rakte den Mad udaf

Vinduet, som hun agtede at give den, vilde Ravnen ikke tage imod Maden. Pigen forundrede sig herover, og hun gik da udenfor med den. Ravnen kom hende ganske nær, men vilde alligevel ikke tage imod Maden, skjøndt den hele Tiden lod, som om den havde Madlyst, saa Pigen forfulgte den ud paa Hjemmemarken, et kort Stykke Vei fra Gaarden. Men aldrig saasnart vare de komne did, før hun hørte stærke Drøn oppe i Fjeldet, og med Eet styrtede et Fjeldskred ned derfra; det løb til to Sider forbi Ravnen og Bondedatteren, men rørte ikke ved den Plet, de stode paa. Derimod gik Skredet hen over Gaarden og tilintetgjorde den med Alt, hvad i den var, Levende og Dødt. Saaledes lønnede Ravnen Bondedatteren for Maden, hun havde givet den.

Men Aarsagen til, at Skredet ikke foer henover den Plet, som Ravnen og Bondedatteren stode paa, var den, at Biskop Gudmund den Hellige havde engang paa sin Gjennemreise opslaaet sit Telt paa denne Plet. Men før han brød op derfra, indviede han Teltpladsen, hvilket han ofte pleiede at gjøre, og derfor kunde ingen Ulykke siden ramme Nogen paa det Sted.

De to Rønnetræer.

Det fortælles, at der i gamle Dage levede tvende Sødskende af en god Æt paa Vestmændsøerne. Det gik saa, at Pigen blev frugtsommelig derhjemme i Fædrenehuset, og da de to Sødskende holdt meget af hinanden, udspredte onde Tunger det Rygte, at Pigens Broder var Fader til det Barn, hun gik med. Dette Rygte naaede da ogsaa til Lovsigemandens Øre der paa Øerne, hvorfor han gav sig til at undersøge Sagen.

Det nyttede hverken, at Broderen negtede at være skyldig i denne Forbrydelse og svoer ved Alt hvad helligt var, at han var uskyldig, eller at hans Søster fritog ham for al Skyld og nævnede en anden Mand, der dengang var reist bort fra Øerne, som Fader til Barnet. Og fordi Blodskamsforbrydelsen dengang blev haardt forfulgt her i Landet, selv om Øvrigheden ikke havde Andet, end en ubeviist Mistanke at holde sig til, blev der fældet den ene Dødsdom efter den anden, over de Anklagede, og det var da ogsaa Tilfældet her. Begge Sødskende bleve dømte til Døden og Dommen fuldbyrdet. Men det fortælles, at paa Retterstedet bad de med Taarer Vorherre om efter deres Henrettelse at bevise deres Uskyldighed, om Menneskene end ikke i deres levende Live havde villet troe paa den; ligeledes skulle de have bedt deres Forældre om

at drage Omsorg for, at de kom til at ligge sammen paa Landekirkegaard. De bleve derpaa henrettede, og efter megen Møie, og rimeligviis kun ved at skjænke rige Gaver til Kirken og Præsteskabet, hvilket jo gjerne maatte til i de Tider, fik Forældrene udvirket, at deres Børn maatte begraves paa Kirkegaarden, men i samme Grav maatte de dog ikke ligge, den Ene skulde begraves Syd, men den Anden Nord for Kirken, og der kom de til at ligge.

Efter nogen Tids Forløb lagde Folk Mærke til, at op af hver af de tvende Sødskendes Grave voxede en liden Rønnekvist. Disse Kviste fik en naturlig Væxt og bleve større og større, indtil deres Grene føiede sig sammen oppe over Kirkemønningen, og Folk tænkte da, at ved at lade disse Rønnekviste voxe frem af deres Grave, uden at nogen Menneskehaand, det man vidste af, havde plantet dem der, vilde Gud godtgjøre de tvende Sødskendes Uskyldighed for de Levende. Men den Omstændighed, at Træerne mødtes deroppe over Mønningen og der føiede Blade og Grene sammen, syntes at pege hen paa det uskyldige og kjærlige Samliv, der havde været imellem disse Sødskende i levende Live, og paa deres Længsel efter i Døden at maatte hvile i samme Grav.

Saaledes stode og voxede disse Rønnetræer i mange Tider, indtil Hund-Tyrken tidligt i det 17de Aarhundrede foer med Hærskjold over Vestmændsøerne, røvede Gods og Mennesker, og øvede alskens Vold, som jo er bekjendt nok. Een af Tyrkernes Volds-

